ANDREA CAMILLERI

MONTALBANO İLE BİR AY

İNKILÂP

İtalyan Edebiyatı'ndan / Polisiye Öyküler
Montalbano ile Bir Ay / Andrea Camilleri
Copyright

©1998, Arnoldo Mondadori Editöre S.P.A., Milano
© 2000, İnkılâp Kitabevi
Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Bu kitabın her türlü yayın hakları
Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince
İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir.

Dizgi

M. Pamukçuoğlu

Kapak

Ömer Küçük

Düzelti

Faruk Kırkan

Baskı

ANKA BASIM
Matbaacılar Sitesi, No: 38
Bağcılar - İstanbul Tel.(0212)629 01 83

ISBN

975-10-1529-4
00-34-Y-005I-0076

00 0102 03 04 05 109876543 2 1

İNKILÂP
Ankara Caddesi, No: 95
Sirkeci 34410 İSTANBUL
Tel: (0212) 514 06 10-11 (Pbx)
Fax:(0212)514 06 12
Web sayfası: http://www.inkilap.com
e-posta: posta@inkilap.com

Andrea Camilleri

Montalbano ile Bir Ay

"Un Meşe Con Montalbano"

Türkçesi:
Sema Tuksavul

İNKILÂP

İSİMSİZ MEKTUP 5
KEHANET SANATI 11
PARAF 16
BERABERE MAÇ 20
AŞK 25
KİBAR GÜLÜŞLÜ DEV KADIN 31
1943'E AİT BİR GÜNLÜK 37
ŞEYTANIN KOKUSU 43
YOLCULUK ARKADAŞI 47
KEDİ TUZAĞI 49
TRIESTE'NIN MUCİZELERİ 54
ICARO 57
UYARI 65
MADEM Kİ VARIM 70
ANLAŞMA 74
AULIO GELLIO'NUN ANLATTIKLARI 77
YAŞLI HIRSIZ 80
KÂHİN 84
HIRSIZ POLİS OYUNU 88
SANATÇI USTALIĞI 90
CENAZELERE KATILAN ADAM 101
NAZİK BİR OLAY 104
YACK 110
İKİ FİLOZOF VE ZAMAN 113
ELLİ ÇİFT ÇİVİLİ AYAKKABI 117
MAKTUL FARE 122
BİR CENNET KÖŞESİ 126
YILBAŞI 129
YANKESİCİ 137
İKİ YÖNLÜ NEDEN 142
NOT 150

İSİMSİZ MEKTUP

Annibale Verruso, karısının onu boynuzladığını öğrendi ve şimdi onu öldürtmek istiyor. Eğer bu isteğini gerçekleştirirse sorumluluk sizindir!

Büyük harflerle, siyah bir tükenmez kalemle yazılmış mektup Montelusa'dan Vigata Emniyet Müdürlüğü Komiserliğine yollanmıştı. Posta dağıtımından sorumlu Müfettiş Fazio, mektubu okuduktan sonra hemen amiri komiser Salvo Montalbano'ya teslim etmişti. O sabah Montalbano'nun lodos estiği için keyfi hiç yoktu, suratından düşen bin parçaydı, hem kendinden hem de tüm evrenden nefret ediyor gibiydi.

"Kim bu Verruso denilen adam?"

"Bilmiyorum, doktor[1]."

"Öğrenmeye çalış, sonra da gelip bana bilgi ver."

Yaklaşık iki saat sonra Fazio yeniden Montalbano'nun karşısında idi, onun az önceki kısa ve öz sorusunu yanıtlamaya başladı:

"Filomena ve Carlo Castelli'nin oğlu Annibale Verruso, 3 Haziran I960'da Montaperto'da doğmuş, Montelusa Toprak Ofisi'nde memur olarak çalışıyor ancak Vigata'da Alcide De Gasperi Sokak, 22 numarada ikamet ediyor..."

Komiserin masasında tesadüfen duran büyük Palermo ve il telefon rehberi havaya fırladı, bütün odayı baştan sona geçerek karşı duvara çarptı ve "Pantano & Torregrossa" pastanesinin nazik hediyesi olan duvar takvimini gürültüyle yere düşürdü.

Fazio, komiserin "nüfus kütüğü karmaşası" adını verdiği, özellikle lodos estiği zaman ortaya çıkan, sinirlerini oynatan o durumu iyi bilirdi. Montalbano tehdit eder bir havayla rehberi eline aldı.

"Bağışlayın," dedi Fazio yerden rehberi alırken. "Merak ettiğiniz şeyleri sorun, cevaplayayım. "

"Nasıl biri?"

"Sabıkası yok. "

"Fazio, sana yüz kere söyledim. Sabıkasız demek hiçbir şey ifade etmez. Tekrar ediyorum: Nasıl bir adam?"

"Sakin, az konuşan, pek fazla arkadaş canlısı olmayan bir adam olduğunu söylüyorlar."

"Kumar oynuyor mu? İçki içiyor mu? Ya kadınlarla arası nasıl?"

"Bildiğim kadarıyla kötü bir alışkanlığı yok. "

"Ne zamandır evli?"

"Beş yıldan beri Serena Peritore adında buralı bir kadınla evli, kadın kocasından on yaş daha gençmiş, güzel bir kadın olduğunu söylüyorlar. "

"Onu boynuzluyor mu?"

"Böh, bilemiyorum."

"Söyle bana! Boynuzluyor mu? Boynuzlamıyor mu?"

"Eğer kocasını aldatıyorsa oldukça becerikli olmalı, çünkü kimse bunu sezinlememiş, her kafadan ayrı bir ses çıkıyor. "

"Çocukları var mı?"

"Hayır, daha doğrusu, kadın istemiyormuş. "

Komiser şaşkınlıkla Fazio'nun sözünü kesti.

"Bu özel konular hakkında nasıl bilgi aldın?"

"Berberle konuşarak" diye yanıtladı. Fazio, henüz traş edilmiş ensesinde elini şöyle bir gezdirerek.

Nitekim Vigata'da, tıpkı eski günlerde olduğu gibi, berber salonu hâlâ en büyük buluşma yeriydi.

"Şimdi ne yapıyoruz?" diye sordu Fazio.

"Kadını öldürmesini bekleyelim sonra ne yapacağımıza karar veririz" dedi Montalbano sakin sakin onun gitmesine izin vererek.

Fazio'ya karşı şimdiye dek hep antipatik davranışlarda bulunup duyarsız kalmıştı, şu isimsiz mektup ise onun aklını iyice karmakarışık etmişti.

---

[1] Üniversite mezunlarına verilen unvan

Öte yandan Vigata'ya geldiğinden beri böylesine onur sorunu denebilecek bir suçla karşı karşıya kalmamıştı, bu olay onu zerre kadar ikna edemiyordu. Önce Fazio'nun sorusuna cevap verirken, Verruso'nun karısını öldürmesini beklemeleri gerektiğini söylemişti. Oysa yanıldığı bir nokta vardı. Verruso mektubunda karısını öldürteceğinden söz ediyordu! Bir başka deyişle onurunu temizlemek için bir başkasından yardım isteyeceğe benziyordu. Bu da alışılmış bir durum değildi. Öncelikle, kulağına karısının kendisine ihanet ettiği hakkında dedikodular gelen bir erkek normalde pusuya yatar, karısını izler, suç üstü yakalar ve ancak en son aşamada vurur. Bütün bunları bizzat kendisi yapar, sonra gündüz vakti ateş etmez, nadiren de bir yabancıyı kendisini bu yükten kurtarması için görevlendirir. Evet bu yabancı kim olabilirdi? Kuşkusuz bir dost böyle bir işe karışmak istemezdi. Yoksa kiralık bir katil mi tutacaktı? Hem de Vigata'da! Şaka mı ediyorsunuz? Elbette Vigata'da da kiralık katiller vardı, ancak hepsinin sabit bir işi ve işverenlerince düzenli olarak ödenen bir maaşı olduğundan ekstra işler almazlardı. İkinci nokta mektubu kim, hangi amaçla yazmıştı? Yoksa kendisini temize çıkarmak için bayan Serena mı? Ama gerçekten kocasının onu er ya da geç öldüreceğinden kuşkulanıyorsa, bu isimsiz mektubu yazmak, onun için zaman kaybından başka bir şey olmazdı. Araya babası, annesi, rahip Vescovo, Kardinal girer, ya da sevgilisiyle ortadan kaybolurdu. İzlerini bulana aşk olsun!

Olayı ne şekilde ele almaya çalışsa tutturamıyordu.

Ancak aklına parlak bir fikir daha geldi. Ya kocası Toprak Ofisinde fazlaca dürüst olmayan bir müşteriyle tanışmış, o da başlangıçta kendisine önerilen suçu kabul etmiş ve sonradan pişman olup, bu beladan kurtulabilmek için isimsiz bir mektup yazmaya karar vermişse?

Fazla zaman kaybetmeden Montelusa Toprak Ofisi'ne telefon açıp, resmi dairelerde daha önce denediği ve her zaman başarıyla sonuçlanan ve iyi bir etki bırakan özel taktiğini uygulamaya başladı.

"Alo, kiminle konuşuyorum?" diye Montelusa'da memurun biri telefona cevap verdi.

"Bana müdürü bağlayın."

"Peki, ama kiminle görüşüyorum?"

"Tanrı aşkına!" diye haykırdı Montalbano. Sesi telefonda bir hayli yankılandığından, kendisinin de kulaklarının zarı patlamıştı.

"Her seferinde benim sesimi tanımamanız mümkün mü? Ben başkan, anladınız mı?"

"Evet efendim," diye yanıtladı, öteki korkmuş bir şekilde.

Bu arada yaklaşık beş saniye geçmişti.

"Emrinizdeyim, sayın başkan" dedi müdür saygı dolu bir ses tonuyla. Her ne kadar hangi bölümün başkanı ile konuştuğunu anlayamasa da.

"Sizin bu son derece gecikmiş işlerinizden dolayı dehşete düşmüş durumdayım!" dedi Montalbano kızgın bir tavırla. Çünkü eğer bir ofiste işler zamanında yerine getirilmezse, bürokratik bir deyişle uzarsa karmaşayı bir düşünün!

"Sayın başkan, beni bağışlayın ama anlayamıyorum..."

"Anlamıyor musunuz?! Tanrım, dosyalardan söz ediyorum!"

Montalbano, müdürün alnında biriken ter damlalarını, korku ve şaşkınlıktan allak bullak olmuş yüzünü kafasında en ince ayrıntısına kadar canlandırabiliyordu.

"Bir ayı geçkin bir süredir beklediğim personelin dosyalarından söz ediyorum!" diye hırladı Başkan ve inatla konuşmasına devam etti:

"Onlar hakkında herşeyi bilmek istiyorum! Yaşlarını, kıdemlerini, görevlerini, vergi durumlarını, her şeyi! Sciarretta olayı bir daha asla yaşanmamalı!"

"Bir daha asla" diye kararlılıkla tekrar etti müdür her ne kadar Sciarretta'nın kim olduğunu bilmiyorsa da.

Onu Montalbano da tanımıyordu, o anda uydurduğu bir isimdi bu.

"Ya Annibale Terruso hakkında bana neler söyleyebilirsiniz?"

"Verruso V harfiyle, sayın Başkan. "

"Her neyse, aynı kişiden söz ediyoruz. Hakkında şikâyetler, var. Sanırım garip ilişkileri varmış..."

"İftira! Hepsi asılsız iftira!" diye ondan beklenmedik bir cesaretle sözünü kesti müdür.

"Annibale Verruso örnek bir memurdur! Keşke herkes onun gibi olsaydı! Kendisi iç muhasebeden sorumludur, her hangi biriyle de bir ilişkisi..."

"Bu kadar yeter" diye sert bir şekilde sözünü kesti Başkan. "Yirmi dört saat içinde dosyaları bekliyorum. "

Tekrar düşünmeye başladı. Montelusa Toprak Ofisi'nin müdürü, memur Annibale Verruso'ya kefil olabildiğine göre, böyle bir adam kolayca nasıl bir kiralık katil tutabilirdi?

Fazio'yu çağırdı.

"Dinle, ben yemeğe gidiyorum, dörde doğru ofise döneceğim. Geldiğimde Verruso'nun ailesi hakkında bana herşeyi anlatmak zorundasın. Büyük dedesinden gelecekteki yedinci nesline kadar, herkesi araştır. "

"Bütün bunları nereden öğreneceğim?"

"Başka bir berbere git."

Verruso'nun soy ağacının kökleri, uygar erdemler ve büyük bir saygınlıkla gübrelenmiş bir toprağa kadar uzanmaktaydı: Üstün hizmet madalyalı şerefli bir albay amca, Gümrük Muhafaza'da albay olan bir başka amca, büyük dedesinin neredeyse azizlik mertebesine ulaşmış, kutsanmış rahip erkek kardeşi ise kilisece kutsal kişi ilan edilmek üzereydi. O ağacın yaprakları arasında saklanmış bir kiralık katili bulmak oldukça zordu.

"Aramızda Annibale Verruso adında birini tanıyan var mı?" diye oraya özellikle çağırılmış komiserin adamlarınca.

"Montelusa Toprak Ofisi'nde çalışan şu adam mı?" diye sordu Germana tekdüzeliğin önüne geçmek için.

"Evet."

"Ben onu tanıyorum."

"Onun nasıl bir şey olduğunu görmek istiyorum. "

"Kolay, komiserim. Yarın pazar olduğu için, her zamanki gibi eşiyle öğlen ayinine gidecektir. Saat tam on ikiye beş kala."

"İşte oradalar" dedi Germana, saat onikiye beş kala, ayin için son çanlar da çalarken.

Gerçekte otuz yedi yaşında olmasına rağmen Annibale Verruso, oldukça bakımlı elli yaşlarında biri gibi duruyordu.

Standartlardan biraz daha kısa boyluydu, oldukça büyük bir göbeği vardı. Kafasının yalnızca alt kısımlarında saçları vardı; elleri ve ayaklan küçüktü. Gözüne altın kaplama bir gözlük takmıştı. Oldukça ölçülü davranıyordu.

"Büyük dedenin mutlu bir geleceği olan kutsanmış rahip kardeşinin bir kopyası olmalı," diye aklından geçirdi Montalbano. Ama adamda çok salakça bir sabırlı hava da sezmişti. Aklına bir atasözü geldi. "Sabırlı boynuzludan kendini sakın." Boynuzlanmış sabırlı bir adam sabrını kaybettiği zaman mutlaka tehlikeli olur, en kötü şeyleri bile yapabilecek .duruma gelirdi. Annibale Verruso olayı acaba böyle miydi? Hayır. Çünkü eğer birinin sabrı taşmışsa bu birdenbire olur, bunu erteleyerek isimsiz bir mektupta açıklamayı düşünmesi saçmalık olurdu.

Komiser Verruso'nun eşi Serena Peritore için ise kesin bir yargıya varmıştı: Kocasını bol bol, fırsat buldukça boynuzluyordu. Yürürken bile kalçasını sallama şeklinden, uzun siyah saçlarını geriye atışından, özellikle de Montalbano'nun kendisini kestiğini hissedip de kısa bir tüfeğin namlusunu delip geçen yeşil gözbebekleriyle ona yönelttiği bakışından bu anlaşılıyordu.

Şarkının dediği gibi esmer, güzel ve ihanet eden bir kadındı.

"Onun kocasını aldattığı söyleniyor."

"Bazıları bunu doğruluyor, kimisi de kabul etmekte zorluk çekiyor, hatta kabul etmiyor," diye yanıtladı Germana tedbirli davranarak.

"Aldattığını söyleyenler, hanımefendinin sevgilisinin kim olduğunu biliyorlar mı?"

"Proje teknisyeni Agro ama..."

"Konuş!"

"Bakın komiser, söz konusu olan basit bir boynuzlama değil. Serena Peritore ve Giacomino Agro çocukluklarından beri birbirlerini seviyorlardı ve..."

"Ve doktorculuk oynuyorlardı."

Germana belirgin bir biçimde rahatsız olmuştu.

Anlaşılan onun için Serena ve Giacomino arasındaki aşk hikâyesi, bir dizi film kadar ilgi çekiciydi.

"Serena'ran ailesi ise onun için evlenilecek en uygun kişinin Annibale Verruso olduğunu düşünüyordu.

"Evlendikten sonra da Giacomino ve Serena birlikte olmaya devam ettiler."

"Öyle görünüyor. "

"Ama genelde büyük insanların yaptığı şeyleri yaparak," diye sözlerini tamamladı Montalbano alaylı bir şekilde.

Germana cevap vermedi.

Ertesi sabah aklını kurcalayan bir fikirle uyandı. Ofise geldikten yarım saat sonra sorunun cevabını Montelusa Emniyet Müdürlüğü'nün bilgisayarından öğrendi.

İsimsiz mektubun gelmesinden beş gün önce Annibale Verruso cephane kutusuyla beraber 7.65'lik bir Baretta almıştı. Beyanında, ruhsatlı olmadığı için silahı Monterusello'daki çok ıssız bir bölgede olan yazlık evinde saklayacağını açıklamıştı.

Bu noktada aklı çalışan bir insan, Annibale Verruso'nun kiralık bir katil tutamayacağı için onu aldatan güzel karısının lekelediği onurunu bizzat kendisinin temizlemeye karar verdiği sonucunu çıkarabilirdi.

Oysa Salvo Montalbano'nun aklı onu bazen yarı yolda bırakıp deli gibi dönmeye başlardı. İşte bu yüzden Fazio'ya Montelusa Tarım Ofisi'ni aramasını söylemişti: Her sabah yaptığı işleri tamamlar tamamlamaz bay Annibale Verruso, zaman kaybetmeden Vigata Komiserliği'ne gitmek zorundaydı.

"Ne var, ne oldu?" diye heyecanla sordu Verruso. Montalbano'nun iyi bir öğrencisi olan Fazio, olayı ağız kalabalığına getirmeye çalışıyordu.

"Sizin o kişi olmadığınızın kanıtlanması gerekiyor. Anlatabildim mi?"

"Gerçekten de ben..."

"Belki de siz o kişisiniz yoksa, değilsiniz. Anlatabildim mi?"

Zavallı Montelusa Tarım Ofisi görevlisinin kafasında ne denli bir sıkıntıya yol açtığından habersiz konuşmaya devam ediyordu.

"Komiser bey, bana telefon edip hemen buraya gelmemi söylediler. Ben de olabildiğince hızlı geldim." dedi endişeyle Montalbano'nun yazı masasının önündeki sandalyeye hemen çöken Verruso.

"Ama hiçbir şey anlayamadım. "

Sıra oyunun en zor kısmına, zarları atma anma gelmişti. Komiser bir anlık duraksamadan sonra, blöfüne başladı.

"Her vatandaşın suç beyanında bulunma zorunluluğu olduğunu biliyor muydunuz?"

"Sanırım, evet."

"Bu, sizin fikriniz değil zaten öyle. Neden Monterussello'daki yazlık evinizde meydana gelen hırsızlığı bildirmediniz?"

Annibale Verruso'nun yüzü alev alev olmuştu, iskemlesinin üzerinde sanki diken üstünde oturuyormuşçasına huzursuzca kıpırdanmaya başladı. O anda Montalbano'nun kafasının içindeki çanlar susmuş, yerine zafer çanları çalmaya başlamıştı, Verruso zokayı yutmuştu.

"Çalınan şeyler fazla değerli olmadığı için, karım sanmıştı ki..."

"Karınız hiçbir şeyi sanmayıp hırsızlığı bildirmeliydi. Haydi, bana olayın nasıl olduğunu detayı ile anlatın. Araştırma yapmamız için bu gerekli. Bölgede birçok hırsızlık daha olmuş, bunlar açısından da önemli. "

Komiserin soğuk, sert tonu Annibale'nin boğazını öyle bir kurutmuştu ki, zavallıcık bir an öksürük krizine tutuldu. Daha sonra anlatmaya başladı.

"On beş gün önce, cumartesi günü ben ve karım, pazar akşamına kadar kalmak üzere Monterussello'daki evimize gittik. Eve gelir gelmez, kapının zorlanmış olduğunu ve siyah beyaz eski televizyonumuz ile yeni aldığımız portatif radyomuzun yerinde olmadığını gördük, çalınmıştı. Kapıyı elimden geldiği kadar tamir ettim ama karım Serena çok korkmuştu, kendisini güvende hissetmediği için Vigata'ya geri dönmek istedi. Hatta eğer kendimizi korumak için bir silah almazsam o eve bir daha ayak basmayacağını söyledi. Bunun ardından bana bir tabanca aldırdı."

Montalbano kaşlarım çattığı için alnındaki çizgiler ortaya çıkmıştı.

"Silahı beyan ettiniz mi?" diye sert bir şekilde sordu.

"Elbette, hemen beyan ettim," dedi öbürü, kanunlara bağlı bir vatandaşın gülüşüyle. Hatta kendince bir espri de yaptı.

"Güzel olan yanı, silahı elime bile almayı bilmiyorum."

"Gidebilirsiniz."

Tıpkı ilk silah atışından kurtulmuş tavşan gibi kaçtı.

Ertesi sabah yedi buçukta Annibale Verruso De Gasperi Sokak, 22 no.lu evinin kapısından çıkıp arabasına bindi ve doğruca Montelusa Tarım Ofisi'nin yolunu tuttu.

Komiser Montalbano arabasından indi, kapıdaki diyafonlu zilin üzerindeki yazıyı okudu: "Verruso, daire 15." Göz kararıyla dairenin üçüncü katta olduğuna karar verdi. Kapı iyi kapanmadığı için, açmak için biraz zorlaması yeterli oldu. Asansöre bindi.

Doğru hesaplamıştı, Verrusolar üçüncü katta oturuyorlardı. Zili çaldı.

"Bu kez neyi unuttun, öğrenebilir miyim?" diye içeriden kızgın bir kadın sesi duyuldu.

Kapı açıldı. Tanımadığı birini karşısında gören bayan Serena, şaşkın bir şekilde, eliyle açık duran sabahlığının önünü kapamaya çalıştı. Birkaç saniye geçtikten sonra kapıyı kapatmayı denedi, ama komiserin ayağı bunu engellemişti.

"Kimsiniz? Benden ne istiyorsunuz?"

Hiçbir şekilde korkmuş, ya da endişelenmişe benzemiyordu. Baktığı anda mermi gibi yakan o yeşil gözleriyle oldukça çekiciydi, öylesine dişi ve yatak kokuyordu ki, Montalbano o anda hafifçe başının döndüğünü hissetti.

"Endişelenmeyin, hanımefendi."

"Endişelendiğim filan yok, yalnızca bu saatte bok yere uyandırılmaktan hoşlanmam."

Galiba bayan Verruso, pek de öyle bir hanımefendi değildi.

"Ben komiser Montalbano."

Hiçbir tepki göstermedi, yalnızca sinirlendiğini gösteren bir el hareketi yaptı.

"Ne büyük olay yani! Yine mi o değersiz soygun için geldiniz?"

"Evet, hanımefendi."

"Dün akşam kocam sizin, o açmaktan usanmadığınız hikâye ile kafamı ütüleyip durdu. O kadar uzun konuştu ki az daha altına kaçırıyordu."

Giderek daha da nazik oluyordu bayan Serena.

"Girebilir miyim?"

Bayan Serena yüzünü buruşturarak kenara çekildi. Sonra onu tüyler ürpertici bir şekilde, on sekizinci yüzyıl kokan küçücük bir salona götürdü. Oldukça rahatsız, altın gibi parlayan bir koltuğa oturttu, kendisi de karşısına geçti.

Bir süre sonra gülümsedi, güldükçe gözlerinde siyah ışıklar saçan hareler oluşuyordu, tıpkı beyaz rengi morumsu bir renge dönüştüren bir ışık gibi!

"Kaba ve terbiyesiz davrandım, beni bağışlayın."

Büyük bir olasılıkla değişik bir strateji izlemeye karar vermişti. İkisinin arasında duran sehpanın üzerinde bir sigaralık ile çok büyük bir küllük ve gümüş bir çakmak vardı. Genç kadın eğilip, sigaralığı aldı, açarak komisere doğru uzattı. Mükemmel bir şekilde hesaplanmış bu hareketle, sabahlığının üst kısmı hafifçe açıldı, iki küçük ama oldukça diri göğüs ortaya çıkmıştı.

Montalbano bu diri göğüsler arasında kolaylıkla ceviz kırılabileceğine karar verdi.

"Benden ne istiyorsunuz?" diye alçak sesle, gözlerini komiserin gözlerinden ayırmadan, sigaralığı uzatmaya devam ederek sordu. Her ne kadar açıkça ifade etmiş olmasa da besbelli şunları aklından geçiriyordu: İstediğin herşeyi vermeye hazırım!

Montalbano eliyle iterek sigarayı reddetti, o anda reddettiği yalnızca sigara değildi. Genç kadın sigaralığı kapattı, tekrar sehpanın üzerindeki yerine koydu. Sabahlığının önü açık olduğu halde, komiseri aşağıdan yukarıya süzmeye devam etti.

"Monterussello'da soyulduğumuzu nasıl öğrendiniz?"

Montalbano'nun kocasına yaptığı blöfün en zayıf noktasının üzerine cesaretle gitmişti.

"Atıp tutmaya çalıştım," diye cevap verdi komiser, "Ve kocanız da bu blöfümü yuttu."

"Ah öyle mi!" diyerek doğrulurken genç kadının göğüsleri sihir gibi el çabukluğuyla yok oldu. Bir dakika, yalnızca bir dakika boyunca komiser bu ortadan yok oluşu düşündü. Belki de en iyisi o evden en kısa zamanda çıkmaktı.

"Kocanızı öldürmeye niyetlendiğinizi nasıl anladığımı ayrıntılarıyla hemen mi anlatayım, yoksa boşuna nefes tüketmeyeyim mi?"

"Anlatın."

"Güzel bir mizansen düşünmüştünüz, öyle değil mi?"

"Gerçekleşebilirdi."

"Yanılıyorsam, düzeltin, Monterussello'da kaldığınız gecelerden birinde kocanızı uyandırıp, dışarıda garip bir gürültü duyduğunuzu söyleyecek ve onu silahını alıp dışarı çıkması için ikna edecektiniz, dışarı çıkar çıkmaz da, arkasından gidip kafasına sert bir şeyle vuracaktınız. Bu noktada proje teknisyeni Agro, sahte hırsız kılığından sıyrılıp gerçek katil kılığına bürünecekti. Kocanıza sizin zorunuzla alman silahla ateş edip, onu öldürecek ve sonra da ortadan kaybolacaktı. Sonra da siz zavallı kocanızın bir hırsızın saldırısına uğrayıp öldürüldüğünü söyleyecektiniz. Aşağı yukarı bunları planlamıştınız, öyle değil mi?"

"Aşağı yukarı."

"Benim söylediklerimin yalnızca laf olduğunu, boşa çene tükettiğimi de anladınız herhalde; sizi hapse gönderecek somut herhangi bir delilim yok."

"Elbette anladım."

"Ve kuşkusuz Annibale Verruso'nun başına bir iş geldiği taktirde içeriye girecek ilk zanlıların siz ve tatlı arkadaşınız Giacomino'nun olacağını da anlamışsınızdır. Tanrınıza dua edin ki en ufak bir karın ağrısı bile olmasın, çünkü bu kez de sizi onu zehirlemekle suçlarım."

Bu uyarı bayan Serena'nın bir kulağından girip öbür kulağından çıkmıştı.

"Bir merakımı giderir misiniz, komiser?"

"Elbette."

"Nerede yanlış yaptım?"

"Hatayı bana isimsiz mektubu göndermekle yaptınız."

"Ben mi?!" diye neredeyse bağırarak haykırdı.

Bunun üzerine Montalbano kendisini rahatsız hissetmeye başladı.

"Hangi isimsiz mektuptan söz ediyorsunuz?"

Gerçekten tüm içtenliğiyle şaşırmıştı. Komiserin kafasında soru işaretleri oluşmaya başlamıştı, nasıl olur, yoksa mektubu yazan o değil miydi?!

Birbirlerine şaşkın bir şekilde bakıyorlardı.

"Kocanızın sizi öldürmek istediğinden, ihanetinizi öğrendiğinden söz eden mektup," diye güçlükle açıkladı Montalbano.

"Ama, ben hiç..."

Bayan Serena birden sustu, hızla yerinden kalktı, sabahlığının önü tamamen açılmıştı, Montalbano hayalmeyal tatlı tepecikleri, inişli çıkışlı vadileri, gür çayırlıkları görür gibi oldu. Gözlerini kapadı, derken duvardaki karlı dağları gösteren bir tabloya doğru fırlatılan kocaman çakmağın gürültüsüyle yeniden açmak zorunda kaldı.

"O ahmak kafalı Giacomino olmalı!" diye öfkelendi sonra da bağırmaya başladı sözde hanımefendi. "O boklu götüyle sıvıştı!"

Sigaralık büfenin üzerindeki bir vazoyu kırıp ikiye ayırdı.

"O koca pislik uyuşturucu alıp, kafayı bulmuş, sonra da isimsiz mektup hikâyesini planlamıştır!"

Sehpa, balkonun camlarını paramparça ettiğinde ise, komiser dışarı çıkmış, arkasından Verrusolar'ın sokak kapısını da kapatmıştı bile.

KEHANET SANATI

Vigata'da oldum olası Cannalivari bayramı pek önemsenmemiştir. Özellikle de sabahlara dek süren eğlenceler ve özel akşam yemekleri düzenlemeyen yetişkinler için. Çocuklar için oysa her şey çok farklıdır, sokaklarda yeni giysileriyle resmi geçide katılmış gibi bir ileri, bir geri salınır dururlar. Bugün artık, ağırlığınca para harcansa bile bir Pierrot ya da Topolino giysisini bulmak çok zor.

Zorro günümüze kadar gelmiş olsa da Batman, pırıl pırıl giysili gözüpek astronotlar onu çoktan sollamışlardır. Oysa o yıl, Cannalivari bayramının en azından bir tek kişi için anlamı vardı: Federico Fellini bölgesel lisesinin müdürü profesör Gaspare Tamburello. Okul adından anlaşılacağı gibi çok kısa bir süre önce inşa edilmişti.

"Dün gece beni öldürmeye kalktılar!" diye söze başladı müdür Montalbano'nun ofisine girerken.

Komiser onun yüzüne şaşkınlıkla baktı, bu şaşkınlığı, haberin dramatikliğinden değil yüzünün, bir insanın ölüm anındaki solgun haliyle, kırmızı biber rengi arasında sürekli olarak değişme göstermesinden kaynaklanıyordu.

"Bu bir hastalık belirtisi olmalı," diye düşündü Montalbano ve söze başladı:

"Müdür bey, sakin olun ve bana her şeyi anlatın. Bir bardak su ister misiniz?"

"Hiçbir şey istemiyorum!" diye kükredi Gaspare Tamburello. Yüzünü bir mendille kuruladı. Montalbano yüzündeki renklerin kumaşı boyamadığına şaştı.

"O ahmak herif sonunda dediğini yaptı!"

"Bakın müdür bey, sakin olup, bana olan biteni en başından anlatmalısınız. Tam olarak neler oldu acaba?"

Müdür bey kendini kontrol edip, frenlemek için büyük bir gayret gösterdi ve söze başladı.

"Milli Eğitim'de Komünist bir bakan olduğunu biliyor musunuz? Okulda Gramsci'nin okutulmasını istiyor. Kendi kendime soruyorum: Neden Gramsci de Tommaseo değil? Bana bunun nedenini açıklayabilir misiniz?"

"Hayır," diye sertçe yanıtladı komiser. Canı oldukça sıkılmıştı. "Konuya gelelim mi?"

"Pekâlâ, enstitüyü idare etme görev ve onuru bana ait olduğu için, bakanlığın yeni normları gereğince gece yarısına kadar ofisimdeydim."

Müdürün eve dönmemek için bir sürü bahaneler yarattığı oldukça açıktı: orada onu inine saklanmış bir dişi kaplan gibi, okulda Santippe adıyla tanınan karısı Santina bekliyordu. En küçük bir olay bile Santippe'nin çığrından çıkması için yeterli olabiliyordu. İşte böyle zamanlarda komşuları bu korkunç kadının kocasına bağırıp çağırdığını, hakaret edip, sövüp saydığını duyarlardı. Geçen gece geç vakit eve döndüğünde, Gaspare Tamburello onu uyur bulmayı ve her zamanki kudurmuş halini atlatmayı umuyordu.

"Devam edin, lütfen."

"Sokak kapısını henüz açmıştım ki büyük bir patlama, ardından da bir alev dalgası gördüm. Bu arada belirgin bir şekilde birisinin güldüğünü de duydum."

"Peki siz ne yaptınız?"

"Ne yapmam gerekirdi? Merdivenlerden koşmaya başladım, asansöre binmek aklıma gelmemişti ama oldukça soğukkanlı davranmaya çalıştım."

"Karınıza söylediniz mi?" diye ısrarla sordu komiser, gerçekten de gerektiğinde kalleşçe davranmasını iyi biliyordu.

"Hayır. Neden? Zavallı kadın uyuyordu!"

"Siz de bu yüzden bir alev gördünüz,"

"Elbette gördüm."

Montalbano'nun kuşkulu bir yüz ifadesi takındığını müdür farketti.

"Ne o, yoksa bana inanmıyor musunuz?"

"Size inanıyorum. Ama biraz garip."

"Neden?"

"Çünkü eğer size birisi arkadan ateş edecek olursa, siz patlamayı elbette duyarsınız, ama alevi göremezsiniz. Bilmem anlatabiliyor muyum?"

"Oysa ben gördüm, tamam mı?"

Ölümün sarısı ve biberin kırmızısı, bir zeytin yeşiline karışmıştı.

"Bana kalırsa, siz müdür bey, size ateş etmiş olabilecek kişiyi tanıyorsunuz."

"Olasılıklarla konuşmayın, ben bunu kimin yaptığını çok iyi biliyorum ve resmi açıklamalarda bulunmak üzere buradayım."

"Durun, acele etmeyin. Sizce bunu kim yaptı?"

"Profesör Antonio Cosentino."

Bunu çok kesin ve kararlı bir şekilde söylemişti.

"Onu tanıyor musunuz?"

"Ne biçim bir soru! Enstitüde Fransızca öğretiyor."

"Bunu neden yapmış olsun ki?"

"Hâlâ benden kuşku duyuyorsunuz; benden nefret ettiğiniz anlaşılıyor. Benim anımsadığım şeylere, eksik notlarıma katlanamıyorsunuz. Ama ben, ne yapabilirim? Benim için disiplin ve emirler koşulsuz buyruklardır! Oysa profesör Cosentino bu tür şeylere hiç mi hiç aldırmaz. Profesörler kuruluna sık sık geç gelir, hemen hemen tüm söylediklerime karşı çıkar, alaya alır, üstünlük taslar, meslektaşlarını bana karşı kışkırtıp durur."

"Siz onun bir cinayet işleyebileceğini düşünüyor musunuz?"

"Ah! Ah! Beni güldürmeyin! O öldürmekten çok daha kötü şeyler de yapabilir!"

'Öldürmekten daha kötü ne olabilir?' diye düşündü komiser. Belki maktulün cesedini parçalara ayırıp, yarısını et suyu ile, diğer yarısını da yanında patates ile fırında pişirip afiyetle yemek.

"Biliyor musunuz ne yaptı?"diye devam etti müdür. "Bir kız öğrenciye sigara ikram ettiğini gözlerimle gördüm."

"Ot muydu yoksa?"

Gaspare Tamburello şaşkın bir şekilde cevapladı:

"Hayır, ne otu! Neden ot içsinler ki? Ona bir sigara veriyordu."

Anlaşılan müdür bey çağın çok gerisinde yaşıyordu.

"Yanlış anlamadıysam, az önce profesörün sizi tehdit ettiğini söylediniz."

"Tam olarak değil. Açık açık bir tehdit değildi bu. Öylesine şaka süsü vererek söylenmiş şeylerdi."

"Sırayla anlatın, lütfen."

"Pekâlâ. Yirmi gün kadar önce, profesör Lopane, tüm iş arkadaşlarını, torunlarından birinin vaftiz törenine davet etmişti. Bundan kurtulamadım, beni anlıyor musunuz? Çalışanların ve amirlerin dostluk kurmalarından hoşlanmıyorum, bence her zaman arada belli bir mesafe olmalı."

Montalbano eğer ortada gerçekten ateş eden biri varsa doğru hedefi vuramamış olmasına üzülmüştü.

"Sonra, bu tür olaylarda her zaman olduğu gibi, bütün Enstitüdekiler bir odada toplandık. Burada daha genç olan öğretim görevlileri oyunlar organize etmek istediler. Birdenbire profesör Cosentino geleceği öngörme yeteneğine sahip olduğunu söyledi. Kuşların uçuşunu ya da hayvanların bağırsaklarını incelemeye gereksinimi olmadığını iddia etti. Bir insanın geleceğini net bir şekilde görebilmek için gözlerinin derinliklerine bakması yeterliydi.

Bunun üzerine yedek öğretmen olarak derslere giren budala Angelica Fecarotta ona geleceğini sordu. Profesör Cosentino ona aşk hayatında büyük değişiklikler yaşayacağı kehanetinde bulundu. O kadarını biz de tahmin edebilirdik. Genç öğretmen bir dişçiyle nişanlı olmasına rağmen, onu bir protezci ile aldatıyordu, er ya da geç dişçi bu durumun farkına varacaktı! Büyük bir eğlence ile..."

Eğlence kelimesini duyan Montalbano daha fazla dayanamadı.

"Lütfen, müdür bey, daha fazla uzatırsanız geceyi burada geçirmek zorunda kalacağız! Bana yalnızca profesörün ona söylediklerini, daha doğrusu kehanetlerini anlatın."

"Herkes geleceğimi okusun diye başının etini yediği için, o bana gözlerini dikti, bana öylesine uzun süre baktı ki, etrafta ölüm sessizliği hissedilmeye başlanmıştı. Bakın, komiser, içtenlikle söylemeliyim, öyle bir atmosfer oluşmuştu ki..."

"Atmosferinize başlatmayın, rica ederim!"

Emirler adamı olan müdür, bu kez de itaat etti.

"Benim onüç şubatta silahlı bir saldırıyı ucuz atlatacağımı, üç ay içerisinde de onlarla hiç görüşmeyeceğimi söyledi."

"Kuşku uyandıran bir durum, size de öyle gelmiyor mu?"

"Neden öyle diyorsunuz? Dün ayın onüçüydü değil mi? Bana ateş ettiler, öyle değil mi? Pek öyle kanlı bir atış olmadı belki ama gerçek bir silâhla ateş edildi."

Bu rastlantı komiseri tedirgin etmişti.

"Bakın, müdür bey, sizinle anlaşalım. Ben araştırmalarımı tamamlayacağım, sonra eğer gerekirse sizden bildiride bulunmanızı rica ederim."

"Madem siz böyle emrediyorsunuz, ben de öyle yapacağım. Ama o serserinin bir an önce hapse girmesini istediğimi bilin. Hoşçakalın."

Bunları dedikten sonra, müdür sonunda odadan çıkabildi.

"Fazio!" diye seslendi Montalbano.

Ama Fazio'nun yerine kapıda yeniden müdürü gördü. Bu kez yüzü sararmıştı.

"Az daha en önemli delilden söz etmeyi unutuyordum!"

Bu arada profesör Tamburello'nun arkasında Fazio belirdi.

"Buyrun."

Ancak bu kez müdür ürkmüş bir tavırla konuşmasını sürdürdü.

"Bu sabah, bildirimde bulunmak için buraya gelirken, oturduğum apartmanın sokak kapısının üzerinde daha önce olmayan bir delik gözüme çarptı. Kurşun oraya saplanmış olmalı. Bunu da araştırsınlar."

Tekrar dışarı çıktı.

"Sen müdür Tamburello'nun nerede oturduğunu biliyor musun?"diye sordu komiser, Fazio'ya dönerek.

"Elbette."

"Git de o kapının üzerindeki deliğe bir göz at, sonra da bana bilgi ver. Bekle, önce liseye telefon et, profesör Cosentino'yu iste ve ona bugün öğleden sonra beş gibi onu görmek istediğimi söyle."

Montalbano bir kilo daha almış bir şekilde, dörde çeyrek kala ofise geldiğinde bir porsiyon karışık ızgara balığı midesine indirmişti. Balıklar o kadar tazeydi ki sanki hâlâ midesinde yüzüyorlardı.

"Kapının üzerinde gerçekten delik var," diye onayladı Fazio."Bu delik çok kısa bir süre önce oluşmuş, tahta çok parlak, üstelik kurşun izi yok, bana kalırsa bir çakı ile yapılmış. Aklıma bir fikir geldi."

"Söyle."

"Müdüre ateş edildiğini sanmıyorum. Cannalivari bayramı zamanı belki serserinin biri eğlenmek isteyip bir kestane fişeği ya da mantar atmıştır."

"Akla yakın. Ama deliği nasıl açıklıyorsun?"

"Size sıraladığı o aptalca şeylere inanmanız için müdürün kendisi yapmış olmalı."

Bu esnada kapı ardına kadar açılıp duvara çarptı, Montalbano ve Fazio yerlerinden sıçradılar. Gelen Catarella idi.

"Profesör Cosentino, sizinle şahsen konuşmak istiyor."

"İçeri gönder."

Fazio dışarı çıkarken, Cosentino içeri girdi.

Birkaç saniye komiser suskun kaldı. Karşısında tişörtlü, jeans giymiş, ayağında spor Nike ayakkabıları olan birini bekliyordu, oysa profesörün üzerinde gri bir takım vardı, kravat da takmıştı. Çok üzüntülü bir havası vardı, kafasını hafifçe sol omzuna doğru eğik tutuyordu. Ama gözleri çok kurnaz birinin gözleri gibi pırıl pırıl etrafa bakıyordu. Montalbano açık açık, müdürün hakkındaki suçlamasından söz etti ve onu bu konunun önemi üzerinde uyardı.

"Neden?"

"Çünkü siz ayın onüçünde müdüre bir suikastte bulunulacağını söylemişsiniz, gerçekten de o gün dediklerini gerçekleşmiş."

"Ama komiserim, eğer ona ateş edildiği doğruysa, benim bunu yirmi kadar şahitin önünde açıklayacak kadar aptal olduğumu nasıl düşünebilirsiniz? Benim ona ateş etmem, doğrudan doğruya kendi ayaklarımla hapse gitmeyi kabul ettiğim anlamına gelirdi. Bu yalnızca talihsiz bir rastlantı."

"Bakın, sizin mantığınız bana pek uymuyor."

"Peki ama neden?"

"Çünkü siz, demin vurguladığınız gibi bunu söylemekle aptal değil, tersine son derece kurnaz olduğunuzu kanıtlıyorsunuz, daha önceden söylediğiniz için, bunu yapmanız durumunda kendinizi savunmanızın kolaylaşacağı son derece doğru."

"Doğru," diye onayladı profesör.

"O halde bütün bunları nasıl açıklıyorsunuz?"

"Siz benim gerçekten de geleceği gördüğüme, kehanetlerde bulunabildiğime inanıyor musunuz? Müdür hakkında olsa olsa geçmişiyle ilgili tahminlerde bulunabilirim, bunlar ölüm gibi kesin şeyler inanın."

"Konuyu açar mısınız?"

"Eğer sevgili müdürümüz faşist dönemde yaşamış olsaydı, ne güzel bir federal olurdu, tahmin edebiliyor musunuz? Kesinlikle, üzerinde abası, dizlikleri, kuşlu beresiyle o ateş çemberlerinin içinden atlayan federallerden olurdu."

"Daha ciddi olur musunuz lütfen?"

"Komiserim, galiba siz şu on sekizinci yüzyılda yazılmış o güzel romanı bilmiyorsunuz ÂŞIK ŞEYTAN..."

"Cazotte'ye âşık şeytan," diye ekledi komiser. "Okudum."

Profesör biraz şaşırmıştı.

"Bir akşam Jacques Cazotte, ünlü birkaç arkadaşıyla beraberken, onların ölümü üzerine kehanetlerde bulunmuş. Daha sonra..."

"Bakın, profesör, ben bu hikâyeyi biliyorum, Gerald de Nlerval'de okumuştum."

Profesörün şaşkınlıktan ağzı bir karış açık kalmıştı.

"Tanrı aşkına! Bütün bunları nereden öğreniyorsunuz?"

"Okuyarak," diye sert bir şekilde yanıtladı komiser. Biraz daha ciddi bir tavırla da ekledi:

"Bu olayın ne başı belli ne de sonu. Müdüre gerçekten ateş edildi mi, yoksa kestane fişeği miydi onu da bilmiyorum."

"Fişek, fişek," diye küçümseyici bir tavırla tekrar etti profesör.

"Ama ben size kesinlikle güvenmiyorum. Eğer üç ay içerisinde bay Tamburello'nun başına bir şey gelirse, ben sizi sorumlu tutacağım."

"Grip olursa da mı?" diye sordu umarsızca Antonio Cosentino.

Yazıldığı gibi, olması gereken şeyler gerçekleşmişti.

Müdür Tamburello, komiser ihbarını kabul etmediği ve ona göre suçlu olan kişiyi tutuklamadığı için çok kızmış ve birbiri ardına yanlışlar yapmaya başlamıştı. İlk yanlışını, öğretmenler kurulunda, onu şaşkınlıkla dinleyenlere, ahlaksal yükümlülüklerini yerine getiren bir kişi olarak, o kalleş tuzaktan Meryem Ana'nın yardımları sayesinde mucizevi bir şekilde kurtulduğunu söyleyip, kendisini bir kurban gibi göstermeye çalışarak yaptı. Konuşması boyunca alaylı bir şekilde gülen profesör Antonio Cosentino'ya imalı imalı bakmaktan başka bir şey yapmadı. Attığı ikinci yanlış adım ise Televigata'da çalışan ve komiserle arası iyi olmayan gazeteci Pippo Ragonese'ye sırrını açmak oldu. Ragonese olayı kendince yorumlayarak Montalbano'nun suikasti gerçekleştiren kişiye karşı dava açmadığı için suçu desteklediğini savundu. Sonuç çok basitti: Montalbano bütün bunlara gülerken, bütün Vigata birinin müdür Tamburello'ya ateş ettiğini öğrenmişti.

Saat yarımda haber izlemek için televizyonlarını açanlar arasında, o ana dek herşeyden habersiz olan müdürün eşi de vardı. Müdür, eşinin olan biteni öğrendiğinden habersiz, bir buçukta eve yemeğe geldi. Bütün komşular olayın keyfini çıkarmak için pencerelere ve balkonlara çıkmıştı.

Santippe kendisinden bir sır sakladığı için kocasına sövmeye başladı. Öte yandan, sıradan bir salak gibi kendine ateş ettirdiğini söyleyerek meçhul suikastçının ise tam olarak "ahmak bir nişancı" olduğundan yakınıp duruyordu.

Bir saat süren bu gürültü patırtıdan sonra komşuları müdürü tıpkı bir gelincik tarafından kovalanıp inine sığman bir tavşan gibi, sokak kapısından gizlice çıkarken gördüler. Müdür okula döndükten sonra ofise bir sandviç getirtti.

Öğleden sonra saat altıya doğru, her zamanki gibi Cafe Castiglione'de kasabanın ileri gelenleri toplandı.

"Bal gibi de boynuzlu," diye konuşmaya başladı eczacı Luparello.

"Kim? Tamburello mu yoksa Cosentino mu?" diye sordu muhasebeci Prestia.

"Tamburello. Enstitüyü idare etmiyor. Sanki hükmediyor, bir tür mutlak hükümdar gibi davranıyor. İsteklerini yerine getirmeyenin canına okuyor. Anımsamıyor musunuz geçen yıl sınıfa girdiğinde hemen susmadıkları için bütün 2-C sınıfını sınıfta bırakmıştı."

"Doğru," diye araya girdi, toptan balık tüccarı Tano Pisciotta. Sesini neredeyse üfler gibi alçaltarak ekledi: "Unutmayalım ki 2-C'deki öğrenciler arasında Giosue Marchica'nın oğlu ile Nene Gangitano'nun kızı da vardı."

Bu sözlerin ardından etrafı düşündürücü ve tedirgin bir sessizlik aldı.

Marchica ve Gangitano kabalık yapılmaması gereken saygıdeğer insanlardı. Onların çocuklarını bırakması ise en büyük nezaketsizlik değil miydi?

"Müdürün profesöre duyduğu antipatiden çok öte bir şey var, olay çok ciddi boyutlarda!" diye sözlerini tamamladı Luparello. Tam o sırada müdür içeri girdi.

İçerdeki gergin havanın farkına varmamıştı, kendine bir sandalye çekip oturdu, bir kahve ısmarladı.

"Üzgünüm, ama eve dönmek zorundayım." dedi birdenbire muhasebeci Prestia. "Karımın ateşi var."

"Ben de ofise gitmeliyim, önemli bir telefon bekliyorum," dedi düşünmeden Tano Pisciotta.

"Benim de karım ateşler içinde yanıyor," dedi hayal gücü pek geniş olmayan eczacı. Kaşla göz arasında, müdür kendini masada yalnız buldu. Şu veya bu nedenle onunla görünmemek daha iyiydi.

Profesör Tamburello'ya göre Marchica ve Gangitano'nun dostlukları hakkında yanlış bir düşünceye kapılmaları riski vardı.

Bir sabah pazarda alışveriş yaparken bayan Tamburello'nun yanına eczacı Luparello'nun karısı geldi.

"Ne kadar cesursunuz, hanımefendi! Ben sizin yerinizde olsaydım evden kaçardım ya da zaman kaybetmeden kocamı kapı dışarı ederdim!"

"Peki ama neden?"

"Nedeni var mı? Ya ona ateş edenler hedefi vuramadıkları için, bu kez apartmanın kapısının arkasına bir bomba yerleştirirlerse?"

Aynı akşam müdür otele taşındı.

Bayan Luparello'nun varsayımı herkesi o denli etkilemişti ki, aynı katta oturan Pappacena ve Lococo aileleri de ev değiştirdiler. Fiziksel ve zihinsel gücünün son dayanma noktasında Tamburello tayinini istedi. Profesör Cosentino'nun kehaneti çıkmıştı. Üç ay içerisinde "artık onlarla birlikte değildi."

"Rica etsem merakımı giderebilir misiniz?" dedi Montalbano.

"Patlayan neydi?"

"Kestane fişeği," diye cevap verdi sakin bir şekilde Cosentino.

"Ya, kapının üzerindeki delik?"

"Size ben yapmadım desem bana inanır mısınız? Ya bir rastlantıydı ya da hakkımdaki ihbarın doğruluğu için o yaptı. Kendi elleriyle kendini yok etmeye yönelik bir adamdı. İyi anımsamıyorum, 'Kendi kendini cezalandıran adam' adlı eski bir Yunan ya da Roma komedisi vardı. Hikâyede..."

"Bildiğim tek bir şey var," diye onun sözünü yarıda kesti Montalbano. "O da asla sizin düşmanınız olmak istemezdim." Sözlerinde gerçekten oldukça içtendi.

PARAF

Calorio'nun gerçek adı bu değildi, ama bütün Vigata da onu böyle tanıyordu.

Kasabaya nereden geldiği bilinmiyordu. Yirmi yıl kadar önce oraya ilk geldiği gün, üzerinde yırtık pırtık bir pantolon, palyaço giysisi gibi yamalı bir ceketi vardı, ayakları çıplaktı ama çok temizdi.

Kadınları, çocukları korkutmadan, kimseyi rahatsız etmeden, ölçülü bir şekilde sadaka topluyor, dilencilik ile yaşamını sürdürmeye çalışıyordu.

Eğer eline bir şişe iyi şarap geçerse içerdi, hiç kimse onu sarhoş olarak görmemişti; hatta o partilerden arta kalan litrelerce şarabı içtiği zamanlarda bile.

Vigata halkı onu neredeyse benimsemişti.

Rahip Camata ona kullanılmış giysiler ve ayakkabılar veriyordu, pazarda ise ona balık ve sebze vermeyi reddeden bir tek kişi bile yoktu, bir doktor onu parasız muayene ediyor ve gerektiğinde ona ilaç da veriyordu. Sağlık açısından genelde pek sorunu yoktu. Böyle olmasına karşın aşağı yukarı yetmiş yaşlarındaydı.

Geceleri belediye binasının girişinde uyumaya gidiyor, kışları ise kendisine hediye edilen iki battaniye ile soğuktan korunmaya çalışıyordu.

Beş yıldan beri başka bir yere taşınmıştı. Issız batı sahilinde, insanların denize girdiği kumsalın karşısında bir balıkçı gemisinin enkazını karaya çekmişlerdi.

Kısa sürede geminin her şeyi çalınmış, yalnızca iskeleti kalmıştı. Ona da Calorio sahiplenmiş ve bu eski boş motora yerleşmişti.

Gündüzleri hava güzel olduğu zaman da battaniyesine sarınırdı. Bu nedenle kasabalılar ona Calorio adını vermişti; yani ister inançlı ister inançsız olsun herkes tarafından çok sevilen Vigata'nın kutsal koruyucusu, açık tenli, elinde her zaman kitabıyla dolaşan rahibin adı. Calorio kitapları, belediye kütüphanesinden ödünç alıyordu, kütüphanenin müdiresi Bayan Melluso, Calorio kadar bir kitabı dikkatli kullanan ve kitapları iade etmede dakik birini tanımadığını söylüyordu. Her konuda okuyor, Bayan Melluso'ya Pirandello, Manzoni, Dostoyevski gibi yazarlar hakkında bilgi veriyordu...

Kimi zaman gitgide ıssızlaşan batı sahilinde, kimi zaman rıhtımda yürüyüş yapma alışkanlığı olan komiser Salvo Montalbano, bir gün yolda yürürken, onunla konuşmak için durdu.

"Ne okuyorsunuz?"

Oldukça rahatsız olmuş gözüken adam, gözlerini kitaptan kaldırmadı.

"Urfaust." Şaşırtıcı bir cevap olmuştu. Münasebetsizin uzaklaşmadığını, üstelik de sandığı kadar aptal olmadığını farkedince, ona bakmaya karar verdi.

"Liliana Scalero'nun çevirisi," diye nazikçe eklemişti. "Biraz eski ama kütüphanede başka kopyası yok. Bununla yetinmek zorundayız."

"Bende de aynı eserin Manacorda versiyonu var."dedi komiser. "Eğer isterseniz, size onu ödünç verebilirim."

"Teşekkür ederim. Oturmaz mısınız?" diye üzerine oturduğu çuvalda yer açtı.

"Hayır, çalışmaya dönmeliyim."

"Nereye?"

"Burada Emniyet Müdürlüğü komiseriyim, adım Salvo Montalbano."

Elini uzattı. Diğeri de ayağa kalkarak ona elini uzattı.

"Adım Livio Zanuttin."

"Konuşmanızdan anladığıma göre Sicilyalı olmalısınız."

"Yaklaşık kırk yıldan beri Sicilya'da yaşıyorum ama Venedik doğumluyum."

"Sorumu bağışlayın. Ama sizin gibi kültürlü, uygar biri neden böyle bir yaşamı tercih eder?"

"Polis olduğunuz için, gerek doğuştan, gerekse meslek gereği, çok meraklısınız. Yaşamımı 'kötü' olarak tanımlamayın, benimkisi yalnızca özgür bir seçim. Kendimi her şeyden çektim: Onur, gösteriş, saygınlık, erdem; kısaca Tanrı'nın izniyle hayvanların bilmediği her şeyden uzaklaştım, arındım..."

"Siz benim kafamı karıştırıyorsunuz," diye onun sözünü kesti Montalbano.

"Bana Pirandello'nun büyücü Cotrone'ye verdiği aynı yanıtı veriyorsunuz. Hepsinden ötesi hayvanlar okumaz."

Gülüştüler.

Böylece aralarında garip bir arkadaşlık başladı. Montalbano onu sık sık görmeye gidiyordu. Her defasında hediyeler götürüyordu: Bir kitap, bir radyo, Calorio'nun yalnızca okumakla kalmayıp, yazdığını bildiği için bir yığın da kalem ve defter. Geldiğinde eğer yazıyorsa Calorio defterini hemen dolu bir çantanın üzerine koyuyordu. Bir defasında yağmur yağmaya başlamış, Calorio, ambarın ağzını muşamba ile örterek boş motorun içine onu konuk etmişti. Aşağıda herşey düzenli ve temizdi. Duvardan duvara çekilmiş bir parça ipin üzerinde dilenci giysilerinin olduğu birkaç askı vardı. Ayrıca kendine göre, üzerinde kitaplarını, birkaç mumun ve bir petrol lambasını koyduğu konsol da yapmıştı. İki çuval ona yatak görevi görüyordu. Etraftaki tek dağınıklık, bir köşeye istiflenmiş yirmi kadar boş şarap şişesiydi. Ve işte Calorio orada, gemi enkazının yanında yüzükoyun, öylece yatıyordu. Öldürülmüştü, ensesinde derin bir yara vardı. Onu çimento fabrikasında çalışan bir gece bekçisi, sabaha karşı evine dönerken bulmuştu. Ardından cep telefonuyla komiserliği aramış, polis gelene dek de oradan ayrılmamıştı.

Calorio'nun yatak odası olan, eski motordan katil her şeyi götürmüştü, giysilerini, büyük çantasını, kitapları. Yalnızca boş şişeler yerli yerindeydi. Vigata'da bir başka umutsuz kişinin sefil eşyalarını çalacak kadar umutsuz insanlar var mı diye kendi kendine sordu.

Ağır yara alan Calorio, bir şekilde balıkçı gemisinden inmeyi başarmış ve yere düştükten sonra kumun üzerine, sağ elinin işaret parmağıyla belli belirsiz üç harf yazmayı denemişti. Şans eseri bir önceki gece yağmur yağdığı için kum oldukça sertleşmişti ancak üç harf de iyi seçilemiyordu.

Montalbano, yetenekli ama gösteriş ve teşhir meraklısı olan Balistik şefi Jacomuzzi'ye doğru dönerek:

"Zavallı adamın ölmeden önce yazmaya çalıştığı şeyleri tam olarak bana söyleyebilir misiniz?"

"Elbette."

Öğleden sonra beşe doğru, oldukça zor bir karakteri olan, ancak mesleğinde çok başarılı olan Adli tıp doktoru Pasquano, Montalbano'yu telefonla aradı. Sabah, cesedi teşhis ederken yaptığı açıklamalara ekleyecek bir şeyi olmadığını söylüyordu.

Ona göre, önceki gün kurban ile katil arasında, gece yarısına doğru şiddetli bir kavga olmuştu. Calorio, yüzüne yediği sert bir yumrukla, bir zamanlar balık ağlarını çekmeye yarayan, şimdi ise paslanmış çıkrığa başını vurarak arkaya düşmüştü: Nitekim her tarafı kan içindeydi. Saldırgan, dilenciyi öldü sanıp, güvertenin altında ne bulduysa çalmış ve oradan kaçmıştı. Oysa kısa bir süre sonra Calorio bir an kendine gelerek gemiden inmeye çalışmış, ama oldukça sersemlemiş ve kan kaybetmiş olduğu için kuma düşmüştü.

Kalan üç dört dakikalık zamanını da o üç harfi yazmaya çalışmakla geçirmişti.

"Yanılmadığımdan kesinlikle eminim," dedi Jacomuzzi. "Zavallıcık ölürken bir şeyin kısaltmasını yazmayı denemiş. P, O ya da E harfine benzer bir şey, ama kesinlikle bir paraf."

Bir an sustu.

"Avrupa İşçi Partisi'nin[2] kısaltması olabilir mi?"

"Bu çok saçma, ne anlama gelebilir ki?"

"Bilemiyorum, günümüzde herkes Avrupa'dan söz ediyor. .. Belki isyancı bir Avrupa partisi..."

"Jacomu, kafayı mı yedin?"

Ne güzel bir hayal gücü vardı şu Jacomuzzi'nin Montalbano ona teşekkür etmeden kalktı. Bir paraf. Calorio neyi anlatmak ya da göstermek istemişti? Acaba limanla ilgili bir şey miydi? Doğu demirleme noktası gibi.[3] Ya da dıştan demirlenmiş tomboz.[4] Yok, böyle tahminlerde bulunmanın bir anlamı yoktu, o üç harfin bir çok anlamı olabileceği gibi, hiçbir şey ifade etmeyebilirdi de. Ancak ölmek üzereyken Calorio için kuma o harfleri yazmanın kuşkusuz bir önemi vardı.

Gece ikiye doğru, uykusunda biri kafasını yumruklamış gibi birden uyandı. Daha önceleri de bu şekilde yataktan fırladığı olmuştu. Uykuda iken beyninin bir kısmının uyanık kalıp sorunlar üzerinde düşündüğünden artık emindi. Bir süre sonra ise beyni onu gerçeklere döndürüyordu. Yataktan inerken telefona koştu ve Jacomuzzi'nin numarasını çevirdi.

"Noktalar var mıydı?"

"Fakat kimsiniz?" diye öfkeyle sordu Jacomuzzi.

"Ben Montalbano. Noktalar var mıydı?"

---

[2] Partito Operaio Europeo
[3] Punto Ormeggio Est
[4] Pontone Ormeggiato Esternamente

"Olacak," dedi Jacomuzzi.

"Olacak da ne demek?"

"Şu demek oluyor ki, şimdi sana gelip, boynuzlarını kıracağım; kafana on dikiş atmaları gerekecek."

"Jacomu, bu saçmalıklarını duymak için mi bu saatte seni aradığımı düşünüyorsun? Nokta var mıydı yok muydu?"

" Neden söz ediyorsun, kutsal Meryem?"

" P ile O, O ile E harfleri arasındaki noktalar."

"Ha! Şu kumun üzerinde yazılanlardan mı söz ediyorsun? Hayır, aralarında nokta yoktu."

"O halde ne diye bana kısaltma olduğunu söyledin?"

"Ne olabilirdi ki ? Sonra ölmek üzere olan birinin bir kısaltmayı yazarken noktalarla uğraşacak zamanı olduğunu mu sanıyorsun?"

Ahizeyi elinden attı, aradığı kitabın yerinde olmasını umarak rafa doğru koştu. Kitap ordaydı: Edgar Allan Poe, Hikâyeler. Bir kısaltma söz konusu değildi. Kumun üzerine mesaj olarak yazdığı, şey onu tek anlayabilecek kişi olan Montalbano'ya yazdığı bir yazarın ismiydi. Kitabın ilk hikâyesinin adı "Şişede bulunan el yazması" idi. Bu bile komiser için yeterliydi.

Elektrikli fenerin ışığında fareler dört bir yana kaçışıyordu. Soğuk bir rüzgâr esiyor ve yerine oturmamış kaplamaların arasından sızan hava, arada sırada yakınan bir insan sesini andıran bir uğultuya neden oluyordu. On beşinci şişenin içinde Montalbano aradığı şeyi gördü, bu şişenin rengine mükemmel bir şekilde uydurulmuş, koyu yeşil bir kâğıda sarılmış bir ruloydu. Calorio akıllı bir adamdı. Komiser şişeyi ters çevirdi ancak ruloyu dışarı çıkaramadı.

Oradan bir an önce uzaklaşmak için, Montalbano motordan köprünün üzerine çıktı ve zavallı Calorio'nun yaptığı gibi kendini kumun üzerine attı, ancak o yere kendi isteğiyle düşmemişti. Evine döndükten sonra şişeyi masanın üzerine koydu ve tek başına kumar oynayan biri gibi merakını ve zevkini çıkararak ona uzun uzun baktı.

Bakmaktan yorulduğu bir an, alet kutusundan bir çekiç alarak kesin ve kararlı bir vuruşla şişeyi bir kerede ikiye ayırdı. Rulo çiçeklerin vazo kaplarken kullandıkları türden kıvrık yeşil bir kâğıda sarılmıştı.

Eğer bu kâğıdı doğru kişi bulursa iyi, yoksa yenilgilerime birisi daha eklenecek ne yapalım! Adım Livio Zanuttin, en azından annem babam bilinmediği için bana verilen ad bu. Beni nüfusa 5 Ocak 1923 Venedik doğumlu olarak kaydetmişler. On yaşıma kadar Mestre'de bir yetimhanede kaldım. Sonra beni, Padova'da öğrenim göreceğim bir koleje gönderdiler. 1939'da on altı yaşındayken, başımdan yaşamımı altüst eden bir olay geçti. Kolejde benim yaşıtım olan her şeyiyle arzularımıza karşılık veren Carlo Z. adında bir arkadaşımız vardı. Onunla genelde geceleri, kilerdeki bir tavan kapağından içeri girilen bir bodrum katında buluşuyorduk.

Carlo, yatakhanemizde bir tek çocuğun isteklerini yerine getirmeyi reddediyordu: O da çok antipatik bulduğu Attilio neden reddedildiğini bir türlü anlamıyor ve giderek daha çok öfkeleniyordu. Bir öğleden sonra, Carlo ile bodrumda gece saat yarımda buluşmaya karar vermiştik, (geceleri saat onda yatıldığı için, ışıklar onbeş dakika sonra söndürülüyordu). Oraya gittiğimde Carlo'nun her zaman getirip yaktığı mum ışığında, korkunç bir sahne gördüm: Genç çocuk, pantolonu ve külodu inik bir halde, bir kan gölünün ortasında yerde öylece yatıyordu. Zorla ırzına geçildikten sonra, bıçaklanarak öldürülmüştü. Dehşet içinde oradan kaçmak için arkamı döndüğümde karşımda Attilio'yu buldum, elindeki bıçağı bana doğru tutuyordu. Sol elinden kan damlıyordu; Carlo'yu öldürürken yaralanmıştı.

"Eğer konuşursan," dedi. "Sonun aynı olur."

Ben de bir alçak gibi sustum. Şans eseri Carlo'nun başına geleni kimse öğrenmemişti.

Kuşkusuz kolejden birisi, cinayeti keşfedip, cesedi ortadan kaldırmıştı: Belki de Carlo ile çarpık ilişkisi olmuş ve skandal korkusu ile böyle davranan bir bekçi idi. Birkaç gün sonra Attilio'yu kanlı gazlı bezini çöpe atarken gördüm. Neden bilmiyorum, onu çöpten aldım. Bir parçasını son sayfanın alt kısmına yapıştırdım, ne işe yarayacak, bilemiyorum. 1941'de askere çağrıldım, savaştım, 1943'de Sicilya'da müttefiklerce hapse atıldım. Üç yıl sonra hapisten çıktığımda, artık yaşamıma bir yön çizilmişti, burada bunu anlatmanın bir anlamı yok.

Birbiri ardına zincirleme yapılan yanlışlar: Belki diyorum, belki de bütün bunlar o geçmişte kalan aşağılık davranışım yüzünden duyduğum vicdan azabı ve suskunluğum için, kendime olan saygımı kaybetmemden ileri geliyordu. Bir hafta önce, tamamen bir rastlantı sonucu, burada, Vigata'da Attilio'yu gördüm, onu hemen tanıdım.

Günlerden pazardı ve kiliseye gidiyordu. Onu izledim, onu soruşturup, hakkında herşeyi öğrendim: Cementificio'da müdür olan oğlunu görmeye gelen Attilio emekli olmuştu, ancak İtalya'nın en büyük konserve sanayiinin yönetim kurulu danışmanlığını yapıyordu. Geçen gün onunla karşılaştım ve önünde durdum.

"Selam, Attilio," dedim. "Beni tanıdın mil"

Bana uzun uzadıya baktı, sonra beni anımsayınca geriye doğru sıçradı.

Gözlerinde, bodrumda karşılaştığımız o gecedeki aynı bakışı gördüm.

"Ne istiyorsun?"

"Senin vicdanın olmak."

Bana inanmışa benzemiyordu, galiba ona şantaj yapmak istediğimi sanmıştı.

Bu günlerden ya da gecelerden birinde, kuşkusuz yeniden ortaya çıkacak.

* * *

Saat sabahın beşi olduğundan, artık yatağa girmek gereksiz olurdu. Uzun uzun duş aldı, traş olup giyindi, verandadaki bankın üzerine oturup, sakin bir nefes gibi, yavaşça dalgalanan denizi seyretmeye başladı. İkide bir kalkıyor, mutfağa gidip fincanını dolduruyor ve yeniden gelip oturuyordu. Arkadaşı Calorio için memnundu.

Adresi telefon rehberinden bulmuştu. Saat tam sekizde doktor Eugenio Comaschi'nin kapısının önündeydi. Diafona bastı. Bir erkek sesi cevap verdi.

"Kimsiniz?"

"Kurye."

"Oğlum evde değil."

"Önemli değil, evden herhangi biri imzalayabilir."

"Üçüncü kat."

Asansör katta durduğunda, pijamalı, kibar görünüşlü yaşlı bir adam onu merdivenin başında bekliyordu. Attilio Comaschi komiseri görür görmez, ondan kuşkulanmış, elinde birşey olmadığı için kurye olmadığını da anlamıştı.

"Ne istiyorsunuz?" diye sordu yaşlı adam.

"Size bunu vermeyi istiyorum," dedi. Montalbano, torbasından koyu kahverengiye dönüşmüş gazlı bezi uzatırken.

"Bu pislik de ne böyle?"

"Elli yıl önce Carlo'yu öldürürken yaranızı sardığınız gazlı bezin bir parçası."

Bazı mermilerin insanı üç, dört metre geriye fırlattığı söyleniyor. Yaşlı adam da göğsüne o kurşunlardan biri saplanmış gibi, tam anlamıyla duvara çarptı. Sonra, yavaşça kendine geldi, başı göğsünün üzerine düştü.

"Livio'yu... Öldürmeyi istememiştim," dedi Attilio Comaschi.

BERABERE MAÇ

Montalbano Vigata komiserliğine yeni atandığı zaman ona görevini devreden meslektaşı, Vigata ve çevresinde iki mafya "ailesi" olan Cuffaro ve Sinagralar arasında yıllardır süre gelen bir dava olduğundan söz etti. Bu iki aile, aralarındaki davayı, dilekçeler yerine gönüllü olarak tüfeklerine başvurarak çözme yoluna gidiyorlardı.

"Tüfek mi? Hem de bu zamanda mı?" diye şaşkınlığını ifade etti Montalbano. Ona göre, pazarlarda bile üç beş kuruşa kalaşnikov ve makineli tüfek satıldığı bir dönemde hâlâ eski yöntemlere başvurmak çok ilkelceydi.

"Her iki mafya lideri de geleneklere sıkı sıkıya bağlılar da ondan" diye açıkladı meslektaşı. "Don Sisino Cuffaro seksenini geçti, Don Balduccio Sinagra ise seksen beşini uğurladı. Onları anlamalısın, gençlik anılarına oldukça bağlılar, tüfek de bu güzel anıların arasında yer alıyor. Altmış yaşını geçen Don Sisino'nun oğlu Don Lillino Cuffaro ile Don Balduccio'nun elli yaşlarındaki oğlu don Masino Sinagra'nın artık güçleri iyice azaldı, babalarını çiğneyip modernleşmeyi arzu etmiyor değiller ama, hâlâ herkesin ortasında onlara meydan dayağı atacaklarından korkuyorlar."

"Şaka mı ediyorsun?"

"Hiç de değil. İki ihtiyar, Don Sisino ve Don Balduccio, çok ölçülü insanlar, her zaman eşitlikten yanalar. Eğer Sinagra ailesinden birisi, Cuffaro ailesinden bir kişiyi öldürürse, bir haftadan daha kısa bir sürede, Cuffano ailesinin bir üyesinin, Sinagralardan birini vuracağından emin olabilirsin."

"Dikkatini çekerim, yalnızca bire bir."

"Şimdilerde durum kaça kaç?" diye dalga geçerek sordu Montalbano.

"Altıya altı," diye yanıtladı ciddi bir şekilde meslektaşı. "Şimdi kaleye atış sırası Sinagralarda."

Komiserin Vigata'da ikinci yılı bitmek üzereyken, maç şimdilik sekize sekiz bitmişti.

Top sırası yeniden Sinagralardaydı, 15 aralık günü, adını söylemek istemeyen birinin telefonunun ardından, Zagarella Sokağı'nda Titillo Bonpersiero'nun[5] cesedi bulundu. Soyadına rağmen, taş, toprak, darı dolu o ıssız yolda, sabahın erken saatlerinde tek başına gezinti yapmakla düşüncesizlik etmişti. Öldürülmek için ideal bir yerdi. Titillo Bonpersiero, Cuffarolar'a oldukça bağlıydı, otuz yaşındaydı, resmi olarak emlakçilik yaparak geçiniyordu ve iki yıldır Mariuccia Di Stefano ile evliydi. Doğal olarak Di Stefanolar Cuffarolar ile iç içeydiler, çünkü Vigata'da Romeo ile Julyet'in hikâyesi, sıradan, basit bir efsane olarak görülüyordu.

Cuffarolar'dan birinin Sinagralarla akraba olması (ya da tersi) hayal bile edilemeyecek, hatta kurgu bilim sayılabilecek bir olaydı.

Vigata'da komiserliğinin ilk yılında arkadaşının, "Bırak birbirlerini öldürsünler, aralarına girme, hem bizim için hem de diğer dürüst insanlar için böylesi daha iyi," öğüdüne kulak asmayan Salvo Montalbano, cinayetlerin üstüne tüm silahlarıyla giderek araştırmalarını sürdürmüşse de, her defasında hayal kırıklığına uğramıştı.

Hiç kimse ne bir şey görmüş, ne de duymuştu, hiç kimse kuşkulanmıyor, tahminde bulunamıyor, kimse kimseyi tanımıyordu.

O yoğun sisin olduğu gün, 'İşte Ulisse'nin, Sicilya topraklarında, Ciclope'ye adının hiç kimse olduğunu söylemesinin nedeni,' diye kendi kendine söyleniyordu komiser. Bu yüzden ona Zingarella Sokağı'nda Cuffaro'lardan birinin cesedini bulduklarını söylediklerinde, oraya yardımcısı Mimi Augello'yu gönderdi.

Kasabadaki herkes, bu kez Sinagralardan birinin kaçınılmaz sonunu beklemeye başladı.

Nitekim 22 Aralık günü, balık avına meraklı olan Cossimo Zaccaria, sabahın yedisinde oltasını ve yemlerini alarak rıhtımın batısına doğru yollanmıştı.

Balık tutmaya başladıktan yarım saat sonra, şans eseri açıktan limana doğru hızla bir sürat motorunun gelmesi ile gürültü bütün balıkları kaçırmış ve bu yüzden de balık tutmaya ara vermek zorunda kalmıştı. Motor iki dalgakıranın arasından girmek yerine, tam da batıya doğru yaklaşarak, çıkardığı o korkunç gürültüsü ile Cosimo'nun beklediği balıkların kaçmasına sebep oluyordu.

Dalgakıranlara çarpmasına on metre kala, motor olanca hızıyla yön değiştirip, açığa doğru yönelmişti. Tam o sırada, Cosimo Zaccaria bir tüfekten atılan kurşun göğsüne isabet ettiğinden, acılar içinde kıvranarak, iki kaya arasına yüzü koyun düştü.

Kötü haber, hemen öğrenilir öğrenilmez, Montalbano ve bütün kasabalı çok şaşırmıştı.

---

[5] "Bonpensiero" düşünceli anlamına geliyor.

Nasıl olur? Cosimo Zaccaria da Titillo Bonpensiero gibi Cuffaro ailesinden değil miydi? Sinagralar neden ardarda Cuffaro ailesinden iki kişiyi öldürmüşlerdi? Böyle bir hesap hatası mümkün müydü? Eğer hata yoksa, nasıl olur da Sinagralar kuralı bozmaya karar vermişlerdi?

Şu anda sekize on ilerdeydiler ama, Cuffaroların da en kısa zamanda durumu eşitleyecekleri kesindi! Soğuk ve yağmurlu bir ocak ayıydı ve şimdiden Sinagra ailesinden iki kişi ölmüş kabul edilebilirdi. Ama bunun kutsal bayramdan sonra olacağı sanılıyordu, çünkü 24 Aralıktan 6 Ocağa kadar genelde sessiz bir bekleyiş olurdu. Pifania'dan sonra kuşkusuz maç tekrar başlayacaktı.

7 Ocak akşamı, hakemin çaldığı düdük, Vigatalılarca değil de yalnızca iki takımın üyeleri tarafından duyuldu.

Bunun ardından ertesi gün Ciavolotta Sokağı civarında örnek bir kümesin sahibi olan Michele Zummo'nun binlerce kırılmış yumurtanın ortasında bulunan parçalanmış cesedi güçlükle teşhis edildi.

Mimi Augello amirine Zummo'nun kanının, beyninin yumurta sarısı ve beyazlarının üç yüz kişilik omlet yapılacak şekilde birbirine karıştığını, öyle ki Zummo ile yumurtaların birbirinden ayırdedilemediğini bildirdi.

Durum ona dokuz olmuştu: İşler yoluna girmek üzereydi. Böylece kasabalı kendini yeniden güvende hissetmeye başladı.

Michele Zummo, Sinagra ailesindendi ve geleneğe göre tüfekle öldürülmüştü.

Sıra bir kez daha Sinagra takımındaydı, sonra durum eşitlenecekti.

Kısa ve tatsız şubat ayının ikinci günü, toptan balık tüccarı Pasqualino Fichera, gece saat birde evine dönerken, tüfekle vuruldu. Yaralı adam yere düşerken, ölmüş taklidi yapsaydı, belki de paçayı kurtaracaktı ama o birdenbire bağırmaya başladı:

"Çocuklar, bir yanlışlık var! Sıra henüz bende değil!" Yakın evlerden onun sesini duyan birçok kişi olmuştu, ama hiçbiri de ona yardım etmedi. İkinci kez ateş edildiğinde Pasqualino Fichera korkunç bir yanlışlığa kurban olduğunu düşünerek can verdi; nitekim o Cuffaro ailesinin bir üyesiydi: Oysa sıraya ve geleneğe göre durumun eşitlenmesi için Sinagra ailesinden birinin öldürülmesi gerekiyordu.

Yaralı iken bağırarak anlatmaya çalıştığı işte buydu. Şimdi ise Sinagralar durumu onbir dokuz yaparak, kesin bir avantaj yakalamışlardı.

Kasabalı aklını oynatmak üzereydi.

Bu son cinayet ve Pasqualino Fichera'nın son cümlesi, Montalbano'nun ise bir anda aklının başına gelmesinde yardımcı olmuştu.

Yalnızca içgüdüsel bir inanışla, her iki tarafın da herhangi bir hesap hatası yapmadığını düşünmeye başladı.

Bir sabah, Montelusa'da ofisi olan adli tıp doktoru Pasquano ile görüşmeye karar verdi. Doktor yaşlı, kaba ve sağı solu belli olmayan bir adamdı, ama Montalbano ile araları iyiydi; bu nedenle Pasquano ona öğleden sonra bir saatini ayırabildi.

"Titillo Bonpensiero, Cosimo Zaccaria, Michele Zummo, Pasqualino Fichera" diye sıraladı komiser.

"Ee ?"

"Bunlardan üçünün aynı aileden, yalnızca, bir tanesinin de düşman ailenin üyesi olduğunu biliyor muydunuz?"

"Hayır, bilmiyordum: Size bunun beni kesinlikle ırgalamadığını söyleyebilirim. Politik görüşler, dini inanışlar, evlat edinmeler, henüz otopsi konusuna girmiyor."

"Henüz demekle ne demek istediniz yani?"

"Henüz dedim çünkü sanırım bir kaç yıl içinde teknolojik açıdan otopsi aracılığıyla teşhis edilmek istenen kişinin politik görüşü bile anlaşılacak hale gelecek. Neyse konu neydi, ne istiyorsunuz?"

"Bu dört ölüde hiçbir anormallik dikkatinizi çekmedi mi, ne bileyim..."

"Siz ne sanıyorsunuz? Ellerim ve kafam yalnızca sizin ölüleriniz için mi çalışıyor? Benim omuzlarımda bütün Montelusa'nın sorumluluğu var!"

"Buradaki morg görevlilerinin Maldive adasında ev sahibi olduklarını biliyor muydunuz?"

Büyük bir metal fiş kutusunu açıp, içinden dört dosya çıkardı. Dikkatle okuduktan sonra üçünü yerine koyup, dördüncüyü Montalbano'ya uzandı.

"Bakın, bu fişin bir kopyasını bir süre önce Vigata'daki ofisinize göndermiştim. "

Bu şu anlama geliyordu: ‘Montelusa'ya kadar gelip canımı sıkmak yerine neden sana gönderdiğim şeyleri okumuyorsun?' "

"Teşekkürler, ayrıca rahatsız ettiğim için beni bağışlayın," dedi komiser, aceleyle rapora bir göz attıktan sonra.

Vigata'ya dönüş yolunda araba kullanırken, doktora karşı küçük düştüğü için Montalbano'nun burun deliklerinden tıpkı azgın bir boğa gibi duman çıkıyordu.

Ofise girer girmez, "Mimi Augello hemen yanıma gel!" diye bağırdı.

"Ne istiyorsun?" diye beş dakika sonra Augello komiserin karşısına dikilmişti.

"Yalnızca basit bir merak, Mimi. Doktor Pasquano'nun sana gönderdiği raporlara tekir balığı mı sarıyorsun, yoksa kıçını mı temizliyorsun?"

"Neden?"

"Onları en azından okuyor musun?"

"Elbette."

"O halde doktorun Titillo Bonpensiero'nun cesedi hakkında yazdığı rapordan bana neden söz etmediğini açıklayabilir misin?"

"Ne yazmıştı?" diye yüzünde mutlu bir ifadeyle sordu Augello.

"Bak, en iyisi şöyle yapalım. Şimdi sen raporu alıp odana git, okuduktan sonra tekrar yanıma gel. Bu arada ben de sakinleşmeye çalışayım. Yoksa aramız iyice bozulacak bilmiş olasın!"

Amirinin odasına döndüğünde, Augello'nun yüzü allak bullak olmuştu, komiserin ifadesi ise oldukça sakindi.

"O halde?" diye sordu Montalbano.

"O halde, ben bir salağım!"

"Bu konuda aynı fikirdeyiz."

Mimi Augello bu söze bir tepki göstermedi.

"Pasquano," dedi Montalbano. "Bonpensiero'nun cesedinin bulunduğu yerde çok az kana rastlandığı için başka bir yerde öldürülüp, oraya taşındığını ve henüz birkaç saat önce ölmüş merhuma, ateş edilsin diye Zingarella Sokağı'na taşınmış olabileceği görüşünde ısrarlı. Tüfek, göğüs ile çene arasında oldukça kısa bir bölgeye nişan alınarak atılmıştı.

Uzun sözün kısası, bir tiyatro sahneleme ve güzel bir senaryo neden mi? Yine Pasquano'ya göre Bonpensiero uykuda boğazı sıkılarak öldürülmüştü. Ancak tüfeğin açtığı yara, boğazlama izlerini onların istedikleri gibi yok edememişti."

"Pekâlâ Mimi, rapora sonunda göz atma zahmetinde bulunduğuna göre, ne düşünüyorsun, bana söyler misin?"

"Eğer işler böyleyse, bu cinayetin geleneklerle bir ilgisi yok."

Montalbano hayrete düşmüş gibi orada yapmacık bir hayranlık ifadesi ile ona baktı.

"Bazen Mimi, senin zekân beni öylesine korkutuyor ki! Hepsi bu mu? Gelenekle ilgisi yok, bu kadar öyle mi?"

"Belki..." diye kararsız bir şekilde sözlerine başladı Augello, ama ağzı açık kalakaldı, belli ki söylemek istediği şey kendisine de pek inandırıcı gelmemişti.

"Haydi konuş, seni yemem. "

"Belki Bonpensiero cinayetiyle Sinagralar'ın uzaktan, yakından bir ilgisi yoktur. "

Montalbano ayağa kalkıp onun yanına gitti, yanaklarından tutup, alnından öptü.

"Görüyor musun kıçını maydanozla dürttükleri zaman kaka yapabiliyorsun?"

"Komiserim, bugünlerde beni görmek istediğinizi bildirmiştiniz, ama ben hemen atlayıp geldim. Kanundan korktuğumdan değil, benim ve babamın size karşı duyduğumuz sonsuz saygıdan dolayı."

Don Lillino Cuffaro, geniş omuzlu, dazlak kafalı, bir gözü yarı kapanmış, gelişi güzel giyinen bir adam olmasına karşın ölçülü, bir tür gizli cazibesi olan bir adamdı. Güçlü, söz sahibi biriydi ama bunu ortaya koyamazdı. Montalbano bu iltifatı duymazlıktan gelip, hiçbir tepki göstermedi.

"Bay Cuffaro, sizin çok işiniz olduğunu biliyorum, bu nedenle fazla zamanızı almayacağım. Bayan Mariuccia nasıl?"

"Kim?"

"Bayan Mariuccia, arkadaşınız Di Stefano'nun kızı, Titillo Bonpensiero'nun dul eşi."

Don Lillino Cuffaro bir şeyler söylemek ister gibi ağzını açtıysa da sustu. Böyle bir saldırı beklemediğinden oldukça afallamıştı, ama toparlanması uzun sürmedi.

"Nasıl olsun istiyorsunuz? Zavallı kadın, evleneli henüz iki yıl olmuştu, kocasını o şekilde öldürülmüş görmek..."

"Hangi şekilde?" diye üsteledi Montalbano kendine tıpkı paskalya melekleri gibi masum bir hava vererek.

"Ama... şey bana ateş edilerek öldürüldüğü söylendi," dedi bir an duraksadıktan sonra Don Lillino. Bir mayın tarlasının üzerinde yürüdüğünü anlamıştı. Montalbano heykel gibi öylece duruyordu.

"Öyle değil mi?" diye sordu Don Lillino Cuffaro.

Komiser sağ alinin işaret parmağını havaya kaldırıp bir sola bir sağa oynattı. Ama bu kez de konuşmadı.

"Peki, nasıl olmuş o zaman?"

Bu kez Montalbano cevap verme zahmetinde bulundu.

"Boğazlandı."

"Neler diyorsunuz?" diye karşı çıktı Don Lillino.

Ama her halinden iyi bir tiyatrocu olmadığı anlaşılıyordu.

"Eğer bunu size ben söylüyorsam, bana inanmalısınız," dedi çok ciddi bir şekilde komiser, bunu söylerken gizliden gizliye eğleniyordu.

Uzun bir süre sessizlik oldu. Montalbano elinde tuttuğu kaleme ilk kez gördüğü gizemli bir cisimmiş gibi bakıyordu.

"Ama Cosimo Zaccaria büyük bir yanlış yaptı, çok büyük bir yanlış!" diye neden sonra söze başladı komiser.

Kalemi, ne olduğunu anlamaktan tamamen vazgeçerek yazı masasının üzerine bıraktı.

"Bu olayın Cosimo Zaccaria ile ne ilgisi var?"

"İlgisi var, ilgisi var!"

Don Lillino sandalyenin üzerine yığıldı.

"Pekâlâ, sizce yalnızca laf olsun diye soruyorum, yaptığı yanlış neydi?"

"Laf olsun diye cevap veriyorum, onun işlediği cinayeti Sinagralar'ın üzerine yıkmaktı. Ama Sinagralar olayın içinde olmadıklarını açıkladılar. O zaman karşı taraf, Sinagralar'ın garipliklerini farketti ve evlerinde bir araştırma yaptırdı. Bu araştırmada, öğrenildiği takdirde onlar için utanç kaynağı olabilecek bir şey bulundu. Yanılıyorsam düzeltin bay Cuffaro..."

"Bilmediğim bir konuda sizi nasıl düzeltebilirim, anlayamıyorum, ben..."

"Bırakın da konuşmamı bitireyim. Mariuccia di Stefano ve Cosimo Zaccaria uzun süredir birbirlerine âşıktılar. Öylesine başarılıydılar ki, ilişkilerinden ne aileleri, ne de başkaları kuşku duyuyordu. Sonra, ama bu yalnızca benim bir varsayımım, Titillo Bonpensiero, bir şeylerin kokusunu almaya başlayıp, kulaklarını ve gözlerini dört açmaya başladı. Böylece birlikte Titillo'dan kurtulup suçu da Sinagralar'a yıkmak için bir plan yaptılar. Bir gece, kocası derin uykudayken, genç kadın yataktan kalktı kapıyı açıp aşığı Cosimo Zaccaria'yi içeri aldı..."

"Burada durun," dedi aniden Don Lillino bir elini havaya kaldırarak. Hikâyeyi dinlemek ona çok ağır gelmiş ve dokunmuştu.

Montalbano şaşırarak, karşısında bir hayli değişmiş bir insan gördü. Omuzları dimdik, sağlam gözü bir bıçak gibi keskin, yüzü sert ve kararlıydı: Tam bir şef gibi.

"Bizden ne istiyorsunuz?"

"Ailede düzeni yeniden kurmak için, Cosimo Zaccaria' nın ölüm emrini siz mi verdiniz?"

Don Lillino'nun ağzından tek kelime bile çıkmadı.

"İyi, Cosimo Zaccaria'nın katilinin ve kocasının cinayetinde suç ortaklığı yapan Mariuccia Di Stefano'nun adalete teslim olmasını istiyorum."

"Herhalde bana anlattıklarınızı kanıtlayabilirsiniz."

Komiser, son savunma dayanağını da böylece ortadan kaldırmıştı.

"Kısmen evet, kısmen hayır."

"O halde neden benim rahatımı kaçırdığınızı öğrenebilir miyim?"

"Yalnızca size kanıt göstermekten daha kötü bir şeyler yapmaya niyetim olduğunu söylemek için."

"Biraz daha açık konuşur musunuz?"

"Yarından itibaren, davullar eşliğinde Bonpensiero ve Zaccaria cinayetleri hakkında bir araştırma başlatıp, adım adım televizyon ve basma izleteceğim, gün aşırı basın toplantısı da yapmayı düşünüyorum. Sinagralar siz yolda yürürken gülmekten, altlarına işleyecekler. Sizi öyle bir yerin dibine batıracağım ki, utançtan nereye kaçacağınızı bilemeyeceksiniz. Neler olduğunu herkese anlatmam yeterli, böylece saygınlığınızı tamamen kaybedersiniz."

"Sizin ailenizde itaatsizlik olduğunu, anarşinin kol gezdiğini, aranızda evli kadın, küçük kız kim olursa olsun önüne gelenle ilişkide bulunanların olduğu, istediği zaman, istenen kişinin özgürce öldürülebildiğini anlatacağım..."

"Bu kadar yeter!" dedi Don Lillino. Yerinden kalktı, komiseri yarım yamalak selamlayıp dışarı çıktı.

Üç gün sonra Cuffaro ailesinden Vittorio Lopresti, iş ilişkilerinde dürüst olmadığı için ortağı Cosimo Zaccaria'yı öldürdüğünü söyleyerek teslim oldu.

Ertesi sabah, siyah giysileri içinde Mariuccia di Stefano, evinden çıktı, hızlı adımlarla rıhtımın sonuna kadar gitti. Yalnız olduğunu birçok kişi farketmişti.

Deniz fenerinin altına geldiğinde ise görgü tanığı Pippo'ya göre kadın haç çıkarıp suya atlamış. Onun arkasından Pippo Sutera da suya atladıysa da o gün deniz çok azgın olduğundan kadını kurtaramamıştı.

"Başka bir çıkış yolu olmadığı için onu intihar etmeye ikna etmiş olmalılar" diye düşündü Montalbano.

Kasabada herkes Mariuccia di Stefano'nun taparcasına sevdiği kocasının yokluğuna dayanamadığı için intihar ettiğini sandı.

AŞK

Yaşamlarını güç bela kazanan bir ailenin kızıydı, annesi belediye binasının merdivenlerini temizliyor, babası ise mevsimlik işçiydi. Savaşta bir el bombası yüzünden gözlerini kaybetmişti.

Michela Prestia büyüdükçe daha da güzelleşiyordu, üzerine giydiği paçavrayı andıran ancak her zaman çok temiz olan giysileri, Tanrı'nın ona sunduğu güzellikleri saklayamıyordu.

Her ne kadar sıkıntı çekse de gözlerindeki pırıl pırıl yaşama sevinci farkediliyordu. Okumayı ve yazmayı tek başına öğrenmişti.

Onu büyüleyen o büyük mağazalardan birinde tezgahtar olmayı hayal ediyordu. Daha on beş yaşındayken tam bir dişi olan genç kız, kamyonla kasaba kasaba dolaşıp mutfak araçları, bardak, tabak, çatal, bıçak satan bir adamın yanına gitmek için evden kaçtı. Bir yıl sonra eve döndüğünde anne, babası hiçbir şey olmamış gibi davrandılar, şimdi doyuracak bir boğazları daha olmuştu. Beş yıl içinde bekâr, evli Vigatalı bir çok erkek onunla beraber oldu, terketti ya da terkedildi. Ancak hiçbir ilişkisinin sonunda ne bir trajedi ne de herhangi bir kavga yaşandı. Michela'nın canlılığı, her yaptığını doğallaştırıyor ve onu temize çıkarıyordu. Yirmi iki yaşında iken, kendisine para ve çeşitli hediyeler sunan yaşlı doktor Pisciotta'nın evine taşındı.

Michela'nın güzel hayatı yalnızca üç yıl sürdü. Doktor kolları arasında öldükten sonra, yaşlı adamın ona hediye ettiği her şeyi elinden alan avukatlarla uğraştı, ancak sonuçta hem yeniden fakirleşmiş hem de çıldırma noktasına gelmişti. Doktorun ölümünden henüz altı ay geçmemişti ki, Michela muhasebeci Saverio Moscato'yu tanıdı. Başlangıçta diğerleri gibi bir hikâyeye benziyordu, ama kısa sürede kasabalılar bu ilişkinin boyutlarının öncekilerden oldukça farklı olduğunu anladılar.

Cementificio'da memur olan Saverio Moscato, otuz yaşlarında, yakışıklı bir adamdı. Babası mühendis, annesi Latince öğretmeni idi. Ailesine çok bağlı olmasına rağmen, anne ve babasının kasabadaki skandallara adı karışan bir kızla beraber olduğunu öğrenip, buna karşı çıkmaları ile Saverio onlarla hiç tartışmadan limana yakın bir ev tutup Michela ile beraber yaşamaya başladı.

Durumları iyi sayılırdı, muhasebecinin geçimi yalnızca maaşı değildi, bunun yanı sıra bir amcası ona dükkânlar ve arazi miras bırakmıştı.

İnsanların şaştığı, Michela'nın diğerleriyle beraberken sergilediği bağımsızlık ve özgürlükten eser kalmayışıydı. Gözü, Saveriosundan başka bir şey görmüyor, onun ağzının içine bakıyor ve o ne derse seve seve yapıyor, hiç karşı çıkmıyordu. Saverio da ondan aşağı kalmayıp yalnızca sözle değil, bakışlarıyla da ifade ettiği isteklerini hemen yerine getiriyordu.

Birlikte bir gezinti yapmak ya da sinemaya gitmek için evden çıktıklarında bir daha hiç görüşmeyecekmiş gibi birbirlerine sıkıca sarılarak yürüyorlardı. Her fırsatta da öpüşmekten geri kalmıyorlardı.

"Kuşku yok," demişti bir zamanlar kısa bir süre Michela'nın âşığı olan proje teknisyeni Smecca. "Birbirlerine âşıklar. Eğer fikrimi öğrenmek isterseniz, bu çok hoşuma gitti. Umarım sürer, Michela iyi bir kız, mutluluğu hak ediyor."

Michela'yı yalnız basma bırakmayıp, Vigata'dan uzaklaşmamak için elinden gelen tüm insani ve tanrısal yolları deneyen Saverio Moscato sonunda iş için on günlüğüne Milano'ya gitmek zorunda kalmıştı.

Kasabadan ayrılmadan önce, tek arkadaşı Pietro Sanfilippo ile umutsuzca dertleşmeye gitti.

"Sakin ol," diye teselli etmeye çalıştı, arkadaşı. "On gün bir asır değil ya!"

"Ben ve Michela için öyle."

"O zaman niye onu da götürmüyorsun?"

"Gelmek istemiyor. Sicilya'dan hiç çıkmamış. Milano gibi büyük bir şehrin ben yanında olmazsam onun üstüne üstüne geleceğini söylüyor. Nasıl olur? Toplantılara katılmak, bir sürü insanla da görüşmelerde bulunmam gerekiyor."

Saverio'nun Milano'da olduğu dönemde, Michela evden dışarı çıkmadı, sokakta onu hiç kimse görmüyordu. Herkeste merak uyandıran konu ise, muhasebecinin dönmesinden sonra, genç kadının bir daha onunla beraber görünmemesi oldu. Belki ayrılık aşkını söndürmüş ya da onu melankolik yapmıştı.

Saverio Moscato Milano'dan döneli bir ay geçmişti. Michela'nın annesi Komiser Montalbano'yu görmeye gitti. Endişeli bir anne gibi değildi. "Kızım Michela'dan yaklaşık bir aydır haber alamıyorum."

"Size para mı veriyordu?"

"Elbette! Hem de her ay! Duruma göre iki bin ya da üç bin lira. Her zaman düşünceli, her zaman iyi bir kız olmuştur."

"Peki benden ne istiyorsunuz?"

"Eve gidip muhasebeci ile görüştüm. Michela'nın artık orada yaşamadığını, Milano'dan döndüğü zaman onu evde bulamadığını söyledi. Bana odaları bile gösterdi. Michela'nın ne bir elbisesi, bağışlayın ne de bir külodu vardı ortalıkta."

"Muhasebeci size ne dedi? Onun ortadan kayboluşunu nasıl açıkladı?"

"Bunu o da anlamamış: Belki de doğası gereği, başka bir erkekle kaçmış olacağını söyledi. Ama ben buna inanmadım."

"Neden?"

"Çünkü o, muhasebeciye âşıktı!"

"Peki ben sizin için ne yapabilirim?"

"Ne bileyim... Belki muhasebeciyle konuşabilirsiniz, bakarsınız size neler olduğunu anlatır."

İşi resmileştirmemek için Montalbano muhasebeci ile raslantı sonucu karşılaşmayı bekledi. Bir öğleden sonra onu Cafe Castiglione'de tek başına oturup menta içerken gördü.

"Günaydın. Ben komiser Montalbano."

"Sizi tanıyorum."

"Sizinle biraz laflayabilir miyiz?"

"Buyrun bir şeyler alır mıydınız?"

"Bir çikolatalı dondurma lütfen."

Muhasebeci dondurmayı hemen ısmarladı.

"Buyrun, komiser."

"Söze nasıl başlayacağımı bilemiyorum inanın bay Moscato. Geçen gün Michela Prestia'nın annesi beni görmeye geldi, kızının kaybolduğunu söyledi."

"Gerçekten de doğru."

"Bana daha iyi açıklayabilir misiniz?"

"Ne sıfatla?"

"Siz, bu Michela Prestia ile yaşıyor muydunuz ya da birlikte kalıyor muydunuz?"

"Ben kendimden söz etmiyorum! Size az önce bu olayla ne sıfatla ilgilendiğinizi sormuştum."

"Şey, annesi geldiği için..."

"Sanırım Michela yetişkin biri, aklına eseni yapmakta da özgür. Çekip gitti, hepsi bu."

"Beni bağışlayın, daha fazla bilgiye gereksinimim var."

"Ben Milano'ya gittiğimde o benimle gelmek istemedi. Milano gibi büyük bir şehrin onu korkuttuğunu, kendisini orada rahat hissetmeyeceğini söylüyordu. Şimdi bunun yalnız kalıp, kaçışını planlaması için bir bahane olduğunu düşünüyorum. Her neyse, ilk yedi gün, gece gündüz telefonlaş-tık. Sekizinci günün sabahı, telefonda konuşurken keyifsizdi, daha fazla bensiz olamayacağını söyleyip duruyordu. Aynı gece onu aradığımda, telefona kimse cevap vermedi. Uyku ilacı almış olacağını düşünüp endişelenmedim. Zira uyku ilacını sürekli kullanırdı.

Ertesi sabah da onu bulamayınca meraklanmaya başladım.

Arkadaşım Sanfilippo'yu arayıp onu görmeye gitmesini rica ettim. Az sonra beni aradığında evin her tarafının kapalı olduğunu, uzun süre zili çaldığını ancak kapının açılmadığını söyledi. İşte o zaman başına kötü bir şey gelmiş olabileceğini düşündüm.

Babamı aradım, gitmeden önce ona bir yedek anahtar bırakmıştım. O kapıyı açıp içeri girmiş ve Michela'nın izine rastlamak şöyle dursun, bütün eşyalarını, rujunu bile alıp gittiğini görmüş."

"Peki, siz ne yaptınız?"

"Gerçekten öğrenmek mi istiyorsunuz? Ağlamaya başladım."

Peki ama, neden o halde sevdiği kadının kaçışından, umutsuzca ağlayışından söz ederken gözlerinin içi buruk bir hüznü yansıtmanın yanı sıra, sevinçten parlıyor gibiydi? Belli ki mutlu görünmeye çalışıyordu, ancak tamamiyle ihanetin küllerinden kurtulmuş gibi değildi.

"Komiserim" dedi Pietro Sanfilippo.

"Size ne söylememi istiyorsunuz? Kafam karmakarışık. Yine de size fikir vermek açısından bildiklerimi anlatayım: Saverio Milano'dan döndüğünde, üç gün izin aldım. Eğer inanmazsanız ofise sorabilirsiniz. Michela'nın kaçışı nedeniyle umutsuz olabileceğini düşünmüştüm, bir delilik yapmasın diye her an onun yanında olmak istiyordum. Michela'ya deli gibi âşıktı. İstasyona gittiğimde trenden taze bir çeyrek piliç gibi indi. Ben onu gözyaşları içinde göreceğimi sanmıştım, oysa..."

"Oysa ne?"

"Montelusa'dan Vigata'ya araba ile gelirken, alçak sesle şarkı söylemeye başladı. Her zaman lirik opera hoşuma gitmiştir, sesi de oldukça güzeldir, söylediği parça "Tanrı'ya kanatlarını açan sen" idi. Bense şaşkınlıktan donakalmıştım, büyük bir şok yaşadığını düşünüyordum. Akşam birlikte yemek yedik, oldukça sakin ve rahat görünüyordu. Ertesi gün ben ofise döndüm. "

"Michela'dan söz ettiniz mi?"

"Tek bir kelime bile etmedik! Sanki o kadın yaşamına hiç girmemiş gibiydi."

"Aralarında geçen bir kavga, ne bileyim bir tartışma olmuş muydu?"

"Asla! Aralarında her zaman aşk vardı ve çok uyumluydular."

"Birbirlerini kıskanırlar mıydı?"

Bu soruya Pietro Sanfilippo hemen cevap veremedi, bir süre düşündükten sonra:

"Michela pek fazla kıskanç değildi, ama Saverio kendince evet."

"Ne anlamda?"

"Michela'nın yalnızca geçmişini kıskanırdı."

"Kötü bir şey."

"Evet. Gerçekten de öyle. Ne yazık ki çaresi olmayan en kötü kıskançlık türü bu. Moralinin bozuk olduğu bir akşam arzından şöyle bir cümle döküldüğünü çok iyi anımsıyorum- 'Herkes Michela'nın her şeyini zaten almış, onun bana temiz, yeni olarak verebileceği hiçbir şey yok.' Ben ona eğer böyle düşünüyorsa, çok fazla geçmişi olan yanlış bir kadını seçtiğini söylemek istedim ama sonra susmanın daha iyi olacağına karar verdim."

"Siz, bay Sanfilippo, Michela'yı tanımadan çok önce Saverio'nun arkadaşıydınız, öyle değil mi?"

"Evet öyle, biz yaşıtız, ilkokul yıllarından beri tanışıyoruz."

"Şimdi iyi düşünün. Eğer Michela'nın Saverio'nun yaşamına girdiği dönemi bir parantez olarak kabul edersek, arkadaşınızda önce ve sonra arasında bir fark gözlediniz mi?"

Pietro Sanfilippo bir süre düşündü.

"Saverio asla, duygularını açığa vuran bir insan olmamıştır. Pek fazla konuşmaz ve sık sık hüzünlenir. Onu gerçek anlamda, yalnızca Michela ile beraberken mutlu gördüm. Şimdi ise içine daha fazla kapandı. Benden bile kaçıyor, Cumartesi, Pazar günlerini şehir dışında geçiriyor."

"Orada bir evi mi var?"

"Evet, Trapani yakınlarında, Belmonte taraflarında, amcasından kalan bir ev. Önceleri oraya ayağını bile basmak istemezdi. Şimdi bir merakımı giderebilir misiniz?"

"Mümkünse..."

"Michela'nın kayboluşu ile neden bu kadar ilgilisiniz?"

"Bunu benden annesi rica etti."

"O mu?Michela onun umrunda bile değil. O kadını ilgilendiren yalnızca Michela'nın ona yolladığı para!"

"Sizce iyi bir neden değil mi?"

"Bakın komiser, ben aptal değilim. Siz Michela'dan çok Saverio hakkında sorular soruyorsunuz."

"Dürüst olmamı ister misiniz? Bir kuşkum var."

"Nedir?"

"Arkadaşınız Saverio bu olanları bence bekliyordu. Belki de Michela'nın birlikte kaçtığı adamı bile tanıyordu."

Pietro Sanfilippo oltaya yakalanmıştı. Montalbano başarısından dolayı kendini kutladı. İnandırıcı bir cevap uydurmuştu.

Gülünç düşmemek için, adamlarından hiçbirini olaya karıştırmak istemiyordu. Bu yüzden Saverio'nun oturduğu apartmandaki kiracıları tek başına sorgulamaya katlanmak zorundaydı.

Soruşturma bile denilemeyecek o görüşmelerde, hiçbir şey gerçeğe uygun değildi, ama sorularının hareket noktası tıpkı bir örümcek ağı gibi hafifti. Eğer Saverio Moscato'nun ona anlattıkları doğruysa, sabahki telefona

Michela cevap vermişti, akşamsa telefonu açmamıştı. Yani eğer gittiyse, evden gündüz ayrılmıştı. Durum böyleyse, onu giderken mutlaka birileri görmüş olmalıydı. Bina altı katlıydı, her katta dört daire vardı. Komiser büyük bir titizlikle son kattan başladı. Hiç kimse ne bir şey görmüş ne de duymuştu. Muhasebeci ikinci katta, sekiz numaralı dairede oturuyordu. Yavaş yavaş umudunu kaybeden komiser beş numaralı dairenin zilini çaldı.

Zilde "Maria Costanzo ved. Diliberto[6]" yazılıydı. Kapıyı canlı ve keskin bakışlı, üstü başı düzenli bir ihtiyar olan bayan Maria açtı.

"Ne istiyorsunuz?"

"Ben komiser Montalbano'yum."

"Ne dediniz?"

Had safhada sağırdı.

"Evde birisi var mı?" diye bağırarak sordu komiser. "Niye böyle bağırıyorsunuz?" dedi ihtiyar kadın gücenmiş bir şekilde. "O kadar da sağır değilim!"

İçeriden konuşmaları duyan kırk yaşlarında bir adam geldi.

"Benimle konuşabilirsiniz, oğluyum."

"İçeri girebilir miyim?"

Adam onu küçük bir salona aldı, yaşlı kadın Mantolbano'nun karşısındaki bir koltuğa oturdu.

"Ben burada oturmuyorum, annemi ziyaret etmeye geldim," dedi adam ellerini kavuşturarak.

"Bildiğiniz gibi sekiz numarada muhasebeci Saverio Moscata ile birlikte oturan bayan Michela Prestia, muhasebeci 7-16 mayıs arası Milano'da iken, hiçbir haber bırakmadan çekmiş gitmiş."

Yaşlı kadın sıkıntıyla içini çekti.

"Ne diyor, Pasquali?" diye oğluna sordu.

"Bekle," diye cevap verdi sakin bir ses tonuyla Pasquale Diliberto.

Büyük bir olasılıkla annesi, dudak okumaya alışmıştı.

"Şimdi, bilmek istediğim, anneniz hanımefendinin, o dönemlerde dikkatini çekecek bir şey olmuş mu?"

"Daha önce bu konuda annemle konuşmuştum. Michela' nın kaybolması ile ilgili hiçbir şey bilmiyor."

"Biliyorum," dedi yaşlı kadın. "Gördüm. Sana da söyledim. Ama sen görmediğimi söylüyorsun."

"Kimi gördünüz, hanımefendi?"

"Komiser, sizi uyarırım," diye araya girdi adam. "Annem yalnızca sağır değil aynı zamanda aklı da pek başında değil."

"Benim mi aklımla sorunum var?" diye haykırdı Mario Costanzo ved. Diliberto birden ayağa kalkarak. "Beni yabancıların önünde nasıl küçük düşürürsün, seni gidi domuz, kaba çocuk!" Ve öyle diyerek, salonun kapısını vurup dışarı çıktı.

"Siz anlatın," dedi sertçe Montalbano.

"On üç mayıs annemin doğum günüydü. Karımla beraber onu ziyarete geldik, birlikte yemek yedik, pasta kestik, birkaç kadeh de şampanya içerek kutlama yaptık. Onbirde biz evimize döndük. Pastayı biraz fazla kaçırdığı için akşam uyuyamamış. Saat üçe doğru çöpü dışarı koymadığı aklına gelmiş. Kapıyı açtığında sahanlığın ışığı yanıyormuş.

Sekiz numaralı dairenin önünde, elinde büyük bir valiz olan bir adamla yüz yüze geldiğini söyledi. Muhasebeciye benzetmiş ama ben: 'Ne söylediğinin farkında mısın? Muhasebeci Milano'dan ayın altısında döndüyse bu söylediğin nasıl doğru olur!' dedim."

"Komiser bey," dedi Cementificio'nun müdürü Angelo Liotta, "Benden yapmamı istediğiniz tüm araştırmaları yaptım. Muhasebeci yolculuk biletlerini ve notlarını verdi. Buna göre Pazar günü saat 18. 30'da Palermo Havaalanı'ndan uçağa binerek direkt Milano'ya uçmuş. Akşam, on yedisinin sabahına kadar kaldığı Hotel Excelsior'da yer ayırtmış. Sabah 07. 30'da da Linate'den uçağa binip eve dönmüş. Milano'da katılması gereken tüm toplantılara katılmış, görüşeceği kişilerin hepsiyle buluşmuş. Başka sorunuz varsa, her zaman emrinizdeyim."

"Bana eksiksiz bilgi verdiniz, çok teşekkür ederim."

"Umarım yanımda çalışan, işinden de çok memnun olduğum muhasebecim Moscato'nun başı belada değildir."

---

[6] Diliberto'nun dul eşi.

"Ben de öyle umuyorum "dedi Montalbano onu kapıda uğurlarken.

Müdür çıkar çıkmaz, komiser yazı masasının üzerinde duran, içinde yolculukla ilgili tüm notların olduğu zarfı aldı, açmadan bir çekmeceye kaldırdı. Böylece kendince gerçek bir araştırma niteliği olmayan bu bilgileri ortadan kaldırmıştı.

Altı ay kadar sonra komisere bir telefon geldi. İlk önce sesin sahibini tanıyamadı.

"Kim dediniz, pardon?"

"Angelo Liotta. Anımsadınız mı Cementificio'nun müdürü. Aramamı istemiştiniz de..."

"Ah, evet. Çok iyi anımsadım. Buyrun."

"Biliyorsunuz, hesapları kapama zamanı, size bıraktığım makbuzları geri rica edecektim."

Neden söz ediyordu acaba? Sonra açmadan kaldırdığı zarf aklına geldi.

"Bugün getiririm."

Hemen, unutmamak için zarfı alıp yazı masasının üzerine koydu;bir müddet zarfa baktı, sonra açıp, tek tek makbuzlara bakıp yeniden zarfın içine koydu. Koltuğa arkasını yasladı, birkaç dakika gözlerini kapatıp düşündü. Sonra tekrar makbuzları zarftan çıkarıp, sırasıyla yanyana masanın üzerine koydu. Soldaki ilk makbuz, dört mayıs tarihli idi, bir benzin faturasıydı; sağdaki son kâğıt parçası 17 mayıs tarihli Palermo-Montelusa hattına ait bir tren biletiydi.

Düşünüyor, düşünüyor bir türlü bulamıyordu. Eğer durum böyleyse muhasebeci Moscato havaalanına gitmek için Vigata'dan araba ile ayrılmıştı. Dönüşte ise Vigata'ya trenle dönmüştü;zaten arkadaşı Pietro Sanfilippo da bunu doğrulamıştı.

O halde soru bu kadar basitti. O Milano'da iken muhasebecinin arabasını Vigata'ya kim geri götürmüştü?

* * *

"Bay Sanfilippo? Ben Montalbano. Bir bilgiye gereksinim var. Muhasebeci Moscato Milano'ya gitmek için havaalanına giderken arabada siz de var mıydınız?"

"Komiser, hâlâ o hikâyeyi mi düşünüyorsunuz? Biliyor musunuz kasabaya durmadan birileri gelip Michela'yı Milano'da, Paris'te hatta Londra'da bile gördüklerini söylüyor. Her neyse, ben onunla beraber havaalanına gitmedim, ama sizin yanıldığınızı düşünüyorum. Eğer trenle dönecekse neden arabayla gitmiş olsun ki? Michela da onu götürmüş olamaz, çünkü araba kullanmayı bilmiyordu."

"Arkadaşınız nasıl?"

"Saverio mu? Onu uzun süredir görmüyorum. Cementificio'dan istifa etti, burdaki evinden de taşındı."

"Nereye gittiğini biliyor musunuz?"

"Elbette. Belmonte'de Tragani bölgesindeki kır evinde yaşıyor. Ben onu çok kereler ziyaret etmek istedimse de o kimseyi görmek istemediğini açıkça hisssettirdi..."

Komiser onu artık dinlemiyordu. Belmonte sözcüğü benzin faturasının sol üst köşesindeki bir yazıyı çağrıştırmıştı: 'Pagano-Belmonte benzin istasyonu.'

Muhasebeci Moscata'nın evine hangi yoldan gidildiğini öğrenmek için tam da o istasyonda durdu. Tarif üzerine eve vardı. Vasat görünüşlü ama bakımlı, tek katlı, küçük bir evdi. Onu görünce yanına gelen adamı, bir süre önce tanıdığı Saverio Moscato'ya benzetti. Oldukça kötü, gelişigüzel giyinmişti, sakalları da bir hayli uzundu. Komiseri güçlükle tanıdı.

Ona baktığında Montalbano, o gözlerde aşk ateşinin tamamen sönüp yalnızca kara küllerinin kaldığını gördü. Adam onu oldukça sade döşenmiş yemek odasına götürdü.

"Buradan geçiyordum da..." diye konuşmaya başladı.

Ama sözlerine devam etmedi, öteki Montalbano'nun varlığını neredeyse unutmuş ellerine bakıyordu. Pencereden, komiser evin arkasını gördü: güller, çeşit çeşit çiçekler ve bitkilerle dolu olan bahçe. Arazinin geri kalan kısmıyla garip bir tezat oluşturuyordu. Ayağa kalktı, bahçeye gitti. Bahçenin tam ortasında çitle çevrilmiş büyük beyaz bir taş, etrafında da sayısız gül vardı. Montalbano çitten sarkıp bir eliyle taşa dokundu. Az önce dışarıya çıkan muhasebecinin soluğunu ensesinde duydu.

"Onu buraya gömdünüz, öyle değil mi?"

Sesinin tonunu değiştirmeden sakince sormuştu. Umduğu ve bir o kadar da ürktüğü cevabı duydu.

"Evet."

"Cuma, yemekten sonra Michela, buraya Belmonte'ye gelmek istedi."

"Daha önce buraya gelmiş miydi?"

"Bir kez; çok da hoşuna gitmişti. Ona hiç hayır diyemezdim. Bütün cumartesiyi burada geçirmeye karar verdik. Pazar sabahı onu Vigata'ya götürecek, öğleden sonra da Palermo trenine binecektik. O Cumartesi o ana kadar, birlikte geçirdiğimiz günlerin en harikasıydı. Akşam yemekten sonra erken yattık, seviştik. Konuşmaya başladık, birlikte sigara içtik."

"Nelerden söz ettiniz?"

"Düğüm noktası burada, komiser. Konuyu karıştıran Michela oldu."

"Konu neydi?"

"Söylemesi zor. Ben onu azarlıyordum. Hayır azarlamak doğru kelime olmaz, üzülüyordum. İşte onun benden önceki hayatı için üzüntü duyuyordum. Başkalarına daha önce hiç vermemiş olduğu bir şeyi bana veremeyeceği için üzülüyordum."

"Ama siz de, Michela için aynı şartlardaydınız!"

Saverio Moscato ona şaşkın şaşkın baktı. Gözbebeklerinde aynı kül vardı.

"Ben mi? Michela'dan önce hiçbir kadınla beraber olmamıştım."

Komiser garip bir şekilde, nedenini açıklayamayacağı bir utanç duydu.

"Bir süre sonra o banyoya gitti, beş dakika sonra yanıma geldiğinde gülümsüyordu, yeniden yanıma uzandı. Bana sımsıkı sarıldı, bana başkalarına daha önce hiç vermediği ve asla vermeyeceği bir şey vereceğini söyledi. Ben ona bunun ne olduğunu sorduğumda ö yanıtlamadı ve benimle yeniden sevişmek istedi. Neden sonra bana vermekte olduğu şeyi söyledi. Bu onun ölümü idi. Kendini zehirlemişti."

"Peki siz ne yaptınız?"

"Hiçbir şey, komiser. Ellerini ellerimin arasına aldım. O da gözlerini gözlerimden ayırmıyordu. Her şey çok çabuk oldu. Çok fazla acı çektiğini sanmıyorum."

"Kendinizi kandırmayın. Özellikle Michela'nın sizin için yaptığı şeyi küçümsemeyin. Zehir alan bir kişi acı çeker!"

"Aynı gece bir çukur kazdım ve şimdi olduğu yere gömdüm. Milano'ya hareket ettim. Kendimi hem umutsuz hem de mutlu hissediyordum, beni anlıyor musunuz? O gün, işlerimi öğleden sonra saat beş bile olmadan çabucak tamamlamıştım. Uçakla Palermo'ya gittim ve Punta Raisi Havaalanı'nın otoparkına parkettiğim arabamı alıp Vigata'ya gittim. Acele etmiyordum, niyetim kasabaya gece geç saatte dönmekti, kimsenin beni görme riskini göze alamazdım. Bir valizin içini onun elbiseleri ve eşyaları ile doldurdum ve buraya getirdim. Onları yukarıda, yatak odamda saklıyorum. Punta Raisi'ye doğru yeniden yola çıkarken arabamı ne yaptığımı tahmin edemezsiniz.

Onu şu ağaçların arasına sakladım ve Trapani'den bir taksi ile havaalanına gittim ve Milano uçağına binişlerimi bitirdikten sonra, trenle geri döndüm. İlk gün Michela'nın bana verme cesaretini gösterdiği şey için mutluluktan uçuyordum. Özellikle buraya taşındım, amacım bu mutluluğu yalnızca onunla yaşamaktı. Ama sonra..."

"Sonra?" diye ısrarla sordu komiser.

"Sonra, bir gece aniden uyandığımda artık Michela'yı yanımda hissedemediğimi farkettim. Demek ki gözlerimi kapadığımda rüyamda onun nefes aldığını hissetmiştim. Ona seslendim, bütün evi aradım ama o yoktu. İşte o zaman onun bana verdiği bu büyük hediyenin pahalıya, çok pahalıya mal olduğunu anladım."

Hıçkırmaksızın ağlamaya başladı, sessiz gözyaşları yüzüne akıyordu.

O arada Montalbano, beyaz mezar taşının tepesine çıkıp, orada öylece durup, güneşin keyfini çıkaran bir kertenkeleye bakıyordu.

KİBAR GÜLÜŞLÜ DEV KADIN

Elli yaşına yaklaşırken Vigata'nın ciddi ve başarılı jinekologu Saverio Landolina'nın yirmi yaşındaki Mariucda Coglitore yüzünden aklı başından gitmişti. O zamana kadar Mariuccia'nın anne babası, kızlarını doksanlık Profesör Gambardella'ya muayeneye götürüyorlardı. Yaşlı olması nedeniyle mahrem keşiflerin meslek ahlakının gerektirdiği mutlak bir saygı çerçevesinde yürütüleceğinden emindiler. Ancak Prof. Gambardella son zamanlarda çaptan düşmüştü. Yakın zamanda da enfarktüs geçirmiş ve ölüme yenik düşmüştü.

Bir aile toplantısında, onlarla ikinci dereceden akrabalığı olan doktor Landolina seçildi. Coglitoreler, Gradasso kuzenler, Panzeco ve Tuttolomondolar Vigata'da kendilerine özgü bir takım kuralları harfi harfine yerine getiren, kendi ideolojilerini koruyan Katolik bir topluluktu.

Her sabah ayin dinlemeye giderler, akşam dualarında tespih çekerler, radyo, gazete, televizyon gibi iletişim araçlarını kabul etmezlerdi. O toplantıda bir çok doktor elenmişti; Montelusali Angelo La Licata (″karısını boynuzluyor, bu yüzden ya Mariuccia'yı o iffetsiz elleriyle kirletirse?″), yine Montelusali olan Licata'nin meslektaşı Michele Severino (″Şaka mı ediyorsunuz? O kırk yaşında bile değil.″) Felah doktor Cologero Giarrizzo (″sanırım bir porno dergisi satın alırken görmüşler″). Bütün bu elemelerden sonra geriye bir tek Mariuccia gibi Vigata'ya yeni taşınan doktor Saverio Landolina kalmış.

Genç kız, onunla rastlantı sonucu yolda karşılaşmış, ondan çok etkilenmişti. Bunun dışında doktor Landolina hakkında söylenecek bir şey yoktu, DC'de bölge sekreterliği yapıyordu, yirmibeş yıldır evli olduğu, kibar gülüşlü bir dev kadını andıran Antonietta Palmisano'ya sadık bir eşti, ancak Tanrı bu çifte bir çocuk sahibi olma mutluluğunu vermemişti. Kısacası doktor hakkında tek bir kötü bir söylenti yoktu.

Mariuccia'nın masanın önündeki sandalyeden kalkıp soyunmak üzere paravanın arkasına gitmesine dek garip bir şey olmadı.

Onun sorularına anlamsız, kısa cümlelerle cevap veren dört göz bir genç kız vardı karşısında. Oysa az sonra Mariuccia, siyah iç etekliğiyle gözlüklerini çıkarmış (otomatik olarak, soyunduğu zamanlar gözlüğünü çıkarırdı) utangaç tavırlarla karşısındaydı. Paravanın arkasından çıktığında, yüzü utançtan alev alev yanıyordu. Muayene için uzandığında, ellilik Landolina'nın kalbinde hiçbir bestecinin asla yapmaya cesaret edemeyeceği türden delice bir senfoni çalmaya başlamıştı.

Zaman zaman hızla çalan yüzlerce davulun yerini yüksek tonda çalan bir solo keman alıyor, binlerce nefesli çalgıya ise iki piyano kontrast yapıyordu.

Her şey titriyordu, daha doğrusu bir eli Mariuccia'ya değen doktor Landolina titriyordu, onun görkemli organı harekete geçerken, genç kızın vücudunun da onunki gibi titrediğini , aynı müziğin ritmine cevap verdiğini hissetti.

Kızını doktora kadar getirip, muayenenin bitmesini salonda bekleyen bayan Concetta Sicurella Coglitore, onun yanaklarının kırmızılığını, gözlerinin ateşli parıltısını bakireliğin utancına mal etti; oysa bir saat içinde, doktorun muayenehanesinde genç kız artık bir kadın olmuştu.

Landolina ve Mariuccia doktorculuk oyununu bir yıl boyunca aralıksız sürdürdüler. Her muayeneden sonra Mariuccia odadan daha güzelleşmiş ve rengi yerine gelmiş bir şekilde çıkıyordu, oysa doktorun 20 yıldır yanında çalışan ve ona gizliden gizliye âşık olan hemşire Angela La Porto, günden güne daha sinirli hale gelmiş, oldukça zayıflamış ve içine kapanmıştı.

"Yeni bir şey var mı?" diye sordu Salvo Montalbano, mayısın son günü, bir pazartesi günü, sabah dokuzda ofisine girerken. Dışarısı ağustosu aratmayacak kadar sıcaktı. Komiser hafta sonunu arkadaşı Nicolo Zito'nun kır evinde geçirip, iyice dinlendiği için sıcaktan şikayet etmiyordu.

"Doktor Landolina'nın arabasını buldular," diye yanıtladı Fazio.

"Çalmışlar mıydı? "

"Hayır, doktor. Dün sabah bayan Landolina ağlayarak bize gelerek, kocasının gece eve dönmediğini bildirdi. Araştırma yaptık, ama hiçbir şey bulamadık. Ortadan kaybolmuştu. Bu sabah, şafakla beraber, bir balıkçı Russello Burnunda kayalıklar üzerine yuvarlanmış bir araba görmüş. Doktor Augello bakmaya gitti, az önce telefon etti. Araba Landolina'nınmış."

"Bir kaza mı? "

"Pek sanmıyorum." diye yanıtladı Mimi Augello, ofise girerken. "Yol Russello Burnu'ndan oldukça uzak, özellikle bu yöne gelinmesi gerekir, arabanın kontrolünü kaybetmiş olamaz. Kendini aşağı atmak için oraya gitmiş olmalı. "

"Sen, bunun bir intihar mı olduğunu düşünüyorsun?"

"Başka bir açıklaması yok. "

"Ceset ne durumda? "

"Hangi ceset? "

"Mimi, Landolina'nın kendini öldürdüğünü söylemedin mi? "

"Evet ama bak. Kayalara çarparken kapılar açılmış, ceset yok, denize düşmüş olmalı. O taraflardan biri, akıntının onu Santo Stefano sahiline doğru sürükleyeceğini söyledi. Birkaç güne kadar onu buluruz sanırım. "

"İyi. Olayla sen ilgilen. "

Akşam, Mimi Augello Montalbano'ya raporunu teslim etti. Doktorun intiharı için bir açıklama bulamamıştı. Sağlığı yerindeydi, borçlan yoktu (aksine zengin sayılırdı), doğum yeri olan Comiso'da mülkü vardı, karısına da ait bir çok malı vardı, gizli kötü alışkanlıkları yoktu, şantaj yapılacak biri değildi. Dul kadın..."

"Ceset bulunana dek ona dul deme," diye sözünü kesti Montalbano.

"... Hanımefendi buraya geldiğinde deli gibiydi; bir türlü sakinleşemiyordu, ona göre bir anlık dalgınlık sonucu başına bu kaza gelmişti."

"Ofisine de baktım. Herhangi bir not yazıp bırakmamış. Yarın hemşire ile konuşacağım, haberi alır almaz kendini kötü hissedip eve gitmiş. Ama bana pek yardımcı olabileceğini sanmıyorum."

Oysa hemşire Angelo La Porto'nun açıklayacağı çok şey vardı; ertesi sabah, komisere kendiliğinden gitti.

"Hepsi tiyatro," diye söze başladı.

"Ne? "

"Her şey. Yuvarlanmış araba, bulunmayan ceset. Doktor intihar etmedi, öldürüldü. "

Montalbano ona baktığında gözlerinin altında morluklar olduğunu gördü, yüzü sapsarıydı, bakışları ise deli gibiydi. Yalan söyleme hastalığı olan birine hiç benzemiyordu.

"Peki onu kim öldürdü?"

"Ignazio Coglitore," diye hiç düşünmeden yanıtladı

Angela Lo Porto. Ignazio Coglitore ve iki oğlunun yalnızca mafya ile ya da kanun dışı işlerle bağlantıları olup, ahlaklarından şüphe edilir insanlar olmalarından değil, bütün kasabada o ailenin dini fanatizminin bilindiğini öğrenen Montalbano duyduklarına inanamamıştı.

"Nedeni neydi? "

"Doktor, kızı Mariuccia'yı hamile bıraktı."

Komiser buna inanmamıştı, hemşire hakkında yanıldığını düşünmeye başladı, her şeyi uyduran biri olmalıydı bu kadın.

"Size bunu kim söyledi? "

"Bu gözler," diyerek kendi gözlerini gösterdi Angela Lo Porto.

Hay Allah! Bu kadın gerçeği söylüyordu, hayal filan gördüğü yoktu.

"Bana her şeyi baştan anlatın. "

"Bir yıl önce, bu Mariuccia için randevuyu ben ayarlamıştım, bana annesi telefon etmişti. Ertesi sabah, muayenehaneye geç gelmiştim. Montelusa'da oturuyorum da o gün otobüs bozulmuştu. Ne arabam ne de ehliyetim var. İçeri girdiğimde kız doktorun masasının karşısında oturuyordu. Muayenehanenin içini biliyor musunuz?"

"Hayır. "

"Büyük bir bekleme odası ve iki küçük salondan sonra içinde bir banyo ve benim odamın olduğu asıl çalışma odası var. Doktor hastaları muayene ettiği zaman, ben her zaman orada dururum. O gün, elbisemi değiştirip önlüğümü giymek için odama girdim. Ama o sabah her şey ters gidiyordu. Temiz önlüğüm sökülmüştü ve hemen dikmem gerekiyordu. Bütün bunlardan sonra muayenehaneye girdiğimde... "

Durdu, boğazı kurumuş olmalıydı.

"Size bir bardak su getirteyim mi?"

Sorusunu duymamıştı bile, sanki o gördüklerini tekrar yaşıyordu.

"Muayenehaneye girdiğimde," diye tekrar etti. "O işi yapıyorlardı. Doktor çıplaktı, elbiseleri gelişigüzel yere atılmıştı."

"Ona tecavüz mü ediyordu sizce?"

Kadın, iki tahta parçası birbirine vurduğunda çıkan sesi andırır garip bir ses çıkardı. Montalbano hemşirenin güldüğünü anladı.

"Ne diyorsunuz?! Kız da ona sıkı sıkı sarılmıştı!"

"Daha önce tanışıyorlar mıydı?"

"Muayenehaneye ilk kez geliyordu."

"Sonra?"

"Sonra ne? Beni görmediler. O anda onlar için havadan farksızdım. Odama çekilip ağlamaya başladım. Sonra doktor kapıda belirdi. Her ikisi de giyinmişti. Ben Mariuccia'yı annesinin yanına götürdüm ve geri döndüm. Bir sonraki hastayı içeri almadan yatağı iyice temizlemem gerekti, anlıyor musunuz?"

"Hayır."

"Orospu bakireymiş."

"Peki, doktor size hiçbir şey söylemedi mi? Hiçbir açıklamada bulunup hiçbir gerekçe göstermedi mi?"

"Sanki hiçbir şey olmamış gibi, tek kelime bile etmedi."

"Yalnızca o gün mü birlikte oldular?"

Yeniden iki tahta parçası birbirine vurdu.

"On beş günde bir görüşüyorlardı. Orospu kız balık gibi sağlıklıydı, doktor uyduruk bir hastalık teşhisi koyduğu için en az ayda iki kere muayenehaneye gelmek zorundaydı."

"Siz ne yapıyordunuz, onlar...?"

"Ne yapmamı isterdiniz. Odama gidip ağlıyordum."

"Sorumu bağışlayın. Siz doktora âşık mıydınız?"

"Anlaşılmıyor mu?" diye sordu hemşire yenilgiyi kabul etmiş bir ifadeyle komisere bakarak.

"Peki siz ikiniz arasında bir şey oldu mu?"

"Keşke olsaydı! Şimdi yaşıyor olurdu!"

Ağzını bir mendille kapayarak ağlamaya başladı. Az sonra toparlanmıştı, güçlü bir kadın olduğu her halinden belliydi.

"On beş nisana doğru" diye yeniden söze başladı Angela, "O piyangoda büyük ikramiye kazanmış birinin havasıyla geldi. Ben odama giderken onun 'Ne biçim jinekologsun? Hamile olduğumu hâlâ anlamadın mı?' dediğini duydum. O anda donakalmıştım, komiser. Geriye döndüğümde doktorun tuzdan bir heykel gibi öylece durduğunu gördüm. Sanırım o an yaptığı şeyin korkunç olduğunu anlayabilmişti. Ben odama girdim, ancak kapıyı kapatmadım. O bilinçsiz aptalın niyeti neydi biliyor musunuz? Her şeyi babasına anlatacak, böylece doktor karısını terkedip onunla evlenmek zorunda kalacaktı. Doktor ona çok iyi davrandı; ona babasıyla konuşmak için biraz beklemesini, o arada kendisinin karısıyla boşanma işini konuşacağını söyledi. Sonra seviştiler."

"O gün son kez mi görüştüler?"

"Ne münasebet! Beş gün öncesine kadar buradaydı. Önce sevişiyorlar, sonra konuşuyorlardı.

Doktor her defasında, karısıyla ilerleme kaydettiklerini, artık daha anlayışlı olduğunu söylüyordu. Ben bunun doğru olduğuna hiç mi hiç inanmıyordum, yalnızca kızla arası bozulmasın diye bahaneler bulup duruyordu. Bir yandan da çözüm bulmaya çalışıyordu. Bütün bunlar olurken oldukça endişeli ve dalgındı. "

"Siz, bu çözümün intihar olabileceğinden kuşkulanıyor muydunuz? "

"Şaka mı ediyorsunuz? Doktorun kendini öldürmeye hiç niyeti yoktu, onu iyi tanırdım. Anlaşılan o aptal orospu her şeyi babasına anlatmış. Ignazio Coglitore de zaman kaybetmemiş."

Hemşire dışarı çıkar çıkmaz, Montalbano, Fazio'yu çağırdı.

"Hemen Ignazio Coglitore'yi al ve on dakika içinde buraya getir. Fikirlerini duymak istemiyorum."

Fazio yarım saat sonra yanında Ignazio Coglitore olmaksızın geri döndü.

"Aziz Meryem, doktor, bu ne karışıklık!"

"Gelmek istemiyor mu?"

"Gelemez. Montelusa'da, Ordu tarafından tutuklanmış."

"Ne zaman?"

"Bu sabah sekizde."

"Peki neden?"

"Şimdi oraya geliyorum. Ignazio Coglitore'nin kızı doktor Landolina'nın kendini öldürdüğünü duyunca, fenalık geçirip bayılmış. Ailede herkes bunu kızın rahatsızlığına bağlamış. Uzun süre kendine gelmediği için Ignazio Coglitore ve iki oğlu onu arabaya bindirip Montelusa hastanesine götürmüşler. Dün akşam, Ignazio Coglitore ile karısı, onu almaya hastaneye gittiklerinde, genç ve aptal görünüşlü bir doktor, kızın birkaç gün daha hastanede kalmasının daha iyi olacağını, yoksa çocuğunu kaybedebileceğini söylemiş. Ignazio Coglitore ve karısı doktorun ayakları dibine düşüp bayılmışlar. İkisi de ölü gibiymiş. Kendine geldiğinde Ignazio Coglitore çok öfkeliymiş, bütün hemşire ve doktorları yumruklayıp durmuş. Onları güç belâ dışarı çıkarmışlar. Bu sabah tekrar, yanında iki oğlu ve Gradasso, Panzeca ve Tuttolomondo ailelerinin oğulları ile beraber hastaneye gelmiş. Toplam on iki kişilermiş. "

"Ne istemişler? "

"Kızlarını."

"Neden? "

"Ignazio Coglitore başhekime, işlediği günahın cezasını çekmesi için kızlarını hemen Tanrı'ya kurban etmeleri gerektiğini söylemiş. Doğal olarak başhekim buna karşı çıkınca kıyamet kopmuş. Döğüşler, çığlıklar, kırık camlar, kaçışan hastalar. Jandarmalar geldiğinde onlara da saldırmışlar. Sonra da hepsi içeri atılmış."

"Bana açıkla Fazio. Doktor Coglitore'ye, kızının hamile olduğunu ne zaman söylemiş?"

"Dün akşam saat yedi buçuğa doğru."

Böylece Angela Lo Porto'nun varsayımı kesinlik kazanıyordu.

Coglitoreler Mariuccia'nın döllenmesinden sorumlu kişinin doktor Landolini olduğunu kesinlikle anlamışlardı.

Yine de isteseler bile intikam almış olamazlardı. Olaydan ve onun doğurduğu sonuçlardan ancak doktor ortadan kaybolduktan sonra haberleri olmuştu. Bu yüzden doktoru onlar öldürmüş olamazdı. İntiharı bir tarafa atarsak onu öldürmek için ciddi nedenleri olabilecek başka bir kimse de yok gibiydi.

"Alo. Bayan Landolina ile mi görüşüyorum?"

"Evet."

Bir kelimeden çok acı dolu bir solumayı andırıyordu.

"Ben komiser Montalbano."

"Cesedi buldunuz mu?"

Bayan Landolina'nın ses tonunda neden endişeyle karışık bir çekinme hissetmişti.

"Hayır, hanımefendi. Ama sizinle konuşmak istiyordum, yalnızca beş dakika; bazı açıklamalarınıza gereksinimim var."

"Ne zaman?"

"İsterseniz hemen şimdi."

"Beni bağışlayın komiser ama bu sabah gerçekten kendimi iyi hissetmiyorum; ağrıdan başım çatlıyor, migrenim tuttu; gözlerimi bile açamıyorum."

"Üzüldüm, hanımefendi. Peki bugün öğleden sonra görüşebilir miyiz?"

"Sizi bekliyorum."

Saat üçte emniyet müdürü onu arayıp kesinlikle saat beş buçukta Montelusa'da yapılacak önemli bir toplantıya katılması gerektiğini söyledi. Bayan Landolina ile olan randevusunu kaçırmak istemeyen Montelusa ona haber vermeden bir saat önce gitmeye karar verdi.

"Nereye gidiyorsunuz?" diye sordu kaba bir şekilde, onu tanımayan ya da tanımazlığa gelen kapıcı.

"Bayan Landolina'ya."

"Yok. Gitti."

"Nasıl gitti?" diye şaşkınlıkla sordu Montalbano.

"Arabası ile," diye cevap verdi yanlış anlayan kapıcı. "Bagajları yükledi, oldukça fazla eşyası vardı, ona ben ve rahip Vassallo yardım ettik."

"Rahip de mi vardı?"

"Elbette, rahip Vassallo iki gündür bayan Landolina'yı teselli etmek için onun evinden çıkmıyor. İyiliksever bir adam, ayrıca hanımefendinin de iyi dostu."

"Saat kaçta yola çıktı?"

"Bu sabah öğleye doğru."

Yani biz konuştuktan az sonra. Bu kadar eşya, böyle kısa bir zamanda hazırlanamazdı, yola çıkmaya kuşkusuz Montalbano'nun telefonundan önce karar vermişti. Randevuyu öğleden sonraya erteleyerek onunla bir güzel dalga geçmişti.

"Size nereye gittiğini söyledi mi acaba?"

"Evet. Comiso'ya. En geç bir hafta içinde döneceğini söyledi."

* * *

Şimdi ne yapmalıydı? Comiso'daki bir arkadaşına telefon edip bayan Landolina'yı göz altında tutmasını mı söylemeliydi? Peki ama ne gerekçe ile? Soyut bir cinayet şüphesiyle mi yoksa yalan randevu vermekten mi?

Birden aklına bir fikir geldi hemen ofise dönerek eski okul arkadaşı, şimdi Comiso'da Sicilya Tarım Bankası'nda müdürlük yapan Antonio Gemmelaro'ya telefon etti.

"Alo, Gemmellaro? Ben Montalbano."

Neden sınıf arkadaşları oldukları halde birbirlerine soyadlarıyla hitap ediyorlardı? Herhalde sınıf defterlerinden anımsadıkları için.

"Oh, bu ne güzel bir sürpriz! Comiso'da mısın?"

"Hayır, Vigata'dan arıyorum. Bir bilgiye gereksinim var."

"Emrindeyim."

"Doktor Landolina'nın cumartesi akşamından beri ortadan kaybolduğunu biliyor musun? Onu tanıyordun değil mi?"

"Elbette tanıyordum, bizim bir müşterimizdi."

"Ya intihar etti ya da öldürüldü."

Gemmellaro hemen yorum yapmadı büyük bir olasılıkla Montalbano'nun sözlerini düşünüyordu.

"İntihar mı etti diyorsun? Hiç sanmam."

"Neden?"

"Çünkü intihar etmeye niyet eden biri her şeyini satmayı düşünmez. Bir ay kadar önce doktor evlerini, arazilerini, kısaca buradaki her şeyini sattı, bunları bazen de değerinden düşük fiyata sattığı oldu. Satışların kısa sürede olmasını istiyordu."

"Ne kadarlık bir satış söz konusuydu?"

"Yaklaşık üç milyarlık."

Montalbano ıslık çaldı.

"Onun ve karısının ayrı ayrı, dikkatini çekerim."

"Karısı da mı mülklerini sattı?"

"Evet."

"Doktor karısının vekaletnamesi ile mi satış yaptı?"

"Hayır! Karısı bizzat Comiso'ya geldi."

"Peki bu paralar şimdi nerede?"

"Bilmiyorum. Bizdeki tüm parasını son kuruşuna kadar çekti."

Tekrar tekrar teşekkür etti, sonra ona en kesin cevabı veren Vigata'daki tek emlakçıyı aradı.

"Elbette komiser, zavallı doktor Landolina bize evinin ve muayenehanesinin satışı için vekalet vermişti."

"Şimdi ortadan kaybolduğuna göre ne yapacaksınız?"

"Bakın geçerli bir noter belgesi ile tam on beş gün önce zavallı doktor satış bedelinin rahip Vassallo'ya verilmesi talimatını vermişti."

Emniyet müdürü ile görüşmesi o kadar uzun sürdü ki, komiser ordunun emrinde iken çok iyi dostluk kurduğu teğmen Colorni'yi görmeye gidecek zamanı bulabildi.

"Mariuccia Coglitore için ne gibi önlemler aldınız?"

"Hastanede başına nöbetçi diktik. Anlarsın, o deli akrabaları ile..."

"Ya sonra?"

"Onu, genç annelerin olduğu, buradan çok uzakta bir enstitüye göndereceğiz, adresini de kimseye vermeyeceğiz. Bu enstitüyü bize kızın günah çıkardığı papaz önerdi."

"Kim bu papaz?"

Cevabını biliyordu ama bir kez daha duymak istemişti.

"Rahip Vassallo, Vigata'dan."

"Bakın, rahip, size yarın sabah basma ve televizyona doktor Landolina' nın kaybolması ile ilgili açıklamalar yapmak zorunda olduğumu söylemeye geldim."

"Benim de size yardımcı olabileceğimi mi düşünüyorsunuz?"

"Elbette, ama önce bir sorum var: Yalan söyleyen bir rahip günah işlemiş sayılır mı?"

"Eğer yalanın amacı iyiyse, sanmıyorum."

Gülümsedi, kollarını açtı: Böylece Montalbano istediğini öğrenmişti. Rahip Vassallo, elli yaşlarında, biraz fazla etli, akıllı ve alaycı yüzü olan biriydi.

"O halde size bir hikâye anlatmama izin verin."

"Eğer gerekliyse, buyrun komiser."

"Ciddi, evli bir doktor, genç bir kıza âşık olur ve onu hamile bırakır. Bu noktada paniğe kapılır: kızın ailesinin göstereceği tepki akıl almaz boyutlara ulaşabilir. Umutsuzluk içinde, her şeyi karısına itiraf etmekten başka bir çıkar yolu olmadığına karar verir. Karısı da olağanüstü bir kadın olmalı..."

"Evet öyle, bana inanın," diye sözünü kesti rahip.

"...Mükemmel bir plan hazırlar. Bir ay içinde, olay etrafa yayılmadan, ellerinde ne var ne yoksa satarlar böylece ellerine büyük bir para geçer. Doktor sahte bir intihar planı yapar ancak, dost bir rahibin suç ortaklığıyla, bizce bilinmeyen bir yere uçar. İki gün sonra karısı da onun ardından gider. Ne dersiniz?"

"Mükemmel bir hikâye," der sakin bir şekilde rahip.

"Devam ediyorum. Doktor ve karısı iyi insanlardır, küçük hamile kızı zor durumda bırakmak istemezler. Böylece Vigata'daki evlerini ve doktorun muayenehanesini satmaya karar verirler, bunlardan elde ettikleri parayı da genç annenin acil gereksinimlerini karşılaması için rahip dostlarına verirler."

Bir müddet sessizlik oldu.

"Basın toplantısında ne diyeceksiniz?"

"Doktor Landolina'nın intihar ettiğini, dul karısının da doğduğu yere, ailesinin yanına döndüğünü."

"Teşekkürler," dedi rahip Vassallo, neredeyse duyulmayacak şekilde.

Sonra ekledi:

"Asla bir meleğin bayan Landolina'nın yüz hatlarına sahip olabileceğini düşünmemiştim. Siz onu tanır mıydınız?"

"Hayır."

"Mükemmel bir kadın. Doğruyu söylemem gerekirse çirkin bir kadındı... Cadı ve dev masallarındaki bir tür kadın devi andırıyordu. Ama gülüşü..."

"... Olağanüstü biçimde nazikti." diye tamamladı komiser.

1943'E AİT BİR GÜNLÜK

Lodos öylesine kuvvetliydi ki, deniz bütün sahili silip süpürerek Montalbano'nun evinin verandasının altına kadar ulaşmıştı. Bunun sonucunda, yalnızca güneşten pişebildiği zaman kendisi ve evrenle barışık olduğunu hisseden Montalbano oldukça sinirli gözüküyordu. Onu çok iyi tanıyan Fazio, ofise girdiğini görünce selâmladı ve oradan sıvıştı.

Catarella ise, bir yıldan fazla bir süredir, komiserin yanında çalışmasına rağmen karşı karşıya bulunduğu riski unutup, onun odasına hızla girdi.

"Doktor! Bu sabah birileri aradı, özellikle sizinle görüşmek istediklerini söylediler! İsimlerini bu kâğıda yazdım."

Ve ona kareli bir defterden, gelişigüzel kopartılmış bir kâğıt parçası uzattı.

"Kızkardeşin de aradı mı?" diye tehlikeli bir naziklikle sordu Montalbano.

Catarella önce şaşırdı, daha sonra gülümsedi.

"Doktor, şaka mı ediyorsunuz? Benim kızkardeşim telefon edemez, çünkü..."

"Rahibe mi?"

"Hayır doktor, rahibe değil, telefon edemez çünkü benim kızkardeşim yok, anne ve babamın tek çocuğuyum ben."

Komiser maçı yenik bir şekilde terk etti.

Catarella'yı gönderdi ve isim listesini incelemeye başladı: "Doktor Vanesio" evi soyulan doktor Sinesio'dan başkası olamazdı. "Bay Guestore" büyük bir olasılıkla emniyet müdürüydü. "Scillicato" gerçekten bay Scillicato idi. "Presitte Purcio" ise kesinlikle uzun süredir görmediği okul müdürü Burgio idi.

Onu çok sempatik bulurdu; yetmiş yaşını geçmiş eski müdür, karısıyla beraber bir zamanlar tamamen hafıza zincirine dayalı, sonradan "seramik köpek" adını verdiği bir araştırmada ona yardım etmişti.

Kılı kırk yaran yeni emniyet müdürü ile en ufak bir konuşma isteği yoktu. Doktor Sinnesio, yine çalman gümüş eşyalarının bulunamamasından yakınacaktı. Scillicato'nun ise altı ay önce BMW sini çaldıklarından, kendine bir Punto almıştı. Bir süre sonra o da çalınınca bu kez ikinci el bir 500 almıştı, on beş gün sonra o da yok olmuştu.

"Komiser, ne yapmam gerekiyor?" diye ona danışmaya gelmişti.

En doğru öğüt, aslında insanlara bu adi herife borç para vermeyi kesmesi olurdu, kasabada Pepe Jacono'nun ona olan borcu yüzünden kendini astığı söyleniyordu.

O gün ciddiyeti üzerinde olan Montalbano, ona sessizce bakmış ve şöyle yanıt vermişti:

"Kendinize bir paten alın."

Anlaşılan patenini de çalmışlardı. Müdür Burgio'ya telefon etti, aynı akşam yemeğe davet edildi. Daveti kabul etti, bayan Angelina gösterişsiz yemekler pişirirdi ama ne yaptığını bilirdi.

Yemek yedikten sonra salona geçtiklerinde, müdür bu davetin asıl amacını belli etti.

"Son zamanlarda limana gittiniz mi?"

"Evet, fenere kadar gezinti yapmaya giderken, oradan hep geçerim."

"Eski siloyu yıkmışlar, gördünüz mü?"

"İyi yapmışlar; zaten yıkılmak üzeredeydi, yanından geçenler için büyük bir tehlike oluşturuyordu."

"1932'de onu inşa ettiklerinde ben yedi yaşındaydım,"dedi, müdür. "Mussolini buğday savaşını ilan etmiş, savaşı kazanacağına inanarak da bu büyük siloyu yaptırtmıştı."

"Neden istasyona yakın değil de limanın üzerine?" diye sordu Montalbano.

"Çünkü buradan Duce'nin dördüncü kıyı adını verdiği Libya, Eritre gibi ülkelere buğday yüklü gemiler kalkardı."

Gençliğinin anılarında kaybolan müdür sözlerine bir süre ara verdi.

Sonra konuşmasına devam etti.

"Yıkımı yöneten proje teknisyeni Cusumano binanın içinde eski kâğıtlar bulmuş, bana getirdi, Vigata ile ilgili hikâyelere meraklı olduğumu biliyor. Kâğıtlar Palermo'daki Tarım Konsorsiyomu ile Vigata bürosu arasındaki yazışmalar. Ama silonun tamamen farklı bir bölgesinde faşist partinin çıkardığı 'Popolo d'Italia'nın eski sayılarını bulmuş. Ayrıca 'Bruno ile konuşuyorum' adlı Mussolini'nin ölen oğluna yazdığı bir kitap bir de

defter bulmuş. Teknisyen gazeteleri ve kitabı kendine ayırmış, bana da defteri hediye etti. Deftere şöyle bir göz attım, oldukça merakımı uyandırdı. Siz de isterseniz bir göz atın, sonra üzerinde tekrar konuşuruz."

Oldukça sıradan, biraz sararmış bir defterdi, kapağında Mussolini'nin resmi üniformalar içinde faşist selamını verirken bir resmi vardı. Altında ise "İmparatorluğun kurucusu" yazıyordu. Kapağın arkası ise imparatorluğu temsil ediyordu; yani Habeşistan'ın küçük bir haritası. İlk sayfada, ortada dört mısra yazılmıştı.

"Eğer bu deftere dokunmak isterseniz,
Yanınızda bir kılıç bulundurmalısınız
Benim ismimi öğrenmek isteyecek olursanız:
Zanchi Carlo emrinizde."

Ancak büyük bir X harfi satırların okunmasını engelliyordu, sanki Zanchi Carlo, o çocuksu bir ilkokul öğrencisini andıran mısralardan utanmıştı. Daha aşağıda büyük harflerle şunlar yazılmıştı:

"ZANCHI CARLO, ÖNCÜ W DUCE W KRAL"

En sonda:

"FAŞİST DÖNEMİN XXI. YILI"

Montalbano yaptığı hızlı bir hesapla defterin 1943'lerde yazıldığı sonucuna vardı. En azından 9 temmuz gecesi ile 10 temmuz arası müttefikler adaya çıktıkları için o yıl faşist dönemin yarısında Sicilya'da geçen süreyi içeriyordu.

Yalnızca genç adamın önemli bulduğu olayların söz edildiği, düzensiz tutulmuş günlüktü. İlk not 2 eylül tarihiyle yazılmıştı:

Buraya Balilla adı verilen dört el bombası getirip saklamayı başardım hani o küçük, kırmızı siyah olanlardan. Duce, onları kullanmayı başaracağım!

Bu birkaç satır komiserin yalnızca hoş bir meraktan kaynaklanan ilgisinin artmasına yol açtı.

6 eylül. Bugün iğrenç bir sahneye şahit oldum. Birkaç kadın zenci istilacılara kendilerini satıyordu. Gözlerimden yaşlar geldi. Zavallı vatanimi

10 eylül. Lağımlardan akın akın çıkmış fareler istilacıların onayı ile çirkin amaçlarını ortaya koydular. Faşizmin ortadan kaldırdığı o partileri yeniden kurmak istiyorlar. Bunu nasıl engellemeli?

15 eylül. Sözüm ona demokrasi adına birleşen o insan müsveddeleri Belediye Başkanı olarak Di Mora Salvatore'yi seçtiler. Vigatalı olmadığım için edindiğim bilgiler yetersiz. Faşizmin sınır dışı ettiği ünlü bir mafya adamı olduğunu biliyorum. Ne utanç verici! Ülkemizin onurunu kurtarmak için birşeyler yapmak gerekiyor.

Bir sonraki not 5 ekim tarihliydi.

Bir çözüm bulduğumu sanıyorum. Ama onu uygulayacak cesareti kendimde bulabilecek miyim? Sanırım evet. Duce bana güç verecektir. Eğer gerekirse vatanım için canımı da feda edeceğim.

9 ekim:

Yarın sabah eylemimi gerçekleştirebilmem için şartların uygun olacağından eminim. İtalia!

Son not ertesi güne aitti. Montalbano yazıyı güçlükle seçebildi; ilk önce yazının bir başkası tarafından yazıldığını düşündü.

10 ekim:

O işi yaptım, yaşıyorum. Korkunçtu, tüyler ürperticiydi, böyle düşünmemiştim. Tanrı beni bağışlasın!

Sonra yazıyı aynı kişinin yazdığını anladı, yalnızca çok güçlü bir heyecandan dolayı okunmaz hale gelmişti. Artık Duce'ye coşkular ya da İtalya için dualar yoktu, o sözcüklerde şimdi dehşet ve kaygı vardı.

Acaba o genç adam ne yapmıştı? Sonra neden o defter, yıkılmış büyük silonun enkazları arasında bulunuyordu?

Telefon çaldığında neredeyse geceyarısı idi.

"Ben müdür Borgio. Bir türlü uyku tutmadı ve sizin de geç yattığınızı bildiğim için bu saatte rahatsız ettim, kusura bakmayın. Okuyabilme fırsatınız oldu mu?"

"Evet ve oldukça da etkilendim."

"Ne diyordum? Yarın bana öğle yemeğine gelir misiniz?"

Montalbano gülümsedi. Müdür herhalde onu, bir zamanlar her ikisinin de birlikte keyfini sürmüş olduğu o riskli araştırmalardan birine doğru sürüklemek istiyordu.

* * *

"O dönemde," diye söze başladı müdür. "Doğduğu andan itibaren insanlar Ulusal Balilla Kuruluşu adındaki genç faşistler organizasyonuna katılırdı. Bu kuruluşun adı sonradan Littorio İtalyan gençliği olarak değişti. Üç-altı yaş arası çocuklar dişi kurdun çocuklarıydı..."

"Romolo ve Remo'yıı emziren kurt," diye doğruladı bayan Angelina.

"... altı-on yaş arası çocuklar, Balilla'ya dahil edilirlerdi, daha sonraki yaşlarda Öncü gruba, on altı yaşından sonra da Genç Faşist gruba girerlerdi. Her neyse günlüğü tutan genç en fazla onbeş yaşında olmalı."

"Mükemmel bir İtalyanca ile yazıyordu," diye gözlemini açıkladı Montalbano.

"Öyle. Bunu ben de farkettim."

"Onun gibi bir genç, biraz fazla coşkulu..."

"O yaşta ve o dönemdeki bütün gençler öyleydi," diye komiserin sözünü kesti bayan Angelina. "Onun kadar coşkulu olmasak da en azından tutkuluyduk. İçimizde, faşizmden en çok yılmış büyükler topraklarımız üzerindeki yabancı birlikleri görmeye dayanamıyordu."

"Söylemek istediğim," diye sözlerine devam etti komiser, "Haklı ya da haksız birtakım nedenler yüzünden bu denli gücenmiş bir genç, elindeki dört bomba ile gerçek bir serseri mayın gibidir..."

"Bir şekilde patlamış olmalı," dedi müdür.

"Zanchi bizim oraların soyadı değil," dedi Montalbano.

"Hayır, "dedi müdür. "Ama bunun bir açıklaması var. Cusumano'nun bana getirdiği henüz hepsini okumadığım kâğıtlar arasında belki durumu açıklayacak bir mektup var."

Ayağa kalktı, başka bir odaya gitti, daha sonra elindeki buruşuk bir kâğıdı komisere uzattı.

SAYIN GENEL MÜDÜRLÜK YETKİLİLERİ - PALERMO

10 Ekim 1944

30 eylül tarihli, 250 sayılı yazışmamıza istinaden size siloda kalan mültecilerin Montelusa'ya gönderildiğini bildiriyoruz. Siloda yalnızca yataklar ve birkaç demirbaş daha bırakılmıştır. (Masa, sandalye, sıra vs) Birkaç gün içinde bunlar da Belediye Yardım Kurumunca aldırılacaktır.

Hemen sonra odalara çeki düzen verip, gerekli onarımları da yapacağımızı bildiririz. En derin saygılarımızla.

"Bu mülteciler kimbilir nereden geliyorlardı?" diye yüksek sesle düşündü komiser.

"Bunu size hemen söyleyebilirim," dedi müdür.

"Başka bir mektuptan öğrendim. Silo sorumlusu fareler için çok miktarda zehir istiyordu. Mektupta çok büyük boyutlarda farelerin -boşaltılmış bir buğday silosunu düşünün- Libya'dan gelen on mülteci ailesine saldırdığını yazıyordu. Bunlar her şeylerini kaybetmiş çiftçilerdi. Devlet memurları, Libya'dan kaçmış önemli kişiler başka bir yer bulmuş olacaklardı."

"Bu el bombaları ile neler karıştırdı acaba bu Zanchi?" diye sordu Montalbano.

"Bu karmaşık," diye yanıtladı müdür.

"Ama en azından bir başlangıç noktamız var," diyerek konuyu yeniden açtı Montalbano.

"Yani?"

"Tarih. Zanchi'nin günlüğünde de yazdığı gibi kesinlikle 10 Ekim 1943'de yapmış olmalı. Acaba burada Vigata'da bunu bilebilecek..."

"Panarello var," diye söze karıştı bayan Angelina.

"Pepe Panarello, arkadaşım Giulio'nun babası, Vigata'dan dışarı adımını atmamıştır, eskiden nüfus dairesinde çalışırdı. 1910 doğumlu."

"İsa aşkına!" dedi komiser. "Seksen yedi yaşında bir ihtiyar herhalde hiçbir şey anımsamıyordun"

"Burada yanılıyorsunuz," dedi bayan Angelina. "Kızı Giulia tam da geçen gün bana, babasının bir gün önce yaptıklarını anımsamadığını ancak elli altmış yıl önceki olayları net olarak anımsadığından söz etti."

Montalbano ve müdür bakıştılar.

"Ona şimdi telefon et," dedi müdür karısına. "Sağlığının nasıl olduğunu öğren ve komiser ve benim için bir randevu al."

Pepe Panarello onları evde kabul etmek yerine Cafe Castiglione'de görüşmek istedi.

"Böylece evde asla içmesine izin vermeyeceğim bir kadeh konyağı orada içebilecek," diye açıklamada bulundu Giulia, bayan Angelina'ya.

Onu kaldırımın üzerine konmuş masalardan birinde otururken buldular. Gerçekten de konyak kaçamağını yapıyordu.

Çok zayıf bir ihtiyardı. Bir deri bir kemik denebilirdi. Sol eli titreyip duruyordu ama çok zeki biri olduğu anlaşılıyordu. Konuşmaya ilk o başladı. Anlaşılan kızı, iki bayın onun hafızasına gereksinimleri olduğunu söylemişti.

"Ne öğrenmek istiyorsunuz?"

"Gerçekten olup olmadığını bile bilmediğimiz bir olayı aydınlatmaya çalışıyoruz," dedi müdür.

"Burada, Vigata'da 1943 ekiminin ilk yarısında gerçekleşen bir olay," diye söze girdi komiser.

"Eğer bir şeyler olmuşsa kesinlikle anımsarım. " dedi ihtiyar. "Emekliye ayrıldığımdan beri günlerimi anılarımı cilalamakla geçiriyorum."

Sakin sakin konyağını bitirdi, hafızası sanki geçmişe doğru yolculuğa çıkmıştı. Sonra kafasını salladı. "Hiçbir şey olmadı," dedi on dakika kadar süren bir taramanın sonucunda. Bu arada müdür ve Montalbano onu rahatsız etmemek için ağızlarını bile açmaya cesaret edememişti.

"Emin misiniz?" diye hayal kırıklığıyla sordu Montalbano.

"Elbette," diyerek kararlı bir şekilde yanıtladı ihtiyar, daha sonra elini kaldırarak garsonu çağırdı. Komiser ihtiyarın hesabı istediğini sanmıştı.

"Eğer izin verirseniz ben ısmarlayayım," dedi.

"Teşekkür ederim," dedi Panarello. "Böylece birincinin parasıyla ikinci bir konyak daha ısmarlayabilirim."

"Bakın bay Panarello sizin yaşınızda biri için..."

"Benim yaşım, berbat bir yaş," dedi ihtiyar. "Sizce daha ne kadar yaşayabilirim? Altı ay mı? Bir yıl mı? Bir bardak konyaktan kendimi neden yoksun bırakayım?"

O anda Cafe'nin masalarının bulunduğu kaldırımın tam karşısındaki belediye binasının saati çaldı.

"Saat altı mı oldu?" diye şaşırmış bir şekilde sordu Panarello.

"Yok canım bir saat ileri," dedi müdür.

"O saat kafasına göre çalışır."

"İsa aşkına!" diye haykırdı yaşlı adam. Sonra alçak sesle: "Nasıl da unuttum? İsa aşkına!"

Heyecandan sol eli o kadar hızlı titriyordu ki sağ eliyle onu tutmak zorunda kaldı.

"Saat çalmasaydı," dedi "aklıma gelmeyecekti."

Garson konyağın yanında bir bardak su da getirmişti. Panarello suyu bir dikişte bitirdi.

Montalbano ile Burgio konuşmak şöyle dursun, iskemlelerinde bile kıpırdamamaya çalışıyorlardı. Sonunda yaşlı adam kendinde konuşacak gücü buldu.

"Müttefikler bütün Sicilya'yı aldıkları zaman," diye söze başladı. "İtalyanların ve Almanların bıraktıkları çok sayıda değişik patlayıcıyı ortadan kaldırma sorunları oldu. Bana inanın çok etkileyiciydi. Çocuklar el bombalarıyla oynuyordu, bir defasında iki Vigatalı grup, yalandan top atarak savaş yapmışlardı. Onları denize atmaya karar verdiler ve bu iş için zenci askerleri görevlendirdiler. Rıhtıma yığınla cephane ve patlayıcı ile aşın yüklü kamyonlar geliyordu. Kıyıda ise üç ya da dört zenci vardı. İçindeki tayfalarla beraber on kadar balıkçı gemisine el koymuşlardı. Kamyonun tepesinden zenciler cephaneleri balıkçı gemilerine atıyorlar, orada ise tayfalar bir çırpıda onları alıp köprüye yerleştiriyordu.

Gemi yükünü aldıktan sonra açılıyor, denize malzemeyi boşaltıyor, sonra da başka bir yolculuk için geri dönüyordu. Kasabada hepimiz Tanrı'ya yakarıp duruyorduk, er veya geç kötü bir şey olması kaçınılmazdı. Nitekim de oldu.

10 ekim sabahı bir kamyon havaya uçtu. İçindeki dört zenci, kasabamızdan dört kişi, limana yakın bir yerde çalışan üç yük boşaltıcı ve o anda oradan geçen iki balıkçı öldüler. On üç ölü, kırk yaralı. Tanrım! Nasıl oldu da aklımdan silinmişti bu olay?"

"Sizce sabotaj yapılması ihtimali yok, öyle değil mi?" diye sordu komiser.

Yaşlı adam ona şaşkın bir şekilde baktı. "Hiçbir şey anlamadım, affedersiniz."

"Şunu demek istiyordum. Sizce kaza mıydı?"

"Elbette! Herkes o işi o şekilde yapmak için deli oluyordu. Önlem almadan hatta kimseyi takmayarak! Kazaydı elbette, ne olmasını istiyorsunuz?"

"Hiçbir şey," dedi Montalbano.

"Sözünüzü kesiyorsam beni bağışlayın," dedi müdür. "Kamyon havaya uçtuğu zaman neredeydi anımsıyor musunuz?"

"Bakın, şimdi yıkılan silonun tam altında; nitekim orada oturan üç kişi de yaralanmıştı."

"Bir merakımı giderebilir misiniz?" dedi komiser.

"Neden belediyenin saati size patlamayı anımsattı?"

Yaşlı adam gülümsedi.

"Gerçek mi değil mi bilemediğim bir hikâye yüzünden, patlama o kadar kuvvetliydi ki iki-üç kilometre uzaklıktaki evlerin bile camları kırılmıştı. Ben o anda limandan üç dört sokak ötede, burada belediye binasındaki ofisimdeydim. Yine de hava akımı yüzünden kapının menteşesi çıktı, camlar kırıldı, ben de o şiddetle iskemleden yere düştüm. Söylentiye göre belediyenin saatinin camı kırılmış, saat de on ikiyi on iki geçe durmuş. Yelkovanın üzerinde siyah bir şey vardı, herkes onu patlamada ölen bir güvercine benzetti. Ancak saati onarması ve yeni camı takması için getirtilen kişi yelkovanın üzerinde duran şeyin bir güvercin değil, evlerin damlarından uçarak oraya düşmüş bir zencinin eli olduğunu söyledi. Doğrusu kamyondaki dört zencinin yalnızca parçalanmış organ parçacıklarını bulmuşlardı, en fazla bir ayak ya da bir kol. Çok korkunç, tüyler ürpertici bir şeydi."

Bilmeden, Carlo Zanchi'nin elli yedi yıl önce söylediği aynı sözleri söylemişti.

Hiç konuşmadan yolda yürüdüler, biri evine, diğeri ofisine döndü. Yalnızca ayrılırlarken müdür konuştu.

"Ya yalnızca bir raslantı söz konusu ise?"

"Sanmıyorum" dedi komiser. "O patlayıcı maddenin yüklenme işleminin tam da silonun altında olmasını bekledi ve damın tepesinden kamyona bir bomba attı. Sonra masum insanların öldüğünü görünce paniğe kapıldı."

"Bu sırrımızı ne yapacağız?" diye yine sordu müdür.

"Bu ikimizin, daha doğrusu üçümüzün arasında kalsın, sanırım bayan Angelina'ya da anlatırsınız."

* * *

Oysa sırlarını bilen bir dördüncü kişi daha vardı. Bir akşam koltuğunda televizyon seyrederken, bir haber programında oldukça ilginç bir haber komiserin dikkatini çekti. Gazeteci Nicolo Zito her türden yardıma muhtaç zavallı insanların kaldığı "San Calogero" kurumunda kesinlikle bir sabotaj sonucu yangın çıktığını ve iki barakanın yandığını söylemişti.

Kurumdan kötü davranışları yüzünden kovulmuş birisinin yapmış olduğu varsayımını üzerinde duruluyordu. Montalbano'nun dikkatini çeken yalnızca bu haber olmamıştı; kurumun kurucusunun adı ona daha ilginç gelmişti. Don Celestino Zanchi.

Birden siloda kalan mültecilerin Montelusa'ya gönderildiklerinin yazdığı 1944 tarihli mektup aklına geldi. İşte bu gerçekten bir rastlantı olabilirdi, ama denemeye değerdi.

Telefon rehberinde numarayı aradı, işaretledi ve yatmaya gitti.

Ertesi sabah, saat sekizde telefon açtı. Rahibin ateşinin olduğunu, ancak öğleden sonra saat beş buçukta uğrarsa, onunla görüşebileceğini söylediler. Ziyaret nedenini bile sormamışlardı.

Don Celestino Zanchi, onu otuz sekiz ateşle, yatağında dinlenirken karşıladı.

"Basit bir grip," dedi özür dileyerek. "Ama oldukça rahatsız edici."

Zayıf bir adamdı, gözleri pırıl pırıldı, kararlı ve güçlü birine benziyordu, yaşı da bir hayli geçkindi.

"Siz komisersiniz değil mi?"

"Evet."

"Yangın için mi geldiniz?"

"Hayır."

Rahip ona dikkatle bakarken, komiser de yoksul odaya bakıyordu.

Duvar takviminin üzerinde iki fotoğraf vardı, bir tanesi bir çiftin, diğeri ise ondört yaşlarında bir erkek çocuğunun resmiydi. Rahip onun baktığı yeri işaret ederek :

"O ikisi annemle babam, 1938'de Libya'da iken. Diğeri erkek kardeşim Carlo, orada on beş yaşında bile yok."

Ona bilmeden, istemeden her şeyi söylemişti.

O odanın içinde, hiç nedensiz zavallı bir rahip neden acı çeksin ki? Gözlerini Carlo'nun resminden alamıyordu. Temiz yüzlü, iyi birine benziyordu, gülüşü içten ve doğaldı.

"Siz, zavallı erkek kardeşimle ilgili bazı şeyler öğrendiniz, öyle değil mi?" diye alçak sesle sordu Don Celestino.

"Evet," diye cevap verdi komiser yüzünü dönmeden.

"Nasıl öğrendiniz?"

"Vigata'daki silonun yıkıntıları arasında bir defter bulundu. Erkek kardeşinize ait bir tür günlük."

"Orada da olanları mı yazmış?"

"Açıkça değil. Siz biliyor muydunuz?" diye sordu Montalbano, sonunda yatağa doğru dönerek.

"Bildiğiniz gibi ben ailemle siloda değildim. Libya'da papaz çömezi olduğumdan beni Montelusa'daki uygulama okuluna çağırmışlardı. 10 ekim sabahı patlamayı duyduk. Aynı gün öğleden sonra kardeşim okula geldi. Rengi çok solgundu, titriyor, konuşurken kekeliyordu. Ben anne ya da babamızın başına bir şey geldiğini düşündüm. Oysa o ağlayarak bana yaptığı korkunç şeyi itiraf etti. Ne yapacağımı bilemiyordum. Bir anda ateşi çıkmıştı, zaman zaman sayıklıyor gibiydi. Bana karşı her zaman çok saygılı olan rektöre koşup olan biteni anlattım. Rektör onu boş bir odaya alıp doktor çağırdı. Bir ay boyunca onu zorlamama rağmen yemek yemeyi reddediyordu. Sonra bir akşam baş rahibe günah çıkarmak istediğini söyledi.

Ertesi sabah okuldan ayrılacağını söyleyip çekti. Onu yaklaşık iki hafta sonra Sommatino köyü yakınlarında bulduklarında kendini asmıştı."

Montalbano ne diyeceğini bilemiyordu. Sanki ne demeye Don Celestino'yu görmeye gitmişti?

"Benim," diye konuşmasını sürdürdü rahip. "Yerine getirmem gereken bir şey vardı."

"Nedir? "

"Kısmen de olsa masum kurbanlara borcumu ödemek istiyorum. Hükümet babam ölmeden bir yıl önce Libya'da kaybettiği tarım kuruluşunun bir kısmını tazmin etmişti. Çok büyük bir kuruluş olduğu için oldukça değerliydi. Bütün o paraları nakite çevirince ismimi açıklamadan o zavallı ölen gençlerin dul eşleri ve çocuklarına yolladım. Onlar ve umutsuz bir şekilde ölen kardeşim Carlo için Tanrı'ya dua etmeden geçirdiğim tek bir gün yok."

"Yarın size defteri göndereceğim," dedi komiser. "Ne isterseniz yapın."

Rahibi hafifçe eğilerek selamladı ve polisliğine lanet ederek odadan çıktı.

Ertesi gün polis memuru Gallo ile, Don Celestino'ya bir zarf gönderdi. Zarfın içinde defter ve beşyüzbin liretlik bir çek vardı. Komiser biriktirdiği parayı rahip okuluna bağışlamıştı.

Daha sonra müdür Borgio'ya telefon ederek kendini öğle yemeğine davet ettirdi. Araştırmanın sonucunu ona anlatmalıydı.

ŞEYTANIN KOKUSU

Felçli bayan Clementina Vasile Cozzo eski bir öğretmendi, yaşlı kadın birçok ortamda komiser Montalbano'ya yardım etmişti. İkisi arasında dostluktan öte bir bağ vardı. Küçükken annesini kaybeden komiser onu annesi gibi seviyordu. Montalbano sık sık onu ziyaret etmeye gidiyor, her defasında da ya öğle ya da akşam yemeğine kalıyordu. Hizmetçisi Pina'nın pişirdiği yemekler mükemmeldi giderek de daha iyiye gidiyordu.

O gün birlikte öğle yemeği yedikten sonra kahve içerlerken bayan Clementina söze başladı:

"Biliyor musunuz, benim ilkokul öğretmenim hâlâ sağ ve sağlığı da yerinde."

"Gerçekten mi? Kaç yaşında?"

"Doksan beş, tam da bugün doğumgünü. Bir görseniz komiser! Aklı başında, mükemmel bir şekilde her işini kendi görüyor, yürüyüşü ise bir genç kızınki kadar zarif. Düşünün ayda en az bir kere beni ziyaret etmeye ve istasyonun yakınında oturduğunu söylemeye gelir."

"Yürüyerek mi?" diye şaşkınlıkla sordu komiser. Gerçekte epeyce yol vardı.

"Bugün iki nedenle ben onu görmeye gideceğim. Beni oğlum götürüp sonra da almaya gelecek. Burada, Vigata'da onun eski öğrencisi on kişi kaldık, Antonietta Fianolaca'nın. Bu kez öğretmenimizin doğumgününü kutlayacağız. Hiç evlenmedi biliyor musunuz? Her zaman yalnız bir kadındı. Kendi seçimiydi bu."

"Ya diğeri? Anlamıyorum."

"Bayan Clementina, siz bana eski öğretmeninizi iki neden yüzünden ziyaret edeceğinizi söylediniz. Birincisi doğumgünüymüş. Ya diğeri?"

Bayan Clementina'ran yüzü karasız bir ifade aldı.

"Olay şu ki, bundan size söz etmeye utanıyorum. İşte Antonietta dün bana telefon edip yine şeytanın pis kokusunu duyduğunu söyledi."

Komiser hemen kadının başka birini ima etmeyip bildiğimiz boynuzlu, keçi ayaklı ve kuyruklu şeytandan söz ettiğini anladı. Bu tip bir şeytanın kötü bir koku çıkarttığı Montalbano'nun kulağına gelmişti, üstelik okuduğu bazı kitaplarda da bu konudan söz ediliyordu, bir de büyük annesinin anlattığı hikâyelerde.

Ancak bayan Vasile Cozzo'nun ciddiyeti karşısında gülmesi gelmişti.

"Bakın komiser bu ciddi bir konu."

Montalbano bu azarı sineye çekti.

"Neden eski öğretmeniniz 'yine' duydu dediniz? Daha önce de olmuş muydu?"

"En iyisi her şeyi baştan anlatırsam daha iyi olur. Antonietta çok zengin bir ailedendi, öğretmenlik yapmasının nedeni paraya ihtiyacı olduğundan değil ta o zamandan beri ileri fikirli biri olmasından kaynaklanıyordu. Bir süre sonra tüccar olan babasının işleri kötüye gitmeye başladı. Uzun sözün kısası o ve kızkardeşi Giacomina oldukça vasat bir mirası paylaştılar. Antonietta'nın payına ayrıca biri kırda, diğeri Pasero yolunda iki tane biri de burada Vigata'da olmak üzere üç villa düştü. Buradaki çok hoş gördünüz mü?"

"Eski istasyona yaklaşık on metre uzaklıkta olan Mağrip stili villadan mı söz ediyorsunuz?"

"Evet, o. Mimarı Basile."

Komiser evi yalnızca görmüş olmakla kalmayıp birkaç kez de önünde durup hayranlıkla seyretmişti.

"Antonietta emekli olduktan sonra, mümkün olduğunca kır evinde kalmayı tercih etmeye başlamıştı. Orayı çok değerli eşyalarla döşemişti, bütün odaları her zaman cilalıydı. Bahçesi ise bir İngiliz evinin bahçesini andırıyordu. Bayan Antonietta günlerini komşularının çocuklarına özel ders vererek geçiriyordu. Kış bastırdığında ise kasabaya iniyordu. Bu sizin Vigata'ya gelmenizden iki yıl öncesine kadar böyle süre geliyordu, komiser."

"Sonra ne oldu?"

"Bir gece nedenini anlayamadığı bir gürültüyle uykusundan fırlamış. Doğal olarak ilk aklına gelen hırsızlar olmuş. Onun komodininin üzerinde her zaman bulundurduğu bekçi ve ailesinin oturduğu evle iletişimi sağlayan bir tür diafonu vardır; onunla bekçiye haber vermiş. Bekçi beş dakika içinde silahını alıp oraya koşmuş, ne zorlanan bir kapı ne de kırılan bir cam varmış. Daha sonra yeniden yatmaya gitmiş. Yatağa girer girmez Antonis kötü bir koku duymaya başlamış. Lağım kokusuyla karışık dayanılmaz bir kükürt kokusuymuş, midesi bulanıp kusmaya başlamış. Üstünü değiştirdikten sonra tekrar bekçiyi uyandırmak istemediği için gecenin kalan kısmını bahçede geçirmiş."

"O kokuyu ertesi gün de içeride duymuş mu?"

"Elbette. Evi temizlemeye gelen bekçinin karısı da duymuş. Ama bir gün önceye oranla daha hafifmiş."

"Başka defalar da olmuş mu?"

"Olmaz olur mu! Antonietta kara kuyuyu boşalttırdı, çatıyı temizletip mahzeni düzenlettirdi. Ama bütün bunların bir faydası olmamıştı. Koku hâlâ vardı. Daha sonra değişik bir olay oldu."

"Yani?"

"Bir gece yine kötü kokudan bunalıp bahçeye çıktığında evin içinden çok korkunç gürültüler geldiğini duymuş, içeri girdiğinde bütün bardakların, tabakların, duvarlara çarparak kırılmış olduklarının görmüş. Sonra daha da kötüsü olmuş. Bunları yaşamaya başlamasından iki ay sonra, her şey başladığı gibi birdenbire bitmiş, böylece Antonietta yine odasında yatmaya başlamış. 15 gün kadar sonra her şey normale dönmüş gibiyken olan olmuş."

Komiser hiçbir şey sormadı, büyük bir dikkatle dinliyordu.

"Antonietta genelde sırt üstü yatar. O gün hava sıcak olduğundan camı sonuna kadar açık bırakmış. Karnında bir şeyin ağırlığını hissederek uyandığında onu görmüş."

"Kimi?"

"Şeytanı, komiser. Şekil değiştirmiş şeytanı."

"Peki ne şeklindeymiş?"

"Dört ayaklı bir hayvan. Boynuzlu, ışık saçan , kırmızı gözlü, korkunç bir kükürt ve lağım kokusu saçan bir hayvan. Antonietta bir çığlık atıp bayılmış. Çığlığı o kadar kuvvetliymiş ki bekçi ve karısı hemen koşup gelmişler, ancak iğrenç hayvanın izine rastlayamayınca doktor çağırmak zorunda kalmışlar, bir anda Antonietta'nın ateşi yükseldiği için sayıklıyormuş. Kendine geldiğinde umutsuz ve korku dolu bir halde rahip Fulconis'i çağırmış."

"O da kim?"

"Fela'da rahip olan yeğeni. Doktor Fulconis ile evlenen kızkardeşi Giacomina'nın iki çocuğu var. Rahip Emanuele ile annesini kalpten öldürüp mirasını har vurup harman savurarak kumarda kaybeden soysuz Filippo. Don Emanuele Fela'da şeytan kovma konusunda ünlüydü. Bu yüzden Antonietta evini kurtarır umuduyla onu çağırdı."

"Peki bunu başardı mı?"

"Ne diyorsunuz? Gelir gelmez rahip bayılacak gibi oldu, görseniz bir ölüyü andırıyordu. Çok güçlü bir şekilde şeytanın varlığını hissettiğini söyledi. Daha sonra evde yalnız kalmak istedi. Bekçi ile karısını da evden uzaklaştırdı. Üç saat geçmesine rağmen ondan haber alamayan Antonietta endişelenip polisi aradı. Rahip Fulconis'i yüzü aldığı darbelerle şişmiş, bir bacağı topallar halde buldular. Bir çok kez şeytanın karşısına çıktığını, birlikte mücadele ettiklerini ama onu alt edemediğini açıkladı. Sonuçta Antonietta buraya Vigata'ya taşınıp, kır evini satmak istediğini söyledi. Ancak orada şeytanın yaşadığı söylentisi öyle yayılmıştı ki evi kimse satın almak istemiyordu. Sonunda Fela'lı biri evi çok ucuza satın aldı. Evin zemin katını restoran yapıp, odaları birer yasadışı kumarhane haline getirdi. Kısa bir süre sonra polisler orayı basıp kapattılar. Sonrasını bilmiyorum, doğrusu umurumda da değil, ne de olsa ev artık Antonietta'nın değil, başkaları satın almış olacak, biliyor musunuz? Ben bu şeytan hikâyesini ancak Antonietta evini sattıktan sonra öğrendim."

"Neden? Eğer zamanında öğrenseydiniz ne yapardınız?"

"Soğukkanlılıkla düşünülecek olunursa, doğrusu ona ne öğütleyeceğimi bilemeyebilirdim. Ancak şimdi aklıma bir fikir geldi! Şimdi hikâye yeniden başlıyor. Ben zavallı ihtiyar Antonietta'nın yalnızca maddi zarara uğramakla kalmayacağından endişe ediyorum."

"Daha açık konuşun."

"Bilemiyorum, aklı artık pek yerinde değil. En son görüştüğümüzde endişe verici, garip konuşmalarda bulundu. 'Peki ama şeytan benden ne istiyor?' diye sordu."

Vakit geç olduğu için komiser ofise geri dönmek zorundaydı.

"Bir şey olursa beni arayın, lütfen" dedi bayan Clementina'ya.

Bayan Clementina, yaşlı öğretmeninin yeniden şeytanın kükürt ve zehir karışımı kokusunu duyduğunu ve iki geceyi kapının önündeki merdivenlerde oturarak geçirdiğini öğrendiği zaman ona hizmetçisi Pina ile bir not gönderip onu evinde kalmaya ikna etmişti.

Bu yüzden bayan Antonietta, gündüz evine dönüyor karanlık çöktüğü zaman da evinden ayrılıyordu. Hanımefendinin bu alışkanlıklarını değiştirmesi ile ilgili Clementina Vasile Cozzo komisere telefonda ayrıntılı bilgi verdi. Bunun en iyi çözüm olduğu kararına vardılar, çünkü şeytan gün ışığını sevmiyor, geceleri ise yalnızca yaşlı öğretmenin karşısında kötü kokular saçıyordu.

İki gün sonra Montalbano, sabah bayan Clementina'ya telefon etti.

"Bayan Antonietta hâlâ sizde mi ?"

"Hayır, evine döndü."

"İyi, sabah size uğrayabilir miyim? Sizinle konuşmaya ihtiyacım var."

"Ne zaman isterseniz, buyrun."

Akşamları saat yedi buçukta bayan Antonietta sözümona akşam yemeği yiyor, (çünkü bir serçe bile ondan daha fazla yerdi), sonra gece için ona gerekli eşyaları hazırlıyor, onları bir çantaya yerleştirip, eski öğrencisinin evine doğru yollanıyordu.

O akşam telefon çaldığında yemeğini henüz bitirmişti.

"Alo, Antonietta? Bana mı geliyordun?"

"Evet."

"Dinle, çok üzgünüm, ne kadar üzüldüğümü tahmin edemezsin, ama aniden Avustralya'dan bir yeğenim beni ziyarete geldi, bu akşam ve yarın akşam seni misafir edemeyeceğim."

"Tanrım! Şimdi nereye gideceğim?"

"Evde kal. Umarım hiçbir şey olmaz." Birinci gece, gerçekten hiçbir şey olmadı, ama bayan Antonietta, şeytanın kokusunu duyacağından korkarak uyuyamadı.

Oysa ikinci gece şeytan ortaya çıktı ve onu ilk gören, evin arka kapısından biraz uzakta, arabasının içinde saklanıp ev gözetleyen Montalbano oldu. Şeytan dikkatle kapıyı açtı, evde bir dakika kalıp yeniden dışarı çıktı, kapıyı kapatıp arabasına doğru yürümeye devam etti.

"Affedersiniz, bir dakika."

Arkasından gelen bu sesle, şeytan sıçradı, bu arada elindeki şişeyi düşürdü. Ağzı sıkı kapatılmadığı için içindeki sıvı yere döküldü.

"Siz, kesinlikle şeytansınız," dedi Montalbano. "Sizi şu sıktığınız kokudan tanıyorum." Sonra doğaüstü varlığa nasıl davranacağını kestiremeyip, burnunun ortasına kuvvetli bir yumruk attı.

"Bana alacaklılarının yakasını bırakmadığını, kumar oynayıp sürekli kaybettiğini anlattı. Böylece yıllar önce kır evinde yaptıklarını yinelemek aklına gelmişti. O evi gerçek değerinin onda biri fiyatına satın alanlar da onunla aynı fikirdeydiler. Şimdi ise başkalarıyla anlaşmıştı, teyzesini Vigata'daki evini de satmaya zorlayacaktı."

"Ben biliyordum," dedi bayan Clementina. "Bu yeğen Filippo tam bir serseriydi. Siz bana şeytanın kokusunun kimyasal bir bileşim olduğunu söylediniz, bu konuyu anladım da bana zavallı Antonietta'nın karnının üzerine çıkan, ışıklar saçan şeytani hayvanı nasıl açıklayacaksınız? Sonra zavallı rahip Emanuele'nin şeytanla döğüşmesi ?"

"Şeytani hayvan, üzerine fosforlu bir macun sürülmüş, başına da kâğıttan boynuz takılmış bir kediydi. Rahibe gelince onun döğüştüğü şeytan değil, kardeşi Filippo idi. Emanuele her şeyi anladığı için onu ikna etmek istiyordu."

"Rahip bir suç ortağı mı?"

"Ona hak vermiyorum, ama onu anlıyorum. Filippo borçları yüzünden ölümle tehdit ediliyordu."

"Şimdi ne olacak? Antonietta'ya her şey anlatılmalı mı? Eğer bütün bu dolapları yeğeninin çevirdiğini öğrenirse, kız kardeşi gibi acıdan ölebilir."

Montalbano bir süre düşündü.

"Bir fikrim var," dedi.

"Bana söylemeden önce durun. Filippo, Antonietta'nın kır evinde yatacağı zamanı nereden biliyordu?"

"Bir suç ortağı sayesinde, bana az önce adını vermiştiniz.

"Bana fikrinizi söyleyin."

Bayan Antonietta, öğretmenine ivedilikle rahip Fulconis'i çağırmasını önerdi. Bunun üzerine şeytan kovan rahibimiz Vigata'ya koşarak geldi.

Bu kez çok iyi çalıştı, ona bir gece yeterli olmuştu. Ertesi sabah zafer dolu bir tavırla, sonunda başardığını, şeytanı tamamen yendiğini söyledi.

İncirkuşlu sardalyalarını bitirdiklerinde, günlerdir kendini tutup sormadığı bir soru yöneltti yaşlı kadına. "Siz, bayan Clementina, şeytana inanır mısınız?"

"Ben mi? Asla! Yoksa bu hikâyeyi size anlatır mıydım? Eğer şeytana inansaydım, bunu bir piskoposa anlatırdım, öyle değil mi?"

YOLCULUK ARKADAŞI

Komiser Salvo Montalbano, Palermo istasyonuna geldiğinde canı çok sıkkındı. Bunun nedeni, hava ve deniz yollarındaki grevden son anda haberi olduğundan, Roma'ya gitmek için trende ikinci sınıf vagonun, iki yataklı kompartımanında ancak tek kişilik yer bulabilmiş olmasıydı. Bu kısaca demek oluyordu ki, bütün bir geceyi boğucu bir odada, tanımadığı biriyle geçirmek zorundaydı. Bir hücre odası bile bundan daha iyiydi. Bunun yanı sıra Montalbano'yu, mide yıkatma noktasına götürecek kadar fazla uyku ilacı alsa bile, trende uyku tutmazdı. Eğer yalnızsa her zamanki gibi ışıkları söndürür ve yatardı, yarım saat kadar sonra yine ışıkları açar, bir sigarayı yarısına kadar içer, yanında getirdiği kitaptan bir sayfa okur, sigarasını söndürüp ışığı kapatır ve beş dakika sonra varış noktasına kadar bu işlemleri tekrarlar dururdu. Eğer yalnız değilse yol arkadaşının ya sinirlerinin çok sağlam ya da uykusunun kurşun kadar ağır olması gerekmektedir. Bu nitelikleri taşımayan bir yol arkadaşıyla ise her an kötü bir şey patlak verebilirdi. İstasyon sanki Ağustos'un biriymiş gibi kalabalıktı. Bu komiserin daha da canını sıkmıştı, öbür yatağın boş kalma olasılığı yok gibiydi.

Montalbano'nun önünde mavi tulumlu, göğsünde kimlik künyesi olan biri vardı. Montalbano'ya artık soyu tükenmiş valiz taşıyıcılarından birisi gibi geldi. Ne de olsa, artık yolcuların sağlam bir tanesini bulmak için bir saat uğraştıkları tekerlekli arabalar var.

"Bana biletinizi verin," dedi tehdit dolu bir ses tonuyla tulumlu adam.

"Neden?" diye sordu meydan okurcasına komiser.

"Çünkü görevliler grevde ve benim onların yerini almamı söylediler. Yatağınızı hazırlamakla görevliyim. Yalnız sizi uyarayım, yarın sabah ne kahvenizi hazırlayabilirim ne de gazetenizi getirebilirim."

Montalbano daha çok sıkıldı. Gazeteyi boş verebilirdi ama kahve içmeden kendine gelemezdi. Yolculuğa bundan kötü başlanamazdı.

Bu arada kompartmandaki yol arkadaşı henüz gelmemişti, ufukta herhangi bir bagaj da görünmüyordu. Valizini yerleştirip, özellikle kalın olduğu için seçtiği polisiye kitabını henüz açmıştı ki tren hareket etti. İster misin öbürü fikir değiştirip, yola çıkmamış olsundu? Bunu düşünmek bile onu neşelendirdi. Bir süre sonra, tulumlu adam elinde iki şişe maden suyu, iki de kâğıt bardakla gözüktü.

"Öbür beyefendinin nereden bineceğini biliyor musunuz?"

"Bana Messina'dan yerini ayırttığını söyledi."

Biraz rahatladı, en azından üç saatten fazla bir süre rahat edecekti çünkü Palermo ile Messina arası o kadar sürüyordu. Kapıyı kapatıp okumaya devam etti. Polisiye kitabındaki hikâye onu öyle sarmıştı ki ancak saatine baktığında Messina'ya gelmelerine çok az kaldığını anladı. Tulumlu adamı çağırdı, yatağı hazırlattı, ona yukarıdaki yatak düşmüştü, hizmetkar işini bitirip dışarı çıkar çıkmaz, soyundu ve yatağına girip okumaya devam etti. Tren istasyona girdiğinde kitabı kapatıp ışığı söndürdü. Yol arkadaşı içeri girerken uyuyormuş gibi yapacak böylece nezaket konuşmaları yapmalarına gerek kalmayacaktı.

Garip bir şekilde tren bir ileri bir geri sayısız manevralar yaptıktan sonra da alttaki kuşet boş kaldı. Montalbano mutluluktan erimek üzereyken önce hafif bir sarsıntı oldu, ardından kompartımanın kapısı açıldı ve yolcu ürkerek içeri girdi.

Komiser bir an koridordan sızan loş ışıkta orta boylu, sarı saçlı, geniş ve kalın bir palto giymiş, elinde büyük bir evrak çantası olan adamı hayal mayal gördü.

Yolcu soğuk hava kokuyordu. Büyük bir olasılıkla Mesana'dan binmişti, ama boğazı geçerken geminin köprüsünde durmayı tercih etmişti.

Yeni gelen yatağa oturduktan sonra hiç kıpırdamadı, en küçük bir hareket bile yapmadı, başkalarını rahatsız etmeyecek türden küçük bir ışık bile yakmadı. Bir saat boyunca orada öylece hareketsiz oturdu. Uzun bir koşudan sonra bir türlü kendine gelemeyen biri gibi hızlı hızlı nefes almasa, Montalbano yatağın hâlâ boş olduğunu sanabilirdi. Yabancının rahat etmesini sağlamak için komiser uyuyor gibi yaptı, tıpkı uyuyor gibi gözüküp aslında gökteki yıldızları birer birer sayan bir kedi gibi gözleri kapalı horlamaya başladı.

Bir süre sonra, farkına varmadan gerçekten derin bir uykuya daldı. Daha önce böyle bir şey başına gelmemişti.

Soğuktan ürpererek uyandığında tren bir istasyonda durmuştu.

Hoparlörden bir erkek sesi duyuldu: Paola'ya geldik. Pencere tamamen örtülü idi, istasyonun sarı ışıkları kompartımanı biraz aydınlatıyordu.

Yol arkadaşı hâlâ paltosuna sarınmış bir şekilde, şimdi yatağın ayak ucunda duruyordu, açılmış valizini lavabonun kapağının üzerine koymuştu. Bir mektup okuyordu, okurken dudaklarını oynatıyordu.

Mektubu okumayı bitirdikten sonra, onu yırtmaya başladı ve kâğıt parçalarını valizin yanına koydu.

Daha dikkatli baktığında komiser yırtılmış mektuplardan oluşan yığının küçük bir tepe oluşturduğunu gördü.

O aşağı yukarı iki saat kadar uyumuş olduğuna göre demek ki bu sahne uzun süredir devam ediyordu.

Tren hareket etmiş, giderek de hızlanmaya başlamıştı. Adam yorgun bir halde ayağa kalktı ve pencereden sarkarak elindeki mektup parçalarının yarısını dışarı doğru uçurdu daha sonra diğer yarısını da aynı şekilde dışarı attı. Bir dakika kadar süren bir kararsızlıktan sonra, eline içi bir sürü mektupla dolu olan valizini aldı, içindeki mektupları tekrar tekrar okuyup yırtıp pencereden dışarı attı. Sık sık burnunu çekmesinden Montalbano adamın ağladığını anladı; nitekim az sonra paltosunun koluyla yüzündeki gözyaşlarını kurulamaya çalıştı. Sonra yol arkadaşı kalın giysisinin düğmelerini çözdü, pantolonunun arka cebinden koyu renkli bir nesne çıkartıp dışarı doğru olanca gücüyle attı.

Komiser adamın bir silahtan kurtulduğundan son derece emindi.

Paltosunu yeniden ilikleyerek pencereyi ve perdeyi örttükten sonra, yabancı ölü gibi yatağa yığıldı. Montalbano utanarak sahte horlamasını arttırdı. Gerçekten güzel bir konserdi.

Yavaş yavaş hıçkırıklar yavaşladı, yorgunluk ya da her neyse baskın çıkmış adam uykuya yenik düşmüştü.

Napoli'ye gelmelerine kısa bir süre kaldığını anladığında, komiser merdivenden indi, el yordamıyla giysilerinin asılı olduğu askıyı buldu, dikkatle giyinmeye başladı. Yol arkadaşı paltosuyla ona sırtı dönük bir şekilde yatıyordu. Ancak Montalbano adamın nefes alışından, bir gece önce onun yaptığı gibi, uyur gibi yaptığını onunla göz göze gelmek istemediği hissine kapıldı.

Ayakkabılarını bağlamak için eğildiğinde Montalbano yerde beyaz dikdörtgen bir kâğıt gördü, onu alıp kapıyı açtı, hızla koridora çıktı ve kapıyı arkasından kapattı.

Elindeki şeye baktığında bir kartpostal olduğunu gördü. Üzerinde masmavi bir gökyüzünde beyaz güvercinlerin etrafında uçtuğu kırmızı bir kalp resmi vardı.

Muhasebeci Mario Urso, Liberta Sokak, No 22 Patti, adresi de gözüne çarptı. Yalnızca beş kelime yazılmıştı. *"Seni hep sevgi ile düşünüyorum. İmza, Anna."*

Tren henüz komiserin umutsuzca, peronlar boyunca kahve satan bir yer aradığı sundurmanın altında durmamıştı.

Nefes nefese istasyonun orta kısmında bir bar gözüne çarptı- Birbiri ardına iki fincan kahveyi ağzını yakarak içtikten sonra koşarak bir gazete satın aldı.

Tren hareket etmek üzere olduğu için koşmak zorunda kaldı. Koridorda uzun bir süre durup nefesinin normale dönmesini bekledi, sonra her zamanki gibi önemli haberleri okumaya başladı. Gözü hemen Patti'de (Messina'nın bir ilçesi) meydana gelmiş bir olaya takıldı. Olayı oldukça iyi açıklayan az ve öz satırlardı. Başarılı bir avukat olan elli yaşlarındaki Mario Urso genç karısı Anna Foti'yi uygunsuz bir halde otuz yaşlarındaki R. M ile yakalamıştı. Suçlu, genç kadını üç kez ateş ederek öldürmüştü. İhanete uğramış kocayla daha önce bir çok kez herkesin önünde alay etmiş, sevgilisi R. M ise olaydan yara almadan kurtulmasına rağmen olayın şoku ile fenalaştığı için hastaneye kaldırılmıştı. Polis ve jandarma katili bulma çalışmalarına başlamıştı.

Komiser kompartımanına girmedi, koridorda öylece durup bir sigarayı söndürüp öbürünü yakıyordu. Tren Roma istasyonu yakınlarında yavaşladığında kapıyı açmaya karar verdi.

Adam paltosuna sıkı sıkı sarınmış, yatağın üzerinde oturuyordu, kollarını göğsünde kavuşturmuştu, vücudu uzun titremelerle sarsılıyordu. Hiçbir şey görmüyor, duymuyordu.

Komiser cesaretini topladı, yoğun acıların, perişanlığın gözle görülür bir umutsuzluğun kapladığı ve her şeyin küflü bir sarı renge dönüştüğü kompartımana girdi.

Valizini aldı, elindeki kartpostalı nazikçe yol arkadaşının dizlerinin üzerine bıraktı.

"İyi şanslar, muhasebeci," diye mırıldandı ve inmeye hazırlanan diğer yolcuların arasına katıldı.

KEDİ TUZAĞI

"Pazar akşamı evliliğimizin 25. yılı için bir parti veriyorum. Arkadaşlarım ve dostlarımın tümü geliyor. Ben ve karım bizi şereflendirmenizi rica ediyoruz," dedi Fazio.

"Elbette gelirim," diye yanıtladı Montalbano.

Vigata komiserliğindeki adamların içinde Fazio en anlayışlısıydı, bir bakıştan bile her şeyi algılayabilirdi. Ondan sonra komiser yardımcısı Augello gelirdi. Belki ona da bir bakış yeterliydi ama o anda kafasının herhangi bir kadında olmaması şartıyla.

"Et mi, balık mı?" diye sordu amirinin zor beğenir biri olduğunu bilen Fazio.

Montalbano uzun uzadıya düşündü, bayan Fazio'nun iyi bir aşçı olduğunu biliyordu ama çok küçük bir kenar kasabada doğup büyüdüğü için evine balık pek seyrek girmişti, bu yüzden "Et... et," diye yanıtladı.

Bayan Fazio harikalar yaratmıştı, fırında makarnasından yiyen herkes yerken parmaklarını yemişti, hele içinde haşlanmış yumurta, salam ve küp şeklinde doğranmış koyun peyniri olan spesiyali bir anda tükenmişti. Komiser gelirken, babasının imalatı olan şaraplardan oniki tanelik bir kasa getirdi. Yemek ve şaraplar bittikten sonra, çok güzel bir mayıs akşamı olduğundan, midelerindeki yükü biraz olsun hafifletmek için bütün davetliler iskelede, fenerin altına kadar uzun bir gezinti yapmaya karar verdiler.

Aşağı yukarı hepsi polis olduğu için, bir süre sonra kaçınılmaz olarak meslekleri ile ilgili konularda konuşmaya başladılar. Konu, komiserin yanında yürüyen Fazio'ya masum bir soru sorması ile açıldı.

"Karına ne hediye aldın?"

O sırada vitrinleri gece de ışıl ışıl yanan mağazalarla dolu Vigata'nın en büyük caddesi olan Roma Caddesi'ne gelmişlerdi.

"Gelin size göstereyim" diye cevap verdi Fazio.

Yolun öbür tarafına geçtiler, Fazio bir kuyumcunun vitrini önünde durdu.

"O kırmızı kayışlı kol saatinin aynısı, gördünüz mü?"

Diğerleri de yanlarına gelmişti.

"Çok değerli olmalı" diye fikrini söyledi Mimi Augello, "imitasyon değil, o saat için çok mu para verdin?"

"Oldukça" diye yanıtladı soğuk bir şekilde Fazio.

İkisi pek dost sayılmazdı.

"Buradan geçerken, bu yolu gören bir yabancı" diye söze girdi Galluzzo limana doğru yürürlerken. "Vigata hakkında yanlış bir kanıya kapılabilir. Vitrin camlarının kurşun geçmez olmadığını görüp burada hiç hırsızlık olaylarına rastlanmadığını sanabilir."

"Ve böyle düşünürken, ya cüzdanını ya da çantasını kapıverirler," dedi Tortorella.

"Olay şu ki" dedi Fazio "Roma Caddesi'ndeki tüccarlar rahat olabilirler ama bu rahatlığı bir gün pahalıya ödeyebilirler. Dükkânı zarar görmesin diye haraç ödemekten şikayet eden bir tane bile tüccar yok."

"Bir tür sigorta, belki bir çok sigorta alternatifi var ama bu en güvenlisi, sana hiçbir şey olmaması için ödeme yaparsın, nitekim başına hiçbir iş gelmez, öte yandan gerçek bir sigorta yaptırdıysan, başına bir şey geldiğinde çoğu kez zararın karşılanmaz." diye karmaşık bir yorumda bulundu, yalnızca bir buçuk şişe şarabı yuvarlamış olan Gallo.

"Bu Roma Caddesi'ndekiler kime haraç veriyorlar?" diye önemsemez bir tavırla sordu Montalbano.

"Sinagra ailesine," diye yanıtladı Fazio.

"Bir tahsildar mı gönderiyorlar?"

"Hayır doktor, böyle bir sıkıntıya da girmiyorlar. Her vın sonunda mağaza sahipleri, Roma Caddesi'nin sonundaki mağazanın sahibi Pepe Rizzo'ya gidiyorlar, orayı bilir misiniz?

"Ayakkabılarımı oradan alırım."

"İşte, Rizzo Sinagra ailesinin bir üyesidir. Parayı alır, kendi payına düşeni ayırıp, geri kalanını teslim eder. Bundan iyisi can sağlığı!"

"Birinin suçlu olduğunu bilip, kılma bile dokunamamak insanı deli ediyor!" diye söylendi Gallo.

"Ama eğer sen onun bir tek kılma dokunacak olursan" dedi Fazio. "Onların emrinde olan gerek kanun, gerekse kanun dışı adamlarını üzerine çekersin."

"İşler tam olarak komisere anlattığımız gibi yürümüyor."diye araya girdi karnındaki eski bir yara yüzünden bir damla bile şarap içememiş, bu yüzden de içlerinde en ayık olan Tortorella.

"Ya, öyle mi? Peki nasıl yürüyor?" diye tartışmaya hazır bir biçimde tepki verir Fazio, genelde şarap içtiği zamanlar tersliği üzerinde olurdu.

"Pepe Rizzo mafya üyesi değil, Sinagra ailesinden değil ve dükkân sahiplerinden haracı aldıktan sonra bir kuruş bile kendine ayırmaz."

"Öyleyse bunu neden yapıyor?"

"Çünkü, onu bu işe Sinagralar zorladı, herkesin onun kendilerinden olduğuna inanmasını istediler."

"Peki bütün bunları sen nereden biliyorsun?"

"Bunları bütün içtenliğiyle bana o anlattı. O benim kuzenim, birlikte büyüdük, onun içini dışını bilirim ve ona inanırım."

Montalbano güldü.

"Kediler için bir tuzak" dedi.

Diğerleri ona şaşkın şaşkın bakakaldılar.

"Bir keresinde bir arkadaşımın henüz dört yaşında bile olmayan kızı bir kuş resmi çizmişti. En azından o kuş çizdiğini sanıyordu, ama ne olduğu anlaşılmıyordu. Bu yüzden annesinden resmin üzerine "bu bir kuştur" yazmasını istedi Sonra kâğıdı alıp buruşturdu ve bahçedeki çimlerin ortasına koydu. "Ne yaptın?" diye annesi merakla sorduğunda ise küçük kız, "Kediler için bir tuzak," diye cevap vermişti. Sinagra'lar herkesi bu Rizzo'nun, adamları olduğuna inandırmak için aynı şeyi yapmışlardı. Onları tek tek, bağırta bağırta bir başka kedi tuzağına düşürmek gerekiyordu."

Konuşmasını bitirdikten sonra, ertesi gün kendisine bir çift ayakkabı satın almaya karar verdi.

Akşam yedi buçukta, tezgâhtar, kepenklerin dörtte üçünü aşağı indirmişken, komiser eğilip sordu. "İçeri girebilir miyim? Size yetişemedim galiba? Ben Montalbano."

"Rica ederim komiser, buyrun!" diye içeriden seslendi Pepe Rizzo. Montalbano, bir yengeç gibi kepengin altından geçip, mağazaya girdi.

"Size nasıl yardım edebilirim?"

"Her zamanki bağcıklı kahverengi makosen tipi modelinizden istiyorum."

Rizzo raftan ayakkabı kutularını indirirken, komiseri oturdu, sağ ayağından ayakkabısını çıkardı, ayağını özel olarak yapılmış taburenin üzerine koydu.

"Yalnızca meraktan soruyorum, Roma Caddesi'nde faaliyet gösteren kaç mağaza var?"

Soru masum gibi gözükebilirdi ama kaçın kurası olan ve yaş tahtaya basmayan Pepe Rizzo, hemen savunmaya geçti.

"Gerçekten bilemeyeceğim. Hiçbir zaman saymadım", diye cevap verdi kutuları yerleştirmeye devam ederek.

"Size ben söyleyeyim. Tam yetmiş üç tane, Roma Caddesi çok uzun bir cadde.

"Evet, öyle."

Pepe Rizzo komiserin ayaklarına eğilerek, seçtiği dört kutudan birini açtı.

"Bunlar biraz pahalı, ama bakın ne yumuşak!"

Montalbano ayakkabılara bakmadı bile, bakışları bir düşüncenin arkasında kaybolmuş gibiydi.

"Biliyor musunuz? Siz yalnızca altmış üç arkadaşınıza güvenebilirsiniz, geriye kalan on kişiye değil."

"Peki neden?"

"Çünkü, size isimlerini söylemeyeceğim bu on arkadaşınız bugün öğleden sonra komiserliğe gelip sizi ihbar ettiler. Sizin Sinagra ailesi adına dükkân sahiplerinden haraç topladığınızı söylediler."

Pepe Rizzo büyük bir gürültüyle popo üstü düştü, ciğerlerindeki havayı, iç çekişe benzeyen bir şekilde dışarı verdi, sonra kendinden geçerek kolları açık olduğu halde geriye doğru düştü.

Komiser yerinden fırladı. Çıplak ayağıyla topallayarak, kepengi tamamen indirmek için koştu, mağazanın arkasından, yarım şişe su ile bir plastik bardak bulup, Rizzo'nun yüzüne püskürttü. Rizzo kendine geldiğinde ona su dolu bardağı uzattı. Rizzo ateşli bir hasta gibi titreyerek suyunu içti, ama ağzını açıp da kendini savunacak tek söz bile etmedi: Kendinden geçmesi, suçu kabul etmesinden daha beterdi.

"Bakın, ihbar işin önemsiz yanı" dedi komiser, yarı melek yarı şeytani bir hava ile.

"Peki, önemli yanı ne?" diye alçak sesle sordu öbürü.

"İşin önemli yanı, Sinagra'ların ihbara tepkisi olacak. Sizin saygınlık uyandıramadığınızı, bu yüzden de başlarını belaya soktuğunuzu düşünecekler. İşte o zaman, siz benden daha iyi bilirsiniz ki, onların size yapacaklarının yanında hapis size dünya cenneti gibi gelecektir."

Pepe Rizzo, tıpkı rüzgârdan sarsılan bir ağaç gibi titremeye başladı, ama Montalbano'nun yüzüne patlattığı kuvvetli bir şamar, biraz başını döndürdüyse de ikinci kez kendinden geçmesini engellemişti.

"Kendinizi bırakmamaya çalışın" dedi komiser.

"İkimiz konuşmalıyız."

Tortorella haklıydı, Pepe Rizzo'nun mafyayla uzaktan yakından ilgisi yoktu.

Rahatladıktan sonra Pepe Rizzo'nun çenesi hiç durmadı. Komisere Sinagra'lar ile nasıl irtibat kurduğunu, onu tahsildarları olmaya ikna etmek için ne tür baskılar yaptıklarını anlattı, her ayın yirmi sekizinde dükkân sahipleri paraları peşin olarak ona ödüyorlardı. Paraları topladığının ertesi günü sabah erken saatlerde onlardan biri elinde bez bir çantayla geliyor, çantanın içine haraç paralarını doldurup, onu selamlayıp gidiyordu.

"Hep aynı kişi mi?" diye sordu Montalbano.

Rizzo, bu hikâyenin süre geldiği bu beş yıl içinde, en az yedi kişinin paraları toplamak için geldiğini söyledi.

"Peki siz onu nasıl tanıyordunuz? Yalnızca elinde bir bez çanta olmasından mı?"

Rizzo, adamların değiştiğini, her defasında daha önce kendisine telefonla bildirdiklerini söyledi.

"Siz de telefonda ismini vermeyen birine güveniyor muydunuz?"

"Hayır bayım, aramızda bir tür parola ile konuşuyorduk."

Telefondaki, "Bugün ayakkabılarımı değiştirmeye karar verdim."diyordu.

En sonunda Rizzo, kendisini ele verenlerin ismini öğrenmek için ısrar etmeye başlayınca, komiser bunun bir hendek atlama olduğunu söyledi.

"Ne?" diye şaşkınlıkla sordu Rizzo.

"Biz polislerin aramızda kullandığımız bir deyim bu. Hiçbir dayanağım yoktu, size bir tuzak kurdum, siz de içine düştünüz."

Pepe Rizzo boynunu büktü.

"Böylesi daha iyi"

Biraz daha konuşup tartıştılar. Montalbano hava aydınlanmaya başladığından dükkândan dikkatlice çıktı. Kolunun altında bir kutu vardı. İçinde bağlı kahverengi mokasen ayakkabıları vardı, onları kendisine hediye etmek isteyen Rizzo ile uzun süren bir tartışmadan sonra gerçekten satın almıştı.

Haraç, Roma Caddesi'ndeki yetmiş üç tüccar için aynı oranda değildi, Sinagralar bütün cömertliklerini ve anlayışlarını ortaya koyarak, herkesin durumuna göre yüz bin ile üç yüz bin liret arasında değişen kişiye özel tarifeler belirlemişlerdi. Aynı ayın yirmi sekizinin akşamı, Pepe Rizzo, dükkânı kapattıktan sonra, yüzyetmiş milyon nakit parayı her zaman koyduğu çantasıyla yürüyerek eve doğru gidiyordu, hırsızlardan korkmuyordu, çünkü eğer parasını çalma cesaretini gösteren bir düşüncesizle karşılaşırsa bunun sonunun ölüm olacağını bütün kasabalı iyi bilirdi. Ertesi sabah gece yatağının altında sakladığı çantasıyla, Pepe Rizzo saat yedi buçukta evden çıktı, Salamone barda bir ponçik yiyip, yanında buzlu kahve içti, pazar ve resmi tatiller dışında her gün yaptığı gibi sekize beş kala, çantasını yere koyup, dükkânın kepenklerini kaldırmaya başladı.

Tezgâhtar saat dokuzda işe başlıyordu. Saat ondan önce Sinagralar'ın gönderdiği adamın bez çantasıyla gelip paraları alması gerekiyordu. Kepenkleri kaldırmaya uğraşan Rizzo içinde iki kişinin olduğu bir arabanın, kaldırımın önünde durduğunu fark edemedi.

Kepengi yarıya kadar kaldırmış olan Rizzo, çantayı almak için eğildi, mükemmel bir senkronizm ile, direksiyondaki adamın yanında oturan öbür adam, arabanın kapısını sonuna kadar açıp bir sıçrayışta aşağı atlayıp sol eliyle Rizzo'nun sırtına şiddetle vurarak onu dükkânın içine doğru itti, sağ eliyle ise çantayı kaptıktan sonra yine arabaya binerken, direksiyondakine "haydi" diye bağırdı.

Oradan geçmekte olan bazı kişilerin tanıklığı doğrultusunda inanılmaz bir şeyin olduğu gözlenmiş: arabanın motoru çalışacağı yerde stop etmiş. Şoför boş yere marşa basıp durmuş. Ama araba çalışmamış.

Pepe Rizzo bu arada elinde ne olur ne olmaz diye her zaman çekmecenin altına sakladığı silahıyla, deli gibi bağırarak dükkândan çıkmış. Araba çalışamadığı için, Pepe zaman kaybetmemiş. Fenerden bile duyacakları şekilde bağırarak, silahı, şoförün yanındaki adamın suratına doğru tutmuş, onu kafasını uçurmakla tehdit edip, çantayı geri almış. İşte o zaman, sanki bir büyü çözülmüş gibi araba süratle hareket etmiş. Pepe Rizzo kaçmalarına engel olmak için, iki el ateş etmiş, sonra aşırı gerilimden her zaman olduğu gibi, kollarını açarak kendinden geçip, yere yığılmış. Bir çok kişi Pepe Rizzo'nun hırsızların açtığı ateş sonucu vurulduğunu sanmış. Şans eseri komiser Salvo Montalbano, olay yerinin yakınında olduğu için, olaya resmi olarak müdahale etti.

Olaya tanık olan bazı vatandaşların ona bildirdiği plaka numarasından, komiser arabanın çalıntı olduğunu ve bu bilginin hiçbir işe yaramayacağını anlamıştı. Bu arada kendine gelen Pepe Rizzo, o yaşadığı korkunç an kendinden geçtiği için, kendisine çantayı geri veren adamın yüzünü anımsayamadığını söyledi. Rizzo silahın ruhsatının olduğunu söylerken, onu yeniden kılıfına geçirdi.

"Peki ama, o çantada böyle önemli ne var?" diye sordu en sonunda komiser.

O anda orada bir çok kişi toplanmış ve hepsi de çantanın içinde ne olduğunu çok iyi bildikleri için, nefeslerini tutup Rizzo'nun cevabını bekliyordu.

"Hiçbir değeri olmayan evraklarım" diye sakin bir şekilde gülümseyerek yanıtladı Pepe Rizzo. "Kimbilir ne hayal ediyorlardı."

Montalbano dahil oradaki herkes bunu çok iyi anlamıştı. Onu alkışlamamak için kendilerini güçlükle tuttular. Komiser, ifade vermesi için Rizzo'ya emniyete gelmesini rica ederek gitti.

Olay gecesi saat dokuzda, Rizzo hariç Roma Caddesi'nin yetmiş üç tüccarı, Fonzio Alletto'nun "Vini & Liquori" mağazasının arkasında buluştu. Gündemin birinci maddesi, Pepe Rizzo'nun hayalarının şekli, oluşumu ve sayısı idi. Giosue Musumeci onları çerçevelettiğini, Michele Sileci dört tane olduğunu, Filippo İngroia ise herkeste olduğu gibi iki tane ama kurşundan olduğunu ileri sürdü. Hepsinin vardığı ortak nokta ise Pepe Rizzo'nun yaptığı şey ne olursa olsun, herkesin ortak çıkarlarını koruduğuydu: Kuşkusuz Sinagra'lar ondan, fazladan bir haraç toplamasını istemişlerdi. Bu noktada ortaya bir tartışma konusu çıktı. Hırsızlar, acaba çantanın içinde ne olduğundan bile habersiz iki aptal mıydı? Yoksa Roma Caddesi'ni ele geçirmeye karar vermiş, Sinagra'lara düşman bir ailenin savaşı başlatmaya gelmiş iki üyesi miydi? Bu ikinci varsayım daha tedirgin ediciydi. Bu durumdan zararlı çıkacak olanlar kuşkusuz iki ateş arasında kalacak olan esnaflardı. Birbirine endişe dolu gözlerle bakmaya başladılar.

Ayın otuzu pazar gününe geliyordu. Pazartesi, sabah dokuz buçukta Sinagra'ların güvenilir adamlarından Stefano Catalanotti ile Turi Santonocito, önce Tarım Bankası'na, sonra da Vigata Kooperatif Bankası'na uğrayacaklardı. Her birinin bankaya yatıracak seksenbeşer milyon lireti vardı.

Para yatırma fişini doldurup, paralarla beraber veznedarlara teslim ettiler.

Tarım Bankası'ndaki veznedar, sayma işleminin yarısında, kararsız bir şekilde durdu, parayı bir daha saydı ve eline aldığı ilk parayı ışığa tuttu.

"Yolunda gitmeyen bir şey mi var?" diye sordu Stefano Catalanotti.

"Bilmiyorum," diye yanıtladı veznedar, daha sonra ayağa kalkıp müdürün odasına girdi.

Bu arada aynı tip bir olay Vigata Kooperatif Bankası'nda da yaşanıyordu.

Bankalara girdikten yirmi dakika kadar sonra Stefano Catalanotti ile Turi Santonocito, paraların kaynağını açıklamayınca Vigata polisi tarafından piyasaya sahte para sürme suçundan tutuklandılar.

Aynı gün öğleden sonra beşte, hiçbir hayal gücüne sığmayacak bir olay yaşandı. Daha altı yaşında bile olmayan küçük bir çocuk Pepe Rizzo'ya bir paket getirdi. Oradan geçmekte olan bir arabadaki iki bay ona on bin liret bahşiş vererek, bu paketi ayakkabı mağazasının sahibine vermesini söylemişlerdi. İçinde yüz yetmiş milyon liret gerçek para vardı, bir de not yazılmıştı: *"Sahiplerine geri ver. Sinagra'lar insanlık basamağının sonunda yer alıyorlar."*

Fonzio Alletto'nun "Vini & Liquori" mağazasının arkasında, bu kez Pepe Rizzo bütün Roma Caddesi'nin esnafını toplamıştı.

Hararetli bir şekilde tartıştılar, ama vardıkları tek sonuç hırsızlık tamamen bir düzmeceydi, arabanın motoru özellikle çalıştırılmamıştı, amaç kendisininkini değil de sahte paralarla dolu çantayı alması için ona zaman tanımaktı.

Rizzo da bu çantayı bir güzel Sinagra'ların gönderdiği adama teslim etmişti. İade edilen para ise, bütün bunların Sinagralar'ın zararına düzenlenmiş şeytani bir oyun olduğu anlamına geliyordu.

Şaşkınlıktan ilk kurtulan ve duruma gülen Giosue Musumeci olmuştu. Bir süre sonra herkes gülmekten kırılıyordu, kiminin gözlerinden yaşlar akıyor, kimisi karnını tutuyor, kimi de yerlerde yuvarlanıyordu. Bütün bu gülüşler Sinagra ailesinin çaptan düştüğünün bir işaretiydi.

Montalbano ise, Marinella'daki evinde kendi kendine gülüyordu.

Pepe Rizzo (başrol oyuncusu), Mazara del Vallo emniyet müdürlüğünün polis memurları Santo Barreca ile Pippo Lo Monaco (sahte hırsız rolünde) ve Montelusa polis memurlarının (sahte paraları Pepe Rizzo'ya veren ve onun silahına mermi temin eden kişiler) işbirliği ile sahneye konmuş bu dahiyane tiyatro, daha doğrusu kedi tuzağının metin yazarı ve yönetmeni yani tek kelimeyle komiser Salvo Montalbano, ne şimdi ne de sonra hak

ettiği alkışları duymak için sahneye çıkamayacağını biliyordu. Ama bu hiç de önemli değildi, o kendi kendine de başarısının keyfini sürebiliyordu.

TRIESTE'NIN MUCİZELERİ

Doğuştan polis olunabilir mi? Dashiell Hammet'in dediği gibi kanında av dürtüsü olan bir insan, aynı zamanda iyi, zaman zaman da seçkin edebiyatla ilgilenebilir miydi?

Salvo Montalbano böyle biriydi, biri ona aptalca bir soru sorduğunda cevap vermezdi. Yalnız bir defasında, çok sinirli bir gününde, kendisine soru yönelten kişiye kötü bir şekilde cevap vermişti:

"Konuşmadan önce araştırın."

"Siz Antonio Pizzuto'nun kim olduğunu biliyor musunuz?"

"Hayır."

Polislikte kariyer yapmış, İnterpol'un şefi olan bir emniyet müdürüydü. Gizliden gizliye klâsik Alman ve Yunan filozoflarını tercüme ediyordu. Yetmiş yaşını biraz geçtikten sonra, emekli olup yazmaya başladı ve bizim son yıllardaki en büyük yazarımız oldu. Sicilyalı idi.

Öbürü susuyordu. Montalbano sözlerine devam etti.

"Şimdi bunları öğrendiğinize göre, size bir fikrimi söyleyeceğim. Leonardo Sciascia ilkokul öğretmeni olmak yerine polislik sınavına girseydi Maigret ve Pepe Carvalho'dan çok daha başarılı olurdu."

Böyle olduğu için onu Trieste'ye götüren yataklı vagondan iner inmez Virgilio Giotti'nin bir şiirini içinden kendi şivesinde okumaya başladı. Ancak bunu hemen aklından uzaklaştırdı: burada kendi Sicilyalı şivesinin doğduğu aynı yerlerde bir saygısızlıktan da öte bir hakaret sayılabilirdi.

Güneşli güzel bir sabah erken saatlerde, gününe göre ruh hali değişen Montalbano, akşama kadar her duruma, her görüşmeye açık bu keyifli ruh halinin sürmesini diliyordu.

Kalabalık iskeleden geçtikten sonra istasyona girip "Piccolo" gazetesi aldı. Cüzdanının içinde boş yere bozuk para aradı Yalnızca elli binlik ve yüz binlik banknotları kalmıştı. Elli. binliklerden bir tane eline alıp umutsuzca gazeteciye uzattı.

"Size verecek bozuk param yok," dedi nitekim gazeteci.

"Benim de öyle" dedi Montalbano ve oradan uzaklaştı.

Biraz yürümüştü ki geriye döndü, bir çözüm bulmuştu. Gazeteyle beraber gelişigüzel iki polisiye kitap aldı, bu kez gazeteci ona otuz beş bin lira para üstü verdi. Komiser cüzdanı cebinden çıkarmak istemediği için parayı pantolonunun sağ cebine koydu. Taksi durağına doğru yürümeye başladı, bir yandan dayanılmaz bir şekilde kafasının içinde, televizyonda duyduğu o berrak sesiyle Saba, şiir okumaya başlamıştı:

"Trieste'nin hırçın bir güzelliği var.
Tıpkı mavi gözlü, kocaman elleri olan
sert ve doymak bilmez bir sokak çocuğu"

Aniden göğsü hizasında onun ceketini tırmıklayan eller, bir genç delikanlıya değil gözlüklü, elli yaşlarında, hiç de sert ve taşkın bir havası olmayan, özenle giyinmiş bir adama aitti. Komiser onu içgüdüsel olarak tutmasaydı yere kapaklanacaktı.

"Çok affedersiniz, ayağım takıldı," dedi adam mahcup bir şekilde.

"Rica ederim!" dedi komiser.

Adam uzaklaştıktan sonra istasyondan çıkan Montalbano baştaki taksiye yaklaştı, kapıyı açmak isterken cüzdanının gizemli bir şekilde yerinde olmadığını farketti.

"Nasıl olur?" diye kendi kendine söylendi. Her zaman sevmiş olduğu bir şehrin kendisine hoş geldini bu muydu?

"Karar verin, biniyor musunuz, binmiyor musunuz?" diye sordu taksici kapıyı tekrar tekrar açıp kapayan komisere.

"Bakın, bana bir iyilik yapın. Bu valizle bu kitapları lütfen otel Jolly'ye götürün. Benim adım Montalbano, adıma da bir oda ayırtmıştım. Ben daha sonra geleceğim, yapacak başka bir işim var. Yirmi bin liret yeterli mi?"

"Yeter," dedi taksici, ardından hemen hareket etti. Jolly bulundukları yerden iki adımdı ancak Montalbano bunu bilmiyordu.

Gözden kayboluncaya kadar taksiye baktı ve hemen aklından kötü şeyler geçmeye başladı.

"Eyvah! Plaka numarasını almadım."

Başına gelenden sonra ona bir güvensizlik, bir tedirginlik gelmişti.

Cüzdanını çalan adam kesinlikle yakınlarda olmalıydı. Yarım saat kadar istasyonun içini dışını aradı, giderek umudunu kaybediyordu. Libertâ Meydanı'na çıktığı zaman yeniden umut doluydu, kapkaççıyı uzakta park etmiş arabaların arasında sendeleyerek yürürken gördü.

İyi giyimli bir adama, aynı taktikle çarpmıştı. Beyaz saçları rüzgârda uçuşan adamcağız hafiflediğinden habersiz, herkese tepeden bakarak eski sanat galerisine doğru yürümeye devam ediyordu.

Kapkaççı yeniden gözden kaybolmuştu. Az sonra Montalbano onu yeniden görür gibi oldu, Cavour Sokağı'na doğru yürüyordu.

Bir polis komiserinin, bir hırsızın peşinden "Hırsız var!" diye bağırarak koşması olacak şey miydi? Hayır, elbette olmazdı. Tek yapabileceği adımını hızlandırıp ona yetişmeye çalışmaktı.

Kırmızı ışık yanınca Montalbano durmak zorunda kaldı. Böylelikle elinden bir şey gelmeden kapkaççının başka bir gösterisine tanık oldu. Bu kez kurban altmış yaşlarında çok şık biriydi. "New York'ta Bir Kral" filmindeki Chaplin'in tiplemesini andırıyordu.

Komiser, kendi alanında gerçek bir sanatçı olan hırsızın, olağanüstü başarısını izlemekten başka bir şey yapamıyordu

Fakat bu kez nereye kaybolmuştu? Otelini geçip Vere tiyatrosunun yakınlarına geldiğinde cesaretini iyice yitirmişti. Araştırmayı sürdürmek gereksizdi. Sonra ne yöne gidecekti ki? Hem Duca Abruzzi'den ya da Riva III Kasım sokakları arasında herhangi bir yola girmediğini kim garanti edebilirdi ki? Yavaş yavaş geri döndü.

Dönüşte, Trieste bu kovalamacayı, sakin bir açık havada gezintiye çevirmeyi başarmıştı. Kendi şehrinin denizinden oldukça farklı yoğun ve keskin olan denizin kokusunu içine çekti. Valizi odasına gönderilmişti, resepsiyona kimlik belgesini daha sonra vereceğini söyledi.

İlk olarak emniyet müdürlüğüne telefon edip arkadaşı komiser Protti'yi istedi.

"Ben Montalbano."

"Merhaba, nasılsın? Erkencisin, toplantı saat on beşte başlıyor. Benimle öğle yemeğine gelir misin? Seni geçerken Jolly'den alırım, tamam mı?"

"Evet, teşekkür ederim. Bak, sana bir şey söylemem gerek, ama eğer gülersen yemin ederim oraya gelip yüzünü dağıtırım."

"Ne oldu?"

"Soyuldum. İstasyonda cüzdanımı çaldılar."

Telefon elinde beş dakika beklemek zorunda kaldı, bu arada Protti boğulmayı göze alarak gülmekten kırılıyordu.

"Affedersin, kendimi tutamadım. Paraya gereksinimin var mı?"

"Görüşünce verirsin. Arkadaşlarınla bana yardım edip, en azından evraklarımı, ehliyetimi, bankamatik kartımı, bakanlık kimliğimi bulursanız..."

Protti yeniden gülmeye başlarken, Montalbano kızıp telefonu kapattı.

Daha sonra soyunup duş yaptı, giyindi, Vigata'daki yardımcısı Mimi Angello ile uzun bir telefon görüşmesi yaptı. Hemen ardından Genova'da, Boccadesse'de yaşayan sevgilisi Livia'yı aradı.

Lobiye indiğinde resepsiyon memuru onu çağırınca komiserin kaşları çatıldı. Büyük bir olasılıkla evraklarını istiyordu, oradaki kurallar Cecco Beppe zamanındaki gibi çok katıydı, tersi düşünülemezdi. Zaman kazanmak için ona ne hikâye uyduracaktı şimdi?

"Doktor Montalbano, bu zarfı size bıraktılar."

Üzerinde büyük harflerle adının yazıldığı büyük bir zarftı. Elden teslim edilmişti. Gönderenin adı belirtilmemişti. İçinde cüzdanı vardı. Cüzdanın içinde ise tüm eşyaları olduğu gibi duruyordu; ehliyeti, bankamatik kartı, kimliği ve elli bin lireti, bir kuruşu bile eksik değildi.

Nasıl bir mucizeydi bu? Ne anlama geliyordu? Pişmanlık duyan hırsız bu otelde kaldığını nereden öğrenmişti? Bunun tek açıklaması şuydu: Hırsız izlendiğini anlamış, bir köşeye saklanıp, otele kadar onu izlemişti. Peki ama neden yaptığına pişman olmuştu? Belki evraklara bakarken, soyduğu kişinin bir polis olduğunu anlayıp korkuya kapılmıştı. Haydi canım! Hiç de akla uygun bir şey değildi bu.

Protti'nin ona ilk sorduğu şey şu oldu:

"Bana bu cüzdan hikâyesini biraz daha detaylı anlatır mısın?"

Belli ki olayın tadını iyice çıkarmak, doyasıya gülmek istiyordu.

"Ah, affedersin, sana hemen telefon etmem gerekirdi, ama beni az önce Vigata'dan aradıklarında aklıma geldi. Ceketimin cebi sökülmüştü, cüzdanım da astarın içinden düşmüş. Yanlış alarm."

Protti, ona kuşkuyla baktı, ancak hiçbir şey söylemedi

Arkadaşının onu götürdüğü restoranda, yalnızca balık vardı. İlk olarak ıstakozlu makarna, ikinci yemek olarak oranın spesiyalitesi olan bir fileto ısmarladı. O güzel yemekleri sindirmesi için, Protti ona Trieste dağlarının sırtlarında üretilen Carso marka bir şarabı önerdi.

Toplantıya bütün İtalya'dan yaklaşık üç yüz kadar polis katılmıştı. Locaya davet edilen komiser yemekten sonra üzerine çöken ağırlıktan biraz olsun kurtulmak için, koltuk kısmında oturanlara tek tek bakmaya başladı, hepsinin ceketinin yakasında kimlik kartı takılıydı. Komiser tanıdık bir yüz görmek için etrafa bakmaya başladı.

Nitekim birkaç saniye de olsa tanıdık birini görmüştü, ama bu yüz aklına iyice kazınmıştı. Montalbano omurgasında bir tür elektrik çarpması hissetti: Bu kişi kapkaççıydı, şimdi de polis kimliğinin tadına varmaya çalışıyordu soyguncu. Oradaki yüzlerce dürüst künyeli arasından (Kutsal Meryem kimlere veriliyordu?), kendisine baktığını görmüş, ona gülümsüyordu.

Toplantının tam ortasında, bir komiser, locadan aşağı atlayıp meslektaşları olduğunu sandıkları birinin hırsız olduğunu haykırarak, boğazına sarılabilir miydi? Elbette, hayır.

Hırsız ona bakıp gülümsemeye devam ederken, gözlüklerini çıkartıp komik bir şekilde yüzünü gözünü oynattı. İşte o zaman Montalbano onu tanıdı. Gevardi! Yanılması olanaksızdı, gerçekten Totuccio Gevardi idi, liseden arkadaşı Totuccio, her sınıfta bir tane olduğu gibi, onların sınıfını da gülmekten kırıp geçiren kişi oydu. O zamanlar da o kadife gibi yumuşak elleri çok becerikliydi: bir keresinde müdürün cüzdanını yürütmüş, hep beraber müdürün paralarıyla tavernaya gidip felekten bir gece çalmışlardı. Peki şimdi, ne yapmalıydı?

En sonunda kahve molası verildiğinde aşağı inmek için zırlanırken, sendika ile ilgili hassas bir sorunu olan bir arkadaşı onu durdurdu. Ondan mümkün olabildiğince çabuk kurtulmuştu ancak Totuccio da ortadan kaybolmuştu.

Onu uzun süre aradıktan sonra sonunda buldu. Karşılaştıkları zaman dona kaldı. Totucio emniyet müdürüne de herkese yaptığı numarayı yapmış, şimdi de mahcup olmuş gibi ondan özür diliyordu. Herkesin bildiği gibi çok önemli, kibar bir beyefendi olan emniyet müdürü, onu teselli etmek için eliyle sırtını sıvazlayıp ona kapıyı açtı. Totuccio ona gülümsedi, teşekkür etmek için hafifçe eğilip müdürü selamladı, dışarı çıktı ve kalabalığın arasında kayboldu.

ICARO

Vigata'da tuzlu suyu tatlı suya çeviren aygıtın suyunun (içilemeyen), haftada iki kez dört saat verildiği Belçika ve Almanya'da göçmenlerin sayısının iki bin iki yüz on üçü bulduğu, işsizlerin nüfusun yüzde yetmişini oluşturduğu, son zamanlarda yapılan araştırmaların doğrultusunda on gençten dördünün uyuşturucu kullandığı, yaklaşık iki aydır limanın aşağı kategoriye düştüğü gözlenip değerlendirmeye alındığından,

Belediye Başkanı

Vigata'nın kuruluşunun 150. Yıldönümünün onuruna görkemli törenler yapılacağını ilan etmişti.

25-30 Haziran arası yaklaşık bir hafta sürecek törenlerde, her akşam "Moreno ailesinin" gösterisi de olacaktı. Kuzeydeki şehirlerde bu gösteriyi izleme şansını yakalamış olanlar gösteriyi efsaneleştirerek anlatıyorlardı. Grubun seçmiş olduğu bu "Moreno ailesi" adı büyük babaların torunlarıyla oynayabilecekleri masum bir oyun imajını veriyordu. Oysa gösteriyi bilenler bunun bir aldatmaca olduğunu söylüyorlardı.

Nitekim, afişlerin üzerinde enine doğru "18 yaşından küçüklere yasaktır" yazısı görülüyordu. Gösteriyi Bergama'da izlemiş birinin karısının, başrahip Buruano'yu konu hakkında bilgilendirmesinden sonra, rahip öfke ile belediye başkanının makamına giderek karşısına çıktı. Başkan, rahibi oldukça şaşırtmıştı; ağzından hiç düşürmediği, rahibe teyzesinin başkanı ve kurucusu olduğu bir partiye üye olmasına rağmen başkan bildiğinden şaşmıyordu: Dediğine göre onun partisi özgür insanları istiyordu, onun yönetimi, eskiden olduğu gibi, tanrısız, vatansız, özgür olmayan kişilerde değildi. Yani yetişkinler eğer o gösteriye gitmek istiyorlarsa gidebilirlerdi, üstelik aynı anda sergilenen diğer iki gösteri arasında da seçim yapabiliyorlardı: çuval yarışı ve bilimsel pişti turnuvası.

Annelise Boldt erkek kardeşi Gerhardt'tan iki yaş küçüktü, ikisi de bir sirkte doğmuş ve orada büyümüşlerdi, çocukluklarından beri akrobat olarak gösterilere çıkıyorlardı. On sekiz yaşında kapak kızlarına taş çıkartacak kadar güzel bir sarışın kız olan Annelise, bir helikopter pilotu olan Hugo Rittner'e âşık olup, onunla evlenmişti. Karısı ve kayınbiraderi ile "Moreno ailesi"ni kurma fikri Hugo'nun aklına gelmişti.

Gösteriden üç gün önce daha önce saptanan yerde, demir borularla, üstü açık, kocaman bir yapı oluşturuldu, demir yapının üzerine kalın bir bez gerilerek "Colosseo"[7] nun havası verilmek istendi.

İçerisi amfitheatr şeklinde döne döne, yaklaşık dört yüz kişinin oturacağı şekilde yapılmıştı. Ortada, beyaz tahta ile kaplı geniş bir alan vardı. Yapının bir yanında dönen bir projektör ile üzerinde anteni olan, ahşap bir kabine destek olan bir demir yerleştirilmişti. Programda yazılana göre, gösterinin saat tam 21. 30'da başlaması gerekiyordu ama daha bir saat öncesinden salon, biletler oldukça pahalı olmasına rağmen, evli, bekâr bir sürü Vigatalı erkekle dolmuştu. Kadına rastlamak pek mümkün değildi:

Gösterinin on sekiz yaşından küçüklere yasak olması, onları oradan uzak tutuyordu. En azından o ilk gece böyle olmuştu. Saptanan saatte, bir Alman dakikliği ile, projektörün ışık demeti gökyüzünü enine boyuna taramaya başladı, bu sırada bir korku film müziği izleyicileri ürpertiyordu.

Herkesin başı yukarıda, kapkara gökyüzüne doğru bakıyordu. Salonun dışındaki Vigata'lılar da aynı şeyi yapıyordu. Sonra projektör bir helikopteri ışığıyla görüntüledi onu yapıya dikey olarak yaklaşana kadar izledi, sanki ahşap zemine inmek ister gibiydi. Oysa helikopterden ucunda bir halkası olan uzun bir halat sarkıtıldı, halata tutunarak gümüş rengi uzay giysileri içinde birisi indi ve bir dizi akrobasi gösterileri yapmaya başladı.

Bu arada tüm kasabalı ya balkonlarına ya da pencerelere çıkıp gökyüzünü seyrediyordu. Pişti turnuvaları ile çuval yarışları ertelenmişti. Akrobat gösterisini tek eliyle hızla tamamlarken Vigata'lılar nefeslerini tutuyorlardı. Helikopterden başka bir halat sarkıtıldı, ucunda bir trapez vardı. Üzerinde de sarı saçlarını ensesine topuz yapmış, üzerinde uzay tulumu olan, ancak koruyucu başlığı olmayan bir kadın oturuyordu. Öbür akrobatın hizasına geldiğinde, kadın inanılmaz bir hızla ard arda, gerçekten zor olan birtakım akrobasi gösterileri yaptı. Daha sonra erkekle kadın ikili gösterilerine başladılar. İnsanlar "bravo" diye tempo tutarak onları alkışlıyorlardı ancak onlar oldukça yüksekte oldukları için tezahüratları iyi duyamıyorlardı. Havadaki bu dans gösterisinin sonunda halatlar ahşap zeminden iki metre yüksekliğe kadar sarkıtıldı, akrobatlar da bilet parasını ödemiş Vigata'lıların gözlerinin önünde kayboldular. Projektör ışıklarını söndürdü, helikopter halatları çekip uzaklaştı. Yalnızca tek bir reflektör pistin üzerine ışıklarını yaktı. Ardından müzik de değişti, az sonra başrahip Burruano'nun şiddetle karşı çıktığı ikinci bölüm başlayacaktı.

Kadın trapezden atlarken, düşer gibi yaparak, kolları yanda, bacakları açık baygın gibi yere yığıldı.

---

[7] Roma'daki ünlü antik tiyatro.

O zaman arkadaşı tulumunu çıkarttı. Kadın, üzerinde yalnızca bir kaplan derisi, yüzünde de bir aslan maskesi ile kaldı. Sözde kendine gelip ayağa kalkan kız, aslanı gördüğü zaman, korkup kaçmaya başlıyordu. Aslanın bir pençesi tulumun üst kısmını çıkarıp kızın sutyenle kalmasına neden oldu, bir ikinci darbe ise külotla. Aslanın niyetini anlayan kız, ona beklemesini söyleyip bir yandan da çok yavaş ve şehvet dolu bir striptize başladı. Gösterisinin sonunda neredeyse görünmez bir tanga ile kaldı. Daha sonra yalnızca Kamasutra'yı ezbere bilmekle kalmayıp çok geniş bir kopyasını da yazabilecek bilgiye sahip aslanın arzularını yerine getirmeye başladı.

Gösteri bittiğinde salonda çılgın alkışlar duyuluyordu, hava oldukça serindi ama erkeklerin hepsi bir fırının önünde saatlerce kalmış gibi kızarmış ve terlemişlerdi. Helikopter yeniden alçalıp halatlarını sarkıttı, kadınla erkek bir kez daha halkı selamlayıp teşekkür ederlerken olan oldu.

"Ne oldu?" diye sordu ertesi sabah Mimi Augello, Salvo Montalbano'ya.

"Komedi mi desem, trajedi mi bilemiyorum."

Kız henüz halatı yakalamıştı ki, umutsuz bir ses duyuldu. Öylesine yürek parçalayan bir sesti ki herkesin nutku tutulmuştu.

"Hayır, hayır! Gitme! Uçma!" diyordu o ses.

Sanki oradaki herkesin duygularını ifade ediyordu. Kız bir eliyle halatı tutuyordu, gözleri şaşkınlıktan faltaşı gibi açılmıştı, eğilip teşekkür ederken sırtına kadar gelen saçları çözülmüştü, bacakları o kadar uzun ve güçlüydü ki, insanın aklından o bacakların arasında olsan, insanı iki parçaya ayıracağı fikri geçiyordu, ama aynı zamanda o kadar dişiydiler ki! Hele o benim boyun ağrılarım hizasına gelen o sert ve dik poposu, ya o açıkta gözüken pembe göğüsleri?..." Montalbano çoban gibi bir ıslık çalınca, Mimi Augello, silkinip rüyasından uyandı.

"Sesin sahibinin ne yandan geldiğini görebilmek için yana döndüğümde, onu iyi seçemedim; yanındaki iki kişi tarafından güçlükle tutulan bir gençti. Sonra genç adam kurtulup kendini piste attı. Tehlikeyi gören kadın, hızla halata tırmandı. Genç adam da onun arkasından gitmeyi denedi, ancak erkek akrobatın yüzüne attığı yumrukla dengesini kaybedip yere düştü. Her iki akrobat da halata tırmanınca, helikopter havalanıp uzaklaştı. Ben piste indim. Genç adam yerden yavaş yavaş kalkarken, yediği yumruk nedeniyle ağzından kan geliyordu, bu arada sayıklıyordu: "Onu istiyorum! Onu istiyorum!" gözleri bir delininki gibi parlıyor ve titriyordu. Onu uyardım, onu bir daha akşamları sirkin yakınlarında görürsem tutuklayacağımı söyledim. Ona söylediklerimi anladı mı bilemiyorum. Biliyor musun kimdi? Nene Scozzari!"

O ismi duyduğunda komiser çok şaşırmıştı. Fakat nasıl olur?! Vigata'da; terbiyesi, ciddiyeti, davranışları açısından herkesçe takdir edilip herkesin gurur duyduğu Nene Scozzari mi? Bir avukatın oğlu, kasabanın bir numaralı adamı, hali vakti yerinde, Katolik derneğine üye, yirmi üç yaşında hukuktan mezun olmuş, altı aydır Maria'nın kızlarının en büyüğü Agatina Lovullo ile beraber. Herkesin gözü önünde skandal yaratacak böylesi utanç verici şeyler yaptı demek?

"Ben anlamam" dedi Augello. "Eğer akrobat kızı eline geçirseydi, orada herkesin gözü önünde onu becerecekti."

Bu olay ayın 25'inde yani gösterinin ilk gecesinde oldu. Nene Scozzario'nun şovunu duyan halk ertesi akşam gişenin önünde öyle uzun bir kuyruk oluşturdu ki kalabalığı sıraya sokmak için belediye bekçileri müdahale etmek zorunda kaldılar. Kalabalığın arasında, yanında kocaları ile gelen on kadar evli kadın da vardı. Mimi Augello da oradaydı, yüzünü etraftan saklamaya çalışıyordu. Montalbano'ya bir gece öncekine benzer bir olayın yaşanmasına engel olmak için oraya gitmesi gerektiğini söylemişti.

Ancak daha sonra, amirine Alman akrobat kızın kalçaları yüzünden gece uyku tutmadığını itiraf etti.

26'sındaki gösteri, bir ara Kamasutra'nın en güzel yerinde yetmişlik şövalye Scibetta'nın biraz fenalaşınca torununun kolları arasında dışarı taşınması dışında, sorunsuz geçti, diğerleri gösteriyi bir dakika bile kaçırmak istemediklerinden kıllarını bile kıpırdatmadılar.

Ortada gözükmeyen Nene Scozzari anlaşılan bir gece önceki uyarıyı dikkate almıştı. 25 ağustos gecesinden beri, birlikte oturduğu ailesi bile onu görmemişti.

27'sinin sabahı, saat on bire doğru, Nene'nin babası avukat Giulio Scozzari komiserin ofisine gitti.

"Oğlum ayın yirmi beşinde oynadığı o komediden sonra, düştüğü o komik durumdan utandığı için kimsenin yanına çıkamıyor."

"Kayboldu mu?"

"Ne kaybolması!" dedi şaşırarak avukat. "Nerede olduğunu çok iyi biliyorum."

"Peki nerede?"

"Bu götveren Almanların helikopterlerinin, arabalarının durduğu Speranza Burnu'nda."

Speranza Burnu, akrobatların üs olarak seçtikleri, denizin üzerinde, neredeyse uçurumun ağzında ıssız bir yerdi.

"Orada ne yapıyor?"

"Hiçbir şey. Onlardan biraz uzakta, arabasının içinde, ona bir kez daha bakabilmek için, Alman kızın dışarı çıkmasını bekliyor, salak!"

"Peki, siz benden ne istiyorsunuz?"

"Düşündüm de, belki siz gidip onunla konuşur, soytarı durumuna düşmemesi için onu ikna edersiniz..."

Saat on bir buçuktu, o genç adamla konuşmayı hiç mi istemiyordu. Bu nedenle Mimi Augello'yu görevlendirdi. Augello emri ikinci kez tekrar etmesine fırsat vermeden yıldırım gibi fırladı, anlaşılan Alman kızı yakından görmek için can atıyordu.

İki saat sonra allak bullak olmuş bir halde geri döndü.

"Kutsal Meryem, Salvo! Speranza Burnu'na gittiğimde durum şuydu: Nene Scozzari helikopter ve arabadan yirmi metre kadar ötede arabasının kaportasına dayanmış duruyordu. Alman kız ise bir şezlongta çırılçıplak güneşleniyordu. Nene'nin elinde henüz topladığı bir demet papatya vardı, kadına yaklaştı, çiçekleri göğüslerinin üzerine bırakıp yerine döndü. Bunun üzerine kadın ona baktı. Kutsal Meryem, Salvo, ne bakıştı o! O kadın kocasından ve erkek kardeşinden rahat nefes alacak bir dakika bile bulsa, kesinlikle Nene ile bir kaçamak yapar."

"O iki erkek de onun kafasını bu kez gerçekten uçurur."

"Haydi, Salvo, bunlar Alman, Sicilyalı değil. Küçük bir kaçamak yapan kadınlarını affederler."

"Peki o esnada erkekler neredeydi?"

"Yüz metre aşağıda denize giriyorlardı."

"Nene ile konuştun mu?"

"Evet. Ama inan bana eminim ki beni duymadı bile. Beni görmediği hissine bile kapıldım, sanki onun için orada değildim. Sürekli olarak o, Alman kıza, kız da ona bakıyordu. Ne yapabilirdim? Geriye döndüm. İtiraf edeyim ki o Alman kız kanımı kaynatıyordu."

"Aman, hiç çıplak bir kadın görmedin mi?"

"Onun gibisini asla" dedi içtenlikle Mimi. "Bu yalnızca bir güzellik olayı değil. Şimdi Amerikalıların sex-appeal'den söz ederlerken ne anlatmak istediklerini gerçekten biliyorum."

27 ve 28'indeki gösteriler mükemmel geçti, yalnızca kadın seyirciler, erkeklerin iki katına ulaşmıştı.

"Bu açıklanabilir," dedi tek bir gösteriyi kaçırmayan Mimi.

29'u sabahı, Mimi Augello ofise oldukça geç geldi. Dudaklarında bir gülücük vardı.

"Çalar saatin mi bozuldu?"

"Ne münasebet! Ofise gelirken oto kiralama ofisinin önünde o iki Almanı, pilotla erkek akrobatı gördüm, arabayla bir yere gidiyorlardı. İçeri girip orada çalışan adama nereye gittiklerini sordum. Catania'ya bir inceleme yapmaya gitmişler, orada bir gösterileri olacakmış."

"Mimi, sen bir kapıcıdan da hizmetçi kadından da daha da meraklısın."

"Hepsi bu değil!" dedi Mimi pırıl pırıl parlayan gözleriyle. "Sonra aklıma bir fikir geldi..."

"... Speranza Burnu'na gitme fikri öyle değil mi?" dedi Montalbano.

Mimi Augello ona hayranlıkla baktı.

"Yanılmıyorsun! Oraya gittiğimde motorun sesi duyulmasın diye biraz uzakta durdum. Nene arabasının içinde değildi. Alman kızla kocasının karavanına yaklaştım. İnanmayacaksın Salvo! Her taraf kapalıydı, ama o "Ja! Ja!" diye bağırıyordu. Kendinden geçmiş sanki birisi boğazını sıkarcasına.

Eğer Nene'nin gücü olsa akşamın altısına kadar ata binebilir, o saatten önce de iki Alman dönemezler. Sana dememiş miydim, Salvo, fırsatını bulur bulmaz o kadının Nene'yi kapacağını?"

30'unun sabahı saat altı buçukta, komiser avukat Giuliozzari'nin telefonuyla uyandı.

"Doktor Montalbano, bu saatte aradığım için bağışla ama oğlum için çok endişeleniyorum."

"Ne oldu?"

"Bu günlerde sık sık yaptığım gibi bu gece de bire doğru Speranza Burnu yakınlarına gittim. Oğlumun arabası yoktu."

"Helikopter ile karavan yerinde mi?"

"Evet, herkes gösteriden dönmüştü. Bir saat daha bekledim, görünmedi, en sonunda eve dönmüş olabileceğini düşündüm. Orada da yoktu."

Acaba babasına oğlunun belki bir otelde, anne babasına hesap vermek zorunda kalmamak için Mimi'nin deyişiyle uzun süre ata bindikten sonra yorgun düşüp dinlendiğini söyleyebilir miydi?

"Bakın avukat büyük bir olasılıkla bir şeyler değişti."

Avukat bir şey anlamamıştı.

"Hiçbir şey değişmedi! On beş dakika önce oradan geçtim, Almanlar uyuyor, ne oğlum ne de arabası görünürde yok."

"Avukat bey, oğlunuz bir yetişkin."

"Ne ilgisi var?"

"İlgisi var, herhalde kaybolmuş bir çocuk gibi onu aramaya gidemeyiz. Biraz daha bekleyelim, eğer ortaya çıkmazsa ne yapacağımı düşünürüm."

Ancak avukatın sıkıntısı bir şekilde ona da yansımıştı. Sabah sekizde ofisine gitmek yerine, Almanları ziyaret etmeye karar verdi. Nene'nin arabasından bir iz yoktu. Almanların hâlâ uyuduğunu düşündü. Oysa iki erkek de uyanıktı, Hugo rotorda çalışıyor, Gerhardt ise paralelde alıştırma yapıyordu. Komiser onların yanına gitti, tek bir kelime Almanca bilmiyordu, ancak yine de derdini anlatacağını umuyordu.

"Burada arabasıyla duran adama ne oldu biliyorsun?"

Paralelden inen Gerhardt kollarını yana doğru açıp başını salladı. Soruyu duyan pilot da onların yanına gitti.

"Âşık İtalyan ortadan kayboldu."

Ve güldü. Akrobat da çok tatsız bir şekilde kahkaha attı

Komiserin, içinde alay, küçümseme, zafer, biraz da acımasızlık hissettiği bir tatsız kahkaha yüzünden, soruşturmaya başlamaya karar verdiğini hiç kimseye, hatta kendisine bile itiraf etmesi mümkün değildi. Ofise gelir gelmez Fazio ile Gallo'yu yanına çağırdı.

"Sen" dedi Gallo'ya, "Kimseye görünmeden Alman akrobatların üs olarak kullandıkları Speranza Burnu'na git. Yanına bir dürbün ile cep telefonunu al. Her şeyi tüm ayrıntısıyla öğrenmek istiyorum."

"Sen de," diye Fazio'ya dönerek konuşmasına devam etti. "Mimi Augello gelir gelmez onunla beraber akrobat kızı almaya git. Eğer uyuyorsa uyandırın, beni hiç ırgalamaz. Onu burada istiyorum, ama tek başına."

Sonra avukat Scozzari'ye telefon etti.

"Oğlunuzdan haber var mı?"

"Hiçbir haber yok, komiser. Umudumuzu yitirmiş durumdayız."

Hemen sonra avukat kuşkuyla sordu:

"Beni neden aradınız komiser? Bir haber mi aldınız? Neden beni aradınız?"

Montalbano ne diyeceğini bilemedi.

"Bağışlayın, yapacak çok işim var. Eğer yeni bir şey olursa beni arayın."

Bu esnada Mimi Augello belirdi.

"Sen Fazio ile gitmedin mi?"

"Ben gecikeceğimi bildirdiğim için, Fazio kızı almaya Galluzzo ile gitti."

"Ama ben oraya senin gitmeni istemiştim, çünkü turistleri becerebilmek için en azından birkaç kelime Almanca'yı kıvırıyorsun!"

"Eğer bunun içinse Galluzzo da biraz Almanca biliyor. Gençken Almanya'da iş aramaya gitmiş."

"Mimi, kızı getirdiklerinde senin yanımda kalmanı istiyorum ama göğüslerine ya da kalçalarına bakıp kendini kaybetme."

"Bana neler olduğunu anlatır mısın?"

"Nene Scozzari arabası ile beraber ortadan kayboldu."

"Hepsi bu mu? Dünkü muhteşem düzüşmesinden sonra..."

"Evet Mimi bunu ben de düşündüm. Ancak benim aklıma yatmayan bir şey var."

Mimi Augello sustu. Amiri bir şeylerin yolunda gitmediğini söylediğinde gerçekten de yolunda gitmeyen bir şeyler olurdu, ne de olsa oldukça deneyimliydi.

Annelise, üzerinde vücudunun hatlarını ortaya çıkaran kısa şortu, göğsüne kadar sarkan uzun ipek fularıyla ofise girer girmez, Montalbano, Mimi'nin onu çıplak gördüğünde neler çektiğini daha iyi anladı. Yardımcısı

haklıydı. Yalnızca güzel değildi. Önceden tanıdığı Augello'ya gülümsedi, komiseri başıyla selamlayıp Almanca olarak bir şeyler sordu.

"Pasaportla ilgili bir konu mu diye soruyor."

"Nein" diye içgüdüsel olarak yanıtladı Montalbano.

"Nein" diye tekrar etti aynı anda Mimi.

Bakıştılar.

"Affedersin," dedi komiser. "Ona dünü nasıl geçirdiğini sor."

Mimi sordu, o da uzun uzun yanıtladı. Kadın konuştukça Augello utanıp sıkılıyordu.

"Ne dedi?"

"Bak Salvo, bu kadın açık açık konuşuyor. Dün yalnız kaldığı için onun için deliren bir Sicilyalı yakışıklı ile seks yapma olanağını bulmuş, aynen böyle dedi. Yemek yemişler, Catania'ya giden kocası ile erkek kardeşinin erken dönmesinden korktuğu için öğleden sonra dörtte onu göndermiş. Genç adam gider gitmez zevkten, aynen böyle dedi hemen uyumuş."

"Nene Scozzari'ye tebriklerimi sunarım," dedi Montalbano.

"Akşam yediye doğru," diye devam etti Mimi "kocası onu uyandırmış o da gösteri için hazırlanmaya başlamış."

"Helikoptere binmek için dışarı çıktığında gencin arabasının orada olup olmadığını sor."

"Bilmediğini söylüyor" diye tercüme etti Mimi. "Etraf çok karanlıkmış."

Az önce bizimkiler onu almaya gittiklerinde arabayı her zamanki yerinde göremeyince önce üzüldüğünü sonra da sevindiğini söyledi.

"Ona önce neden üzüldüğünü daha sonra da neden memnun olduğunu sor."

Annelise'nin cevabı oldukça uzundu.

"Üzüntülü olmasının nedeni ona göre bütün erkekler birer egoist domuz ve istediklerini elde ettikten sonra ya kenefe işemeye giderler aynen böyle söyledi, ya da ortadan kaybolurlar. Memnun olmasının nedeni ise Gerhardt'ın kötü bir tepki göstermesinden korkmuş o yalnızca kıskanç değil aynı zamanda şiddet eğilimi olan biriymiş."

"Mimi, doğru tercüme ediyorsun değil mi? Bak, Gerhardt onun erkek kardeşi, kocasının adı Hugo."

"O Gerhardt dedi. Şimdi bir daha sorarım."

Mimi bir şeyler sordu, Alman kadının cevabı onun bir anda kıpkırmızı olmasına yol açtı. Montalbano şaşırmıştı, hiçbir zaman renk vermeyen yüzü kızarabiliyor muydu?

"Ne dedi, ne dedi?"

"Yalnızca o, on dört yaşında iken ağabeyinin hayatındaki ilk erkek olduğunu söyledi."

"Herhalde kızdan önce de fillerle yapıyordu" diye kendince pek nazik olmayan bir yorum yaptı komiser.

"O Hugo ile evlenmek istediğinde Gerhardt'ın çok acı çektiğini de söyledi; Tanrı'ya şükür kocası çok anlayışlı davranmış. Sonra zavallı Gerhardt'ın sahnede Kamasutra'yı oynadıklarında çok büyük bir gerilim içinde olduğunu, çünkü gerçekten yapmak istediği şeyleri yalnızca pandomim olarak oynamaya mecbur kaldığından da söz etti."

Alman kız, sandaletlerinin üzerindeki bir toz zerresini temizlemek için öne doğru eğildi. İki erkeğin anlattıkları karşısındaki tepkileri umrunda değildi.

"Ona gitmesini söyle," dedi Montalbano.

"Nene hakkında hiçbir şey bilmediği kesin. Orospunun biri ama bana samimi gibi geldi."

"Bana da öyle" diye onayladı Mimi.

Speranza Burnu'nda Almanları gözlemeye giden Gallo dışındaki bütün adamlarını toplayıp aklına yapmayı koyduğu şeyleri bir bir sıralamaya başladı.

"Sen Germana, avukat Scozzari'nin evine gidip oğlu Nene'nin kaybolduğuna dair bir belge hazırlat. 28 tarihiyle yazdır yoksa kanuna göre 24 saat dolmadığından soruşturmayı başlatamayız. Bu ihbar kâğıdını doktor Augello'ya teslim etsin. Sen Mimi, belgeyi yargıca teslim edersin. Ona hikâyeyi etkili bir şekilde anlatıp, ne yap et, karavan, tır, helikopter için bir arama izni çıkarmasını sağla. Ancak bu arama bu gece gösteriden sonra Almanlar helikopterle Speranza Burnu'na indikten sonra yapılmalı daha önce değil! Tortorella, Galluzzo, Grasso, sizler Almanlar'a görünmeden arabayla Speranza yakınlarına gidip genç adamın arabasını arayı Augello size rengi ve markası hakkında bilgi verir. Sen, Germano, Gallo ile cep telefonundan irtibat kur, nerede olduğunu öğren ve bir saat içinde yer değiştirin."

"Ya sen?" diye sordu Augello.

"Ben mi? Ben yemeğe gidiyorum," diye yanıtladı Montalbano.

Komiser dışarı çıkarken Catarella koşarak geldi.

"Doktor, şimdi Gallo aradı. Alman erkeklerin Alman kızla yüksek sesle tartıştıklarını, hatta ağabeyinin ona vurduğunu da söyledi."

"Kötü haberlerim var," dedi Mimi öğleden sonra saat dörtte ofise girerken.

"Yargıç arama emrini imzalamadı mı?"

"Hayır, böyle bir şey yok, burada çantamda. Yalnızca aklıma bir şey geldi ve gelirken oto kiralama ofisine uğradım. Oranın sahibine Almanlar'ın saat kaçta arabayı geri getirdiklerini sordum. Bana saat altı buçuk dolaylarında Gerhardt'ın getirdiğini söyledi, dönüşte ise kampa geri dönmek için Speranza Burnu yakınlarında duran Montereale otobüsüne binmiş."

"Bu sence kötü bir haber mi?"

"Devamı var. Oto kiralama ofisinin sahibi Almanlar'ın daha önce de oradan geçtiklerini söyledi."

"Nereden biliyor?"

"Çünkü onları Montreale yönüne, yani Speranza Burnu'na giderken görmüş."

"Böylece büyük bir olasılıkla Nene'yi Annelise'nin karavanında gördüler."

"Kesinlikle. Bu da beni endişelendiriyor."

O sırada telefon çaldı, Gallo ile yer değiştiren Germana

"Doktor? Burada her şey sakin gözüküyor, iki akrobat telde çalışıyorlar. Gallo'nun gördüğü sahneden sonra Gerhardt ve Annelise barış yaptılar. Sarılıp öpüştüler. Bir şey söyleyeyim mi doktor? Öpüşmelerine bakılırsa, eğer onlar kardeşse ben de Papa'yım."

"Hiç şaşırma Germana, Almanlar'ın adeti böyle, her şevi aile içinde yapıyorlar, bizden de beterler anlayacağın."

Saat yedide Tortorella zafer dolu bir sesle Speranza Burnu'nun üç kilometre kadar uzağında, Nene Scozzari'nin arabasının bulunduğu haberini veriyordu. Bir makinin içine saklanmış ve üzeri dallar ile örtülmüştü. İçinde hiç kimse yoktu. Ne yapmaları gerektiğini sordu. Komiser her şeyi buldukları gibi öylece bırakmalarını söyledi. Grasso yakınlarda nöbetçi olarak kalacaktı. Diğerleri geri dönebilirdi.

Saat sekizde Gallo gözüktü.

"Nöbeti Germana'ya devretmeye gidiyorum. Biliyor musunuz, komiser? Almanlar hoparlörlerden bu gece özel bir gösterileri olacağını ilân ettiler. Yeni numarayı Icaro adında bir akrobat yapacakmış."

"Peki onu nereden bulmuşlar?" diye sordu komiser. Ama hemen cevabını da verdi, kesinlikle Catania'dan bulmuş olmalıydılar.

"Aman ha!" dedi Montalbano. "Herhangi garip bir şey görür ya da duyarsan bana telefon et, yanımda cep telefonum olacak."

"Bari bu gece ben de geleyim," dedi Montalbano. "Biletler ne kadar?"

Mimi ona şaşkın bir şekilde baktı.

"Bilete gerek yok!"

"Yok mu? Peki ama neden?"

"Çünkü bizler yetkiliyiz."

"Bilmiyordum," dedi içtenlikle komiser.

"Olmaz olur mu? Bizim birinci sırada yerimiz varmış.

Saat dokuzu yirmi geçe ofisten çıkarlarken cep telefon, çaldı, arayan Gallo idi.

"Komiser? Alman kız helikopterde yoktu. Onları seçebiliyorum çünkü helikopterin içi aydınlık. Kadın yok. Tam şu anda kalkıyorlar."

"Helikopterde kaç kişi var?"

"İki, komiser. Pilot ve elinde uzay giysisinin kaskını tutan erkek akrobat, onu çok iyi tanıdım."

Ya Annelise neredeydi? Ya hoparlörlerden ilan edilen yeni akrobat Icaro?

"Gallo, senden bir şey isteyeceğim. Karavanlara yaklaş. Hoşuna gitmeyen bir şey varsa inisiyatifini kullanarak dilediğini yap. Ama hemen beni ara."

Hoparlörler değişik bir gösteriyi ilan etmişlerdi, nitekim dikine duran helikopter, halkalı birinci halatı ahşap zemine kadar aşağı doğru indirdi. Aradan birkaç dakika geçmesine rağmen başka bir şey olmadı. Sonra trapezin bağlı olduğu ikinci halatın ucunda bir akrobat göründü.

Onu halata bağlayan şeritler öylesine birbirine geçmişti ki adam tıpkı bir kurbağa gibi karnının üzerinde duruyordu. Üzerinde külotu, atleti ve çorapları vardı. Başına ise uzay kaskını takmıştı. Gerçekten gülünç bir giysisi vardı. Akrobat kollarını ve bacaklarını öyle biçimsizce hareket ettirmeye başladı ki, ortaya çıkan komik tablo nedeniyle herkes gülmeye başladı. Halata asılı adam kolları ve bacakları yana doğru açık olduğu halde durdu, her tarafı titriyordu, şimdi ise bir örümceği andırıyordu. Kuşkusuz bu Icaro idi ve anlaşılan bir soytarıydı.

"Çok başarılı," dedi Mimi komisere. Montalbano cevap vermedi, böyle delicesine korkar gibi rol yapmak mümkün müydü? Birden yanındaki diğer halatı görünce akrobat korkuyla heyecana kapılıp ona ulaşmak için ellerini uzattı, ama ters dönerek baş aşağı kalakaldı. Halk gülmekten kırılıyor, akrobatı çılgınca alkışlıyordu. Soytarının baştan aşağı korku mimikleriyle dolu hareketleri bir süre sonra kontrolünden çıktı.

Tam o anda Montalbano'nun cep telefonu çaldı.

"Komiser, ben Gallo. Karavandan bir inilti duyup kapıyı kırıp içeri girdim. İçeride Alman kız vardı. Bağlanmış ve ağzına tıkaç sokulmuştu. Delirmiş gibi komiser, ben ne diye bağırdığını anlamıyorum, kaçmak istiyor, her tarafımı tırmaladı."

"Onu orada tut!"diye bağırdı ve Augello'ya dönerek: "Benimle gel!" dedi.

Dışarı koştu, Mimi onun yanına geldi.

"Tabancan var mı? İçeri girer girmez karşılaştığımız herkesi saf dışı bırak."

Projektörün arkasından fırlayıp kafesin demir merdivenine tırmanmaya başladı. Terlemiş elleri demirleri tutmaktan çizilmişti, üstelik başı da dönüyordu.

"Neler oluyor açıklar mısın?" diye sordu onunla yukarı tırmanan Mimi.

"Benimle şimdi konuşma ahmak, nefesim kalmadı" diye soludu.

Kabinin olduğu platforma geldiğinde yana geçti. Mimi Augello çok yakınında olan kapıya doğru hızla fırladı, bir telsizin önünde oturan adamın üzerine çığ gibi yuvarlandı, adamcağız iskemlesi ile birlikte yere düştü.

Montalbano kulaklarından almacı çekip çıkarttı, Almanca bir şeyler sorulduğunu duyunca Mimi'ye uzattı.

Masanın üzerinde iki mikrofon vardı, komiser içeri girdiklerinde adamın konuşmadığı mikrofonu açtı.

"Helikopterdekiler burada neler olduğunu sormaya devam ediyorlar" dedi Mimi ve elleri boş kalsın diye tabancayı tekme atarak yerden kalkmaya çalışan sersemlemiş adamın ensesine vurdu.

"Vigatalılar!" diye bağırdı Montalbano. Kabinin penceresinden hemen hemen pist ve seyircilerin dörtte üçü görünüyordu. Komiser kendi sesinin yankılandığını fark etti, herkes salondaki hoparlörlere doğru dönmüştü.

"Vigatalılar" diye tekrar etti. En zor anlarda her zaman yanında olan alaycı şeytan yönü harekete geçmiş, ona Alberto da Giussano tarzıyla "kardeşlerim, halkım" gibi sözcükler kullanmasını fısıldıyordu, ama bu girişimi başarılı olmuştu.

"Ben komiser Montalbano. Orada yukarıda asılı olan adam Icaro değil bir soytarı da değil. Bizim hemşehrimiz Nene Scozzari. Almanlar onu zorla alıkoydular, şimdi de hayatını tehlikeye atıyorlar. Bana yardım edin."

"Helikopterdekiler bir şeyler olduğunu anladılar. Çabuk olmalıyız," dedi heyecanla kulağında kulaklıklar olan Mimi. Evet ama ne yapmalıydı? Komiser yeniden insanlara bakmaya başladığında onu oldukça duygulandıran bir sahne ile karşılaştı. İki üç tane genç, maymun gibi halata tırmanıyor, otuz kadar insandan oluşan bir başka topluluk da aynı halata asılıp ağırlık oluşturuyorlardı. Montalbano helikoptere baktı, belki oldukça zor durumdaydı ama yine de yükselmeyi başaracaktı.

"Şu iki adi herifle konuş," dedi Montalbano. "Onlara eğer uzaklaşacak olurlarsa beraberlerinde halata asılı on kadar insanı da götüreceklerini söyle. Bir faciaya yol açabilirler. Hesaplarını iyi yapsınlar."

Ama hikâyenin nasıl biteceğini biliyordu.

"Helikopteri serbest bırakın!" diye bağırdı. "Yerlerinize

Nitekim ipleri kopmuş bir kuklayı andıran baygın Nenezzari'yi tutan halat yavaşça yere inmeye başladı.

Olay böyle gelişmişti. Yardımcım Augello'nun çıplak gördüğü ve sonsuza kadar unutamayacağı bir içim su Alman kadın, kocasının ve sevgilisinin (ağabeyinden başkası değil) yokluğunda karavanında onun için deliren Nene Scozzari ile birkaç ateşli aşk saati geçirme fırsatını yakalar. Dışarıdan erken dönen iki Alman, Scozzari'yi karavandan çıkarken yakalarlar. Ona acımasız bir şaka yaparak intikam almaya karar verirler. Onu yakalayıp bağlarlar, helikoptere saklayıp arabasını gizlerler. Kız o güzel rüyasından uyanınca yaptıkları için onu azarlarlar ama olay orada bitmiş gibi davranırlar. Tüm kasabaya o gece Icaro adında yeni bir akrobatın özel bir gösteri

yapacağını yayarlar. Kamptan ayrılmadan az önce iki maceracıdan birinin karısı, diğerinin kızkardeşi ve sevgilisi olan kadının elleri bağlanmış ağzına tıkaç takılmıştır. Kadın doğal olarak bu şakaya katılmayı reddetmiştir. İki adam Scozzari'yi don paça bırakıp çığlıkları duyulmasın diye başına kask takıp, halat ile aşağı indirirler. Ve işte soytarı-akrobat Icaro! Ben olayı memurlarımdan biri beni arayıp kadını elleri ve ağzı bağlı bulduğunu söylediğinde çözdüm.

Benim önerilerim şöyle: iki adi herife müebbet hapis (Scozzari'yi öldürme niyetleri olmadığı oldukça açık, yalnızca bir güzel korkutmak istemişler); Alman kadına şartlı tahliye (yardımcım Doktor Mimi Augello'nun bir ay gözetiminde olması şartıyla).

Komiser yargıca verdiği raporunda bunları yazmıştı. Elbette başka sözcükler seçerek ve sondaki önerilerini çıkararak.

UYARI

"Gerçekten anlamıyorum komiser." Carlo Memmi yaşından bir hayli fazla gösteren otuzluk birini andırıyordu, ancak doğum tarihine bakıldığında, kendine çok iyi bakmış, elli yaşında biri olduğu anlaşılıyordu.

Babası, Antenore Memmi'nin Parma'da şehrin tüm faşist hiyerarşisinin başlarının sürekli gittiği tanınmış bir berber salonu vardı. O halde 1945'in sonlarında Vigata'da nasıl bulunduğu karısı Lia'nın Vigata'lı annesi tarafından misafir edildiği nasıl açıklanabilir? Kasabalılar bu konuda hiçbir açıklama yapmamakta inat ediyorlardı.

Topalla birlikte olan ne yapar? Topallar. Antenore Memmi için de böyle olmuştu. Zorunlu olarak sık sık faşistlerle görüştüğü için, Salo zamanında arkadaşlarını tutsak eden direnişçileri kızdırma alışkanlığı kazanmış gibiydi. Tutuklanmaktan kıl payı kurtulduktan sonra Parma'da kalmaya devam etmenin doğru olmayacağını, er ya da geç tekrar rahatsız edileceğini aynı sorunları yaşayacağını anlamıştı.

Vigata'da kayınvalidesinin parası ile bir salon açmış, mesleğinde de oldukça başarılı olduğu için yakın kasabalardan bile müşterileri geliyordu. 1950'de tek oğlu Carlo doğdu. Carlo onun yanında ilk zamanlar çırak daha sonra da pratisyen olarak çalışmaya başladı. Carlo yirmi yaşma geldiği zaman annesi bayan Lia öldü. Karısı öldükten altı ay sonra Antenore Memmi yirmi beş yıldan beri görmediği Parma'ya gitme isteğiyle yanıp tutuşmaya başladı.

Oğlu bu fikre karşı çıksa da Antenore diretip gitti, giderken oğluna bunun kısa bir ziyaret olacağı konusunda söz verdi, gerçekten de öyle oldu. Oraya gidişinden üç gün sonra Antenore Memmi'ye bir araba çarparak ölümüne yol açtı, sürücü olay yerinden kaçıp uzaklaşmış, kimliği de tespit edilememişti.

Birçok Vigatalı'ya göre servisinden memnun kalmaya müşterilerinden birininin bir akrabası, aradan çok zaman geçmiş olmakla beraber bu hoşnutsuzluğunu ifade etmek istemişti.

Yetim kalan Carlo, babadan kalma berber salonunu satıp daha büyük bir salon satın aldı, mağazayı ikiye bölüp kadınlara ve erkeklere aynı anda hizmet vermeye başladı Carlo babasının cenazesi için Parma'ya gittiğinde kuzenlerinden biri olan Anna'yı tanımıştı. Anna bayan kuaförü idi. İlk görüşte birbirlerine âşık olmuşlar, bunun sonucunda da Vigata "Carlo & Anna" adlı çok şık bir kuaför salonuna sahip olmuştu.

Bir süre sonra işler çok iyi gittiğinden Carlo, Paris'ten türünün standart bir örneği olan kırk yaşındaki kadın kuaförü Mösyö Dede'yi getirtti.

Öte yandan Vigata'daki yaşlılara göre eşcinsel, en kabalarına göre ibne, ona hayran olan bazı bayanlara göre de gay idi.

Mösyö Dede'nin gelişiyle Carlo, salonunun üç katı büyük bir yere taşınıp randevuları yazması için bir de sekreter işe aldı. Ancak anlaşılmaz bir nedenle 9O'lı yılların başında Carlo Memmi ve karısı Anna çekilip, işi, yüzlerce milyon lira ödeyerek salonu satın alan Mösyö Dede'nin eline bıraktılar.

Böylece Carlo biri av diğeri balık olan iki tutkusuna zaman ayırmaya başladı. Marinella'da yaz kış karısıyla oturduğu bir villası vardı; orada motorlu bir sandalla denize açılıp balık avlayabiliyordu. Av konusuna gelince bu biraz daha karmaşıktı. Carlo Memmi avlanmak için yurt dışına gidiyordu, yılda bir kez önce Yugoslavya'ya sonra Çekoslovakya'ya gidip bir ay kalıyordu.

Uzun yolculuklarda Vigata'daki bir garajda kapalı duran arabasını kullanırdı, her gün bindiği araba ise bir Punto idi. Bunlardan başka iyi marka üç tane tüfeği, neredeyse tüm servetine mal olan bir de İngiliz cinsi olan bir av köpeği vardı.

Köpeği villanın bahçesinde bayan Anna'ya çok düşkün olan kırma bir köpek olan Bobo'nun yanında tutuyordu.

Komiser Montalbano Carlo'nun salonuna hiç gitmemişti Saçını kestirmekten, o durumda insanı kaçınılmaz olarak sersem gibi gösteren onlarca aynayla dolu bir yerde bulunmaktan nefret ediyordu. Ancak Carlo Memmi'yi tanıyor, iyi, sakin, hiç kimseyi rahatsız etmeyen bir adam olduğunu biliyordu. Peki o halde neden? "Peki o halde neden?" dedi Carlo Memmi düşüncesini okurcasına.

Bir gece önce saat bire doğru Carlo, Vigata açıklarında balık avlarken arabasının durduğu garajda önce büyük bir patlama olmuş, ardından da yangın çıkmıştı. Patlama garajın üstünde oturan Currera ailesinin ev döşemelerinde hasara yol açmıştı, itfaiyeciler evi terketmelerini önerdiler.

Olay yerine çağrılan Mimi Augello komisere yangının kesinlikle kasıtlı çıkarıldığını söyledi.

Uykusu çok hafif olan bayan Amalia Currera, saat yarım dolaylarında kepenklerin açıldığını duyar gibi olmuştu. Yeniden yatıp uyumuş ancak bu kez de patlamayla uyanmıştı.

"Ah, ne korktum bilemezsiniz! Bomba patladı sandım!"

"Garajda," diye devam etti Augello, "sigorta teknisyeni çalışıyordu."

Sabah saat onda Carlo Memmi Montalbano ile görüşmek istemişti. Şimdi de orada, uykulu ve endişeli bir ifadeyle kendi kendine neden diye soruyordu.

"Eğer Toyota' nın yanması bir kaza değilse," dedi Montalbano, "bu size yapılmış bir uyarı anlamına geliyor."

"Fakat beni ne için uyarsınlar ki?"

"Bay Memmi, açık konuşalım. Benim ve burada olduğunuza göre bizim kasabamızda yapılan bir uyarının anlamı vardır."

"Yani?"

"Dostum sen herhangi bir şey mi yapmak istiyorsun? 'Dikkat et bunu yapman senin için iyi olmaz.' Ya da dostum sen herhangi bir şeyi yapmak istemiyor musun? 'Yapsan iyi olur.' Sizin bu yapmak ya da yapmamak zorunda olduğunuz şeyi eğer biliyorsanız bunu bana sormanız çok gereksiz. Ben size ancak bir şartla yardımcı olabilirim. Bana neler olup bittiğini, neden Toyota'nızı yaktıklarını açıkça anlatmalısınız."

En az iki dakika kendisinden gözlerini ayırmayan Montalbano'nun karşısında Carlo Memmi suskun kaldı. Bu iki dakika içinde sanki çok fazla değişmiş, elli yaşını belki de daha fazlasını göstermeye başlamıştı. Sonunda boyun eğmiş gibi içini çekti.

"İnanın komiser, bu olay olduğundan beri sürekli düşünüyorum. Yapacağım ya da yapmamam gereken hiçbir şey bulamıyorum. Bu sabah aklıma bir şey takıldı."

Aniden konuşmasına ara verdi.

"Devam edin," dedi Montalbano.

"Salondan geçtim. Dede'ye şeyi sordum."

Yeniden durdu. Konuşmaya devam etmekte oldukça zorlanıyordu. Bu esnada komiser imdadına yetişti.

"Haracı düzenli olarak ödemiş miydi diye sordunuz öyle değil mi?"

"Evet" diye onayladı Carlo kızararak.

"Peki ödemiş mi?"

"Evet," diye tekrar etti adam yüzü alev alev yanarken. Sonra ayağa kalktı, elini uzattı.

"Rahatsız ettiğim için bağışlayın. Sizin elinizden geleni yapacağınızı biliyorum ancak ben size yardım edemem. Beni vurabilirler, ben de neden diye kendime sorarak öleceğim."

Yaklaşık on beş gün sonra, bir sabah komiser çok bitkin şekilde yataktan kalktı, canı hiçbir şey yapmak istemiyordu.

Öyle ki ofise gitmek ve giyinmek zorunda olduğu düşüncesi hafifçe midesini bulandırdı. Komiserliği arayıp Fazio'ya haber verdi, mayosunu giyip verandaya çıktı. Mayısın üçü olmasına rağmen eylülün üçünü andıran bir gündü. Bir zamanlar "Linus"un sadık okuyucusu olduğu için şimdilerde moda olan Mandrake, Gizli Ajan X-9, Gordon Flash, balta girmemiş ormanın kahramanı Jim gibi çizgi romanları okumaktan hoşlanırdı. Bir ay önce Cenova'ya, Boccadasse'ye Livia'yı görmeye gittiğinde bir gazete tezgâhında, 1936 yılına ait Corriere deipiccoli'nin altı aylık bir cildini bulmuştu. Ancak satın aldığından beri okuyacak zamanı olmamıştı. İşte şimdi zamanı geldi diye düşündü ancak yanılıyordu.

"Komiser, komiser!"

Carlo Memmi sahilden koşarak ona doğru gelirken sesleniyordu. Yanına gitti.

"Ne oldu?"

"Pippo'yu öldürmüşler!" diye açıkladı Memmi ve hıçkırıklar içinde ağlamaya başladı. Çok üzüldüğü her halinden belliydi.

"Bağışlayın kimdi bu Pippo?"

"Benim av köpeğim!" diye yanıtladı hıçkırıklar içinde.

"Boğazlamışlar mı?"

"Hayır, zehirli bir köfteyle..."

Carlo Memmi ağlamaktan kendini alamıyordu. Montalbano duraksayarak onun sırtına vurdu.

"Onu zehirlediklerini nasıl anladınız?"

"Veterineri söyledi."

Canı çok sıkkın bir halde ofise geldiğinde, ilk önce Carlo Memmi'ye, onun evde olduğunu söyleyerek sabahını berbat eden Fazio'ya söylenip durdu. Daha sonra Mimi Aulo'yu yanına çağırdı.

"Mimi, şu yanan araba hakkında bir şeyler öğrenebildin mi?"

"Hangi araba?"

"Baklaları dikleştiren şu araba!"

"Haydi, Salvo, hemen sinirlenme! Hangi arabadan söz ediyorsun?"

Montalbano bir an kuşkuyla sustu.

"Affedersin Mimi, son on beş gün içinde kaç araba yakıldı?"

"Yedi."

"Ah. Ben Carlo Memmi'nin Toyota'sı hakkında bilgi istemiştim."

"Garajı kopya bir anahtarla açmışlar, herhangi bir zorlama izine rastlanmadı. Benzin tıpasını çıkarıp içine bir kadın çorabı konmuş, hepsi bu."

"Ne dedin?"

"Ne mi dedim?"

"Bir kadın çorabı mı? Nereden biliyorsun?"

"Sigorta eksperi söyledi. Yanmamış küçük bir parça kalmış."

"Bana bu eksperin ismini ve telefonunu ver."

Eksperi çağırdı, yaklaşık on dakika konuştular.

En sonunda zaman kaybetmeden Fazio'yu yanına çağırdı.

"En geç iki saat içinde Carlo Memmi ile karısını berber salonu işletmekten caydıran nedenler hakkında kasabalılar ne diyor bilmek istiyorum."

"Ama sanırım bu olayın üzerinden en az dört yıl geçti." "Bu beni ırgalamaz! Demek ki sana iki saat yerine üç saat vereceğim. Bu daha iyi, değil mi?"

Oysa Fazio bir saat bile dolmadan geri döndü. "Bana bir açıklama yaptılar."

"Kim?"

"Sizin gittiğiniz diğer berber."

"Girebilir miyim?" diye seslendi Carlo verandadan.

"Hemen geliyorum," dedi Montalbano. "Bir kahve alır mısınız?"

"Memnuniyetle."

Bankın üzerine oturdular. Rüzgâr, sabahtan sehpanın üzerinde kalmış Corriere deipiccoli'nin birkaç sayfasını çevirmişti. Komiser gülümsedi.

"Bay Memmi, hiç bu dergiyi okudunuz mu?"

Memmi dikkatsizce bir göz attı.

"Hayır ama söz edildiğini duydum."

"Rüzgârın açtığı bu sayfayı gördünüz mü? Arcibaldo ile Petronilla'nın hikâyesi var."

"Ya öyle mi? Peki kim onlar?"

"Sonra anlatırım. Biliyor musunuz az önce ofisten çıkmış eve dönerken villanızın önünde durdum ve aşağı indim."

"Peki neden kapıyı çalmadınız? Size bir kahve ikram ederdik."

"Çalacaktım ama bahçedeki köpek bana hırladı."

"Kim Bobo mu? Anna'nın köpeği mi? Ben buna dayanamıyorum. Neden benim Pippom'un yerine ona vermediler zehirli köfteyi?"

Yeni bir ağlama krizinin başlayacağını hisseden Montalbano hemen yorumunu yaptı.

"Olayın önemli noktası işte bu," dedi.

Carlo Memmi ona şaşkınlıkla baktı.

"Yanılıyorsam düzeltin" diye devam etti komiser.

"Dün gece siz balık avlarken birisi içerisinde serbest dolaşan iki köpeğin olduğu bahçenize zehirli bir yiyecek attı Doğru mu?"

"Doğru."

"Bana bu yiyeceği neden hanımefendinin değil de sizin köpeğinizin yediğini açıklayabilir misiniz?"

"Bunu çok düşündüm, biliyor musunuz?" dedi Memmi yüzü aydınlanmış bir şekilde, "Ve bir açıklaması var. Pippo daha çevikti refleksleri şimşek gibi hızlıydı. Ama düşünün! Bobo bir adım atana kadar Pippo köfte ya da her neyse sanırım yutup bitirmişti bile."

İçini çekti ve ekledi.

"Ne yazık ki!"

"Size başka bir soru daha sormak zorundayım. Neden her gün kullandığınız ve villanın önüne park ettiğiniz arabayı ateşe vermek yerine garajı açma zahmetinde bulunup Toyota'nızı yaktılar? Sizce bu daha büyük bir risk değil miydi, ne dersiniz?"

"Sanırım öyle, bu beni de düşündürüyor," diye yanıtladı Memmi. "Peki siz bunu nasıl açıklıyorsunuz?"

Montalbano soruya cevap vermedi yüksek sesle düşünürmüş gibi devam etti.

"Toyota'nın yakılmasından sonra ikinci uyarının sahilde villadan biraz uzakta bıraktığınız sandalın yok edilmesi olacağı konusunda bahse girebilirdim. Bu son derece kolay bir iş, birkaç saniye tamam! Ben de bahsi kazanırdım. Oysa kaybettim, çünkü onlar bu kez köpeğinizi öldürerek daha büyük bir riske girdiler. Düşünün. Zehirli eti Bobo'nun değil de Pippo'nun yediğinden emin olmak için demir kapının önünde beklemek zorunda kaldılar. Oysa Bobo'nun ısrarla havlaması yüzünden uyanan eşinize yakalanabilirlerdi.

Bobo sizin dediğiniz gibi aptal bir köpek olabilir ancak bir orak bile oynasa heyecanlanıyor."

"Nereye varmak istiyorsunuz komiser?"

"Bir sonuca. Emin olun birlikte varacağız bu sonuca. Bir soru daha sorabilir miyim?"

"Elbette."

"Bu sabah sigorta eksperi ile konuştum, bana arabamın nasıl yakıldığını açıkladı. Size de dün bu konuda bilgi verdiğini söyledi."

"Evet doğru. Bana telefon etti."

"Arabanızın şu tırnak cilası silmeye yarayan asetona batırılmış bir kadın çorabıyla yakıldığını duyunca herhalde çok şaşırmışsınızdır, öyle değil mi bay Memmi?"

"Gerçekten de öyle."

Şimdi Carlo Memmi iyice dalmıştı, komisere değil de boş fincanın içine düşen bir sineğe bakıyordu.

"Beş dakika daha, sonra bitiriyoruz. Bir kahve daha alır mısınız?"

"Yalnızca bir bardak soğuk su rica edeceğim."

Montalbano elinde bir şişe ve iki bardak ile döndüğünde Carlo Memmi fincanından sineği çıkartıp masanın üzerine koymuştu. Zavallı hayvan kanatları şekerden yapıştığı için boş yere çırpınıp uçmaya çalışıyordu. Montalbano bardağını doldurduğunda Memmi bir parmağını bardağın içine sokup sineğin üzerine iki damla su attı. Sonra başını kaldırıp komisere baktı.

"Umarım su şekeri eritir. Bir karıncanın bile incindiğini görmeye dayanamıyorum."

Bütün avcılar gibi onun da doğadaki bütün canlılara sonsuz bir saygısı vardı.

"Kimbilir Pippo'nuz nasıl acı çekmiştir öldürülürken" dedi kısık sesle Montalbano gözlerini kamaştıracak kadar pırıl pırıl parlayan denize bakarken.

Carlo Memmi'nin tepkisi komiserin beklediği gibi olmadı. Adam ne yalanladı ne bağırdı ne de ağlamaya başladı. Yalnızca sineğin üzerine bir damla su daha attı.

"Salonu işletmeyi neden bıraktım biliyor musunuz?" "Evet bu sabah öğrendim. Karınızın günden güne artan kıskançlığı yüzünden. Bana sık sık herkesin içinde olay çıkarttığını, sizi tezgâhtarlar ve müşterilerle ilişkiniz olduğu konusunda suçladığını söylediler."

"Biliyor musunuz, komiser? Ona asla ihanet etmedim Salonu daha fazla acı çekmesin diye bıraktım. Bir süre her şey iyi gitti, sonra kafasını başka bir konuya taktı. Yurt dışına avlanmaya gittiğim zamanlar ona ihanet ettiğimi düşünüyordu. Derken yine olaylar başladı. Yirmi gün önce bir av giysimin cebinde Çekoslovakya'dan gönderilmiş bir kart bulmuş, bana hiçbir şey söylemedi."

"Affedersiniz, kartı size bir kadın mı göndermişti?"

"Yok canım! Kartta yalnızca 'yakında görüşürüz' yazıyordu altında da 'Tatra'nın' imzası vardı. Av arkadaşım Jan Tatra. Karım bunun bir kadın ismi olduğunu iddia edip duruyordu. Bir gece çalışma masamın çekmecesine koyduğum garajın anahtarlarını alıp dışarı çıkmış ve içeri girip biraz aseton ve bir kadın çorabı ile arabamı yakmış."

"Peki siz karınızdan kuşkulandınız mı?"

"Asla! Aklımın köşesinden bile geçmezdi. Şaşırmış ve son derece korkmuştum, bir mafya uyarısı olduğunu sanmıştım. Sonra geçen sabah bana sigorta müfetttişi telefon ettiğinde olayı düşünmeye başladım. Buna benzer bir olayı daha önce de denemişti. Sevgililerimden biri olduğunu sandığı bir tezgâhtar kızın saçlarına aseton dökerek çakmakla yakmaya kalkışmıştı. Kısacası o olay yaşamımdaki her şeyi değiştirmeme neden oldu. Tezgâhtar kızı sakinleştirmek bana yığınla paraya mal oldu. Dün de sofrada ona arabamı neden yaktığını sordum. Cevap vermedi ancak bağırıp üzerime saldırdı.

Sonra yatak odasına gidip elinde kartpostalla geri geldi. Ona işin gerçek yüzünü anlatmaya çalıştım ama fikrini değiştirmek olanaksızdı. Onu kollarından tutup sakinleştirmeye çalışıyordum o ise benim bacaklarıma tekme atıyordu. Bir anda gözleri karardı, yere düştü. Belli ki büyük bir sarsıntı geçiriyordu. Hemen doktoru çağırdım, onu Montelusa'ya hastaneye kaldırdılar. Ben de aynı gece Bobo'yu eve kapatıp Pippo'ya zehir verdim."

"Neden?"

"Nasıl neden? Siz her şeyi anladınız da nedenini anlamadınız mı? Çünkü üç dört gün sonra eve döndüğünde Anna av defterini tamamen kapattığımı anlayacak. Karımı çok seviyorum."

Sonra komisere, cevabı onu oldukça ürküten bir soru yöneltti.

"Ne yapmayı düşünüyorsunuz komiser?"

"Siz ne yapmayı düşünüyorsunuz bay Memmi?"

"Ben mi? Bugün Donato Currera ile konuşmaya gidip zararlarını karşılamaya çalışacağım, o ve ailesi çok korktular. Elbette onlara Anna'dan söz etmeyeceğim ama ..."

"Bence uygun," dedi Montalbano.

Carlo Memmi derin bir iç çekerek ayağa kalktı.

"Teşekkürler. Ah bana şu iki gencin hikâyesini anlatmadınız neydi adları?"

"Arcibaldo ve Petronilla. Bir başka defa anlatırım. Şimdilik yalnızca Petronilla'nın kıskanç bir eş olduğunu söyleyeceğim."

Gülüşüp el sıkıştılar. Hareketlerden rahatsız olan sinek uçup gitti.

MADEM Kİ VARIM

Adam ofise girdiği anda Montalbano bir halüsinasyon gördüğünü düşündü: Komiserin resimlerden ve çeşitli belgelerde sık sık gördüğü, bir zamanların Amerika Birleşik Devleti Cumhurbaşkanı rahmetli Harry Truman, sanki onu ziyarete gelmişti.

Aynı kruvaze ceket, aynı açık renk şapka, aynı gösterişli kravat, aynı tip gözlük. Yalnızca dikkatle bakıldığında iki belirgin fark gözleniyordu. Birincisi yaşını ikiye katlamadıysa, adam mükemmel bir şekilde gösterdiği seksen yaşma merdiven dayamıştı

İkincisi, eski cumhurbaşkanı her zaman Hiroşima'ya bomba atılmasını emrederken bile gülümserken, bu adamda ise gülümsemesinin yanı sıra bir hüzün de hissediliyordu.

"Eğer sizi rahatsız ettiysem beni bağışlayın bayım. Adım Charles Zuck. İtalyancasında herhangi bir lehçe aksanı yoktu, kitap İtalyancası konuşur gibiydi.

Daha doğrusu oldukça belirgin, farklı bir şivesi vardı.

"Siz Amerikalı mısınız?" diye sordu komiser, ona çalışma masasının önündeki iskemleye oturmasını işaret ederek.

"Evet, Amerikan vatandaşıyım."

Montalbano adamın konuşma tonundan, o çok ince nüansı anlamıştı: Amerikalı doğmadım, sonradan Amerikalı oldum.

"Size nasıl yardımcı olabilirim?"

Adam ona çok sempatik gelmişti. O hüzünlü havasının yanı sıra, yerini yurdunu şaşırmış bir yabancıyı andırıyordu.

"Vigata'ya üç gün önce geldim. Amacım çok kısa bir süre kalmaktı. Nitekim öbür gün Palermo'dan Chicago'ya uçacağım."

"Ee?" Başka birisi söz konusu olsaydı, Montalbano'nun sabrı çoktan taşmıştı bile. "Peki sorununuz nedir?"

"Sorunum, Vigata Belediye başkanının beni kabul etmemesi."

Neler saçmalıyordu bu adam?

"Bakın, siz yabancısınız, her ne kadar İtalyanca'yı mükemmel bir şekilde konuşuyorsanız da komiserliğin bu tür sorunlarla..."

"İltifatınıza teşekkür ederim," dedi. Charles Zuck "Ama yıllarca Amerika'da İtalyanca öğretmenliği yaptım. Sizin beni kabul etmesi için Belediye başkanını zorlamanızın göreviniz olmadığını çok iyi biliyorum. Ama onu ikna etmeye çalışabilirsiniz diye düşündüm."

Neden onu sabırla dinliyordu, neden o adam merakını uyandırıyordu?

"Evet, bunu yapabilirim," dedi komiser ve bir yabancının gözü önünde birinci sınıf vatandaş olduğunu kanıtlamak için: "Seçimlere üç gün kaldı. Bizim belediye başkanımız tekrar adaylığını koydu. Her ne ise, sizi kabul etmek zorunda." diye ekledi.

"Dahası ben Vigatalıyım, yani Vigatalıydım."

"Ah, demek siz burada doğdunuz," diye şaşkınlığını ifade etti Montalbano. Ama daha sonra göz kararıyla bir hesap yapınca, adamın limanın iyi zamanlarında, yabancıların Vigata'da üç kuruş dilendikleri yirmili yıllarda doğduğunu tahmin ederek şaşkınlığı geçti.

"Evet."

Charles Zuck bir süre konuşmasına ara verdi, hüzünlü havası sanki daha da yoğunlaşmış, göz bebekleri yuvalarından fırlamış gibiydi. "Burada da öldüm," dedi.

Komiserin ilk tepkisi şaşkınlıktan çok öfke oldu: Bu adamın zavallı bir deli olduğunu hemen anlamadığı için kendine kızıyordu. Belli ki aklı yerinde değildi.

Adamı komiserlikten dışarı attırmak amacıyla birilerini çağırmak için ayağa kalktı.

"Beni bir saniye bağışlayın."

"Deli değilim," dedi Amerikalı.

Her şey bir film senaryosu gibi gelişiyordu; aklı yerinde olduğunu iddia eden deliler, ömür boyu hapis cezasına çarptırılmış, İsa gibi masum olduklarına yemin edenler.

"Hiç kimseyi çağırmanıza gerek yok," dedi Zuck ayağa kalkarak. "Zamanınızı aldığım için beni bağışlayın. İyi günler."

Önünden geçerek kapıya yöneldi. Montalbano büyük bir üzüntü duymaya başlamıştı. Sanki şimdi yaşlı adamın seksen yaşını birer birer sayabiliyordu.

O yaşta deli değilse bile, yabana ve üzüntülü birinin bu şekilde gitmesine izin veremezdi: Bazı kötü raslantılar insanı iyi sonuçlara götürebilirdi.

"Oturun."

Charles Zuck komiserin dediğini yaptı.

"Bir kimliğiniz var mı?"

Konuşmadan ona pasaportunu uzattı.

Kuşku yoktu: Adı söylediği gibi Charles Zuck'du, 16 Eylül 1920'de Vigata'da doğmuştu. Bakıştılar.

"Neden öldüğünüzü söylediniz?"

"Bunu ben söylemiyorum. Böyle yazıyor."

"Nerede?"

"Şehitler anıtında."

Vigata'nın en büyük caddesinde bulunan şehitler anıtı, bıçağını kaldırmış, kucağındaki bir çocuğu ve yanındaki kadını korumaya çalışan bir askeri canlandırıyordu. Komiser, heykeli çok güzel bulduğunda, onun önünde ara sıra durup seyrederdi, dörtgen bir tabanın üzerinde yükseliyordu, en görünen bir yerde, üzerinde 1914-1918 savaşında şehit düşenlerin isimleri olan bir mezar taşı dikkati çekiyordu. Nitekim başlangıçta heykel bu askerlerin anısına yapılmıştı daha sonra 1938 yılında, anıtın ön tarafında bir mezar taşı da belirmişti. Bu kez taşın üzerinde İspanya ve Habeşistan savaşlarında ölenlerin listesi vardı.

1946 yılında bunlara, sol köşede, üzerinde 1940-45 yılları arasındaki savaşta ölenlerin listesi olan üçüncü bir mezar taşı daha eklenmişti. Dördüncü ve son köşe şu an için boştu

Montalbano hafızasını zorlamaya başladı.

"Sizin adınızı okuduğumu anımsamıyorum," dedi.

"Elbette Charles Zuck yok. Ama Carlo Zuccotti olarak adımı bulabilirsiniz."

Yaşlı adam olayları sırayla, kısaca ve tüm açıklığıyla anlatmasını iyi biliyordu. Yetmiş yedi yıllık yaşamının özeti on dakikadan az sürmüştü.

Babasının adı Evaristo idi, ailesi Milanoluydu, çok genç yaşta Lecco'lu bir genç kız olan Amarita Vismara ile evlenmişti. Evlenmelerinden kısa bir süre sonra demir yolu görevlisi olan Evaristo, o zamanlar üç büyük istasyondan Vigata'daki ticari trafiğe yönelik, limanın yakınında olan bir yere gönderilmişti.

İşte Carlo, bu çiftin ilk ve tek çocuğu olarak Vigata'da dünyaya gelmişti. Carlo, Vigata'da yaşamının on iki yılını geçirmişti, önce kasabadaki bir ilkokulu ve orta okulu bitirmiş, daha sonra Montelusa'daki bir liseye otobüsle gidip gelmeye başlamıştı. Bir süre sonra terfi eden babası Orte'ye tayin olmuş ve liseyi o şehirde bitirdikten sonra babasının görev aldığı Horansa'da bir üniversiteye yazılmıştı. Mezuniyetinden bir yıl önce annesi bayan Amarita ölmüştü.

"Hangi bölüme devam ettiniz?" diye sordu bu noktada Montalbano. Adamın ona anlattıkları yeterli değildi, daha fazlasını bilmek istiyordu.

"Modern Edebiyat. Giuseppe De Robertis ile okudum. Foscolo'nun 'Le grazie'si üzerine idi." 'Olağanüstü' diye düşündü, bir edebiyat tutkunu olan Montalbano.

Bu arada savaş patlak vermiş ve orduya çağrılan Carlo, Kuzey Afrika'daki savaşa gönderilmişti. Sınırda bulunduğunun altıncı ayında, Floransa'dan aldığı bir mektupta, babasının bir yaylım ateşi sonrasında öldüğü bildiriliyordu.

Şimdi, dünyada gerçekten tek başına kalmıştı, anne ve babasının akrabalarının isimlerini bile bilmiyordu.

Amerikalıların eline esir düştükten sonra Texas'daki bir toplama kampına gönderilmişti. İngilizce'yi iyi bilmesi işine çok yaramıştı, orada bir tür tercümanlık yapıyordu. Kampın idari sorumlusunun kızı Evelyn'i işte orada tanımıştı. Savaş sonrası, serbest bırakıldıktan sonra Evelyn ile evlenmişti.

1947'de isteği üzerine ona Floransa'dan mezuniyet belgesi gönderilmişti. Amerika Birleşik Devletleri için gerekli değildi, ama öğretmen olabilmek için öğrenimine devam etmiş ve sonunda Amerikan vatandaşlığına geçerek Zuccotti adını Amerikalıların onu kısaca çağırdıkları gibi Zuck olarak değiştirmişti.

"Neden buraya dönmek istemiştiniz?"

"Bunun cevabı oldukça zor," dedi yaşlı adam.

Bir an sanki anılarının labirentinde kaybolmuşcasına dalıp gitti. Komiser sessizce bekliyordu.

"Benim gibi ihtiyarların yaşamı komiser, bir anda bir listeye katılır; ölülerin listesine. Giderek öyle çoğalırlar ki, bir çölde tek başına kaldığın hissine kapılırsın. İşte o zaman umutsuzca yönünü bulmaya çalışırsın, ancak bunu her zaman beceremezsin."

"Bayan Evelyn artık sizinle beraber değil mi?"

"Bir oğlumuz olmuştu, James. Tek çocuğumuz. Görülüyor ki benim ailem hep tek çocukluydu. Vietnam savaşı şehit oldu. O zamandan beri karım kendine gelemedi ve sekiz yıl önce oğlumuza yeniden kavuşmaya gitti."

Bir kez daha Montalbano ağzını açamamıştı.

Yaşlı profesör gülümsedi. Bu gülümseme ile Montalbano'ya gökyüzü kararmış, göğsüne de bir yumruk yemiş gibi geldi.

"Kötü bir hikâye, komiser. Yazınsal açıdan kötü diyorum, Giacometti'nin ölüm draması ile Pirandello stili arası bir şey. Buraya neden mi geldiğimi soruyordunuz? İçgüdüsel olarak geldim. Burada sonuçta yaşamımın en güzel dönemini geçirdim, en güzel dönemi diyorum çünkü o zamanlar acıyı henüz tatmamıştım.

Az şey değil, biliyor musunuz? Chicago'daki yalnızlık günlerimde Vigata bir yıldız gibi parlamaya başlamıştı. Ama daha kasabaya ayak basar basmaz bu güzel yaşam ortadan kaybolmuştu. Bu yalnızca bir seraptı. Eski okul arkadaşlarımdan birini bile bulamadım, oturduğum ev bile artık yok, onun yerinde on katlı yüksek bir bina var. Üç istasyon da neredeyse hiç trafiği olmayan bir istasyona dönüşmüş. Sonra şehitlerin mezar taşında adımın olduğunu gördüm. Nüfus dairesine gittim. Büyük bir olasılıkla askeri bir istihbarat hatası olmuştu. Beni ölü olarak kayıtlara geçmişlerdi."

"Sorumu bağışlayın ama siz, adınızı okuduğunuzda neler hissettiniz?"

Yaşlı adam bir süre düşündükten sonra:

"Üzüntü," dedi alçak sesle.

"Neden?"

"İşlerin mezar taşının üzerinde yazdığı gibi gitmemesinden dolayı. Ben yaşamak zorunda kalmıştım."

"Bakın profesör, yarın size kesinlikle belediye başkanı ile bir randevu ayarlayacağım. Nerede kalıyorsunuz?"

"Tre Pini Oteli'nde. Vigata dışında, her defasında taksiyle gidip gelmek zorunda kalıyorum. Konuşmamız bittiği göre bana bir taksi çağırabilir misiniz?"

Öğleden sonra belediye başkanının bir toplantısı vardı, daha sonra da kapı kapı dolaşıp halkla dertleşmeye gittiği için onunla görüşemedi. Randevuyu yalnızca ertesi sabaha alabilmişti. Ona yaşayan ölü Carlo Zuccotti'nin hikâyesini anlattığında belediye başkanı öyle bir gülmeye başladı ki gözlerinden yaşlar gelmeye başlamıştı.

"Görüyor musunuz, komiser? Hemşehrimiz sayılan Pirandello'nun bile böyle bir hikâyeyi uydurmak için fazla bir hayal gücüne gereksinimi olmazdı! Bizim oralarda neler olduğunu tüm çıplaklığıyla, hayal gücü katmadan kaleme alırdı!"

Montalbano yüzüne karşı bir şey söyleyemeyeceğinden onu onaylamamaya da karar verdi.

"Ya siz komiser, benden ne istediği konusunda bir fikriniz var mı?"

"Mm..., büyük bir olasılıkla mezar taşını değiştirmek istiyor."

"Oh, İsa aşkına!" diye haykırdı belediye başkanı. "Güzel bir pazarlık olurdu."

"Profesör? Ben komiser Montalbano. Belediye başkanı bugün akşam üstü saat yedide sizi kabul edecek. Sizce uygun mu? Böylece yarın Chicago'ya giden uçağınıza binebileceksiniz."

Ahizenin öbür ucunda büyük bir sessizlik öldü.

"Profesör, beni duydunuz mu?"

"Evet, ama bu gece..."

"Bu gece ne?

"Bütün gece o mezar taşını düşünmekten gözüme girmedi. Bu nezaketiniz için size minnettarım, ama bir karar aldım. Sanırım doğru olan da bu."

"Yani?"

"Being here..."

Ve selamlaşmadan telefonu kapattı.

Being here: Madem ki varım.

Birden iskemlesinden kalktı, koridorda Catarella ile burun buruna geldi, onu sertçe iterek arabasına doğru koştu Vigata ile otel arasındaki iki kilometre ona geçmek bilmemişti, aceleyle resepsiyona yaklaştı.

"Profesör Zuccotti'yi arıyordum."

"Burada Zuccotti diye biri yok."

"Charles Zuck, salak."

"Birinci kat, 115 numara," diye kekeledi şaşkınlık içinde resepsiyon memuru.

Asansör meşgul olduğu için basamakları ikişer ikişer çıktı. Odanın önüne geldiğinde nefes nefese idi. Kapıyı çaldı.

"Bir dakika," diyen ihtiyarın sakin sesi duyuldu.

Sonra içeriden çok şiddetli, kulakları sağır edecek bir silah sesi duyuldu.

Salvo Montalbano, sonradan Vigata belediye başkanının, mezartaşının yeniden yapılması pazarlığına girmediğini öğrendi.

ANLAŞMA

Siyahlar giymiş, uzun topuklu ayakkabıları, modası küçük şapkası, sağ omzuna astığı parlak derili çantası ile bir hanımefendi (her halinden eski köklü bir aileden geldiği anlaşılıyordu), kısa ama kendinden emin adımlarla yolun kenarında yürüyordu. Yürürken yere bakıyor, yanından geçen tek tük arabalara aldırmıyordu.

Gündüz olsa, o kadın şıklığı ve farklılığı ile komiser Montalbano'nun dikkatini çekerdi.

Ancak gecenin iki buçuğuydu ve kasabanın dışındaki bir yolda Montalbano, Marinella'daki evine dönüyordu. Uzun bir iş gününün sonunda oldukça yorgundu ve yavaş gidiyordu, arabanın açık pencerelerinden içeri bir mayıs gecesinin o taze kokuları giriyordu; sağındaki villaların bahçelerinden dalga dalga yasemin kokusu, soldan deniz tarafından ise iyot kokusu. Kadının arkasından bir süre gittikten sonra, komiser ona yaklaşarak, dışarı doğru kafasını uzatıp sordu:

"Yardıma ihtiyacınız var mı?"

Kadın başını bile kaldırmadı, en ufak bir tepki bile göstermeden yoluna devam etti.

Komiser uzun ışıklarını yakıp, arabayı durdurarak aşağı indi ve önünde durarak onun yürümesini engelledi. Kadın hiç şaşırmamıştı, komisere bakmaya başladı. Farların ışığında Montalbano onun çok yaşlı olduğunu gördü.

Gençliğinin izlerini taşıyan, neredeyse fosforlu denebilecek kadar koyu mavi gözleri, yüzünün diğer kısımlarıyla pek uyuşmuyordu. Kulağında bir çift değerli küpe, boynunda pırıl pırıl parlayan inci bir kolyesi vardı. "Ben komiser Montalbano," dedi ona güven vermek için, oysa kadının küçük bir sinirlenme belirtisi yoktu.

"Memnun oldum. Ben Signorina[8] Angela Clemenz arzu etmiştiniz?"

Genç kızın bu rahatlığı komseri şaşırttı.

"Ben birşey arzu etmiyorum. Sizce gecenin bu saatinde tek başına yürümeniz uygun mu? Henüz üzerinizdeki değerli eşyaları alıp sizi bir çukura atmadıkları için şanslısınız. Arabaya binin de sizi gideceğiniz yere bırakayım."

"Korkmuyorum. Yorgun değilim."

Yorulmadığı doğruydu, nefes alıp verişi oldukça düzenliydi, yüzünde ise terden iz yoktu, yalnızca tozdan beyazlanmış olan ayakkabıları uzun süredir yürüdüğünü gösteriyordu.

Montalbano iki parmağıyla onu nazikçe tutarak arabaya itti. Angela Clemenza bir dakikaya yakın süre ona baktı. Gözlerinin mavisi şimdi mora dönüşmüştü. Sinirlendiği belli oluyordu, ancak hiçbir şey demeden arabaya bindi.

Arabaya oturur oturmaz, çantasını dizinin üzerine koydu, hafifçe sağ kolunu ovuşturdu. Komiser çantasının şişkin olduğunu anladı, herhalde ağırdı.

"Sizi nereye bırakayım?"

"Gelso Sokağı'na bırakın. Ben size nasıl gideceğinizi tarif ederim."

Komiser rahat bir nefes aldı, neyse ki oradan çok fazla uzak değildi. Marinella'dan bir kaç kilometre uzakta, kırlık bir taraftaydı. Kadına gecenin bir saatinde, tek başına, neden yürüyerek evine gitmeyi tercih ettiğini sormak istiyor, ancak onun ağır görünüşünden çekiniyordu.

Yolda giderlerken, bayan Clemenza yalnızca yolu tarif ederken ağzını açtı.

Büyük bir demir kapıyı ve gayet düzenli bir caddeyi geçtikten sonra on dokuzuncu yüzyıla ait, üç katlı eski bir evin önünde durdu. Ev oldukça temiz ve bakımlıydı. Yeşil kapıları ve panjurları kısa süre önce boyanmış gibi pırıl pırıl parlıyordu. Arabadan indiler.

"Siz çok ince bir insansınız teşekkür ederim," dedi kadın Ve elini uzattı. Montalbano kendinden hiç ummadığı bir şekilde eğilip kadının elini öptü. Bayan Clementina ona arkasını döndü, çantasının içinden anahtarını çıkararak kapıyı açıp içeri girdi.

Sabah yedi bile olmadan, yardımcısı Mimi Angelo'nun telefonuyla uyandı.

"Bu saatte aradığım için affedersin Salvo, ama bir cinayet işlenmiş. Şu anda olay yerindeyim. Sana bir araba yolladım."

Tıraş olmayı henüz bitirmişti ki araba geldi.

"Kimi öldürmüşler, biliyor musun?"

---

[8] Evlenmemiş bayan

"Emekli bir öğretmeni, adı Corrado Militello'ymuş." dedi direksiyondaki memur. "Evi eski istasyondan hemen sonra."

Merhum Profesör Miletto'nun evi, eski istasyondan hemen sonra ancak kır tarafındaydı. İçeri girmeden önce ona, sabah sınıf birincisi gibi görünmeye çalışan Mimi Angello bilgi verdi.

"Profesör seksenini geçmiş. Yalnız başına yaşayıp hiç evlenmemiş. Neredeyse on yıl evden hiç çıkmamış. Her sabah otuz yaşlarında bir hizmetçi kız, temizliğe geliyormuş, zaten cesedini o bulmuş ve hemen bize haber vermiş. Evin üst katında iki büyük yemek odası, iki banyo ve bir küçük oda var. Alt katta ise bir salon, küçük bir yemek odası, bir banyo ve çalışma odası. Çalışma odasında öldürülmüş. Pasquano çalışmaya başladı bile."

Girişte hizmetçi kız, bir iskemlenin ucuna oturmuş kasılarak sessizce ağlıyordu.

Profesör Corrado Militello'nun cansız bedeni, çalışa odasındaki masanın önünde yerde yatıyordu. Adli doktor Pasquano onu inceliyordu.

"Katil," dedi Mimi Augello "Onu öldürmeden önce sadistçe korkutmak istemiş. Buraya bak: Avizeye, kitaplığa, şu sanırım Velasquez'e ait olan Öpüş tablosunun bir kopyası olan tabloya da ateş etmiş."

"Hayez" diye düzeltti usanmış ve yorgun bir şekilde Montalbano.

".. .En son pencereye de ateş ettikten sonra onu vurmuş. Bir revolver olmalı, kovanları yok."

"Kaç kere ateş ettiğini sayarak, zaman kaybetmeyelim" diye araya girdi doktor Pasquano."Evet, beş kez ateş edilmiş, tamam, ama Wagner'in bronz büstüne de ateş etmiş, ancak mermi sekip profesörün alnına girip onu öldürmüş."

Augello karşılık vermedi.

Şöminede bir sürü yanmış kâğıt vardı. Montalbano merakla yardımcısına dönerek gözleriyle sordu.

"Hizmetçi kız, bana iki gündür bir sürü mektup ve fotoğraf yaktığını söyledi," diye yanıtladı Augello. "Onları şimdi bu boş valizde saklıyormuş."

Belli ki Mimi Augello için top atılsa bile susmayacağı günlerden biriydi.

"Kurban kapıyı katile açmış, hiç bir zorlama yok, kesinlikle onu tanıyor ve güveniyordu. Evden biri olabilir. Ne diyorum biliyor musun, Salvo? Her an bir yerlerden yaşlı adamın uzun süredir mirasını bekleyen ve artık sabrı kalmayan, kötü ruhlu bir torun çıkabilir. İhtiyar zenginmiş, evleri ve üzerine inşaat yapılabilir arsaları varmış."

Montalbano onu artık dinlemiyordu, gördüğü eski İngiliz polisiye filmlerinin anıları içinde kaybolmuştu. İşte bir an filmlerin bir sahnesinden esinlenerek, şömineye doğru yürüyüp bir elini küllerin içine daldırdı. Şanslı gününde olmalı ki parmaklarına kalın bir kâğıt takıldı. Pul büyüklüğünde bir fotoğraf kalıntısıydı bu. Fotoğrafa baktığında elektrik çarpmış gibi sarsıldı. Kadının yüzünün yarısını görmüştü, o gözleri nasıl anımsamazdı? "Bir şey buldun mu?" diye sordu Augello. "Hayır," dedi Montalbano. "Bak Mimi, her şeyle sen ilgilen, benim işim var. Geldiği zaman yargıca selâmımı söyle."

"Buyrun, buyrun" dedi bayan Angela Clemenza. Onu gördüğüne sevindiği belli oluyordu.

"Bu tarafa gelin, general kardeşim öldüğünden beri ev bana çok büyük geliyor. Merdiven çıkmak zor geldiği için, alt kattaki bu üç odayı kullanıyorum."

Saat sabahın dokuz buçuğu olmasına karşın, kadın kendine çoktan çeki düzen vermişti, komiser onun karşısında kendini pis ve bakımsız hissediyordu.

"Size bir kahve ikram edebilir miyim?"

"Rahatsız olmayın. Size yalnızca birkaç soru sormam gerekiyor. Profesör Corrado Militello'yu tanıyor musunuz?"

"1935'den beri komiser, o zamanlar on yedi yaşındaydım, o ise benden bir yaş büyüktü."

Montalbano ona gözlerini dikti: Heyecanlanmışa hiç benzemiyordu, gözleri durgun bir göl gibi sakindi.

"Büyük bir üzüntüyle, inanın, size kötü bir haber vermek zorundayım."

"Biliyorum, komiser! Onu ben vurdum!"

Montalbano, Belice depreminde olduğu gibi yerin ayaklarının altından kayıp gittiğini hissetti. Şans eseri arkasında olan bir iskemlenin üzerine yığıldı. Bayan Clemenza da istifini bozmadan oturdu.

"Neden?" diye kekeleyerek sordu komiser.

"Bu çok eski bir hikâye, sıkılırsınız."

"Sizi temin ederim sıkılmam."

"Bakın, on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından itibaren bilmediğim, bilmek de istemediğim birtakım nedenler yüzünden benim ve Corrado'nun ailesi birbirlerinden nefret etmeye başlamışlardı.

Bir dizi düellolar, yaralı ve ölüler. Capuleti ve Montecchi'yi tanır mısınız? Biz ikimiz de birbirimizden nefret etmek yerine Romeo ile Juliette gibi birbirimize âşık olduk. Birbirine düşman olan ailelerimiz, bizi ayırıp beni bir rahibe manastırına kapattılar, o ise koleje gitti. Annem ölüm döşeğinde, hiçbir zaman Corrado ile evlenmeyeceğime dair bana yemin ettirdi. Kendi kendime ya o ya hiç kimse diye söz verdim. Corrado da aynı şeyi yaptı. Yıllarca yazıştık, telefonlaştık, görüşme fırsatları yaratıp durduk. Ailelerimizden hayatta bir ikimiz kaldığımızda, ben altmış iki, o altmış üç yaşındaydı. O yaşta evlenmemizin gülünç olacağına karar verdik."

"Peki ama neden?"

"Altı ay önce bana telefon ettiğinde uzun uzun konuştuk. Bana artık yalnızlığa katlanamayacağını söyledi. Uzaktan akrabası olan dul bir kadınla evlenmek istiyordu. Ona altmış yaşında evliliği komik bulurken, şimdi seksen yaşında nasıl olur da evlenmeye kalktığını sordum."

"Anlıyorum, siz de bu yüzden..."

"Şaka mı ediyorsunuz? Benim için yüz kere de evlense farketmezdi! Nedeni başka: Ertesi gün bana telefon edip bütün gece gözünü kırpmadığını söyledi. Bana yalan söylediğini, yalnızlıktan korktuğu için değil, ona âşık olduğu için evlenmek istediğini itiraf etti. İşte o zaman, anlıyor musunuz, olayın boyutları değişmişti."

"Neden ama?"

"Çünkü biz bir görev üstlenmiştik, bir anlaşma yapmıştık."

Ayağa kalktı, bir gece önce bir sehpanın üzerine bıraktı, çantasını aldı, içinden sararmış bir kâğıt çıkararak komisere uzattı.

Biz, Angela Clemenza ve Corrado Militello, Tanrı'nın önünde yemin ediyoruz ki, ikimizden biri, bir üçüncü kişiye âşık olursa, ihanetinin bedelini yaşamıyla ödeyecek.

Aşağıda adları yazılı olan kişiler okuyup imzalamışlardır: Angela Clemenza, Corrado Militello.

Vigata, 10 Ocak 1936.

"Okudunuz mu? Her şey kurallara uygun değil mi?"

"Unutmuş olamaz mı?" dedi Montalbano bağırırcasına.

"Ben unutmadım," dedi kadın. Gözleri tehlikeli bir mor rengine dönüşmüştü. "Bakın, dün sabah emin olmak için ona telefon edip 'Ne yapıyorsun?' diye sordum. 'Senin mektuplarını yakıyorum' diye yanıtladı. İşte o zaman anlaşmamızı yeniden okudum."

Montalbano, alnını kıstıran demir bir çember hissediyordu, terlemeye başlamıştı.

"Silahı attınız mı?"

"Hayır."

Çantasını yeniden açtı, içinden asırlık çok büyük bir Smith & Wesson çıkartıp Montalbano'ya verdi.

"Biliyor musunuz, onu vurmak bana çok zor geldi. Daha önce hiç kimseye ateş etmemiştim. Zavallı Corrado, o kadar korkmuştu ki!"

Şimdi ne yapmalıydı? Ayağa kalkıp onu tutuklama emri mi çıkarmalıydı?

Kararsız bir şekilde silaha baktı.

"Hoşunuza gitti mi?" diye sordu gülümseyerek bayan Angela Clemenza. "Size onu hediye ediyorum. Ne de olsa artık işime yaramaz."

AULIO GELLIO'NUN ANLATTIKLARI

Hafifçe esen İskandinav rüzgârını fırsat bilen Montalbano'nun arabasının ısıtma tertibatı, herhangi bir uyarıya gereksinim duymadan grev yapmaya karar vermişti.

Soğuk rüzgâr sonsuz aralıklardan sızıyordu, komiser motorun ısısına, üzerine giydiği o hiç sevmediği montuna rağmen donduğunu hissediyordu. Biraz yeni Montelusa müdürü ile hararetli bir toplantıdan henüz yakasını kurtardığı için, biraz da havanın azizliğinden olsa gerek, oldukça sinirleri bozulmuştu, biraz moral kazanmak için birkaç gün önce bir arkadaşının tavsiye ettiği Fiacca Sokağı'ndaki bir meyhaneyi denemeye karar verdi.

Arkadaşı on beşinci kilometrede bir tabela olduğunu söylemişti. On yedinci kilometreyi geçmesine rağmen hiçbir tabela gözüne çarpmamıştı. Montalbano aldırmayıp devam etti, birden yeni bir yeri deneme isteği sönmüştü. Emniyet müdürü ile akşam yaptığı sıkıcı konuşmanın ardından kötü bir yemek yese ne olurdu sanki? Herhalde yatakta dönerek, uzun süre de sinirden uyuyamazdı. U dönemeci başlamak üzereyken, farların zayıf ışığı altında (bu arabada zaten doğru dürüst çalışan pek bir şey yoktu!) tabelayı gördü. Tabela bir direğin üzerine yamuk çivilenmiş bir parça tahtadan ibaretti. Üzerinde kötü bir el yazısıyla' Filippo'da güzel yemek yenir' yazılıydı. Kazılı yoldan içeri girdi. Yaklaşık yüz metre sonra tek katlı, ıssız evi gördü. Kapalı pencerelerinden ve kapıdan en ufak bir ışık görülmüyordu.

Herhalde o gün kapalıydı ve bütün bu yolculuğu boş yere yapmıştı. Arabanın kapısını açar açmaz rüzgârın ve otuz metre kadar altındaki denizin fırtınadaki sesini duydu. Arabadan inince koşmaya başladı, kapının kolunu çevirip içeri girdi, hemen arkasından kapattı. Beş masalı bir içeride hiç müşteri yoktu. Filippo olduğunu tahmin ettiğe adam bir masada oturmuş televizyon seyrediyordu.

"Yemek var mı?" diye kararsız bir sesle sordu komiser.

Filippo kılını bile kıpırdatmadı, gözlerini televizyondan ayırmadan mırıldandı.

"Nereye isterseniz oturun."

Montalbano montunu çıkardı, odun sobasına en yakın bir masaya oturdu. Beş dakika sonra, adamın filmden büyülenmiş gibi yerine çivilendiğini gören komiser ayağa kalktı, tezgâhın arkasına geçip, bir sepet ekmek ile bir şişe şarap alıp yerine döndü.

Bir on dakika kadar geçtikten sonra, ekranda, sonunda "Birinci yarı" yazısı belirdiğinde heykel Filippo tekrar canlandı. Masaya yaklaşarak sordu:

"Ne yemek istersiniz?"

"Bana sizin çok güzel Napoli usulü ahtapot pişirdiğinizi söylediler."

"Doğru söylemişler."

"Tatmak isterdim."

"Tatmak mı, yemek mi?"

"Yemek. İçine Gaeta zeytini de koyuyor musunuz?"

Gaeta'nın siyah zeytini, Napoli usulü ahtapot için esastır.

"Elbette. Kapari de koyuyorum."

Hey! Bu sağlığa zararlı bir yenilik sayılabilirdi. Napoli usulü ahtapota kapari konduğunu hiç duymamıştı.

"Pantelleria'nın kaparisi" diye vurguladı Filippo.

Montalbano'nun kuşkuları yarı yarıya azalmıştı. Pantelleria kaparisi çok lezzetli ve ekşimtrak olurdu, üstelik sağlığa hiçbir zararı yoktu.

Mutfağa doğru gitmeden, Filippo komisere baktığında, Montalbano o gözlerde bir meydan okuma sezinledi. Onunla arasında açıkça görülen bir düello başlamıştı, anlamayan biri şaşırabilirdi sulu iki ahtapotu pişirmekte ne vardı? Sarmısak, yağ, domates, biber, çam fıstığı, Gaeta zeytini sultan üzümü, maydanoz ve birkaç dilim kızarmış ekmek. Oyun bu kadardı. Ya porsiyonlar? Ya belli bir miktara uygun oranda sarmısak ayarlama sezgisi?

Komiserin hayali tartışması duvara sertçe çarpan kapının ani gürültüsüyle yarıda kaldı.

"Rüzgâr olmalı" diye düşündü Montalbano, ama kalkıp kapatmaya fırsat bulamadı.

Eli silahlı, yalnızca gözlerini açıkta bırakan birer şapka giymiş iki adam içeri girdi.

"Neler oluyor?" diyerek Filippo mutfaktan elinde bir oklava olduğu halde koşarak geldi.

"Kimse kıpırdamasın!" diye bağırdı iki adamdan ufak tefek olanı. Arkadaşı onun tersine dev gibi bir adamdı.

"Birkaç milyar lira arayan iki umutsuz adam" dedi kendi kendine Montalbano.

Ama anlaşılan işler o kadar basit değildi, çünkü ufak tefek adam komisere bakarak şöyle dedi: "Sonunda seni bulabildim."

Büyük bir olasılıkla onu buraya kadar izlemişler ve kafalarından geçeni gerçekleştirmek için şimdi can atıyorlardı; bu da belli ki Montalbano'nun sonuydu. Ölmek üzere olan bir insanın geçmişteki hayatının tıpkı bir film şeridi gibi gözlerinin önünden geçtiği ve dünya ile ilgisi olmayan bir şey düşündüğü söylenir. Montalbano'nun aklından geçenler ise: "Bunlar şimdi beni öldürecek, elveda ahtapotlar," oldu. Ufak tefek adam ona doğru, yavaş yavaş yaklaşıyordu. Ne de olsa istediği kadar zamanı vardı, öte yandan iri kıyım olan arkadaşı gözlerini onun üzerinden ayırmıyordu: komiser üzerine doğrultulan silahtan çok o bakıştan rahatsızlık duyuyordu. Ufak tefek adam Montalbano'nun masasına kadar geldi.

"Eğer dua etmek istiyorsan et." dedi. O anda inanılmaz bir şey oldu. Beklenmedik bir hızla, öbür adam sağ elinden silahı sola alıp korkudan taşlaşmış Filippo'un elinden oklavayı aldı. Komisere ateş etmek üzere olan arkadaşının arkasına geçip olanca gücüyle kafasına vurdu. Adam sersemliyerek sendeledi, o arada elindeki silah da düşmüştü.

Sonra iri yarı adam Montalbano'ya dönerek şöyle söyledi. "Kıpırdamayın, hata yapmak istemiyorum."

Dikkatle nişan alarak ateş etti. Mermi komiserin başından yalnızca birkaç santim gerisindeki duvara isabet etti. Filippo bir çığlık attı. İri yarı adam onu duymamış gibiydi, dönüp arkasındaki duvara bir daha ateş etti. Filippo dizlerinin üzerine düşerek kendini kaybetmiş bir biçimde yüksek sesle dua etmeye başladı, dua ederken bütün vücudu sarsılıyordu.

"Birbirimizi anladık mı?" diye sordu Montalbano'ya iri yarı adam.

Doğrusu güzel bir silahlı saldırı sahnesi sergilemişti.

"Bütünüyle..."

Bunun üzerine iri yarı adam yere düşen silahı alıp kılıfına koydu, baygın yatan arkadaşını sürükleyerek kapıyı açtı ve dışarı çıktı.

Montalbano fırlayıp gözleri deli gibi dönen Filippo'nun yanına koşup onu tokatladı.

"Haydi ahtapotlar yanıyor!"

Uğradığı şoka rağmen, Filippo yemeği Tanrı'nın emri gibi çok iyi pişirmişti. Montalbano, parmaklarını yaladı. Çok az bir para ödemişti. (Uzun süre ısrar etmek zorunda kaldı, Filippo tek bir kuruş bile istemiyordu, tek isteği müşterisinin oradan bir an önce çıkıp gitmesiydi.)

Arabasına bindi, Marinella'daki evine doğru yola çıktı.Bir yandan olayı düşünüyordu. Hiç kuşkusuz iri yarı onun hayatını kurtarmak istemişti. Fikrini değiştirip, arkadaşını yaptığı plan doğrultusunda yere sermişti. Arkasına Montalbano'yu korumak için başına vuranın Filippo olduğunu söyleyecek, onun da buna karşılık olarak onlara ateş açtığını, kendisinin de büyük bir kahramanlıkla baygın arkadaşını alıp kaçmayı başardığını söyleyecekti. Ancak soru hiç değişmiyordu: Neden kendi hayatını tehlikeye atarak komiseri kurtarmıştı? Ya onu gönderen şefleri bu anlattığı hikâyeye inanmazsa ne olacaktı?

Her pazar komiser, okuduktan hemen sonra attığı ekonomik bir gazete satın alıyordu, yalnızca içeriği iyi olan kültür-sanat ekini saklıyordu, bu bölümleri de akşamları yatmadan önce okuyordu.

O akşam, uykudan gözleri kapanmaya başladığında, ışığı kapatıp güzel bir uyku çekmeye karar verdi. O anda Aulo Gellio'nun seçme hikâyelerini topladığı Noctes Atticae[9] adlı kitabı hakkında yazılmış uzun ve önemli bir makale dikkatini çekti. Yazar, Aulo Gellio'nun İsa'dan sonra ikinci yüzyılda yaşadığından söz ettikten sonra, bu büyük eserini, uzun kış gecelerinde zaman geçirmek için Attica'da bulunan bir kampta yazdığını belirtmiş, en sonunda da kendi yorumunu yapmıştı. Aulo Gellio ona göre kesinlikle gereksiz şeylerin şık bir yazarıydı. Yalnızca Androclo ve Aslan adlı hikayesiyle herkesin aklında kalmayı başarabilmişti.

Bu noktada komiser, gözlerini kapatmak yerine faltaşı gibi açtı. Androclo ve aslan!

Dört gün önce Flippo'nun meyhanesinde meydana gelen olay, Aulo Gellio'nun yazdığı efsanenin modern bir versiyonu olabilir miydi? Latin yazarının anlattığı hikâyede Afrika'da Androclo adlı Romalı bir esir ona eziyet eden sabinden kaçıp bir mağaraya sığınıyor, burada da hasta bir aslan ile karşılaşıyordu. Androclo rahat edebileceği başka bir mağara aramak yerine, orada kalıp ayağına batan bir dike yüzünden enfeksiyon kapan aslanı tedavi ediyordu. Daha sonra iyileşen aslan mağaradan ayrılıyor, Androclo ise başından geçen bir sürü olaydan sonra Hıristiyanlığı kabul edip Roma'ya gidiyordu. Orada Hıristiyan olduğu için tutuklanıp aslanlar tarafından parçalanarak öldürülmeye mahkum ediliyordu. Androclo haç çıkartıp meydana çıktığında, diğerlerinden büyük bir aslan, ona doğru ağzını açarak sıçrar, ama daha sonra seyircilerin şaşkın bakışları altında

[9] Attica Geceleri

çöküp Hıristiyan'ın ellerini yalar. Bu Androclo'nun Afrika'da tedavi ettiği aslandır, doğal olarak eski esiri minnetinin bir kanıtı olarak affediyordu. Tıpkı komiserin bağışlandığı gibi. Fakat kimdi bu aslan?

Uykusu tamamiyle kaçmıştı. Yataktan kalkıp mutfağa gitti, kendine bir kahve hazırladı, kahvesini bitirdikten sonra banyoya geçip yüzünü yıkadı, üzerini değiştirdi ve sevmediği montunu giyip deniz kenarında yürüyüş yapmaya gitti. Bu arada rüzgâr iyiden iyiye azalmıştı ama denizin suları sahilin büyük bir kısmını kaplamıştı.

İki saat boyunca sigara içip olanları düşünerek yürüdü.

Herkesin bildiği gibi anılar kiraz gibidir, biri diğerinin yanında bitiverir ama sık sık hoş olmayan, anılmak istemeyenler de sıraya girip, insanı onu yoldan çıkarıp, ayakkabılarının çamurlandığı kirli ve karanlık sokaklara sürüklerler.

Her şeye karşın, sabah dörde doğru, olayı çözdüğünden ve aslanı çerçeve içine aldığından emindi.

Sakin bir öğleden sonraydı, saat dörde doğru otuz yaşlarındaki komiser yardımcısı Montalbano, iş gereği, Madonie'deki gözden uzak bir kasabaya gelmek üzeredir. Yolda iki metre kadar süren bir bariyer ve çok az araba vardır. Montalbano bir şekilde önünde çok yavaş seyreden arabayı düşünmektedir. O esnada öndeki araba birdenbire sağa doğru yatar, fren bile yapmayı deneyemeden, bariyerleri aşıp aşağı yuvarlanır. Arabayı durduran Montalbano koşarak dışarı çıkar arabanın kayalara çarparak bir kanalın içinde parçalandığını görür. Bir an bile düşünmeden komiser yardımcısı, tüyler ürpertici bir inişe başlar, yürürken taşlara takılıyor, süpürge dallarına sürttükçe de pantolonu yırtılıyordu, telaşla yürürken ayakkabısının tekini de kaybetmişti. Yamaçtan aşağı yuvarlanıp ters dönmüş arabanın yanına nasıl gideceğini kendi bile bilmiyordu. Arabanın yanına vardığında direksiyondaki adamın öldüğünü hemen anlar, kafası parçalanmıştır. Yanında onbeş yaşlarında bir çocuk vardır, gözleri kapalı olan çocuğun alnından da kan gelmekte ve hafifçe inlemektedir. Montalbano çocuk iri yarı olduğu için onu güçlükle dışarı çıkarır. Otların üzerine uzandırdığı çocuk bir an gözlerini açıp Montalbano'ya bakar ve şöyle der:

"Yardım et, beni bırakma."

"Bırakmam" der komiser yardımcısı Montalbano ve çocuğun kanayan bacağını bağlamak için kemerini çıkartır. Baldırında açılan derin yaradan dolayı oldukça kan kaybetmektedir.

"Beni bırakma."

Bu arada acı ve hüzün dolu gözleriyle ona bakmaktadır.

Etrafa baktığında, komiser yardımcısı arabasının arkasında bariyerlerin kenarında başka bir araba durduğunu görür, içinden kısa boylu bir adam iner.

Montalbano ayağa kalkıp kollarını havaya kaldırarak yaralı çocuğu göstererek yardım ister. Bariyerin yanında duran adam birden irkilir, arabaya binip hareket eder.

"Lütfen beni bırakma..."

"Sakin ol bırakmam."

Sonra çocuk kendini kaybetti. Onbeş dakika sonra kendine gelmişti.

Yaklaşık altı ay kadar sonra komiser yardımcısı Montalbano tayin olmuş, tamamen iyileşen küçük çocuğun da izini kaybetmişti. Minnettar aslanın ismi Salvatore Niscemi idi.

Şimdi ne yapmalıydı? Tutuklama emri mi çıkarmalıydı? Ama neye dayanarak? İsa'dan sonra ikinci yüzyılda Aulo Gellio adındaki bir yazarın anlattığı hikâyeye mi? Şaka mı ediyorsunuz?

YAŞLI HIRSIZ

Orazio Genco altmış beş yaşında bir hırsızdı. Romildo Rufardeci ise eski bir yeminli muhafızdı.

Orazio, Romildo'dan tamı tamına bir hafta küçüktü. Orazio Genco tüm Vigata'da iki yönüyle bilinirdi:

Birincisi daha önce belirttiğim gibi belli sürelerde boş kalan evleri soyan bir hırsız, ikincisi de iyi, nazik, karıncayı bile incitmeyen bir insan olmasıyla. Romildo Bufardeci, görevdeyken kendince "kanunları" çiğneyenleri sertlik ve disiplinle yola getirdiğinden "demir çavuş" olarak anılıyordu. Orazio Genco'nun faaliyetleri ekim başında başlayıp bir sonraki yılın nisan ayının sonlarında biterdi. Bu yazlıkçıların ve kıyıdaki ev sahiplerinin yazlık evlerini kapattıkları dönemdi. Aşağı yukarı Romildo Bufardeci'nin en çok göreve çağrıldığı döneme denk geliyordu. Orazio Genco'nun iş sahası Marinella ile Türk Merdiveni arasındaki bölgeydi: Bir başka deyişle Romildo Bufardeci ile aynı bölgede çalışıyorlardı. Orazio Genco hırsızlıktan ilk kez tutuklandığında on dokuz yaşındaydı (ama mesleki kariyeri daha on beş yaşındayken başlamıştı.)

Onu polise teslim eden, o zamanlar "kanun bekçisi" sıfatıyla Romildo Bufardeci olmuştu. İlk kez tutuklandığı için her ikisi de çok heyecanlıydı. Öyle ki jandarma komutanı, onları yatıştırmak için su ikram etmişti.

Bunu izleyen yıllarda, Romildo Orazio'yu üç kez tutuklamıştı. Daha sonra Bufardeci bir otomobil hırsızının, onu kalçasından vurması sonucu emekliye ayrılınca (Orazio onu hastaneye ziyarete gitmişti), Genco biraz rahatlamıştı, Romildo'nun yerini alan bekçinin "kanunlara" karşı onun gibi kutsal bir saygısı yoktu, o ancak geçinme derdindeydi. Uzun yıllar başkaları mışıl mışıl uyurken bekçilik yapmak, Romildo Bufardeci'de bir tür mesleki alışkanlık yaratmıştı; ancak sabahın ilk ışıklarıyla uyuyabiliyordu. Geceleri kendi kendini kandırmaya bile yeterli olmayan fallar açıyor ya da televizyon seyrediyordu.

Bazı geceler, hava güzel olduğu zaman bisikletine atlayıp, bir zamanlar görev yaptığı Marinella ile Türk Merdiveni arasında geziniyordu...

Ekim ayının ortası olmasına rağmen sıcak ve yıldızlı bir geceydi, televizyondaki film Romildo'yu pek sarmamıştı Suçluların hep haklı, "kanunu" temsil eden polisin ise hep haksız olduğu bir Amerikan filmiydi. Televizyonu kapatıp, karısının uyuduğundan emin olduktan sonra bisikletini alıp evden çıktı ve Vigata'dan Marinella'ya doğru yola çıktı.

Türk Merdivenine kadar uzanan kıyı şeridi ölü gibiydi, hem mevsim itibariyle yazlıkçıların arabalarına rastlanmadığı için hem de su geçirmez muşambalarla örtülü sürat motorları ve tekneleri taşıyan çekiciler yüzünden bir mezarlığı andırıyordu.

Üç saat bir ileri bir geri turladıktan sonra gökyüzü sanki ikiye ayrıldı, doğuda giderek büyüyen açık bir yara gibi genişledi, yarım saat sonra da her şeyi mor rengine boyamaya başladı. Bu çok özel ışıkta Romildo Bufardeci, üç yıl önce inşaatı biten bir villanın bahçe kapısından çıkan birinin gölgesini gördü.

Gölge son derece sakin hareket ediyordu, demir kapıyı arkasından tekrar kapattı ama anahtarla değil.

Kendi evinden çıkıp işine giden birinin rahatlığıyla dışarı çıktı.

Bir ayağını dengede durmak için yere dayayıp ona dikkatle bakan Romildo Bufardeci'yi farketmemiş gibiydi. Ya da gördüyse bile eski yeminli muhafızı dikkate bile almamıştı.

Gölge Vigata yoluna sapmıştı, zaman sorunu yokmuş gibi yavaşça yürüyordu. Ancak diğerinin bu görüntüdeki sakinliğine pabuç bırakmayan deneyimli bekçi, bir süre sonra bisikletine binip onu izlemeye devam etti. Gölgeyi artık kesin olarak seçebiliyordu.

"Orazio Genco," diye seslendi.

Adam bir an durdu, ancak dönmeyip bir kez sıçradı ve koşmaya başladı. Kaçtığı her halinden anlaşılıyordu. Bufardeci oldukça şaşırmıştı, bu bir maçı kaybettiğinde insanı ikna etmede çok başarılı olan Orazio'nun tarzı değildi. Onun gibi akıllı bir adam nasıl olur da böyle davranırdı? Orazio değil de evin sahibi ise neden onun sesinden ürküp kaçmış olsundu ki? Hayır kesinlikle Orazio idi. Romildo daha istekli bir şekilde hırsızı izlemeye devam etti.

Altmış iki yaşında olmasına rağmen, genç birinden daha hızlı yürüyordu, engellerin ve çukurların üzerinden rahatlıkla atlıyordu, oysa Romildo bisikleti yüzünden dolanmak zorundaydı.

Aynı hızı koruyarak, Orazio, Ferro Köprüsü'nü geçip Vigata'nın ilk evlerinin başladığı Cannelle'ye vardı.

Burada artık gücü tükenmişti, kurumuş bir çeşmenin tepesine çarpıp yere düştü. Nefes nefeseydi, bir elini kalbinin üzerine koymuş sakinleşmeye çalışıyordu.

"Sana böyle koşmanı kim söyledi?" diye sordu Romildo ona yetişir yetişmez.

Orazio Genco cevap vermedi.

"Önce biraz dinlen," dedi Bufardeci. "Sonra gideriz."

"Nereye?" diye sordu Orazio.

"Nasıl nereye? Komiserliğe, öyle değil mi?"

"Ne yapmaya?"

"Seni onlara teslim edeceğim, tutuklusun."

"Beni kim tutukladı?"

"Ben."

"Bunu yapamazsın çünkü sen artık emekliye ayrıldın. "

"Bunun emeklilikle ne ilgisi var? Bir suçluyla karşılaştıklarında bütün vatandaşların görevidir bu."

"Neler saçmalıyorsun Romi? Ne suçu?"

"Zorla bir eve girip soymak. Boş bir villanın bahçesinden dışarı çıktığını inkâr mı edeceksin?"

"Kim inkâr ediyor ki?"

"Bu yüzden görüyorsun ki..."

"Romi, sen beni villanın kapısından çıkarken gördün."

"Farkeder mi?"

"Elbette, ikisi arasında dağlar kadar fark var."

"Dinleyelim bakalım."

"Ben villanın içine girmedim. Küçük bir ihtiyacımı görmek için yalnızca bahçeye girdim. Bahçe kapısı da zaten yarıya kadar açıktı."

"Yine de komiserliğe gidelim. Onlar sana gerçeği söyletirler."

"Bak Romi, eğer ben seninle gelmemekte direnirsem, beni zincire de vursan götüremezsin. Ama bu kez tamam, dediğin olsun, gidelim. Ama bil ki polislere rezil olacaksın."

Komiserlikte memur Catarella görev başındaydı. Montalbano, etrafı karıştırmasın diye ona ya santralde görev verir ya da nöbet tuttururdu. Catarella tutanağı dikkatle kayda geçirdi.

Bu sabah beş sularında, yeminli muhafız bay Bufardeci, Türk Merdivenleri yakınındaki boş bir villanın önünden geçerken, villadan gizlice çıkan bir hırsız görmüştür. Yeminli muhafızla göz göze gelen vicdansız hırsız alabildiğince koşmaya başlamış...

Ve hikâye böyle devam ediyordu.

Salvo Montalbano'yu sabahın sekizinde ofisten içeri girdiğini görür görmez "Doktor önemli bir şey oldu," diye heyecanla atıldı Fazio ve ona Orazio Genco ile Romildo Bufardeci'in hikâyesini anlattı.

"Catarella onun üstünü aramış ama hiçbir şey bulamamış. Çantasından yalnızca kimlik kartı, on bin liret, evinin anahtarı bir de çok iyi taklit edilmiş olduğunu sandığım bu gıcır gıcır anahtar çıkmış."

Anahtarı amirine uzattı. O piyasada taklit edilemeyeceği iddia edilen tip anahtarlardan biriydi. Ama Orazio Genco her zamankinden daha sıkı bir iş ummuş olmalıydı. Orada çok oyalandığına göre, kilidin ölçüsünü kimbilir kaç kez almıştı.

"Orazio üstü aranırken itiraz etti mi?"

"Kim? Genco mu? Komiser, onun davranışları çok garip, bana aklı başında gibi gelmiyor. Sanırım eğleniyor, bizimle kafa buluyor."

"Peki ne yapıyor?"

"Bufardeci'ye bakıp bakıp sırıtıyor."

"Bufardeci hâlâ burada mı?"

"Elbette. Orazio'ya kene gibi yapıştı, bir türlü bırakmıyor.

Genco'nun tutuklanıp hapse girdiğini gözleriyle görmek istediğini söylüyor."

"Villanın sahibi kimmiş, öğrenebildin mi?"

"Evet. San Biagio Platini'den avukat Francesco Caruana. Telefon numarasını buldum ."

"Ona telefon et ve villasında bir hırsızlık olduğunu haber ver. Onu öğlen saat on ikide orada beklediğimizi söyle. Biz ikimiz yarım saat önce gidip etrafa bir göz atarız."

Arabayla denizin üzerinde, sarp kayalıklardan oluşan bir tepe olan Türk Merdivenleri yönüne doğru giderlerken, Fazio telefona bayan Caruana'nın cevap verdiğini söyledi.

Kocası iş gereği Milano'da olduğu için, randevuya kendisinin geleceğini söylemişti. "Bir şey söyleyeyim mi komiserim? Soğukkanlı bir kadın olmalı."

"Nasıl anladın?"

"Çünkü ona bir hırsızlık olasılığından söz ettiğine hiçbir tepki göstermedi."

Montalbano ve Fazio'nun tahmin ettikleri gibi, Orazi Genco'nun çantasında bulunan anahtar villanın kapısını mükemmel bir şekilde açıyordu. Her ikisi de hırsızlar tarafından altı üstüne getirilen bir çok ev görmüştü. Ancak burada her şey yerli yerindeydi, ne açılmış çekmeceler, ne de aceleyle yere fırlatılmış eşyalar vardı. Üst katta iki yatak odası ve iki banyo vardı. Yatak odasındaki gardropta yığınla kadın, erkek yazlık giysileri vardı. Montalbano derin bir nefes aldı.

"Ben de duyuyorum," dedi Fazio .

"Neyi duyuyorsun?"

"Sizin duyduğunuzu, puro kokusunu."

Yatak odasında o kadar puro kokusu vardı ki, geçen yaza ait olmadığı belliydi. Ancak komodinlerin üzerindeki küllüklerde ne sigara ne de puro izmariti görülüyordu.

Hepsi de itina ile yıkanmıştı. İki banyonun birinde komiserin dikkatini metal saplı bir askıya asılı bir sünger havlu çekti. Onu alıp yanağına değdirdiğinde teninde bir ıslaklık hissetti, havluyu yerine astı.

Birileri galiba bir gün önce villada kalmıştı.

"Hanımefendiyi dışarda bekleyelim, kapıyı da kilitle. Aman Fazio, sakın ona içeri girdiğimizi söyleme."

Fazio alınmıştı.

"Ben küçük çocuk muyum?"

Bahçe kapısının önünde beklemeye başladılar. Bayan Caruana'nın arabası birkaç dakika gecikmeyle sonunda görüştü. Direksiyonda kırk yaşlarında, yakışıklı, uzun zayıf şık giyimli, mavi gözlü, Amerikan aktörlerini gibi bir adam vardı. Gerçek bir şövalye gibi fırlayarak da oturan kadının kapısını açtı. Arabadan eski çizgi filmlerin ünlü tiplemelerinden birisi olan Betty Boop benzeri bir kadın indi, saçlarını bile onun gibi kesip aynı şekilde taramıştı.

"Ben mühendis Alberto Caruana. Baldızım kendisiyle gelmem için çok ısrar etti."

"O kadar şaşırdım ki!" dedi şuh bir şekilde, kirpiklerini kırparak Betty Boop.

"Ne kadar zamandır villaya gelmiyorsunuz?" diye sordu Montalbano.

"30 ağustosta kapatmıştık evi."

"O zamandan beri hiç uğramadınız mı?"

"Ne için ?"

İlerleyip demir kapıyı geçtiler, bahçeyi geçip, kapının önünde durdular.

"Sen önden git Alberto," dedi bayan Caruana, kayınbiraderine. "Ben korkuyorum." Ve ona bir anahtar uzattı.

Indiana Jones gülümsemesiyle, mühendis kapıyı açtı ve komisere dönerek:

"Kapı zorlanmamış!"dedi.

"Öyle gözüküyor." dedi kısaca Montalbano. İçeri girdiler. Kadın ışığı yakıp etrafına bakındı.

"Fakat burada hiçbir şeye dokunulmamış!"

"İyi bakın."

Kadın sinirli bir şekilde vitrinleri, çekmeceleri, kutuları tek tek açtı.

"Hiçbir şey."

"Yukarı gidelim" dedi Montalbano.

Yukarıdaki odaların incelenmesinden sonra, Betty Boop kalp şeklindeki ağzını açarak:

"Hırsızların bu eve girdiğinden emin misiniz?"

"Bize telefonla ihbar edildi. Anlaşılan yanılmışlar. Böylesi daha iyi, öyle değil mi?"

Bir anda Betty Boop ve Amerikan aktörü taklidi bakışlar, sanki içleri rahatlamış gibiydi.

Montalbano zaman kaybettirdiği için onlardan uzun uzun özür diledi. Bayan Caruana ve kayınbiraderi mühendis Alberto komiserin özürlerini kabul etme lütfunda bulundular. Komiser ve Fazio'nun kafasında en küçük bir kuşku kalmaması için, arabaya bindiklerinde marşa basmadan, mühendis büyük bir puro yaktı.

"Bufardeci'yi serbest bırak. Sert konuş, ona bu sabah zamanımı boş yere aldığını ve beni bir daha rahatsız etmemesini söyle."

"Orazio Genco'yu da serbest bırakayım mı?"

"Hayır. Onu ofisime gönder. Onunla konuşmak istiyorum."

Orazio komiserin odasına girdiğinde onun temenni ettiği gibi Bufardeci polislere rezil olduğu için gözleri mutluluktan parlıyordu.

"Bana ne söylemek istiyorsunuz, komiser?"

"Çok büyük bir orospu çocuğu olduğunu." Cebinden kopya edilmiş anahtarı çıkarıp hırsıza gösterdi.

"Bu anahtar villanın kapısını çok güzel açıyor. Bufardeci haklıydı. Sen o villaya girdin, yalnızca senin düşündüğün gibi boş değildi. Şimdi sana bir şey söylemeliyim, beni iyi dinle, canım şu an bir bahane bulup seni içeri atmayı çok istiyor."

Orazio Genco etkilenmişe benzemiyordu. "Bu isteğinizi geçirebilmek için ne yapabilirim?"

"Neler oldu, anlat!"

Gülümsediler. Eskiden beri birbirlerine sempati duyarlardı-

"Beni villaya götürür müsünüz, komiser?"

"Villada kimsenin olmadığına emindim, çok emindim. Oraya gittiğimde ne bahçe kapısının önünde ne de yakınlarda park etmiş herhangi bir araba yoktu. Harekete geçmeden önce pusuya yatıp bir saat kadar bekledim. Her şey ölüm sessizliği içindeydi, yapraklar bile kıpırdamıyordu. Kapı hemen açıldı.

Elimdeki fenerle, kıymetli ancak taşınması zor olan heykeller gördüm. Mutfağa girdim, içine alacağım eşyaları koymak için büyük bir masa örtüsü aldım. Vitrini açar açmaz, bir kadın çığlığı duydum: 'Hayır! Hayır! Tanrım! Ölüyorum!' Bir an donup kaldım. Sonra düşünmeden o zavallıcığa yardım etmek için üst kata koştum. Ah komiserim, yatak odasında ne gördüm dersiniz? Çıplak bir kadın ile bir adam sevişiyorlardı! Şaşkınlıktan öylece kalakalmıştım, ama adam beni farketmişti.

"Nasıl olur? Şey yapıyorsa..."

"Bakın, komiser" dedi sıkılgan biri olan Orazio Genco kızararak. "O altta, kadın üzerindeydi. Beni görür görmez adam, kadını üzerinden atıp ayağa fırladı ve boğazıma sarıldı.

"Seni öldürürüm! Seni öldürürüm!" diye bağırıyordu. Anlaşılan en keyifli anlarında onları rahatsız ettiğim için kızmıştı. Kadın şaşkınlığından hemen kurtulmuştu, sevgilisine beni bırakmasını söyledi. Kocası değil de sevgilisi olduğunu kadının konuşmasından anlamıştım: "Alberto lütfen, skandali düşün!" diyordu. Bunun üzerine adam beni bıraktı.

"Ve anlaştınız."

"İkisi giyindiler. Adam bir puro yaktı ve konuştuk. Konuşmamız bittiğinde onlara, buraya gelirken beni eski muhafız Bufarded'nin gördüğünü söyledim. O ikisini villadan çıkarken görürse mutlaka durdururdu, bu da yine bir skandala yol açabilirdi."

"Bir dakika bana açıkla, Orazio. Sen Bufardeci'yi görmene rağmen yine de evi soymaya mı kalkıştın?"

"Komiser, ben Bufardeci'nin gerçekten orada olduğunu bilmiyordum! Bunu fiyatı arttırmak için o anda uydurmuştum! Nitekim biraz ekleme yaptılar. Ben de evden oldukça uzağa park ettikleri arabalarına kadar rahatça gidebilmeleri için onu oyalayacağımı söyledim. Sonunda cidden Bufardeci ile gerçekten karşılaştığım için koşmak zorunda kaldım."

Villaya gelmişlerdi. Montalbano durdu, Orazio aşağı indi.

"Beni bir dakika bekler misiniz?"

Bahçe kapısından içeri girdi, kısa bir süre sonra tekrar komiserin yanındaydı, elinde bir deste banknot vardı. Arabaya bindi.

"Onları sarmaşıkların arasına gizlemiştim. Ama aklım da burada kalmıştı. Bana iki milyon verdiler."

"Seni Vigata'ya kadar götüreyim mi?" diye sordu Montalbano.

"Eğer sizi rahatsız etmezsem..." dedi Orazio Genco arkasına dayanarak, kendisiyle ve dünyayla oldukça barışık gözüküyordu.

KÂHİN

Carlosimo'da, Salvo Montalbano gençliğinin en acı kışlarından birini geçirmişti o zamanlar otuz iki yaşındaydı ve onu bir tür görevli yolcu gibi kullanıyorlardı, her mevsim değiştiğinde onu bir kasabadan başkasına, bazen birinin yerine göreve, bazen bir delik tıkamaya, bazen de acil bir duruma yardım etmesi için gönderip duruyorlardı. Ama Carlosino'da geçirdiği o dört ay hepsinden beter olmuştu.

Tepelik bir yerde kurulmuş bir kasabaydı burası, mantıksal olarak havanın çok soğuk olmaması gerekirken genelde çok soğuk olurdu, bu gizemli hava değişimi çoğu zaman insanların, yatmaya giderlerken bile palto ve atkılarını çıkarmamalarına neden oluyordu. Yaklaşık yedi binlik nüfusu oluşturan insanlar pek renkli kişiler değildi, kimseye sır vermezler, güçlükle selam verirlerdi, çoğu içine kapanıktı. Kasabada diğerlerinden tamamen farklı olan tek kişi eczacı Rizzitano idi; her zaman gülümseyen, espri yapmaya ve insanın sırtına şamar atmaya hazır birisiydi. Montalbano eski bir fıkradan esinlenerek ona "Jena ridens"[10] adını vermişti. Fıkrada iki arkadaş hayvanat bahçesine gider. Bir tanesi kafesteki hayvanın önündeki tabelayı okumaya başlar: "Jenaridens. Çölde yaşar, yalnızca geceleri dışarı çıkar, hayvan leşleriyle beslenir, yılda bir kez çiftleşir." Şaşırmış bir halde arkadaşına dönüp sorar: "Peki ne demeye böyle gülüyor?"

Akşam saat sekizde, boş kapları yuvarlayıp, kâğıttan hayaletleri uçuran rüzgâr yüzünden sokaklar boşalmıştı. Kasabada sinema yoktu, kırtasiyecilerde ise yalnızca defter satılıyordu. Yine hava durumu yüzünden, o zamanlar iki tane olan televizyon kanalları yalnızca karlı görüntüler yayınlıyordu.

Halkın huzurundan sorumlu komiser yardımcısı Montalbano için cennet, vatandaş Montalbano için sakin, monoton bir yerdi burası. İnsanı sürekli olarak kumar oynamaya ya da intihar etmeye yönelten bir yer.

Ama kulüpte kasabanın "uygar insanları" kumarda yalnızca gömleklerini kaybetmekle kalmıyor donlarına kadar soyuluyorlardı. Bu yüzden kâğıtlarla arası iyi olmayan komiser yardımcısı oyunlardan uzak duruyordu. Tek yaptığı kendini okumaya vermekti: o kış, Proust, Musil ve Melville'in kitaplarını okuyup, en azından yararlı bir iş yapmıştı.

Üç şubat sabahı, Montalbano ofise giderken bir afişçinin Gran Caffe Italia'nın buz tutmuş duvarlarına, giriş kapısının yanına, o akşam Libertâ Meydanı'nda "Passerini aile sirki"nin gösterisi olacağını bildiren renkli bir ilân asmaya çalıştığını gördü.

Yine o akşam kasabanın tek oteline dönerken, Montalbano Libertâ meydanından geçti. Sirk kurulmuştu, oldukça küçük ve renksiz bir görünüşü vardı. Çok zayıf bir ışıkla aydınlatılmış vezne açıktı. İki üç kasabalı bilet satın alıyordu. Pasifik'teki dalgalar kadar büyük bir hüzün dalgası komiser yardımcısını kaplamıştı. Her zaman yerinde olan iştahından da eser kalmamıştı, soğuktan donmamak için bütün gece bir elektrik sobası yaktığı odasına (hayatını tehlikeye atarak) kapandı ve altıncı kez Melville'in "Benito Cereno"sunu okudu. Nedense bu kitaptan büyülenmiş gibi kendini alamıyordu.

Ertesi sabah ofise giderken, yanındaki odadan öfkeli konuşmalar duydu. Bakmaya gitti: Memur Palmisano ve İngarriga, yüzleri sinirden kıpkırmızı olmuş, birbirlerini sopayla dövmek üzereydiler. Gördüğü sahneden çok, bir geceki birikmiş üzüntüsü nedeniyle, önüne geçilemez, kontrol edilemez bir öfkeyle ikisini birer domuz gibi dizlerinin üstünde çöktürüp daha sonra odasına gitti, kapıyı öyle hızlı çarptı ki, bir parça sıvası döküldü. Beş dakika sonra Palmisao ile İngarigga ondan özür dilemeye geldiler. Komiser onlara sormadan kavgalarının nedenini anlattılar.

Her şey sirk yüzünden olmuştu.

Komisere palyaçonun kimseyi güldüremediğini, ip üstünde yürüyen kadının düşüp ayak bileğini incittiğini, sihirbazın kâğıt oyununu beceremediğini anlattılar. Kısacası sirkin bir rezalet olduğunu söylediler. Palmisano ile İngarigga gösteri bitti sanıp tam gitmek üzerelerken o ortaya çıkmıştı.

"O kim?" diye kabaca sordu komiser yardımcısı.

"Kahin kadın!" dedi saygıyla, İtalyancasıyla başı belada olan İngarigga. Palmisano ise bir üstünlük havasına bürünmüştü.

"Peki bu kahin ne yapıyor?"

"Ah komiserim! Bunu gözüyle görmeyen inanmaz! Her şeyi biliyor! Her şeyi!"

"Hile ile," diye sakin sakin ekledi Palmisano.

"Ne hilesi o gerçek bir kahin!" diye bağırdı kavgaya hazır İngarigga.

---

[10] Gülen Jena

Sirkte her şeyi bilen olağanüstü bir kahin olduğu söylentisi yayılınca, bir sonraki cumartesi günü gişenin önünde insanlar kuyruğa girmişti. Meraktan çok can sıkıntısından, Montalbano da Benito Cereno'yu otel odasında bırakarak bu kuyruğa girmişti.

O gece sirkteki bütün yerler dolu olduğu için, halkın ilgisiyle coşan sirk elemanları oldukça iyiydiler. Palyaço birkaç kişiyi de olsa güldürmeyi başarmıştı, cambaz birkaç kez düşme noktasına gelse de düşmeden gösterisini tamamlamış, sihirbaz ise silindir şapkasıyla Montalbano'yu bile şaşırtan bir gösteri yapmıştı. Kadın at cambazı da tüm güzelliğini ve becerisini sergilemişti. Sonra birden küçük pistin üzerindeki ışıklar söndü. Karanlıkta iki kişi trampet çalıyordu. Projektörlerden biri yandığında, pistin ortasında hazır bir iskemlenin üzerinde oturan bir kadın görüldü.

Tahminen yetmiş yaşlarındaydı, yaşını tüm açıklığıyla gösteriyordu, bunu saklamak için de bir gayret göstermiyordu. Ufak tefek ve sade giyimliydi, gri saçlarını toplamıştı. Hareketsiz öylece duruyor, yere bakıyordu. Sirkte bıçak gibi keskin bir sessizlik hakim olmuştu. Derken başka bir projektör, elli yaşını geçkin, siyah bir frak giymiş bir adamın yüzünü aydınlattı. Şapkasını kaldırıp yere kadar eğilerek şöyle dedi: "Bayanlar baylar! Eva Richter."

Aşırılığa kaçmadan, alçak sesle, saygı ile konuşmuştu. İskemlenin üzerinde oturan kadın kıpırdamadı.

Montalbano acınacak durumda olan o sirkte, birdenbire bir şeylerin değiştiğini hissetti; sanki pistin ortasında artık bir oyun, bir gösteri sergilenmiyor da korkunç gerçekleri ortaya dökme anı gelmişti.

Fraklı adam bir kez daha seyircilere döndü.

"Bayan Eva Richter, hiçbir soruya, ne benim ne de sizin sorularınıza cevap vermez. Eğer içinizden biri bana kişisel bir eşyasını verirse bayan Eva onu bir dakika elinde tutup, size geri verecek. Yalnız o zaman eşyanın sahibiyle ilgili bir şeyler söyleyebilir. Bayan Eva'nın cevabının yüksek sesle olacağını hatırlatıyor, bu yüzden özel yaşamının herkesin önünde sergilenmesini istemeyenlerin katılmamasını rica ediyorum."

Sözlerini bitirip bir süre karanlıkta oturan insanlara baktı.

"Bir eşya lütfen."

Etraftan mahcup gülüşler, tezahüratlar, kısık sesle yapılan yorumlar duyuluyordu. Sonunda yukarıdaki sıralarda turan bir adamın kravatı elden ele fraklı adama ulaştı. Salondaki kahkahaları adam sert bir hareketle kesti.

Eva Richter, başını kaldırmadan, fraklı adamın uzattığı kravatı alıp bir süre ellerinin arasında tuttu, sonra fraklı adama geri verdi. Kravat bu kez elden ele sahibine geri gönderildi.

Fraklı adam sordu:

"Kravat sahibine ulaştı mı?"

"Evet," diye cevap verdi meçhul ses.

Bunun üzerine fraklı adam pistin ortasında oturan kadına bakmaya başladı.

Eva Richter mırıldanırcasına alçak bir sesle konuşuyordu. Aksanından yabancı olduğu anlaşılıyordu.

"Bana kravatını veren bey, çok genç biri. Bu onun ilk kravatı, ona bunu kız kardeşi hediye etmiş."

Yukarıdaki sıralardan herkesin duyduğu kuvvetli bir alkış koptu. Fraklı adam elini havaya kaldırınca yine salonda büyük bir sessizlik oldu.

"Geçen yıl kravatlı genç adam motosikletten düşüp sol ayak bileğini kırmış."

Üst sıralarda oturanlar kadını alkışlamak için ayağa kalkmışlardı, kravatın genç sahibiyse şaşkınlıkla bağırıyordu.

"Doğru! Yemin ederim hepsi doğru!"

Alkışlar dindiğinde fraklı adam yeniden konuşmaya başladı.

"Bayan Eva bu gece yorgun. Gösteriyi ancak iki kişiyle daha yapabilecek. Birisi daha lütfen."

Bir hareketiyle çadırın altındaki yarım ışıklar yandı, şimdi gösteriyi yapan halkın kendisiydi.

"Kim katılmak istiyor?"

"Ben."

Montalbano dahil herkes konuşan Elvira Testa'ya dönüp bakmaya başladı. Otuz yaşlarındaki Elvira Testa çok güzel bir kadındı, kasabanın en zengin adamıyla evliydi, kocası Filippo Mancuso tüccardı, ama tefecilik yapıyordu. Elli yaşını geçkin, tıknaz, dazlak kafalı bir adamdı. Yine elden ele dolaşarak genç kadının altın kolyesi, Eva Richter'in avucuna ulaşmıştı, kolye daha sonra tekrar sahibine geri gönderildi.

"Bana kolyesini veren kişi kısa bir süre önce New York'tan dönmüş, orada bir arkadaşının evinde kalmış."

Elvira Testa'nın başlattığı alkışa tüm seyirciler katılmıştı. Eva Richter konuşmasına devam etti:

"Bana eşyasını veren kişi yakın zamanda birini kaybedip çok üzülmüş."

Bu yorumun ardından ne bir onay sözü, ne de bir alkış duyulmuştu. Salonda bir ölüm sessizliği vardı. Fraklı adam şaşkın ve endişeli görünüyordu. Eva Richter bile bir an başını kaldırdı.

"Yanlış, yanlış!" diye ayağa kalkmış bağırıyordu öfkeden morarmış Flippo Mancuso. Yanında oturan güzel karısı Elvira Testa'nın yüzüyse alev alev yanıyordu. Kasabada Montalbano dahil herkes Elvira Testa'nın çok sevdiği sevgilisinin iki ay önce geçirdiği bir araba kazası sonucu öldüğünü biliyordu. Bir şeylerin yolunda gitmediğini farkeden fraklı adam, seyircileri coşturmak için: "Bir başkası çabuk, bir başkası..." dedi.

"Ben! Ben! Ben!

İlk sırada, kırk yıldır Calosimo'da çalışan Triesteli doktor Spalic ile belediye başkanı arasında oturan eczacı Rizzitano mendilini sallıyordu. Belki de az önceki gerilimli havayı dağıtmak için, gülümseyip el kol hareketleri yapıyordu.

Fraklı adam ona yaklaşıp mendilini aldı ve kahin kadına uzattı. Kadın mendili elinde evirip çevirdikten sonra, geri vermek yerine bir süre daha elinde tuttu. Fraklı adam yüzünde bir merak ifadesi olduğu halde ona bakıyordu. Sonra hiç kimsenin beklemediği bir şey oldu.

Eva Richter bir çığlık atarak sanki o kumaş parçasından eli yanmışcasına mendili yere attı. Bir ruh gibi ayağa kalktı, çadırın tentesine doğru geri geri yürümeye başladı, bir yandan da başka bir çığlık atmamak için sol eliyle ağzını kapatıyordu. Arkasında çadırı hissettiği zaman, sağ kolunu kaldırıp işaret parmağını eczacıya doğru çevirerek bağırmaya başladı:

"Katil! Sen bir katilsin!" diye haykırdı.

Az öncesinden daha alçak sesle konuşmasına rağmen, herkes duymuştu, çünkü o anda salonda çıt çıkmıyordu, herkes nefesini tutmuş, yaşlı kadının söylediklerine kulak vermişti. Bu sözlerin ardından salonda büyük bir kargaşa başladı. Kadınlardan bazıları, sanki eczacı gözlerinin önünde yeni birini öldürüyormuşçasına çığlık çığlığa bağırıyordu, o akşam büyük bir stres yaşayan bayan Elvira Testa ise bayıldı, tüccar, tefeci, şimdi de herkesin boynuzlu olduğunu öğrendiği kocası genç kadını sevgiyle kucaklayarak dışarı çıkardı. Eczacı tüm şaşkınlığına rağmen dudaklarındaki gülümsemeden kurtulmayı başaramamıştı:

"Bu kadın deli mi?" diye herkese soruyordu.

Halk dışarıya çıkarken belediye başkanı Montalbano'yu yanına çağırdı.

"Komiser, bir şeyler yapmak gerekiyor!"

"Ne gibi?" diye sordu sakin bir şekilde komiser yardımcısı.

"Bilemiyorum, ama... O kadın büyük bir kargaşaya yol açtı. Buna hakkı yoktu..."

"Ne yapabileceğimi bir düşüneyim" dedi Montalbano.

Ertesi sabah Libertâ Meydanı'ndaki sirk kaldırılmıştı. Doktor Spalic, uykusuz bir geceden sonra, üçe doğru evine döndükten sonra alt katta oturan doktor Lavricella'nın tanıklığına göre bir ip alıp kendini tavana asmıştı. Yazı masasının üzerinde, Montalbano kurşun kalemle yazılmış bir not buldu:

"Çok gençtim, yaptığım kötülüğün bilincinde değildim. Beni bağışlayın." *yazıyordu*.

"Kahin kadın katilin eczacı Rizzitano olduğunu söylemesine rağmen, neden doktor Spalic kendini öldürdü?" diye kendi kendine sorup duruyordu tüm kasabalı şaşkın bir halde.

Rizzitano'nun eczanesi pazar günleri yalnızca sabahları açıktı. Montalbano saat on bire doğru oradaydı. O sırada birkaç müşteri eczacıya özellikle soğuk algınlığı ve griple ilgili sorunlarını dile getirip ilaç istiyorlardı. Müşterilerin kalmadığı bir anda Rizzitano fırsattan istifade kapıyı kilitledi.

"Dün akşam yaptığınızı gördüm," dedi Montalbano.

Eczacı gülümsemiyordu. Alnında derin bir çizgi oluşmuştu.

"Neyi gördünüz?"

"Sizin doktor Spalic'in paltosunun sol cebine elinizi sokup onun mendilini aldığınızı. O mendil sizin değildi. Siz ona yalnızca bir şaka yapmak istemiştiniz."

"Evet, öyle" dedi üzüntüyle Rizzitano.

"Eva Richter de sizi değil doktoru işaret ediyordu. Ama mendili siz verdiğiniz için herkes yaşlı kadının sizi gösterdiğini sandı."

"Evet, öyle" dedi Rizzitano.

"Başka bir şey daha fark ettim," diye sözlerine devam etti komiser yardımcısı.

"Ne?"

"Eva Richter 'Katil sensin!' dedi. Anlatabiliyor muyum? Herhangi bir katilden söz etmiyordu aslında."

"Doğru."

"O zaman size soruyorum, doktor hakkında ne biliyorsunuz?"

Eczacı burnunun üzerine düşen gözlüklerini düzeltti, masasının üzerindeki bir reçeteye bakmaya başladı. Dışarıdan kapıyı çalıyorlardı ama ne Rizzitano ne de komiser cevap vermedi.

"Bakın," dedi sonunda eczacı. "Eğer zavallı doktor şu anda yaşıyor olsaydı da size şu anda söylediklerimden farklı bir şey söylemezdim, kerpetenle bile ağzımdan laf alamazdınız. Doktor Spalic'in ismi Vinko idi.

Carlosimo'ya 1952 ya da 53'de gelmişti iyi anımsamıyorum. Üniversiteyi Napoli'de bitirmişti. Ama Trieste'de doğmuş, gençliği orada geçmişti. Kendinden hiç söz etmezdi. Ona hiç kimseden mektup gelmezdi, sanki hiç arkadaşı ve akrabası kalmamış gibiydi.

Başlangıçta herkeste büyük bir merak bıraktıysa da sonradan bizden biri oldu. Başarılı bir doktordu, bir çok müşterisi vardı."

Sözlerine biraz ara verip eczanenin arkasına gitti, elinde bir bardak suyla geri döndü.

"Vinko," diye konuşmaya tekrar başladı eczacı, "içki içmezdi. Bir akşam çok hüzünlü gördüğüm için, onu birlikte yarım bardak şarap içmeye ikna ettim. Yarım bardak şarap onu sarhoş etmeye yetmişti, öyle ki onu eve götürmek zorunda kaldım. Yol boyunca ağlamaktan başka bir şey yapmıyordu. Bu ağlamanın yalnızca şaraba bağlı olmadığını anlamıştım. Onunla dairesine girdim, onun yattığından emin olmak istiyordum, yalnız bırakmaya güvenemiyordum. Banyoya gidip yüzünü yıkaması için zorladım. Burada bana çok açık bir şekilde bir şey söyledi. 'Bugün bir yıldönümü.' Ben ona neyin yıldönümü olduğunu sorduğumda 'Bir cinayetin' diye cevap verdi. 'Kırk bir yıl önce Trieste'de bir genci öldürdüm. SS'ler için çalışıyordum.' Bana bunları söylerken aniden ağlamaya başladı. 44'lü yıllarda Trieste'de bir tür orman koruyuculuğu vardı, anımsar mısınız?"

"Evet," dedi Montalbano. "Peki sonra tekrar aynı konuyu açtı mı?"

"Bir daha bundan hiç söz etmedik."

Montalbano ayağa kalktı, eczacıya teşekkür etti, adam kapıyı açar açmaz iki müşteri içeri daldı. Rizzitano, Montalbano kapıdan henüz çıkmamışken alçak sesle sordu:

"Fakat gerçekte kim bu Eva Richter?"

Sirkin sahibi Arturo Passerini'yi yakındaki bir kasabaya doğru üç karavanıyla giderken buldu. Adam ona Eva Richter'i iki ay önce Messina yakınlarında bir kasabada tanıdığını söyledi.

Yeteneğinden şaşırtıcı örnekler vererek az bir ücretle onların yanında çalışmayı önermişti. Bir tek saplantısı vardı: En kısa zamanda Carlosimo'ya varmak. O sabah günün ilk ışıklarıyla bir gece önceki seyircinin kendini astığı haberi yayıldığında, çadırı söküp gitmenin daha iyi olacağını düşünmüşlerdi. Karavanlara binerlerken Richter'in valizini bırakıp ortadan kaybolduğunu fark etmişlerdi. Montalbano valizi açtı. İçinde bir elbise, çamaşırlar, 1945 yılma ait sararmış bir gazete vardı. Kısa bir makalede cani Nazi yanlısı Vinko Spalic'in bu kez de yine büyük bir soğukkanlılıkla genç Giani Richter'i öldürdüğünü ve bir kez daha yakalanmadan kaçtığı yazıyordu. Gazetenin bir parçasına sarılı büyük bir dolu rovelver dikkatini çekti Montalbano'nun.

Kardeşinin katilini kırk yıldır arayan Eva Richter'indi bu silah, ama onu kullanmaya ihtiyacı olmamıştı.

HIRSIZ POLİS OYUNU

Montalbano'nun tek tük arkadaşlarından biri olan televizyon muhabiri Nicolo Zito'nun karısı kafasına göre yemek pişiren bir kadındı, bir başka deyişle belki de değişken karakterinin bir sonucu olarak pişirdiği yemekler herhangi bir tarife göre olmuyordu.

"Bugün seni memnuniyetle bize yemeğe davet ederdim," demişti birkaç kez Nicolo Montalbano'ya. "Ama ne yazık ki, sanırım iyi fikir değil," diye devam ettiğinde mutlaka Tanine o gün tersinden kalktığı için, makarnayı ya yakmış (ya çiğ bırakmış), eti ya tatsız tuzsuz pişirmiş (ya da acı derecesinde tuzlu pişirmiş), sosu da rezalet olmuştu ama tersine her şey yolundaysa her şey bir harika olurdu.

Otuz yaşlarında güzel bir kadındı, dolgun ve sert etleri erkeklerde kabaca dünyevi düşüncelere yol açıyordu. Bir gün Tanine onu sohbet etmek için mutfağa yanına çağırdığında (genelde yabancıları mutfağa hiç kabul etmezdi), Montalbano kadının makarna malzemelerini hazırlarken, kilo kaybettiğini, bir ocaktan diğerine bir balerin zarafetiyle neredeyse tüy gibi uçtuğunu şaşkınlıkla izlemişti. Ona ilk ve son kez baktığında melekleri andırdığını düşünmüştü.

"Umarım Tanine günümü mahvetmez," diye aklından geçirdi komiser Cannatello'ya doğru araba sürerken.

Keyifli olmadığı zamanlar o da şaka yapmazdı. Sabah yaptığı ilk şey, kalkar kalkmaz pencereye koşup gökyüzüne ve evinden iki adım ötedeki denize bakmaktı: Eğer renkler açık ve canlı ise, o günkü ruh hali de iyi olurdu; tersine bir durum söz konusu olursa o ve çevresindekiler için hiç de iyi olmazdı.

Her nisanın ikinci pazarı, Nicolo, Tanine ve yedi yaşındaki oğulları Francesco, Nicolo'nun babasından miras kalan Cannatello'daki yazlık evlerini resmi olarak açarlardı İlk misafirlerinin Salvo Montalbano olması ise artık bir gelenek haline gelmişti. Oraya gitmek için Montalbano, son sürat, rahat rahat gidebileceği iki kilometrelik kestirme yoldan gitmek yerine, arabasını toz içinde bırakan patikalar ve tozlu yollardan gitmeyi tercih ediyordu. Böylece Sicilya'nın sarp, çetin gözden uzak yollarını, zaman zaman beyaz damlı köy evlerinin görüldüğü, o saman sarısı rengindeki susamış topraklarını görmüş gibi oluyordu.

Cannatello'nun toprakları verimsizdi. Ne ekilirse ekilsin, tutmazdı. Çevreye az da olsa yeşil bir görüntü veren bitkiler ise darı makileri, yabani karpuzlar ve kaparilerdi. Bunun yanı sıra toprak ava elverişliydi. Sık sık bir darı çalılığının arkasından hızla bir tavşanın fırladığı görülürdü. Neredeyse yemek saati gelmişti ve az önce satın aldığı oniki tatlının kokusu iştahını açıyordu.

Tüm aile onu kapıda karşıladı: Nicolo, gülümseyerek sabırsızlıkla, Tanine gözleri memnuniyetten pırıl pırıl bir şekilde. Montalbano sakinleşmişti, belki de günü başladığı gibi güzel devam edecek, yaşamaya değer bir gün olacaktı.

Francesco onun arabadan bile inmesini beklemeden etrafında atlayıp zıplayarak:

"Hırsız polisçilik oynayalım mı?" dedi.

Babası onu azarladı.

"Komiseri bıktırma! Yemekten sonra oynarsınız."

O gün Tanine nedense adı "Aşk hastalığı" olan çok gösterişli bir yemek hazırlamıştı. Kimbilir nedeni aslında anlaşılıyordu: O domuz çorbasını (akciğer, dalak ve yağsız etli) kızarmış ekmekle yiyen birinin aşk hastalığından değil ama, karın ağrısından çekeceği vardı.

Yemeği büyük bir sessizlik içinde yediler, doğası gereği oldukça hareketli bir çocuk olan Francesco'nun bile ne sesi çıkıyor ne de yerinden kıpırdıyordu, anlaşılan annesinin hazırladığı lezzet cennetinde kendini kaybetmişti.

"Hırsız polisçilik oynayalım mı?"

Soru, üç büyük kahvelerini bitirdikten sonra bir anda önlenemez bir şekilde çocuğun ağzından dökülmüştü.

Montalbano, arkadaşı Nicolo'ya bakıp, gözleriyle yardım istedi, şimdi yemek üzerine küçük çocuğun arkasından koşturacak hiç mi hiç hali yoktu.

"Salvo amca şimdi biraz şekerleme yapacak. Sonra oynarsınız."

"Bak," dedi Montalbano çocuğun suratının asıldığını görünce. "Şöyle yapalım, tam bir saat sonra beni uyandırmaya sen gel, böylece oynayacak yığınla zamanımız kalır."

Nicolo'yu telefonla arayıp, televizyonla ilgili acil bir iş için çağırdılar, Montelusa'ya geri dönmek için hazırlanmaya başladı.

Montalbano misafir odasına çekilmeden önce arkadaşına Tanine ile oğlunu kasabaya götürebileceğini söyledi.

Soyunur soyunmaz, gözleri kurşun gibi ağırlaşmaya başladı, ardından derin bir uykuya daldı.

Francesco onu kolundan çekerek uyandırdığında, ona sanki henüz uyumuş gibi gelmişti.

"Salvo amca, bir saat geçti. Sana kahve getirdim."

Nicolo gitmişti, Tanine evi toplamış, şimdi de sallanır koltuğunda bir dergi okuyordu. Francesco kırlara doğru koşup saklanmak için gözden kaybolmuştu bile.

Montalbano tedbir olarak arabada bulundurduğu yağmurluğunu alıp giydi, kemerini bağlayıp yakasını Amerikan filmlerindeki dedektiflere benzemek için yukarı kaldırdı ve küçük çocuğu aramaya başladı. Saklanmada çok usta olan Francesco ise, "gerçek" bir komiser tarafından aranmanın tadını çıkarıyordu.

Nicolo'nun evi, iki hektar ekilmemiş bir arazinin ortasındaydı. Arazinin sonunda toprağın terkedilmiş olduğu açıkça belirten yıkık dökük, damının yarısı uçmuş bir ev vardı. Bu durum Montalbano'yu çok üzüyordu. Anlaşılan uzaktan da olsa çiftçi kanından gelen komiser bu ilgisizlik karşısında duyarsız kalamıyordu.

Montalbano Francesco'yu yaklaşık yarım saat aradı sonra kendini yorgun hissetti, domuz çorbası ile yediği kocaman o iki tatlının etkisi henüz geçmemişti. Çocuğun bir darı makisinin arkasında yere yüzüstü uzanmış, dikkatle ve heyecanla onu gözetlediğinden emindi. Çocuğun şeytansı saklanma yeteneği sayesinde gece olmuştu.

Bağırarak yenildiğini kabul ettiğini söylemeye karar verdi. Francesco elbet biraz sonra saklandığı delikten çıkacak, ona işiyle ilgili anlattığı olaylardan esinlenerek, rehinesi için fidye isteyecekti. Komiser küçük çocuğun daha çok ölüler, yaralılar, silahlarla dolu olaylardan hoşlandığını farketmişti.

Yenilgiyi kabul ettiğini açıklamak üzereyken birden "Ya küçük çocuk, Tanine ve Nicolo'nun kesin bir dille yasaklamalarına rağmen tek başına o yıkık dökük evin içine saklanmaya gitmişse," diye aklından geçirdi.

Koşmaya başladı. Evin önüne vardığında nefes nefeseydi. Komiser kırık kapıyı bir tekmeyle açtı, geriye doğru sıçrayıp sağ elini cebine sokup işaret parmağını silah gibi tutarak alçak ve boğuk bir sesle, tehdit edercesine konuşmaya başladı (bu konuşma şekli Francesco'yu sevinçten çıldırtıyordu).

"Ben komiser Montalbano. Üçe kadar sayıyorum. Eğer dışarı çıkmazsan, ateş ederim. Bir..."

Evin içinde komiserin karanlıkta iyi seçemediği, elleri havada bir adamın gölgesi belirdi.

"Ateş etme, aynasız."

"Silahlı mısın?" diye sordu Montalbano.

"Evet," diye cevap verdi adam ve sağ cebindeki silahı almak için bir elini aşağı indirdi. Komiser adamın tehlikeli ,bir pozisyon aldığını farketmişti.

"Kıpırdama, yoksa yakarım" diye bağırdı, işaret parmağını tehdit havasıyla sallayarak Montalbano. Adam kolunu kaldırdı.

Gözleri bir sokak köpeğininkiler gibi umutsuzca bakıyordu, uzun bir sakalı, pis ve yırtık pırtık giysileri vardı. Kuşkusuz tehlikeli biriydi, peki ama kimdi bu herif?

"O eve doğru ilerle."

Adam önde, Montalbano arkada yürümeye başladılar. Arabasını park ettiği meydana geldiklerinde komiser Francesco'nun şaşkın gözlerle, arabanın arkasından fırladığını gördü. Çocuk bu heyecanlı sahne karşısında bağırmaya başladı:

"Anne! Anne!"

Oğlunun panik dolu sesini duyan Tanine, korkuyla kapıya geldi. Komiserle göz göze geldiklerinde olanları aşağı yukarı anlamıştı. Tekrar içeri girdi ve elindeki av tüfeğini yabancının üzerine doğrulttu. Nicolo'nun gazeteci babasına ait, her zaman girişte, mermisiz olarak asılı duran çift namlulu bir silahtı bu. Nicolo hiçbir canlıyı öldürmemişti, karısı mikropları bile öldürmemek için grip tedavisi görmediğini söylerdi.

Ter içinde kalmış komiser tekrar arabayı açtı, torpidodan silahını ve kelepçeleri aldı. Derin bir nefes alıp önündeki sahneye şöyle bir baktı. Adam tıpkı bir kovboy filmindeki kadın kahraman gibi, kararlı bir şekilde ona silahını doğrultmuş, saçları rüzgârda savrulan, esmer güzeli Tanine'in önünde öylece kıpırdamadan duruyordu.

SANATÇI USTALIĞI

Telefonun sesi, daha çok beyninde bir delik açmaya kararlı bir dişçinin matkabının gürültüsünü andırıyordu. Zorlukla gözlerini açtı, komodinin üzerindeki çalar saate baktı, saat sabahın beş buçuğuydu. Kesinlikle komiserlikteki adamlarından biri önemli bir şey söylemek için arıyordu, bu saatte başka birinin aramasına olanak yoktu. Söylenerek yataktan kalktı, yemek odasına gitti, ahizeyi kaldırdı.

"Salvo, Potocki'yi tanıyor musun?"

Arayan Montelusa'daki özel televizyonlardan biri olan Retelibera'da gazetecilik yapan arkadaşı Nicolo Zito idi.

Nicolo aptalca şakalar yapan biri olmadığından sinirlenmedi.

"Kimi tanımam gerekiyor?"

"Potocki, Jan Potocki."

"Polonyalı mı?"

"İsminden öyleye benziyor. Bir kitabın yazarı galiba ama kime sorduysam bir yanıt alamadım. Sen de bilmiyorsan yandım."

Biraz düşündü. Galiba arkadaşının bu beklenmedik sorusunu yanıtlayabilecekti.

"Acaba kitabının adı Saragosa'da Bulunan El Yazıtı mıydı, biliyor musun?"

"Evet, o! Hey, Salvo sen bir tanrısın! Peki kitabı okudun mu?"

"Evet, yıllar önce."

"Bana konusundan biraz söz edebilir misin?"

"Peki ama bu kitap seni neden bu kadar ilgilendiriyor?"

"Alberto Larussa, onu iyi tanırdın, intihar etmiş. Cesedini bu sabah dörtte bulmuşlar, beni yataktan kaldırıp haber verdiler."

Komiser Montalbano kötü olmuştu. Alberto Larusa'nın çok yakın arkadaşı değildi, ama sık sık onu Raena'daki evinde ziyaret eder ve her defasında o geniş kütüphanesinden okumak için bir kitap ödünç alırdı.

"Silahla mı intihar etmiş?"

"Kim? Alberto Larussa mı? Boş versene, intihar için öyle basit bir yol seçecek biri miydi o?"

"Peki nasıl yapmış?"

"Tekerlekli sandalyeyi, elektrikli sandalyeye dönüştürmüş, bir anlamda kendisine ölüm cezası vermiş."

"Kitabın bu olayla ne ilgisi var?"

"Elektrikli sandalyenin yanındaki taburenin üzerinde duruyordu. Galiba okuduğu son kitaptı."

"Evet bunun üzerine konuşmuştuk. Kitaptan çok hoşlanmıştı."

"O halde, kim bu Potocki?"

"On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında yaşamış savaşçı bir aileden geliyordu. O araştırmacı bir gezgindi. Düşün, Fas'tan Moğolistan'a kadar her yere gitmişti. Çar onu danışmanı yapmıştı. Etnografya kitapları yayınlamış. Şu anda anımsamıyorum, bir takımada ismiydi kitabın adı. Bana sorduğun kitap Fransızca yazılmış. Bütün bildiğim işte bu."

"Peki, neden bu kitaba bu kadar değer veriyordu?"

"Bak Nicolo, sana söyledim: Hoşuna gidiyordu, tekrar tekrar okuyordu. Sanırım Potocki ile aynı duygu ve düşünceleri paylaşıyordu."

"Ama evinden dışarı adım atmadığını söylemiştin."

"Özgünlükleri açısından benziyorlardı, Potocki de intihar etmişti."

"Peki, nasıl intihar etmişti ?"

"Silahla."

"Bana özgün bir şey gibi gelmedi. Larussa daha iyisini yaptı."

Alberto Larussa'nın tanınmış biri olduğunu göz önünde tutarak haberi sabah sekize yetiştirdi, oysa önemli haberleri en çok izlenen akşam saatlerine saklardı. Haberin ilk kısmında Nicolo, cesedin bulunması ve intihar yöntemine yer verdi. Martino Zicari adında bir avcı, gece üç buçuğa doğru Larussa'nın villasının yakınlarından geçerken bodrum katındaki pencerelerden birinden duman çıktığını görmüştü. Orası bilindiği gibi Alberto

Larussa’nın laboratuvarı olduğu için, başlangıçta telaş etmemiş ancak daha sonra bir rüzgâr esintisi, burun deliklerine o duman kokusunu getirdiğinde, işte o zaman telaşlanmıştı.

Hemen jandarmaları çağırmıştı. Jandarmalar boş yere kapıyı çaldıktan sonra kapıyı kırmışlardı. Bodrum katında tekerlekli sandalyeyi, büyük bir sanatçı ruhu ile elektrikli sandalyeye dönüştüren Alberto Larussa’nın yarı kömürleşmiş cesedini bulmuşlardı. Hemen ardından bir kısa devre olmuş, alevler odayı kısmen de olsa tahrip etmişti. Ölünün yanındaki taburenin üzerinde Jan Potocki'nin bir romanı vardı. İşte bu noktada Nicolo Zito Montalbano'nun kendisine söylediklerinden yararlandı. İzleyicilerden, Larussa’nın evini yalnızca dıştan gösterdiği için özür diledi. Jandarma komutanı içeriyi çekmesini yasaklamıştı. İkinci kısımda intihar eden şahıs tanıtılıyordu. Elli yaşlarında, çok zengin biri olan Larussa, attan düşüp sakatlanmış ve otuz yıl yaşamını felçli olarak sürdürmüştü, doğduğu şehir olan Ragona'nın surlarından dışarı hiç çıkmamıştı. Hiç evlenmemişti, Palermo'da yaşayan kendinden küçük bir erkek kardeşi vardı. Okumaya tutkun biriydi, onbinden fazla kitabı içeren büyük bir kütüphanesi vardı. Bir kaza sonucu attan düştükten sonra, gerçek yeteneğini keşfetmişti: Kuyumculuk. Ama kendine özgü bir kuyumculuk anlayışı vardı. Yalnızca basit malzemeler kullanıyordu; demir, bakır parçaları, değişik renklerde camdan değersiz taşlar. Ancak bu kıymetli olmayan mücevherlerin tasarımı olağanüstü zarif bir yaratıcılığın sonucuydu. Öyle ki hepsi ayrı ayrı birer sanat eserine dönüşüyordu.

Larussa bunları satmıyor dostlarına ya da sempatik bulduğu insanlara hediye ediyordu. Daha iyi çalışabilmek için bodrum katını donanımı kusursuz bir laboratuvara dönüştürmüştü. Ölümü de orada olmuş, ardında hiçbir açıklayıcı bilgi bırakmamıştı.

Montalbano televizyonu kapatıp evde olmasını umarak Livia’nın Genova, Boccadasse'deki evine telefon etti. Nitekim evdeydi, ona haberi verdi. Livia Larussa'yı tanıyordu, araları da oldukça iyi olduğundan her Noel, adam ona kendi kreasyonundan bir örnek hediye ediyordu. Livia kolay kolay ağlayan kadınlardan değildi, ama Montalbano onun sesinin titrediğini hissetti.

"Peki bunu neden yaptı? Bana hiç böyle bir şeyi yapabilecek bir adammış gibi gelmemişti."

Öğleden sonra üçe doğru komiser, Nicola'ya telefon etti.

"Yeni bir şey var mı?"

"Oldukça. Biliyorsun, Larussa’nın laboratuvarmda elektrik tesisatının bir kısmı trifaze idi. Soyunduktan sonra el ve ayak bileklerine kulaklığa benzer geniş bir metal şeridi göğsünden geçirerek taktı. Akımın daha etkili olabilmesi için, ayaklarını su dolu bir leğenin içine soktu. Elbette tüm bu teçhizatı, sabırla kendi elleriyle yapmıştı."

"Akım düğmesini nasıl çalıştırdığını biliyor musun? Sandalyeye bağlı olduğunu anlamış gibiyim."

"İtfaiye şefi bana bir timer olduğunu söyledi. Dahice değil mi? Ah, bir şişe de whisky içmiş."

"Aslında ağzına içki koymazdı, biliyor muydun?"

"Hayır."

"Bana akımı geçirmek için gerekli malzemeyi onun hazırladığını söylerken aklıma gelen bir şeyi söylemek istiyorum. Yanına Potocki'nin kitabını koymasının bir açıklaması var."

"O halde bana bu mübarek kitapta ne olduğunu söyler misin?"

"Hayır, çünkü bizim olayımızda bizi ilgilendiren kitap değil yazarı."

"Yani?"

"Potocki'nin kendini nasıl öldürdüğünü anımsadım."

"Bana daha önce söylemiştin! Silahla öldürmüştü kendini."

"Evet ama o zamanlar ağızdan doldurmak, tek mermili silahlar vardı."

"Ee...?"

"Ölmeden üç yıl önce Potocki gümüş bir çaydanlığın kapağının üzerindeki minik topu çıkarttı. Her gün birkaç saat onu törpüleyip düzeltiyordu. Doğru çemberi elde edene dek üç yılını harcadı. Sonra onu kutsayarak silahının namlusuna yerleştirdi ve sonunda kendini öldürdü.

"Oh İsa aşkına! Ben bu sabah Larussa’nın özgünlük açısından üstün olduğunu söylemiştim ama şimdi Potocki ile berabere olduğunu anladım. Bir başka deyişle sonuçta kitap bir tür mesajdı: üstadım Potocki gibi sıra dışı bir şekilde intihar ettim."

"Bu anlama geldiğini galiba söyleyebiliriz."

"Neden daha kesin konuşmuyorsun?"

"Doğrusu bilmiyorum."

Ertesi gün onu arayan Nicolo oldu. Yaratıcılık yönü yüzünden hâlâ merak uyandıran Larussa’nın intiharı konusun da ona gösterecek önemli bir şey olduğunu söyleyince, Montalbano hemen Retelibera'nın ofisine gitti.

Nicolo Larussa'nın vasisi olan Giuseppe Zaccaria ve araştırmaları yürüten teğmen Olcese ile röportaj yapmıştı.

Zaccaria Palermolu kaba ve asık suratlı bir iş adamıydı

"Sizin sorularınıza cevap vermek zorunda değilim."

"Elbette mecbur değilsiniz, ben sadece size... ."

"Sizin de televizyonunuzun da canı cehenneme!"

Zaccaria arkasını dönüp oradan uzaklaşmaya hazırlandı.

"Larussa'nın elli milyarlık bir mal varlığı olduğu doğru mu?"

Zito kesinlikle blöf yapıyordu, ama Zaccaria bu blöfü yuttu. Hızla önüne döndü, kızdığı her halinden belliydi.

"Böyle bir saçmalığı size kim söyledi?"

"Araştırmalarım sonucu edindiğim bir bilgi bu."

"Bakın, zavallı Larussa zengindi ama o kadar da değil. Pay senetleri değişik hisse senetleri vardı, ama tekrar ediyorum kendini öldürecek kadar değildi."

"Mirası kime kalıyor?"

"Ondan küçük bir erkek kardeşi olduğunu bilmiyor musunuz?"

Teğmen Olcese bir doksan beş boyunda sırık gibi bir adamdı. Kibar ama bir buz parçası kadar soğuktu.

"Edinilen yeni bilgilerin hepsi ama hepsi Larussa'nın intihar ettiği yönünde. Biraz karmaşık. Ama sonuçta bir intihar. Kardeşi de..."

Teğmen Olcese bir anda konuşmasını yarıda kesti.

"Hepsi bu, iyi günler."

"Kardeşiyle ilgili bir şey söylüyordunuz..."

"İyi günler."

Montalbano arkadaşı Nicolo'ya baktı.

"Beni neden buraya getirttin? İki röportaj da bana aydınlatıcı gibi gelmedi."

"Seni hep bilgilendirmeye karar verdim. Beni inandıramazsın, Salvo. Bu intiharda hoşuna gitmeyen bir şey var, öyle değil mi?"

"Rahatsız eden desem daha doğru olur."

"Bana anlatmak ister misin?"

"Konuşalım, nasıl olsa davayla ben ilgilenmiyorum. Ama bana bu anlattıklarımı haber yapmayacağına dair yemin etmelisin."

"Söz veriyorum."

"Livia bana telefonda Larussa'nın kendini öldürecek bir tip olmadığını söyledi. Ben onun duyarlılığına inanıyorum."

"Tanrım Salvo! Bu elektrikli sandalyenin dahiyane projesi Larussa gibi özgün birinin imzasını taşıyor. Nasıl diyeyim markası var!"

"İşte beni rahatsız eden nokta bu. Yaptığı bu sanatsal faaliyetlerinden haber aldığımızda bir tane bile moda dergisi ile röportaj yapmayı kabul etmemesini nasıl buluyorsun?"

"Bir keresinde ben de röportaj yapmak istediğimde kabul etmemişti. Tam bir ayıydı."

"Ayı olmasına ayıydı. Ragona belediye başkanı bir hayır işi için onun çalışmalarından bir sergi yapmayı önerdiğinde ne yaptı biliyor musun? Öneriyi reddetti, ancak belediye başkanına yirmi milyonluk bir çek gönderdi."

"Doğru."

"Sonra bir de gözler önüne serilmiş Potocki'nin romanı var. Göstericiliğinin bir başka ustalığı. Hayır bütün bunlar her zamanki yöntemlerine uymuyor."

Sessizce bakıştılar.

"Bu küçük kardeşle görüşsen iyi olur," diye fikir verdi komiser.

"Sekiz haberlerinde Nicolo Zito daha önce Montalbano'ya gösterdiği iki röportajı yayınladı. Retelibera'daki haber programı bittiğinde komiser 08. 30'da başlayan özel televizyon olan TeleVigata'daki haberleri açtı. Doğal olarak açılış Larussa'nın intihar haberiyle olmuştu. Merrin Galluzzo'nun kayınbiraderi olan gazeteci Simone Prestina teğmen Olcese ile röportaj yapmıştı.

"Edinilen yeni bilgilerin" diye Nicolo Zito'ya cevap verirken kullandığı aynı sözlerle konuşmasına başladı teğmen "hepsi ama hepsi intihar yönünde, biraz karmaşık fakat sonuçta bir intihar."

"Ne hayal gücü var şu teğmenin!" diye düşündü komiser ama o konuşmasına devam etti.

"Kardeşi de..."

Teğmen Olcese birden konuşmasını yarıda kesti... "İyi günler," dedi ve oradan uzaklaştı. Montalbano ağzı açık kalakalmıştı. Sonra teğmenin her zaman iyi bir izlenimi olduğu için, Prestia'nın da sesi yalnızca sahası dışında çıktığından ara sıra gazeteciler arasında da olduğu gibi Zito'nun görevi Prestio'ya devrettiğinden kuşkulandı.

"Olcese'nin röportaj işini Prestia'ya sen mi verdin?"

"Yok canım!"

Yeniden düşüncelere daldı. Bu tiyatro da neyin nesiydi? Belki de teğmen Olcese iki metre boyuyla görünmek istediğinden daha az aptaldı. Peki bu sergilenen tiyatronun amacı ne olabilirdi? Amaç şundan başkası olamazdı: gazetecileri intihar eden kişinin kardeşine karşı kışkırtmak. Peki bundan ne elde edebilirdi? Her neyse, kesin olan bir şey vardı: bu intihar deyim yerindeyse teğmene yanık kokuyordu.

Üç gün boyunca Palermo'da, Nicolo, Prestia ve diğer gazeteciler Larussa'nın erkek kardeşi Giacomo ile görüşmeye çalıştılarsa da hiçbiri bunu başaramadı. Evinin önünde beklediler. Latince dersi verdiği liseye gittiler. İzine rastlamadılar, sanki görünmez olmuş gibiydi. Neden sonra okul müdürü profesör Larussa'nın on gün izine çıktığını söylemeye karar verdi. Ağabeyinin cenazesinde bile ortaya çıkmamıştı, (tören kilisede olmuştu, intihar eden zengin kişiler, aklı başında kabul edilmedikleri için çılgın davranışlarından sorumlu tutulmazlardı.) Bu tıpkı diğerleri gibi bir cenaze töreniydi ve komiserin hafızasında karmaşık bir anının yeniden canlanmasına neden oldu. Livia'ya telefon etti.

"Seninle bir gün Alberto Larussa'yı ziyaret etmeye gittiğimde sanırım, sana istediği cenaze töreninden söz etmişti, değil mi?"

"Evet şaka ediyordu ama yarı ciddiydi galiba. Beni çalışma odasına götürüp resimler göstermişti."

"Ne resimleri?"

"Kendi cenazesinin. Cenaze arabasını tahmin edemezsin, iki metre boyunda ağlayan melekler, sevgi melekleri öyle şeyler. Her şey maun ağacı ve altındandı. Zamanı geldiğinde arabayı yaptırtacağını söylemişti. Çelenk taşıyıcıların giysilerini bile tasarlamıştı. Kasadan hiç söz etmeyelim. Belki ancak firavunların böyle bir tabutu vardı."

"Ne garip!"

"Ne?"

"Onun gibi içine kapanık, ayı gibi birinin, senin dediğin gibi gösterişli bir firavun cenazesi hayal etmesi."

"Öyle. Ben de şaşırmıştım. Ama o ölümün, hayatta iken sahip olduğumuz niteliklerin, ölümden sonra tamamen zıttını sergileyeceğimiz bir değişim olduğunu söylemişti."

Bir hafta sonra Nicolo Zito'nun hazırladığı haber programı büyük sansasyon yarattı. Alberto Larussa'nın laboratuvarında intihar için hazırladığı nesneleri kaydetmeyi başarmıştı. El ve ayak bileklerine takılacak dört bilezik, en az iki parmak genişliğinde göğsüne bağlayacağı bakır bir şerit kulaklarına takmak için, kulaklığa benzer ancak ucundaki hoparlör yerine dikdörtgen metal tabaklar olan bir tür başlık. Montalbano bütün bunları gece yarısı haberlerinde gördü Hemen Nicolo'ya telefon edip bunları incelemek istediğini söyledi. Zito ertesi sabah için ona söz verdi.

"Peki ama seni neden ilgilendiriyorlar?"

"Nicolo onlara iyi baktın mı? Onlar senin benim yapabileceğimiz türden şeyler, oysa biz onları yapmayı bilmiyoruz. Öylesine kaba eşyalar ki almaya kalksan plajda satılan eşyalar arasında bile bulursun. Alberto Larussa gibi sanatçı biri, bence böylesine banal eşyaları kullanmazdı, üzerinde böylesi kötü kalitesiz nesnelerle ölü bulunmayı ise hiç istemezdi."

"Sence ne anlama geliyor bu?"

"Bence anlamı şu: Alberto Larussa intihar etmedi, öldürüldü. Katil intihar şeklinin Larussa'nın garipliği ve yaratıcılığı ile bağıntılı olmasına dikkat etti."

"Belki de teğmen Olcese'yi uyarmak yerinde olur."

"Bir şey bilmek ister misin?"

"Elbette."

"Teğmen Olcese bizim bildiklerimizden daha fazlasını biliyor."

Teğmen Olcese öylesine çok şey biliyordu ki Alberto Larussa'nın ölümünden tam yirmi gün önce kardeşi Giacomo'yu tutuklamıştı. Aynı akşam Retelibera'da, ekrana çıktığı zaman iyi görüntü vermek isteyen savcı yardımcısı Giampaolo Boscarino programa çıktı.

"Doktor Boscarino, profesör Larussa neyle suçlanıyor?" diye sordu Nicolo Zito.

Boscarino cevap vermeden önce kumrala çalan bıyıklarını düzeltip kravatının düğümünü elledi, bir elini ceketinin yakasında gezdirdi.

"Kardeşi Alberto'yu acımasızca öldürüp tüyler ürpertici bir sahneleme ile intihar olarak göstermeye çalışmaktan."

"Bu sonuca nasıl vardınız?"

"Üzgünüm, soruşturma gereği bunu açıklayamam."

"Bize gerçekten hiçbir şey söyleyemez misiniz?"

Bir elini ceketinin yakasında gezdirdi, kravatının düğümünü elledi, kumrala çalan bıyıklarını düzeltti.

"Giacomo Larussa açıkça görülüyor ki çelişkiler içindeydi. Teğmen Olcese tarafından başarıyla yürütülen araştırmalar profesörün durumunu ağırlaştıran bir takım verileri ortaya çıkardı."

Kumrala çalan bıyıklarını düzeltti, kravatının düğümünü elledi ve o esnada görüntü değişti. Şimdi ekranda Nicolo Zito'nun yüzü görülüyordu.

"75 yaşındaki Ragonalı bay Filippo Alaimo ile görüşmeyi başardık. Onun şahitliği bu suçlamada çok etkin olacaktır."

Bu kez görüntüye ayaklarının dibinde büyük bir köpek yatan bir çiftçi girdi.

"Adım Filippo Alaimo. Siz, bayım ve siz, gazeteci bey bilmelisiniz ki uykusuzluk sorunum var bir türlü uyuyamıyorum. Adım Filippo Alaimo..."

"Bunu daha önce de söylediniz," diye araya girdi Zito.

"Hay Allah, ne diyordum? Ah evet. Evde kalmaktan sıkıldığım zamanlar gece saat kaç olursa olsun, köpeği uyandırıp onu gezmeye götürürüm. Tabii adı Piri olan köpeğim uykusunun ortasında uyandırıldığı için çok sinirli olur."

"Böyle durumlarda köpeğiniz ne yapar?" diye yine hariçten sordu Nicolo.

"Sizi ve gazeteci beyi, gecenin bir vaktinde, uykunuzun ortasında uyandırıp 2 saat gezmeye gitmeye zorlasalar kızmaz mısınız? Köpek de kızar elbette. Bu yüzden Piri harekeden herhangi bir şey görse insan, hayvan veya araba hem saldırır."

"13'ü ile 14'ü arasındaki gece de aynı şey olmuştu, öyle değil mi?" Nicolo seyircilerin anlamakta güçlük çekmemeleri için araya girme ihtiyacını hissetmişti. "Siz bay Larussa'nın evinin yakınında olduğunuz için bahçe kapısından hızla bir araba çıktığını gördünüz..."

"Evet bayım. Tıpkı sizin dediğiniz gibi oldu. Araba dışarı çıkarken Piri saldırdı, arabayı kullanan o adi herif benim köpeğime çarptı. Burada keselim bayım, gazeteci bey."

Filippo Alaimo eğilip köpeğini tasmasından tuttu, onu kaldırdı, hayvanın arka ayakları sargılıydı.

"Saat kaçtı bay Alaimo?"

"Galiba sabahın iki buçuk ya da üçüydü."

"Peki siz ne yaptınız?"

"Ben arabanın üzerine doğru koşup o adi herife bağırmaya başladım, sonra plakayı aldım."

Ekrana yeniden Nicolo Zito'nun görüntüsü gelmişti.

"Oldukça yetkili makamlara göre, bay Alaimo'nun not ettiği plaka numarası profesör Giacomo'nun arabasına ait. Şimdi şöyle bir sorunumuz var. Gecenin o saatinde Giacomo Larussa'nın kardeşinin evinde ne işi vardı? İki kardeşin arasının pek iyi olmadığını biliyoruz. Bu soruyu şüphelinin savunmasını üstlenen avukat Gaspare Palillo'ya yöneltelim."

Şişman, pembe yüzlü bir adam olan avukat Palillo tıpkı bir domuzcuğu andırıyordu.

"Sorunuzu yanıtlamadan önce ben de bir soru sormak istiyorum. İzin verir misiniz?"

"Buyrun."

"Genelde gözlük kullanan şahit Alaimo Filippo'ya kim o gece gözlük takmamasını tavsiye etti? Bu 75'lik emeklinin on derece miyobu var, yani görüşü çok zayıf. Gecenin iki buçuğunda, bir far ışığında, hareket halindeki bir arabanın plaka numarasını nasıl görebilir? Haydi, canım! Şimdi sizin sorunuza geliyorum. Son ayda iki kardeşin ilişkilerinin daha iyiye gittiği gözlenmiştir, nitekim o ay müvekkilim tam üç kez Ragona'ya ağabeyinin evine gitti. Bu yakınlaşma girişimi ağabeyini çok etkilemişti, ona her defasında yalnızlığa artık

katlanamadığını, kendini çok çökmüş hissettiğini, onun yakınlığına ihtiyacı olduğunu söylüyordu. Ayın 13'ünde müvekkilimin Ragona'ya gidip ağabeyiyle birkaç saat geçirdiği doğrudur. O gün diğerlerinden daha da sıkıntılı görmüştü onu ve akşam yemeğinden önce saat 8 gibi Palermo'ya dönmek için yola çıkmıştı. İntihar haberini ertesi sabah yerel bir radyodan duymuş."

Bunu izleyen günlerde genelde bu tip vakalarda rastlanan türden şeyler oldu.

Palermolu Michele Ruoppolo, 14'ü sabahı saat dörtte evine dönerken, o saate profesör Giacomo Larussa'nın arabasının geldiğini gördüğünü söyledi. Ragona'dan Palermo'ya en fazla iki saatte gelinir. Eğer profesör akşam sekizde ağabeyinin evinden ayrıldıysa nasıl olur da yolda sekiz saat oyalanmıştı?

Avukat Palillo profesörün eve saat onda vardığını, ancak kardeşini düşünmekten bir türlü uyku tutmadığını, sabahın üçünde aşağı inip arabasına atladığı gibi sahil boyunca uzun bir gezinti yaptığını söyledi.

Arcangelo Bonocore ayın 13'ünde akşam altıya doğru Alberto Larussa'nın evi yakınlarından geçerken içeriden şiddetli bir kavga sesi duyduğuna tekrar tekrar yemin etti.

Avukat Palillo müvekkilinin olayı çok iyi anımsadığını söyledi. Aralarında hiçbir kavga olmamıştı. Bir ara Alberto Larussa ilgi duyduğu bir programı izlemek için televizyonu açmıştı. Filmin adı "Marshall" idi. O bölümde iki kişi arasında şiddetli bir döğüş olmuştu. Avukat Pallillo filmin çekilmiş bir video kasetini seyrettirebilirdi.

Olaylar teğmen Olcese'nin yargıç Boscarino'nun daha önce yaptığı gibi, kolları sıvamasına kadar bir hafta böyle sürüp gitti.

Cesedin incelenmesinden hemen sonra teğmen bu denli vahşi bir davranışın kanıtı olabilecek herhangi bir kâğıt, açıklayıcı bir evrak bulunması için emir verdi. Herhangi bir şey bulunamamıştı, çünkü Alberto Larussa'nın açıklayacak hiçbir şeyi yoktu; intihar etmek onun aklının ucundan bile geçmemişti.

Buna karşılık yazı masasının soldaki ilk çekmecesinde -kilitli olmayan diye vurguladı Olcese- üzerinde "ölümümden sonra açılacak" yazılı bir zarf buldular. Bay Larussa öldüğü için açılabilir diyerek mantık yürüten teğmen, emir verdikten sonra zarfı açtılar. İçinde birkaç satırlık bir yazı vardı: "Bütün mal varlığımı, hisselerimi, pay senetlerimi, arazilerimi, evlerimi ve diğer mallarımı sevgili erkek kardeşim Giacomo'ya bırakıyorum." Altında da imzası vardı. Ancak herhangi bir tarih atılmamıştı. Teğmeni kuşkulandıran da buydu. Bu yüzden vasiyeti yazı ve kimyasal açıdan incelemeye aldı. Kimyasal araştırma sonucu kullanılan özel mürekkebin Alberto Larussa'nınkiyle aynı olduğu ve mektubun en fazla bir ay önce yazıldığı ortaya çıkmıştı.

Palermo mahkemesinin eksperleri tarafından incelenen yazının ise Alberto Larussa'nın yazısının son derece başarılı bir taklidi olduğu anlaşılmıştı.

Sahte vasiyet olayını avukat Palillo sindirememişti.

"Ben araştırmaları yürüten kişilerin kafalarında nasıl bir tablo oluşturduklarını biliyorum. Müvekkilim ağabeyini görmeye gidiyor, bir şekilde onu bayıltıyor, Palermo'da birine yaptırttığı infaz için gerekli malzemeyi arabadan alıyor, baygın ağabeyini laboratuvara taşıyor (onun da onayladığı gibi, ağabeyi onu birkaç kez orada karşıladığı için laboratuvarı çok iyi biliyordu) ve o tüyler ürpertici sahneyi hazırlıyor. Ancak sorarım size; aynı şeyleri içeren yasal, gerçek bir vasiyet varken, sahtesini yazmaya ne gerek vardı? Daha iyi açıklayayım: Alberto ve Giacomo'nun babası, Angelo Larussa'nın vasiyeti şöyleydi: taşınır, taşınmaz bütün mal varlığımı ilk oğlum Alberto'ya bırakıyorum. Onun ölümünden sonra ise bütün mal varlığı küçük oğlum Giacomo'ya geçecektir. O halde sorarım size: bu boş yere hazırlanan ikinci sahte vasiyet kimin işine yarayacaktı?"

Montalbano gece yarısı haberlerinde Olcese ile avukat Pallio'nun sözlerini duyduğunda, üzerinde donu, yatmak üzereydi. Haberi dinledikten sonra o ikisi bütün uyuma isteğini öldürmüşlerdi. Gece olağanüstü sakindi, öylece olduğu gibi, üzerine bir şey giymeden, deniz kenarına indi. İkinci vasiyet hoşuna girmiyordu. İşi suçlularla olmasına rağmen, komiser o yazıda aşırıya kaçan bir şeyler sezinliyordu. Öte yandan, o olayda herşey biraz abartılıydı. Ancak o sahte vasiyet, fazladan fırça çekilmiş bir tablo, kat kat sürülmüş bir renk gibi sırıtıyordu. Kimin işine yarayacak? diye sormuştu avukat Palillo. Cevap birdenbire önüne geçilmez bir şekilde dudaklarının ucuna geldi, sanki bir fotoğraf çekilirken flaş patlamışcasına, göz kamaştıran bir ışık görür gibi oldu, derken bacakları güçsüzleşti, ıslak kumun üzerine oturmak zorunda kaldı.

"Nicolo? Ben Montalbano. Ne yapıyordun?"

"İzin verirsen, bu saatte doğal olarak uyumaya gidiyordum. Olcese'yi dinledin mi? Her zaman sen haklısındır: Giacomo Larussa yalnızca bir çıkarcı katil değil aynı zaman da bir canavar!"

"Dinle, birkaç not alabilecek durumda mısın?"

"Biraz bekle, gidip bir yerlerden kâğıt, kalem bulayım İşte tamam. Söyle."

"Önceden belirteyim ki, Nicolo, bu adamlarıma yaptırtamayacağım kadar ince bir iş, eğer işin içine polis girerse sonuç kötü olur. Sonuç olarak ben de işin içinde gözükmemeliyim. Anladın mı?"

"Tamam. Sorumluluk bende."

"İyi. İlk olarak bilmek istediğim, Alberto Larussa'nın yıllarca kardeşini görmek istememesinin nedeni."

"Bunu öğrenmeye çalışacağım."

"İkincisi. Yarın bizzat Palermo'ya gidip Olcese'nin danıştığı yazı okuma uzmanı ile görüşmelisin. Ona yalnızca şu soruyu sormalısın, iyi not et: Birinin yazısı taklit ediliyor gibi yapılabilir mi? Bugünlük bu kadar yeter."

Oldukça akıllı biri olan Nicolo Zito'nun uzmana yönelteceği sorunun anlamını kavraması yalnızca on saniye sürmüştü.

"Kahretsin!" diye bağırdı.

Deyim yerindeyse, canavarın resmi ilk sayfaya basılmıştı. Gazetelerin büyük bir kısmı, dava ulusal boyutlara ulaştığından, okul müdürü, meslektaşları ve öğrencilerine göre kusursuz bir eğitici olan profesör Giacomo Larussa'nın kişiliği üzerinde duruyordu. Bu başarılı öğretmen, kardeşinin bir anlık zayıflığından yararlanıp, onun güvenini tıpkı sinsi bir yılan gibi kazanarak onu öldürmeyi başarmış korkunç bir katile dönüşmüştür. Tüm kitle iletişim araçları, bu noktada mahkemenin gereksiz bir merasim olacağı görüşünü savunmuşlardı.

Komiser gazetelerdeki o mahkumiyet haberlerini okudukça, kendi kendini yiyip bitiriyordu, ama henüz elinde, geçen gece anladığı o inanılmaz gerçeği ispat edecek yeterli bir delili yoktu.

Gece geç saatlerde, en sonunda Nicolo Zito telefon etti.

"Şimdi döndüm. Ama oldukça haberim var."

"Anlat."

"Sırayla gideyim. Avukat Palillo, iki kardeş arasındaki bu nefretin nedenini biliyormuş. Bunu dediğine göre müvekkili anlatmış. Konuya gelelim: Alberto Larussa, tüm kasabalının sandığı gibi otuz bir yıl önce attan düşüp sakatlanmamış. Bu, gerçeği saklamak için babası Angelo'nun etrafa yaydırdığı bir söylentiymiş. İki kardeşin şiddetli bir kavgaya tutuştukları bir gün, Alberto merdivenlerden yuvarlanıp belkemiğini sakatlamış. Giacomo'nun onu ittiğini söylemiş. Giacomo ise Alberto'nun hatalı bir adım attığı için düştüğünde ısrar ediyormuş. Babaları Angelo olayı bir at kazası hikâyesi ile örtmeye çalışmış, Giacomo'yu bir anlamda Alberto'ya boyun eğdirerek vasiyetiyle cezalandırmış. Bu bana gerçek gibi geldi."

"Bana da. Ya yazı okuma eksperi?"

"Güçlükle görüşebildiğim eksperin, sorum karşısında kafası son derece karıştı, çok şaşırdı. Kekelemeye başladı. Lafı uzatmayayım, bu soruya olumlu bir cevap verilebileceğini söyledi. Çok ilginç bir şey daha ekledi: Bir insan kendi yazısını ne denli taklit ederse etsin, çok dikkatli bir inceleme ile bu sahtekârlık ortaya çıkarmış. Ben de ona bu tip dikkatli bir incelemede bulunup bulunmadığını sordum. Bana açık açık hayır cevabını verdi. Nedenini biliyor musun? Çünkü savcı yardımcısının ona yönelttiği soru Alberto Larussa'nın yazısının taklit edilip edilmediğiymiş, Alberto Larussa'nın kendi yazısını taklit edip etmediği değil. Aradaki ince noktayı anladın mı?"

Montalbano cevap vermedi, arkadaşına vereceği başka bir görevi düşünüyordu.

"Dinle, kesinlikle Alberto'nun merdivenlerden düştüğü günü öğrenmelisin."

"Bu neden önemli?"

"Bilmiyorum, ama önemli olduğunu düşünüyorum."

"Peki, ben biliyorum. 13 nisanda ..."

Birden konuşmasına ara verdi, Montalbano Nicolo'nun güçlükle soluduğunu hissetti.

"Oh İsa aşkına!" diye mırıldandığını duydu.

"O halde, hesaplarını bitirdin mi?" diye sordu Montalbano. "Kaza 31 yıl önceki 13 nisanda olmuştu. Alberto Larussa'nın intihar ettiği ya da öldürüldüğü gün de 31 yıl sonraki 13 nisan günüydü. Dikkat edersen 31,13 rakamının tersi."

"Larussa, Potocki'nin kitabını elektrikli sandalyenin yanına, bir tür meydan okuma işareti olarak bırakmıştı," dedi Montalbano.

Nicolo ile San Calogero lokantasında, taze taze soslu tekir balığını mideye indiriyorlardı.

"Neyi anlatmaya çalışıyordu o kitapla?" diye yineledi Nicolo.

"Bak, Potocki çaydanlığın üzerindeki minik topu törpülemeye başladığında, zamanla ilgili bir hesap yaptı: Ben bu top tabancanın namlusuna girene dek yaşayacağım. Alberto Larussa, intikamının zamanlamasını çok iyi yapıp 31 yıl sonra, yine 13 nisanda almalıydı. Potocki'nin zamanlamasını yaptığı gibi. Seni şaşırmış görüyorum. Ne var?"

"Olan şu," dedi Nicolo. "Dikkatimi bir şey çekiyor: neden Alberto Larussa intikamını düştükten on üç yıl sonra almamış?"

"Bunu ben de kendi kendime sordum. Belki onu engelleyen bir şeyler vardı, belki o zaman babası sağdı ve durumu anlamasından endişe etmişti, istersen araştırırız. Önemli olan bunca yılı beklemek zorunda kalmış."

"Şimdi nasıl davranmalıyız?"

"Ne anlamda?"

"Nasıl, ne anlamda? Bütün bu hikâyeleri aramızda anlatıp Giacomo Larussa'yı hapiste mi bırakalım?"

"Sen ne yapmak istiyorsun?"

"Ne bileyim... Teğmen Olcese'ye gidip her şeyi anlatmak. Bana dürüst biri gibi geliyor."

"Sana güler."

"Neden?"

"Çünkü bizimkisi yalnızca lâf, havada kalan şeyler, somut bir yanı yok. Mahkemeye sunmamız gereken delillere ihtiyacımız var, elimizde ise hiçbir şey yok, bunu göz önüne al, lütfen."

"O halde?"

"Bırak da bu gece düşüneyim."

Her zamanki televizyon seyretme giysisiyle, bir başka deyişle, don atlet, ayakları çıplak bir şekilde videosuna bir gece önce Nicolo'nun verdiği kaseti yerleştirerek rahatça koltuğuna oturdu, bir sigara yakıp kaseti çalıştırdı. Kasetin sonuna geldiğinde, tekrar başa sardı. Bu işlemi üç kez daha tekrar etti. Tekerlekli sandalyeyi elektrikli sandalyeye dönüştüren nesneleri tek tek inceledi. Gözleri yorgunluktan ağrımaya başlamıştı.

Işığı söndürdü, ayağa kalkıp, yatak odasına gitti, dolabın en üst çekmecesini açıp içinden bir kutu aldı ve tekrar gelip koltuğa oturdu. Kutunun içinde zavallı Alberto'nun ona hediye ettiği parlak bir kravat iğnesi vardı. Ona uzun uzun bakıp elinde tutmaya devam ederek, tekrar kaseti çalıştırdı. Bir anda videoyu kapatıp, kutuyu tekrar dolabın içine koydu, saatine baktı. Saat sabahın üçüydü. On saniyelik bir tereddütden sonra ahizeyi kaldırdı, bir numara çevirdi

"Aşkım, ben Salvo."

"Tanrım, Salvo ne oldu?" diye sordu endişeyle uyku sersemi Livia.

"Bana bir iyilik yapmanı istiyorum. Bağışla ama benim için çok önemli. Alberto Larussa sana neler hediye etmişti?"

"Bir yüzük, iki broş, bir bilezik, iki çift küpe. Hepsi de çok güzel. Geçen gün, onun öldüğünü öğrendiğimde ortaya çıkarmıştım onları. Tanrım, ne korkunç bir şey! Kardeşi tarafından vahşice bir şekilde öldürülmek!"

"Belki de olaylar senin dediğin gibi değildir, Livia."

"Neler diyorsun?"

"Sana sonra açıklarım. İşte, şimdi bana bu eşyaları tanımlaman gerekiyor, şekil olarak değil de kullanılan malzemeler açısından, anlatabildim mi?"

"Hayır."

"Tanrım, Livia o kadar açık konuştum ki! Örneğin, demir ya da bakır her neyse telin kalınlığı ne kadar?"

Montalbano'nun telefonu çaldığında sabah saat henüz yedi olmamıştı.

"Salvo, ne yapmayı düşündün?"

"Bak, Nicolo, tek bir yönde hareket edebiliriz, ama biraz ip üstünde yürümek gibi olacak."

"Boka battık desene."

"Evet, ama göğsümüze kadar. Tamamen içine gömülmeden yapacak bir şeyimiz var en azından. Bize yeni bir şeyler söyleyebilecek tek kişi, kendisinden kuşkulandığımız Giacomo Larussa. Onun avukatına telefon edip en küçük ayrıntısına kadar Alberto'ya yaptığı üç ziyareti anlatmasını iste. Ama her şeyi. Sinek bile uçtuysa haberim olacak. Hangi bara girmişler, ne yemişler, nelerden söz etmişler. Önemsiz ayrıntıları, ona gereksiz gibi gelen ayrıntıları da öğren. Onu öyle bir zorla ki, beyni düşünmekten fıtık olsun, görelim seni."

"Sayın doktor Zito," diye başlıyordu avukat Palillo'nun Nicolo'ya yazdığı mektup. "Müvekkilimin bu yıl 2, 8, 13 nisan günleri ağabeyine yaptığı üç ziyaretin detaylarını size harfiyen iletiyorum."

Avukat, her ne kadar görüntüsü Walt Disney'deki domuzcukları andırsa da düzenli ve kurallara bağlı bir adamdı.

Ayın ikisindeki ilk ziyarette, Alberto kardeşini kendinden uzak tutmakta direttiği için özür dileyip pişmanlığını dile getirmekten başka bir şey yapmamıştı. Kazadan söz etmenin artık bir önemi yoktu, ne onun mu adımını yanlış attığı, yoksa Giacomo'nun mu onu ittiğinin bir anlamı yoktu artık. Bunların üzerine artık bir sünger koyalım demişti. Hem dahası duygusal açıdan tıpkı bir köpek gibi yalnız olduğunu ve bu durumun artık onu yormaya başladığından da söz etmişti. Son zamanlarda, bunalımlı günler geçirdiği, tekerlekli sandalyede saatlerce oturup hiçbir şey yapmadığı oluyordu. Bazı zamanlar ise panjurları indirip, düşünüyordu.

"Neyi?" diye sormuştu ona Giacomo. Alberto şöyle yanıtlamıştı: "Yaşamımın başarısızlığını." Daha sonra ona laboratuvarı gezdirmiş, çalıştığı nesneleri göstermiş ve ona göz kamaştırıcı bir saat zinciri hediye etmişti. Ziyaret 15'den 18'e kadar tam üç saat sürmüştü.

Ayın sekizindeki ikinci buluşmada, her şey geçen ziyaretin neredeyse bir fotokopisi gibi gelişmişti. Bu kez hediye bir kravat iğnesiydi. Ancak Alberto'nun bunalımı iyice ağırlaşmıştı, Giacomo bir an sanki gözyaşlarını güçlükle tutuyor izlenimine kapılmıştı. Görüşmenin süreci iki buçuk saatti; saat 16'dan 18. 30'a kadar. Bir anlaşma yaparak ayrıldılar.Giacomo ayın on üçünde öğle yemeğine gelecek ve en az akşam sekize kadar kalacaktı.

Son kez görüştükleri, 13 nisan günü diğerlerinden biraz farklılık gösteriyordu. Giacomo biraz erken gelmişti ve ağabeyini oldukça keyifsiz ve sinirli bulmuştu. Mutfakta hizmetçiyle tartışmış, ardından rahatlamak için yere bir tava atmıştı. Kendi kendine mırıldanıp duruyor, Giacomo ile neredeyse hiç konuşmuyordu. Saat on ikiden biraz önce kapı çaldı, Alberto kapıyı açmayan hizmetçiye bağırınca Giacomo kapıyı açmaya gitti: Elinde büyük boyutlarda bir paket olan bir express posta dağıtıcısı idi. Giacomo ağabeyi adına imza attı ve zarfın üzerine yapıştırılmış etiketin üzerindeki gönderen kısmını güçlükle okudu. Alberto paketi onun elinden yırtarcasına çekip çok sevdiği biri gibi göğsüne dayadı. Giacomo ona paketin içinde bu denli önemli ne olduğunu sorduğunda Alberto cevap vermedi, yalnızca zamanında geleceğinden az daha ümidi kestiğini söyledi. Ne için zamanında? Bugün yapmam gereken bir şey için olmuştu yanıt. Daha sonra aşağı laboratuvara inip paketi koymuştu, ancak bu kez kardeşini yanına çağırmamıştı. Giacomo o ziyaretinde laboratuvara girmediğini vurgulamaya son derece önem veriyordu. Paketin geldiği andan itibaren Alberto'nun davranışları tamamen değişmişti. Keyfi yerine gelmiş, kardeşinden ve yemekleri sofraya getirdikten sonra, şimdi de sofrayı kaldırıp mutfağı düzenlemiş hizmetçiden özür dilemişti. Kadın saat 15'e doğru evine gitmişti. Yemek boyunca bir damla bile şarap içmemişlerdi, Giacomo bunun da altını çizmek istiyordu, her ikisi de ağızlarına içki koymayan insanlardı. Alberto kardeşini yemekten sonra bir saat uzanması için hazırlattığı misafir odasına göndermişti.

Kendisi de uzanacaktı. Giacomo saat 16.30'a doğru kalkmıştı, mutfağa gitmiş, orada kendisine kahve hazırlamış bulmuştu. Giacomo onu çok sevgi dolu ancak hüzünlü görmüştü, sanki bambaşka bir dünyadaydı. Giacomo'nun korktuğu gibi otuzbir yıl önce meydana gelen . kazadan hiç söz etmemişti. Birlikte güzel bir ikindi geçirmişler geçmişten, anne ve babalarından, akrabalarından söz etmişlerdi. Alberto herkesi kendinden uzaklaştırırken, Giacomo ilişkilerini devam ettirmişti, özellikle de Ernestina teyze ile, Alberto tamamen unuttuğu bu teyze ile çok ilgilenmiş, sağlığı, neler yaptığı konusunda birçok soru sormuş, Giacomo aracılığı ile ona düzenli bir maddi yardım yapmayı önermişti. Bu gibi şeylerden söz ederken saat neredeyse 20 olmuştu. Giacomo arabasına binip Palermo'ya hareket etmişti. Ayrılırken ayın yirmibeşinde yeniden görüşmeye karar vermişlerdi. Giacomo kendini paketin üzerinde yazılı göndericinin adını ve adresini tam olarak anımsamak için zorladı ama başaramadı. Roberti (belki de Goberti ya da Foberti ya da Romerti, Remerti olabilirdi) Ltd. Şti. Seveso idi galiba. Paketin Seveso'dan geldiğinden son derece emindi: öğretmenliğinin ilk yıllarında Sevesolu bir iş arkadaşıyla kısa bir ilişkisi olmuştu.

Araştırması hakkında bilgilerin dışarı sızmasından çekindiği için bizzat telefon kulübelerinin olduğu postaneye gitti. Burada bütün rehberler bulunabiliyordu. Roberti Fausto bir dişçiydi, Roberti Giovanni bir cilt hastalıkları uzmanı, Ruberti ise bir limited şirketti. Numarayı çevirdi. Tekdüze konuşan bir kadın sesi cevap verdi.

"Roberti. Buyrun."

"Vigata'dan arıyorum, ben komiser Montalbano. Bir bilgiye ihtiyacım var. Ruberti Ltd. Şti. Nedir?"

Kadın bir an tereddüt etti.

"Ne üretiyor mu demek istemiştiniz?

"Evet, teşekkür ederim."

"Elektrik iletkenleri."

Montalbano kulak kabarttı, galiba doğru yoldaydı

"Bana satış müdürünü verebilir misiniz?"

"Ruberti küçük bir firma, komiser. Size satışlarla da ilgilenen mühendis Tani'yi bağlayayım."

"Alo, komiser? Ben Tani. Buyrun."

"Bir sipariş hakkında bilgi almak istiyordum, bay..."

"Bir dakika," diye sözünü kesti mühendis. "Bir şahıstan mı söz ediyorsunuz?"

"Evet."

"Komiser bizim şahıslara satışımız yok. Bizim üretimimiz elektrik mağazalarına yönelik değil, çünkü evlerde kullanılabilecek türden değil. Bu beyin adı ne demiştiniz?"

"Larussa. Alberto Larussa, Ragonalı."

"Oh!" dedi mühendis Tani.

Montalbano soru sormadı, adamın şaşkınlığından kurtulmasını bekledi.

"Gazetelerden ve televizyondan öğrendim," dedi mühendis. "Ne delice ve korkunç bir son! Evet, bay Larussa bize telefon edip, bir dergide okuduğu Xeron 50 siparişi satın almak istediğini söylemişti."

"Bağışlayın, ama anlayamadım. Nedir bu Xeron 50?"

"Bir hiper iletken, bizim bir buluşumuz. Sadeleştirirsek bir tür enerji artırıcı. Oldukça pahalı. Çok ısrar etti, bir sanatçıydı, ona istediği elli metreyi yolladım. Anlıyor musunuz, çok gülünç bir miktar. Ama eline geçmedi."

Montalbano irkilmişti.

"Eline geçmedi mi?"

"İlk defasında değil. Bize birçok defa telefon edip siparişi yeniledi. Bakın, bana karım için harika bir çift küpe de gönderince, ona Pony Express ile bir elli metre daha yolladım. Bu kez, ne yazık ki, kesinlikle eline geçmişti."

"Nasıl bu kadar emin olabiliyorsunuz?"

"Çünkü elektrikli sandalyenin yapımı için hazırladığı tüyler ürpertici şeylerin tümünü gördüm. Bilezikler, ayak bileklikleri ve göğüs kayışından söz ediyorum. Şöyle bir göz atınca bizim Xeron 50'yi kullandığını anladım."

Ofise gidip nöbeti yardımcısı Mimi Augello'ya devredip Marinella'daki evine döndü, soyunup televizyon seyretme giysileriyle kaldı. Tekrar tekrar izlediği kaseti videoya koydu. Eline birkaç tane kareli kâğıt ile kalem alıp videoyu çalıştırdı. Ödevini tamamlaması, gerek hesap zorluğundan gerekse rakamlarla arası hiçbir zaman iyi olmadığı için tam iki saat sürdü. Larussa'ya bilezikleri ayak bileklerinin, göğüs kayışının ve kulaklıkların yapımında ne kadar Xeron kullandığını sonunda hesaplayabilmişti.

Söylenerek, terleyerek, silip tekrar tekrar hesaplayıp yazıp çizerek Alberto Larussa'nın 30 m. kadar Xeron kullandığını bulmuştu.

Koltuktan kalktı ve Nicolo Zito'yu aradı.

"Bak, Nicolo, o özel tel ona iki nedenden gerekiyordu. Birincisi çemberi çok büyük olan bir malzeme söz konusuydu. O sanatsal kreasyonlarında örümcek ağını andıran teller kullanıyordu, bu yüzden bunu bilenler, dizaynı çok kaba, malzemesi de çok kalın olduğu için elektrikli sandalyeyi Alberto'nun yapmadığını söyleyeceklerdi. Bunu ben bile başlangıçta yuttum. İkinci neden Alberto kesinlikle, kuşkusuz basit bir şekilde yanmak değil elektrikli sandalyede ölmek istiyordu. Bu yüzden işi sağlama almak için onun ihtiyacı olan şey Xeron 50 idi. İşte bu yüzden kardeşi onu 13 Nisan sabahı ziyarete geldiğinde o kadar sinirli bulmuştu: Paket henüz gelmemişti ve Xeron 50 olmaksızın, elektrikli sandalyeye oturmak istemiyordu. Akşam saat sekize doğru Giacomo gittikten sonra, tiyatrosunu sahneleyebilmek için deli gibi çalışmaya başladı. Sanırım geceyarısını geçe kendini öldürmeyi başarmıştı."

"O halde ne yapayım? Olcese'ye gidip her şeyi anlatayım mı?"

"Evet, artık her şeyi anlatabilirsin. Beni iyi dinle, altını çiziyorum, senin hesaplamaların doğrultusunda, Alberto Larussa'nın otuz metre kadar Xeron kullanmış olması gerektiğini de söyle. Yani laboratuvarda yangından islenmiş yaklaşık yirmi metre daha o telden olmalı. Aman, ha! Benim adımı bile anma, benim olayla ilgim yok, ben yaşamıyorum."

"Salvo? Ben Nicolo. Her şey tamamlandı. Senden ayrılır ayrılmaz, Ragona'ya telefon ettim. Olcese bana gazetecilere yapacak her hangi bir açıklaması olmadığını söyledi. Ben onu sade bir vatandaş olarak görmek istediğimi söyleyince görüşmeyi kabul etti. Bir saat sonra Ragona'da idim.

Sana şunu söyleyeyim, bir buz dağı ile konuşmak inan daha kolaydır. Ona her şeyi anlattım, laboratuvara gidip yirmi metrelik Xeron'un olup olmadığına bakmasını söyledim. Seni kızdırmamak için bu ilk görüşme hakkında sana bilgi vermedim."

"Benden söz ettin mi?"

"Şaka mı ediyorsun? Dünkü çocuk muyum ben? Neyse, bugün öğleden sonra saat dörde doğru beni Ragona'ya bekliyor. Bana ilk söylediği şey Alberto Larussa'nın laboratuvarında yirmi metre Xeron olduğuydu; bu araştırmasını tamamen yanlış yürüttüğü anlamına gelse de konuşurken hiç istifini bozmamıştı.

Ağzından ne bir eksik ne bir fazla sözcük çıkmadı. Bana içtenlikle teşekkür edip elimi sıktı, ayrılırken: 'Siz hiç polis olmayı denemediniz mi?' diye sorunca ben bir an şaşkınlıkla öylece kalakaldım, daha sonra 'Hayır, neden?' diye sordum. Ne cevap verdi biliyor musun?

'Çünkü buna en çok arkadaşınız komiser Montalbano sevinirdi.' Ne orospu çocuğu ama!"

Giacomo Larussa serbest bırakıldı, teğmen Olcese bir takdirname aldı, Nicolo Zito hafızalardan silinmeyecek bir program hazırladı, Salvo Montalbano ise olayı kendine bir ziyafet çekerek kutladı, öyle çok yemişti ki, iki gün kendine gelemedi.

CENAZELERE KATILAN ADAM

Coco Alletto, fırtınalı bir günde Palamar halatının konup üzerine düşmesi sonucu sol bacağından olmuştu. Bu yüzden artık ambar şefliği yapamıyordu. Takma bacağı gemide rahat hareket edememesine ve ordan oraya koşmasını engelliyordu.

Tek başına yaşıyordu, bizde dendiği gibi eş, çocuk düşünemeyecek kadar zayıftı, devletin ona sağladığı emeklilik ise ona ancak onurlu bir fakirlik sunabiliyordu. Ondan biraz daha iyi durumda olan ağabeyi, gereksinimi olduğunda ona ya bir çift ayakkabı ya da yeni bir giysi hediye ediyordu.

Coco'nun başına o kaza geldiğinde kırk yaşlarında idi. Biraz kendine gelip toplandıktan sonra bütün gün bir iskele babasının üzerine oturup liman trafiğini seyretme alışkanlığı edinmişti. Böylelikle yıldan yıla, yük taşıyan ya da yük boşaltmaya gelen gemilerin azaldığını farketmeye başladı. Bu durum Lampedusa Postasının limanın içine girdiği koma halinin tersine çevrilmez bir durum olmadığına karar vermesine dek sürdü gitti.

Büyük konteynır gemileri, dev gibi petrol tankerleri, artık açıktan geçiyorlar, birbiri ardına ufukta gözüküyorlardı.

Coco böylece limanı hep selamlamaya başladı, artık Vigata'nın en büyük sokağındaki büyük bir yük arabasına geçmişti. Bir gün yine öyle otururken önünden, başında bandosu olan elli çelenkli, görkemli bir cenaze geçti.

Kendisinin bile anlamadığı bir nedenden, birden karşı konulmaz bir güçle cenazenin peşine takılmayı istedi.

Balerin adımlarıyla, mezarlığın olduğu tepeye kadar cenaze arabasını izledi. O günden itibaren bu onda bir alışkanlık yaptı, yağmur, rüzgâr demeden hiçbir cenazeyi kaçırmıyordu. Ölen kim olursa olsun; kadın, erkek, çocuk av yapmadan bütün cenazelere katılıyordu.

Totuccio Sferra Tanrı tarafından çağrıldığında (Totuccio hayatında kâğıt oynamaktan başka bir şey yapmadığı için herkes Tanrı'nın kâğıt oynamak için onu yanına aldığı yorumunu yapmıştı), Coco'nun cenazeye katılmadığını görenler bunun nedenini birbirlerine sorup duruyorlardı.

Çok saygın biri olan, ölenin kardeşi Simone Sferra, olayı kendisine yapılan bir saygısızlık ve hakaret olarak sayıp, cenazeyi bırakıp bunun nedenini öğrenmek için Coco'nun evinin kapısına dikildi. Ancak kapıyı açan olmadı. Tam gitmek üzereyken, içeriden birinin inlediğini duydu. Ani bir kararla, kapıyı kırıp içeri girdi ve Coco'yu kanlar içinde buldu, düşmüş ve kötü bir şekilde kafası yarılmıştı. Böylece Coco'nun eşlik ettiği ölülerin bir teşekkürü olarak kurtulmuş olduğu söylentileri insanlar arasında yayıldı.

Cenazeler azaldığı zaman, yük arabasının üzerinde oturan Coco sinirlenmeye başlıyordu. Arada sırada merhametli birisi yanına gelip ona teselli haberleri getiriyordu:

"Sanırım, rahip Ciccio Butera'ya kutsal yağ götürmüş. An meselesi. "

"Sanırım, şu Ferrari ile çarpışan don Cosimo Lavrentano'nun oğlu kurtulamayacak. "

Sabahları Coco henüz gün ağarmadan kalkıyor, Cafe Castiglione açılır açılmaz, içeri girip bir masaya oturuyor ve fırından henüz çıkmış çöreklerin gelmesini bekliyordu. İki çöreği, büyük bir bardak buzlu limonataya batıra batıra yiyiyordu, sonra tekrar dışarı çıkıp afiş asanların yaptıklarını izlemeye gidiyordu.

Duyurular ve halk afişlerinde siyah çerçeveli ölüm ilanlarına rastlanmayan tek bir gün bile geçmiyordu.

Bazı şanslı günlerde ilânlar iki ya da üç taneyi buluyordu, böyle durumlarda Coco özellikle Vigata'da çok sayıda olan kiliselerde düzenlenen törenlerin saatlerini not etmek zorunda kalıyordu. Bir çok yaşlı ve çocuğun ölümüne yol açan grip salgını olduğunda, Coco'nun sabahtan akşama kadar kasabayı bir baştan bir başa dolaşmaktan neredeyse canı çıkmış, ama hiçbir cenazeyi kaçırmamıştı.

Onu Vigata'da göreve başladığından beri tanıyan komiser Montalbano kulaklarına inanamamıştı.

"Ne?" diye sordu.

"Coco Alletto vurulmuş," diye tekrar etti yardımcısı Mimi Augello.

"Cinayet mi?"

"Evet, tek bir kez yüzüne ateş edilmiş sabah erken saatlerde, yük kamyonunun üzerinde oturmuş, Cafe'nin açılmasını bekliyormuş."

"Görgü tanıkları var mı?"

"Ne yazık ki hayır," diye kısaca yanıtladı Mimi Augello.

"Bana bilgi ver," dedi komiser Montalbano

Bu, nazikçe araştırmanın Augello'nun omuzlarına yıkıldığı anlamına geliyordu.

Dört gün sonra, çocuğundan kadınına, yaşlısından gencine kadar tüm kasaba ezilmek pahasına Coco Alletto'nun cenazesindeydi. Yaşlılar, torun ya da çocuklarının kollarında binbir güçlükle ayakta durabiliyorlardı.

Tabutun arkasında henüz elli yaşını geçmemiş, ölümcül bir hastalıkla pençeleşen Gege Nicotra da vardı. Onu cenazede gören halk ölene mi üzülsün, yoksa yaşıyor olmasına rağmen çok berbat gözüken bu zavallıya mı üzüleceğini bilemiyordu.

Komiserlikte hemen, araştırmanın bir sonuca varmayacağı anlaşıldı.

Kesin olan tek şey Coco'nun yüzüne ateş edildiğiydi

Katil sanki izleri silmek istercesine, bir iki metrelik bir mesafeden, bir arabanın içinde oturarak ya da ayakta nişan almıştı. Ama kimdi bu ve neden Coco'yu öldürmüştü? Coco hayatında hiç kimseye kötülük yapmamıştı, bu yüzden hiç düşmanı yoktu, tersine birçok dostu vardı.

O halde? Acaba katıldığı cenazelerden birinde görmemesi gereken bir şey mi görmüştü? Ama Coco her zaman ağır adımlarla, başı önünde yürüdüğünden bir şey görmüş olamazdı. Hem görmüş bile olsa bundan kime söz ederdi ki? Günde en fazla üç kelime ederdi, bir mezar gibi sessizdi.

'Hiçbir zaman da uygun sözcükler seçmezdi,' diye düşündü Montalbano.

Coco'nun katılmadığı ilk cenaze; o da üç gün önce öldüğü için, Coco'yu mezarlığa kadar yolcu ettikten sonra eve dönüp karısının alışverişe gitmesini fırsat bilerek, iki satır not yazıp kalbine bir kurşun sıkarak kendini öldüren zavallı Gege Nicotra'nın cenazesiydi.

Notta:

"Beni bağışlayın, umutsuzum, hastalığıma artık katlanamıyorum," diye yazılıydı.

Montalbano, bir sorunu çözmesi gerektiğinde, daha iyi düşünebilmek için biraz hava almanın iyi olacağını düşündüğünden, kuruyemişçiden kavrulmuş leblebi ile biraz kabak çekirdeği alıp, doğu tarafındaki dalgakıranın tepesindeki deniz fenerinin önüne kadar uzun bir yürüyüş yapardı. Böylece hem ağzını hem de beynini çalıştırmış olurdu.

Bu gezintilerinden birinde, aralarında kavga eden iki , isçiyi ayırmak zorunda kaldı.

Birbirlerine ettikleri hakaretlerden, küfürlerden ve davranışlarından olayı ciddi boyutlara ulaştırmak üzere olduklarını hissedince, her ne kadar içinden gelmese de, görevini yerine getirdi. Kendisini tanıtıp, yetkililerini açıkladıktan sonra, birinin kolundan yakalayıp öbürüne de oradan uzaklaşmasını emretti. Adam birkaç adım attıktan sonra durup geriye döndü ve hasmına dönerek:

"Sen benden sonra gelmeyeceksin!" dedi Montalbano'nun kolunu tuttuğu adam, elektrik çarpmış gibi dudaklarını ısırdı ve ona cevap vermedi. Diğeri yeterince uzaklaştıktan sonra, komiser tutsağının kolunu yavaşça serbest bıraktı ve eğer aklını kullanırsa, kavganın orada biteceğini söyleyerek onu uyardı.

Fenerin altına geldiğinde, bir kayanın üzerine oturup yemişlerini yemeye başladı.

"Sen benden sonra gelmeyeceksin!"

Az önce duyduğu bu sözler beyninde yankılanıp duruyordu.

"Sen, benden sonra gelmeyeceksin!"

Sicilyalı olmayan birisi için bu sözler pek bir şey ifade etmeyebilirdi, ama Montalbano için su gibi açıktı. Bu şu anlama geliyordu: Sen benim cenazeme gelmeyeceksin, ben seninkine geleceğim, çünkü seni öldüreceğim.

Komiser hareketsizleşti, sonra birden ayağa kalkıp kasabaya doğru koşmaya başladı, bir yandan da kafasında öyle net ve kesin bir sahne çiziyordu ki, kendisim bir an sinemada sandı.

Ölümcül bir hastalığa yakalanmış bir adam, birkaç haftalık ömrü kaldığını öğrenmiştir, bu yüzden bir türlü uyku tutmamaktadır. Onun yanında yatan karısı, büyük bir olasılıkla uyku ilacı ya da sakinleştirici bir ilaç alıp günlük sıkıntılarını göğüslemek zorunda olduğundan, kısa bir süre için bile acılarla dolu çölden uzaklaşmak, üzüntülerinden sıyrılmak ve kendisini bir vahada hissedebilmek için uyumaktadır.

Adam ışığı yakıp komodinin üzerinde duran çalar saate gözlerini diker, her geçen an ölümün adımlarının daha yaklaşmakta olduğunu hissetmektedir.

Genelde aklından kötü düşünceler geçen biri için en kritik an olan sabahın ilk ışıklarında, adam mücadelesinin artık sonunda olduğunu, günlerinin sayılı olduğunu anlar. Yalnızca ölüm değil, ama ölmek zorunda olduğunu ve kum saatinin üst kısmında çok az kum kaldığını bilmek de onu ürkütmektedir. Karısını uyandırmamak için yavaşça yataktan kalkar, giyinip cebine silahını koyar, amacı evden uzakta kendini

öldürmektir, böylelikle karısı onu kanlar içinde kalmış çarşaflar arasında görmeyip korkudan uykusundan sıçramayacaktır.

Yola geldiğinde, adam yük kamyonunun üzerinde bir baykuş gibi oturan Coco Alletto'yi görür. Orada öylece hareketsiz kalıp bekler.

"Benim cenazeme gelmeyi bekliyor," diye düşünür adam.

Bunun üzerine ona soran bakışlarla bakan Coco'nun karşısına geçip fazla düşünmeden ona ateş eder. Yüzüne ateş etmesinin nedeni gözlerinin içine bakan ölümün bakışını silmek istemesindendir. Hemen sonra ölümün bir silahla ortadan yok edilemeyeceğini anlar. Davranışının saçmalığının ve gereksizliğinin bilincine varır.

Ayrıca bu cinayet onun gücünü öyle bir almıştır ki, o anda, hiçbir şeyden haberi olmayan karısının yanına gidecek hali bile kalmamıştır.

Ofise girer girmez, Montelusa Emniyet Müdürlüğü Balistik Şefi Jacomuzzi'yi aradı. Ona bay Jacomuzzi'nin toplantıda olduğunu, notunu ileteceklerini ve işi bittiği zaman onu aratacaklarını söylediler.

Balistikte hem Coco Alletto'yu öldüren, hem de Gege Nicotra'nın kalbinden çıkartılan mermi ile silah vardı. Eğer iki mermi aynı silahtan atılmışsa onun tahmini kesinlikle doğru çıkmış olacaktı. Bir başka deyişle Gege Nicotra'nın imzasını taşıdığı anlaşılacaktı.

Memnuniyet içinde gülümsedi.

Ya sonra?

Bu beklenmedik soru, kafasını iyiden iyiye karıştırmıştı. Duyduğu coşku ise sönmeye başlamıştı.

Ya sonra?

Cinayet sanığının, kurbanın birkaç adım ötesindeki bir mezarda yatan bir ölü olduğunu bulmuştu. Bunun ne anlamı vardı ki?

Dul kadını, yalnızca kendi çıkarları için yeni ve farklı bir acı denizinde boğmanın ne anlamı olurdu?

Bu arada telefon çaldı.

"Ne istiyordun?" diye sordu Jacomuzzi.

"Hiçbir şey" diye cevap verdi komiser Montalbano.

NAZİK BİR OLAY

Montelusa ve çevresindeki hemşehrileri tarafından tanınan "Luigi Pirandello" belediye yuvası müdürü Pasquale Loreto elli yaşlarında, başı açık, kendine özen gösteren, az konuşan bir adamdı. Özellikle de bu son erdemini Montalbano her zaman takdir ederdi. Aşırı utangaç biri olmasına rağmen, ara sıra müdürün kısa ve öz konuşma stili, komiserin katlanamadığı sonu olmayan bir kekelemeye dönüşüyordu.

Komiser işi uzatmamak için sorunu şahsen ele almaya karar verdi. Saat sabahın onuydu.

"Eğer iyi anladımsa müdür bey, öğretmenlerinizden birinin yuvaya devam eden beş yaşındaki bir kız çocuğuna özel ilgi gösterdiğinden kuşkulanıyorsunuz, öyle değil mi?"

"Hem evet, hem hayır" dedi ter içinde kalmış Pasquale Loreto. Bir yandan parmaklarını çıtırdatıyordu.

"O halde, daha iyi açıklayın."

"Tam olarak belirtmem gerekirse: Durumdan kuşkulanan ben olmadım, küçük kızın annesi benimle konuşmaya geldi. "

"Pekâlâ, küçük kızın annesi okulun yöneticisi olarak size gelip durumu anlatmak istedi. "

"Hem evet, hem hayır" diye yanıtladı müdür. Parmaklarını çıtırdatmaya sinirli bir şekilde devam ederken, bir an elleri birbirine dolaşır gibi oldu.

"O halde siz daha iyi açıklayın," dedi Montalbano az önceki cümlesini tekrar ederek. Ona sanki bir komedinin provasını yapıyorlarmış gibi geldi; yalnızca o hikâyenin komediyle bir ilgisi yoktu. "

"Eh, küçük kızın annesi bana açık açık bir ihbarda bulunmadı, yoksa daha farklı davranmak zorunda kalırdım, anlıyor musunuz?"

"Hem evet, hem hayır" dedi kalleş bir havayla diğerinin sözlerini taklit ederek Montalbano.

Pasquale Loreto bir an şaşırdı, sonra kendini toplayarak sordu:

"Ne anlamda, affedersiniz?"

"Siz, öğretmeni yetkili makamlara şikayet etmeden önce enstitü bünyesinde de kişisel araştırmalarınızı yapmalısınız."

"Bunu asla yapamam."

"Neden?"

"Bir düşünün! Bir saat içinde enstitüdeki herkes öğretmen Nicotra hakkında soruşturma yapıldığını öğrenir! Zaten şimdiden arkasından boş yere atıp tutuyorlar, onlara en küçük bir fırsat verecek olsam kimbilir ne yaparlar? Ben yalnızca emin adımlar atmalıyım. "

"Ben de resmi bir ihbar olmadan hareket edemem!"

"Bakın, Ko...komiser, an. . annenin biir, bir kurr... kuruntusu var..."

Müdürün kekelemeye başladığını gören komiser:

"Şöyle yapalım," diye sözünü kesti. "Siz bayan Clementina Vasile Cozzo'yu tanıyor musunuz?"

"Tanımaz olur muyum?" dedi müdür gülümseyerek. "Benim öğretmenimdi! Onun konuyla ne ilgisi var?"

"Bir çözüm olabilir. Eğer ben ve küçük kızın annesi, bayan Cozzo'nun evinde resmiyetten uzak bir görüşme yapacak olursak, olay hiçbir şekilde merak uyandırmaz, böylelikle kimse de dedikodu yapmaz. Benim okula gelmem ya da hanımefendinin buraya gelmesi ise çok farklı sonuçlar doğurabilir."

"Mükemmel. Çocuğunu getirsin mi?"

"Sanırım şimdilik bu gerekli değil."

"Adı Laura Tripodi."

"Annesinin mi, kızının mı?"

"Annesinin. Kızın adı Anna."

"En fazla bir saat içinde sizi Enstitüden ararım. Önce yan Clementina'yı arayıp ne zaman müsait olduğunu öğrenmeliyim."

"Komiser, bu nasıl soru! Siz benim evime, kiminle ve ne zaman isterseniz gelebilirsiniz!"

"O halde sizce yarın sabah on uygun mu? Böylece bayan Tripodi kızını okula götürüp oradan size uğrar. Sizi fazla rahatsız etmeyeceğimizi umuyorum."

"Beni öğlen yemeğinde de rahatsız edin. Size sevdiğiniz bir şeyler hazırlatırım."

"Siz bir meleksiniz hanımefendi."

Telefonu kapattıktan sonra Fazio'yu çağırdı.

"Senin 'Pirandello' çocuk yuvasında bir tanıdığın var mı?"

"Yok, komiser. Ama bilgi alabilirim, yeğenim Zina'nın oğlu Tonino oraya gidiyor. Ne öğrenmek istiyorsunuz?"

Bayan Clementina tekerlekli sandalyesine aldırmadan çay servisini yaptıktan sonra salondan dışarı çıktı. Kapıyı kapattı. Laura Tripodi hiç de komiserin hayal ettiği gibi değildi. Otuzunu biraz geçmiş olmalıydı, fizik olarak saygınlık uyandıracak bir kadındı. Üzerine giydiği, aşırılıktan uzak o tayyör güzel vücudunun hatlarını kapatıyordu.

Ancak kadının kontrol altında olan duyarlığı, bakışlarından, el hareketlerinden, bacak bacak üstüne atmasından bile anlaşılıyordu.

"Müdür Loreto'nun bana söz ettiği olay oldukça hassas bir konu gibi gözüküyor" diye söze başladı Montalbano. "Ve benim hareket edebilmem için kafamda net bir tablo oluşturmanız gerekiyor."

"Bunun için buradayım," dedi Laura Tripodi.

"Kızınızın adı Anna idi değil mi? Size öğretmenini özel ilgisinden söz eden o mu oldu?"

"Evet."

"Size tam olarak neler anlattı?"

"Öğretmenin onu diğerlerinden daha çok sevdiğini, her gün paltosunu giyip çıkartırken ona yardım ettiğini, herkesten gizli ona şeker verdiğini söyledi."

"Bunda kötü bir niyet olduğunu sanmıyorum."

"Başlangıçta her şey bana da olağandışı gözükmemişti. Elbette çocuğun kendisini ayrıcalıklı hissetmesinden canım sıkılıyordu, bu yüzden en kısa zamanda bu konuda öğretmen Nicotra ile konuşmaya karar verdim. Sonra bir şey oldu..."

Yüzü kızararak konuşmasına ara verdi.

"Hanımefendi, böylesine tatsız bir olayı tekrar tekrar yaşamanın sizin için ne denli zor olduğunu biliyorum, ama biraz gayret edin."

"İşim olduğu zamanlar kayınvalidem onu okuldan alır, o gün ise onu almaya ben gitmiştim. Yanıma geldiğinde nefes nefeseydi. Koşup koşmadığını sordum. Koşmadığını söyledi. Öğretmen onu öptüğü için çok mutluydu."

"Neresinden?"

"Dudaklarından."

Montalbano kadının yüzünün, bir kibrit yaklaştırılmış gibi alev alev yandığını far ketti.

"Öğretmen onu nerede öpmüş?"

"Koridorda. Dışarıda yağmur yağdığı için, ona yağmurluğunu giymesi için yardım ediyormuş."

"Yalnızlar mıymış?"

"Sanmıyorum, herkesin sınıflardan çıkış saatiymiş."

Komiser, öğretmenin kimbilir kaç tane çocuğu daha öptüğünü, ancak asla hiçbir annenin böyle kötü şeyler aklından geçirmediğini düşündü. Ancak daha sonra birden ulusal ve uluslararası boyutları olan sübyancıların bir hikâyesi aklına geldi.

"Başka bir şey daha olmuş mu?"

"Evet, onu uzun uzun okşamış."

"Nasıl okşamış?"

"Bunu Anna'ya soracak cesaretim olmadı."

"Nerede olmuş?"

"Tuvalette."

Hay Allah! Tuvaletle koridor aynı şey değildi.

"Öğretmen onu kendisiyle tuvalete gelmesi için nasıl ikna etmiş?"

"Hayır komiser, işler böyle başlamamış. Kızım parmağını kestiği için ağlamaya başlamış, öğretmen de..."

"Anladım," dedi Montalbano. Aslında pek bir şey anlamamış, kafası iyiden iyiye karışmıştı. "Hanımefendi, öğretmenin özel ilgisi, bunlarla kaldıysa..."

"Biliyorum, komiser. İçinde hiçbir kötülük olmadan, şefkatle de yaklaşmış olabilir. Ama ya öyle değilse? Ve bir gün onarılamaz bir şey yapmaya karar verirse? Benimki anne yüreği..."

Bir elini göğsünün üzerine koymuş, zorlukla nefes alıyordu. İşi dramatize etmeye başlamıştı. Elinin işaret ettiği yere bakarken, Montalbano Laura Tripodi'nin kalbinden çok onu çevreleyen yumuşak etleri düşündü.

"...Bana o adamın niyetinin iyi olmadığını söylüyorsunuz. Ben ne yapmalıyım? Herhangi bir anlaşmazlığa yol açmamak için onu suçlayamam. İşte bu yüzden okul müdürü ile görüştüm: Onu bir bahane ile okuldan uzaklaştırabilir."

Bu onun için cezadan da beter olurdu. Bir mahkemede her şey örtbas edilebilir, kendini savunabilirdi, oysa böyle, sessizce, dedikoduları arkasında bırakarak gittiği zaman yapabileceği tek şey kendisini vurmak olurdu.

Belki çocuk için belli bir tehlike söz konusu idi, ama öğretmen Nicotra'nın içinde bulunduğu durum daha da iğrençti.

"Bundan kocanıza söz ettiniz mi?"

Laura Tripodi bir güvercin gibi, genzinden gelen bir sesle güldü. Bu kadın Montalbano'nun aklına dağınık yataklar, çıplak vücutlar getirmeden bir söz etmeyi beceremiyordu, zira Montalbano'nun kan beynine sıçramıştı.

"Kocam mı? Ben hemen hemen dul sayılırım, komiser."

"Hemen hemen ne demek?"

"Benim kocam Eni firmasında teknisyen, Suudi Arabistan'da çalışıyor. İlk zamanlar Fela'da oturuyorduk, daha sonra Vigata'ya taşındık, burada annesi oturduğu için bana çocuk bakma konusunda yardımcı olabileceğini düşünmüştük. Kocam Vigata'ya yılda iki kez on beş günlüğüne geliyor. Ancak iyi para kazanıyor, ben de buna memnun olmalıyım."

O "memnun olmak" sözcüğü birden komiserin düşüncelerinde bir uçurumun açılmasına neden oldu, orada donakaldı.

"Yani siz kızınızla yalnız yaşıyorsunuz?"

"Tam olarak değil. Fazla arkadaşım yok, ancak haftada iki veya üç kez, kızımla ben, yaşlı ve dul bir bayan olan kayınvalidemin evinde kalmaya gidiyoruz. Birbirimize arkadaşlık ediyoruz. Hatta kayınvalidem tamamen yanına taşınmamızı istiyor. Galiba da öyle yapacağım."

"Nicotra Leonardo, 7/5/1965 yılında Ragusa'nın Minichillo kasabasında, Giacomo ve Anita Colangelo'nun oğlu olarak dünyaya gelmiş, askerliğini de yapmıştır."

Bu yeni bir şeydi! Askerliğini yapmış! Montalbano Fazio'nun kişisel bilgi verme metoduna şaşıyordu, her defasında neden inatla gereksiz denecek detayların üzerinde durduğunu anlamıyordu.

Gözlerini evraklardan ayırıp bir an Fazio'ya baktı. Bakışları karşılaştığında komiser Fazio'nun bunu onu sinirlendirmek için bilerek yaptığını anladı.

"Devam et."

Biraz hayal kırıklığına uğrayan Fazio anlatmaya devam etti.

"İki yıldır Vigata'da Edison Sokak, yirmi beş numaralı evde oturuyor. Pirandello çocuk yuvasında yedek öğretmen olarak çalışmakta, ne bir kötü alışkanlığı var ne de kadınlara herhangi bir zaafı. Politikayla ilgilenmiyor."

İçinde notlar yazılı kâğıdı kıvırıp cebine koydu ve amirine bakmaya başladı.

"Ee, bitirdin mi? Neyin var?"

"Bana söylemeniz gerekirdi..." dedi gücenmiş bir şekilde Fazio.

"Sana neyi söylemem gerekirdi?"

"Öğretmen Nicotra hakkında dedikodular çıkartıldığını."

Komiser donduğunu hissetti. Bunun başka bir açıklaması yoktu, bunlar yalnızca kocası uzun süre yanında olmayan bir kadının hayal gücü değildi galiba.

"Ne öğrendin?"

"Yeğenim Zina, bir haftadır öğretmen Nicotra'nın küçük kızlara her zamankinden daha fazla sıkı sarıldığı söylentisinin dolaştığını söyledi. Önceleri herkes onun ne kadar iyi ve başarılı bir öğretmen olduğu görüşündeydi. Şimdi ise bazı anneler, kızlarını başka bir sınıfa vermeyi düşünüyorlar."

"Peki ama, somut bir şey olmuş mu?"

"Somut olarak hiçbir şey yok. Yalnızca söylentiler var. Ha, az daha unutuyordum, yeğenim gücenme olayının uğursuzluk getirdiğini söylüyor."

"Hiçbir şey anlamadım."

"Öğretmen Vigatalı bir kıza gücenmiş, o günden sonra da söylentiler başlamış."

"Müdür Loreto mu? Ben komiser Montalbano. Sanırım olay biraz büyüyecek."

"Şey, evet... öğ... ha...haberim var."

"Bakın. Yarın sabah on buçukta, okula geleceğim. Benim Anna ile görüşmemi sağlayın. İkinci bir giriş var mı? Kimseye görünmek istemiyorum. Çocuğun annesine de bir şey söylemeyin, onu ayağımın altında istemiyorum, onun varlığı küçük kızı etkileyebilir."

Ofiste çalışmaya devam ederken arada bir kafasından okul müdürü ya da birkaç annenin resmi şikayette bulunmadıkları sürece, fazla bir yetkisi olmadığı düşüncesi geçiyordu. Gerçi komiser için, yapısı gereği yetkileri çiğnemek sorun değildi, ama bu kez söz konusu olan küçük bir kızdı ve bu masum çocukla çok dikkatli ve nazikçe konuşmak zorunda olduğunu düşünmek bile onun soğuk terler dökmesine neden oluyordu.

Hayır, kesinlikle bayan Tripodi'nin resmi şikâyet başvurusuna ihtiyacı vardı. Telefon numarasını bu sabah ona verdiği için işi kolay oldu, numarayı çevirdi. Tele sekreter cevap verdi.

"Şu anda evde yokum. Mesaj bırakın ya da beni 535267 numaradan arayın."

Bu kayınvalidesinin numarası olmalıydı. Tam çevirirken vazgeçti. Belki de bayan Laura Tripodi'ye bir sürpriz yapması daha iyi olurdu. Haber vermeden oraya gitmeye karar verdi.

"Fazio!"

"Emredin!"

"Bana 535267 numaranın adresini bul."

Bir dakika geçmeden geri geldi. "Barbagallo Teresa, Edison Sokağı, 25 numara."

"Yarın sabah görüşürüz. Şimdi önce bu hanımefendiyi ziyaret edip, oradan Marinella'ya, eve gideceğim. İyi geceler."

Komiserlikten çıktı, daha birkaç adım atmıştı ki birden durdu, duvara dayandı. Kafasında çakan şimşek sanki bir an onu kör etmişti.

"Kendinizi kötü mü hissediyorsunuz, komiser?" diye sordu oradan geçen, onu tanıyan biri.

Cevap vermedi, koşarak komiserliğe geri döndü.

"Fazio!"

"Ne oldu doktor?"

"Kâğıt nerede?"

"Hangi kâğıt?"

"Öğretmen hakkında bilgiler yazan."

Fazio elini cebine sokup bir kâğıt çıkarttı ve komisere uzattı.

"Sen oku. Öğretmen nerede oturuyordu?"

"Edison Sokağı, 25 numara. Ne garip, siz de tam oraya gidiyordunuz!"

"Gitmeyeceğim, fikrimi değiştirdim. Ben doğruca eve gidiyorum. Edison Sokağı'na sen gidiyorsun."

"Ne yapmaya?"

"Evin nasıl olduğuna bir bak, bayan Teresa Barbagallo hangi katta oturuyor, öğretmen Nicotra'nın dairesi kaçıncı kat, öğren. Sonra da beni hemen ara. Ha, dinle: bayan Barbagallo'nun bir kız çocuğu olan, Tripodi adında bir bayanın kayınvalidesi olup olmadığını da araştır. Sakın ortalığı ayaklandırma, ölçülü davran."

"Sakin olun, bugün yanıma bando takımını almıyorum!" dedi o gün alınganlığı üzerinde olan Fazio.

Montalbano en az beş kez izlediği, Hitchock'un çok sevdiği polisiye filmi "Kusursuz Cinayet'in sonuna doğru Fazio'nun telefonu ile irkildi. Teresa Barbagallo, Laura Tripodi'nin kayınvalidesi idi, apartmanın ikinci katında oturuyordu. Üç katlı apartmanın sonuncu katında ise öğretmen Nicotra oturuyordu. Her katta bir daire vardı. Bayan Tripodi sık sık kızını alıp, kayınvalidesinde kalmaya geliyordu. Birinci katta ise... Birinci kat sizi ilgilendirmiyor mu? Tamam, iyi geceler.

Komiserin gecesi iyi değil, mükemmel geçmişti; tam altı saat deliksiz uyumuştu. Şimdi ne yapması gerektiğini bildiğinden küçük kızı sorguya çekmek ona artık zor gelmiyordu.

Parmaklarındaki mürekkep lekesi, onun canlı olduğunun bir kanıtıydı, yoksa ince pembe elbisesi, sarışın bukleli saçlarına taktığı kurdelesi, kocaman mavi gözleri, kusursuz ağzı, hafif kalkık burnu, onu doğal ölçülerde bir oyuncak bebek gibi gösteriyordu.

Komiser, konuya nasıl gireceği konusunda kafa patlatırken Anna söze başladı.

"Sen kimsin?"

Montalbano bir an şaşaladı, ikibiçimlilikten, yani bir psikolog arkadaşının öğrettiği gibi, kendini aynada tanımamaktan korktu.

Elbette küçük kız bir ayna değildi ama onu üzerinde ciddi kuşkuları olan bir kimlik kargaşasına sürüklüyordu.

"Babanın bir arkadaşıyım," diye yankılanan sesini duydu, içinde bir şeyler olayı uzatmaması gerektiğini söylüyordu.

"Babam bir ay sonra geliyor," dedi küçük kız. "Her defasında bana hediyeler getiriyor."

"Bunu da benimle yolladı."

Ona uzattığı paketi Anna bir çırpıda yırtıp açtı. Canlı renkleri olan, plastik, kalp şeklinde bir kutuydu, açıldığında içinde döşenmiş bir mini daire ortaya çıkıyordu.

"Teşekkür ederim."

"Bir çikolata ister misin?" diye sordu komiser elindeki paketi açarken.

"Evet, ama anneme söyleme. O benim çikolata yememi istemiyor, karnımı ağrıtacağını söylüyor."

"Öğretmenin de uslu olduğunda sana çikolata veriyor mu?"

İşte kurt Montalbano masum cennet elmasını eşmeye başlıyor.

"Hayır, eskiden bana şeker veriyordu."

"Şimdi artık vermiyor mu?"

"Hayır, ben istemiyorum. O artık çok kötü biri oldu."

"Neler diyorsun öyle? Annen bana öğretmeninin seni çok sevdiğini söyledi, seni hep okşayıp öpüyormuş..."

İşte şimdi de çürümeye yüz tutmuş elmanın içindeki kurt ortaya çıkmıştı.

"Evet, ama ben artık istemiyorum."

"Neden?"

"Çünkü o kötü biri oldu."

Odadaki telefon birden çalınca yaylım ateşine tutulmuş gibi sıçradı. İçinden söylenerek, Montalbano birden ayağa fırladı "Hepimiz öldük," diye homurdandı ve tekrar ahizeyi yerine koydu.

Küçük kız güldü.

"Çok komiksin."

"Bir tane daha çikolata ister misin?"

"Evet."

"Eğer karnın ağrırsa katlanacaksın. Öğretmeninle kavga ettin mi?"

"Ben mi? Hayır."

"Seni hiç azarladı mı?"

"Hayır."

"Sana istemediğin şeyler yaptırdı mı?"

"Evet."

Montalbano çok büyük bir hayal kırıklığına uğramıştı Her şeyi yanlış yapmıştı, olay küçük kızın annesinin anlattığı gibi olmalıydı.

"Neler örneğin?"

"Bana paltomu giyerken yardım etmek istedi ama ben onun bacaklarına tekme attım."

"Ama, o zaman sanırım gerçekten kötü olan sensin."

"Hayır. O."

Komiser sanki nefessiz dalış yapar gibi soluk aldı.

"Senin öğretmenin kötü olduğunu söyleme nedenini biliyorum dersem ne dersin?"

"Hayır, sen bilmiyorsun, bu bir tek benim bildiğim bir sır."

"Ben de bir sihirbazım. Anneni kızdırdığı için böyle diyorsun."

Küçük kızın gözleri fal taşı gibi açılmıştı.

"Sen gerçek bir sihirbazsın! Evet haklısın, annemi ağlattı. Onu artık sevmiyor. O böyle dedi, artık annem herkes uyuduktan sonra onu görmeye gitmemeliymiş. Bunları duyduktan sonra annem hep ağladı. Ben uyanıktım ve her şeyi duydum. Babaannem duymadı, o hiçbir zaman bir şey duymaz, uyku ilacı almadan uyumaz, biraz da kulakları ağır işitiyor."

"Annene her şeyi duyduğunu söyledin mi?" "Hayır. Bu benim bir sırrımdı. Ama babam döndüğü zaman, öğretmenimin onu ağlattığını söyleyeceğim, babam onu döver. Bana bir çikolata daha verir misin?"

"Elbette. Dinle, Anna, sen gerçekten çok iyi bir çocuksun. Baban döndüğü zaman ona bir şey söyleme. Öğretmen Nicotra'yı nasıl ağlatacağını annen düşünür, merak etme."

YACK

Lise birde, biyoloji öğretmeni Ersilia Castagnola, hayvanlar konusu işlenirken, öğrencilerine hikâyeler anlatırdı. Özellikle de yalnızca denizle ilgili kişilerin çocuklarının çoğunlukta bulunduğu bir sınıfta, yüksek dağlarda yaşayan hayvanlar üzerinde daha fazla dururdu.

Bayan Castagnola, son derece ilginç konular bulduğundan, küçük çocukların düş gücü, onun hikâyeleri ile daha da genişliyordu. Salvo Montalbano, daha doğrusu sınıf defterinde yazdığına göre Montalbano Salvo ve arkadaşları okulun bahçesinde Belucistan'da yaşayan bir çeşit büyük ve yabani bir keçi olan Markor avı ile adından ilk kez Marco Polo'nun söz ettiği Argali av partileri düzenliyorlardı.

Ancak herkesi daha fazlaca etkileyen hayvan Yack olmuştu, adından da anlaşılacağı gibi çok şirindi.

"Yack aynı zamanda homurdanan boğa olarak da adlandırılır," diye anlatmaya başladı o gün bayan Ersilia Castagnola. "Tibet'in en soğuk bölgelerinde yaşar ve oradan başka bir yere götürülemez. Onu bir yerde bağlı tutmak mümkün değildir. Ilıman bölgelerde zayıflamaya, hastalanmaya ve tüm gücünü kaybetmeye mahkumdur."

Bayan Castagnola'nın sözlerinin ilk etkisi, yirmi dört kafanın aynı anda, son sırada uyuklayan yirmi beşinci arkadaşları Toto Aguglia'ya doğru dönmesi oldu.

Kısa boylu, kıllı, upuzun kolları olan, gözlerinin üzerine düşen kıvırcık saçları ile Toto çoğu zaman ya homurdanır ya da garip sesler çıkarırdı, böyle tek heceli bir kelimeyi ise doğru dürüst telaffuz ettiği pek görülmemişti. Sınıfın yarısı, sınıfın yarısının bir Yack olduğundan son derece emindi.

Ancak ders arasında, sınıfın diğer yarısı Tano Curnella fikrine katılmıştı.

"Tehlikeli bir sınıflama hatası yapmamaya dikkat edin. " diye uyardı Tano. "Toto Aguglia dünya üzerinde yasaya tek homo sapiens'dir. Ayrıca onun sıcak havaları sevdiğini her zaman kavgaları onun başlatmasından, ilk yumruğu atmasından da anlayabiliriz."

"Yo, hayır!" diye araya girdi bir şair olan Nene Locicero. "Öğretmenimiz Yack der demez onun kömür gözlerinin maviye daha sonra da beyaza dönüştüğünü, sizler farketmediniz."

"Peki bunun anlamı ne?" diye kavgacı bir havayla lafa karıştı Tano Cumella.

"Demek oluyor ki, o anda anavatanı Tibet'in uçsuz bucaksız buzlarına dalıp gitmişti."

"Peki onun sıcak havayı sevmesini nasıl açıklayacaksın?"

"Bu senin iklim ile saldırganlığı birbirine bağdaştırıp yanlış bir benzetme yapmandan ileri geliyor. Sence kutup ayıları karşılarına bir insan çıktığı zaman ona sarılırlar mı yoksa saldırırlar mı?"

Bu son sözler herkesin aklına daha çok yatmıştı. O andan itibaren, Toto Aguglia'ya Yack takma adı verildi, o bunu duyduğunda memnuniyetini belirtmek için homurdanmıştı.

Liman Başkanlığında subay olan babasının Augusta'ya tayini çıktığı için Yack lise ikiye onlarla devam etmedi. Salvo Montalbano o günden sonra homurdayan öküzden hiçbir haber alamadı.

1968'de on sekiz yaşında olan geleceğin komiseri, onun yaşında bir gencin yapması gereken her şeyi son derece titizlikle yapmıştı: gösterilere katılmış, hobiler edinmiş, kendini kanıtlamış, kızları becermiş, uyuşturucu denemiş, kavga etmişti. Elbette polisle.

Oldukça şiddetli bir kavgada bir molotof şişesini ateşlemek üzereyken, yanındaki yüzü maskeli arkadaşının, alaylı bir şekilde gülüp homurdandığım farketti. Onda tanıdık birini çağrıştırmıştı bu genç.

"Yack?" dedi emin olmadan.

Arkadaşı bir an durdu, sol elinde bir şişe, sağ elindeyse bir çakmak vardı, sonra fitili söndürdü, şişeyi fırlattı, Salvo'yu kucakladı, "mutlu" der gibi bir şeyler homurdandı ve ardından gözden kayboldu.

Bu kargaşanın ortasında bulunmaktan mı yoksa eski okul arkadaşını yeniden görmekten mi mutlu olduğunu söylemişti acaba? Belki de her ikisini de ifade etmek istemişti.

Yirmi yıl sonra, tıpkı Dumas'nın romanlarındaki gibi, Montalbano bir rastlantı sonucu, Palermo'da artık şairlik yapmayan Nene Lociceno ile karşılaştı, Nene artık büyük bir müteahhit olmuştu ve o sıralar rüşvet ve mafyaya yataklık etmekle suçlandığı için Ucciardone hapishanesinde yatıyordu.

Birbirlerine kardeşçe sarıldılar.

"Salvû!"

"Nené!"

Komiser kibarlığından, Ucciardone'de Nene ile karşılaştığına şaşırmamış gibi davrandı. Nene de aynı kibarlıkla, onun son günlerde başına gelen talihsiz olaylar hakkında tek bir söz etmedi.

"Yaşam nasıl gidiyor?"

"Şikâyetçi sayılmam, Salvo."

"Hâlâ yazıyor musun?"

Eski şairin göz bebeklerini bir hüzün tülü kaplamıştı.

"Hayır, artık yazamıyorum. Ama çok okuyorum, biliyor musun? Gatto ve Sinisgalli gibi neredeyse unutulmuş şairleri yeniden keşfetme olanağı buldum. Onlarla karşılaştırdığımda, bugünküler insanı güldürüyor!"

Derken eski okul arkadaşlarından söz etmeye basladılar, mafya babası olan Alongi'den, müsteşar olan Alimo'dan...

"Ya Toto Aguglia'ya ne oldu?"

Diğeri ona şaşkınlıkla baktı.

"Hakkında hiçbir şey duymadın mı?"

"Doğruyu söylemek gerekirse, hayır."

"Nasıl olur! Gazetelere çıktı. Hatta birçok dergide röportajı yayınlandı."

Duyduklarına oldukça şaşırmış olan Montalbano, Afrika'da her düşünceden insanın katıldığı bir politik savaşın patlak verdiği bir dönemde, yüz kadar korkusuz ve vahşi adamdan oluşan bir birliğe komuta eden, "Yack" takma adlı efsanevi bir paralı askerin ortaya çıktığını öğrendi. Diğerlerinden daha yürekli bir gazeteci, ekvator ormanının derinliklerine dalarak ona ulaşabilmiş ve onunla röportaj yapmayı başarmıştı. "Yack" asıl adının Salvatore Aguglia olduğunu ve Sicilyalı olduğunu belirttikten sonra gazetecinin anlamadığı ancak aslına sadık kalarak yayınladığı bir cümle olmuştu:

"Eğer yaşıyorsa, öğretmenimiz bayan Ersilia Castagnola'ya kucak dolusu selam göndermek istiyorum."

Gazeteci dürüstçe, bu sözlerin tam olarak ne anlama geldiğini bilmediğini söylemişti. Yorum ona göre tam olarak anlaşılmıyordu, Afrika'da geçirdiği o uzun yıllar Salvatore Aguglia'nın konuşma şeklini oldukça değiştirmişti, en azından gazeteci öyle düşünüyordu, Burundi ya da Burkina Faso kabilelerinin gırtlak seslerine dayalı lehçelerinden etkilenmiş olmalıydı.

Emniyet müdürü yardımcısı, arkadaşı Valente, onu Madel Vallo'da bir gün geçirmek üzere davet ettiğinde Montalbano'nun Vigata'daki ofisini tutmasının üzerinden topu topu bir ay geçmişti. Montalbano hemen savunmaya geçerek, buna zaman bulabilmesinin zor olabileceğini bahane etti, çünkü Valente'nin karısının yemeklerinin, önceden tasarlanmış bir cinayetten farkı yoktu.

"Yalnızım," diye ekledi Valente. "Karım birkaç günlüğüne, akrabalarını ziyaret etmeye gitti. O bildiğin restorana gidebiliriz, istersen."

"Yarın sabah, en geç öğleye kadar sende olurum," diye sözünü kesti komiser.

Arkadaşının ofisine gelir gelmez, komiser bir şeyler olduğunu anladı. Öfkeli konuşmalar duyuluyor, memurlar sağa sola koşuşturuyordu. Derken, içinde dört kişi olan bir polis arabası sirenini çaldırarak yola çıktı.

"Neler oluyor?"

"Dostum, kötü bir zamanda geldin. Ben de olay yerine gidiyorum. Sen beni burada bekle."

"Rüyanda görürsün," dedi Montalbano. "Ben de sizinle geliyorum."

Arabada, Valente olan biten hakkında bildiği az da olsa her şeyi ona anlattı. Adını henüz bilmediği birisi, şehir dışındaki villasında barikat kurmuş ve bir neden olmaksızın kendisini yaklaşmak isteyen herkese ateş etmeye başlamıştı. Valente içinde dört adamının olduğu bir araba yollamıştı, ancak onlar da takviye istemişlerdi: Bu delinin el bombaları, bir de makineli tüfeği vardı.

"Kimseyi öldürdü mü?" diye sordu Montalbano.

"Hayır. Yalnızca oradan bisikletiyle geçmekte olan postacıyı ayağından vurmuş."

Tek katlı villanın yakınlarına geldiklerinde, korku filmi seyrediyormuş izlenimine kapıldı: Valente'nin yolu iki arabanın yanı sıra, iki de jandarma arabası vardı. Hepsi elinde silahı olacakları bekliyordu. Valente ve Montalbano'ya bir dizi makineli tüfek atışıyla karşılama töreni yapmıştı, her ikisi de güç bela kendilerini yüzükoyun yere atarak, güçlükle kurtulmuşlardı. Bir süre sonra Valente kanguru gibi sıçrayarak, adamlarının yanına gidip kızgın bir şekilde, belli belirsiz birşeyler söylemeye başladı.

"Ben komiser Montalbano."

"Memnun oldum, Todaro."

"Çavuşum, ateş edeni tanıyor musunuz?"

"Nasıl tanımam! İki yıldır burada oturuyor, buralı değil. Mazara'ya kısa bir süre için gelmişti, ancak bir kıza âşık oldu ve onunla evlendi, ama daha on beş gün geçmeden onu dövmeye başladı."

"Onu aldatıyor muydu?"

"Kesinlikle hayır! O bir azizedir. Fellini'nin bir filminde, deniz kıyısında gülümseyen masum bir kız vardı, anımsıyor musun?"

"Valeria Ciangottini mi?"

"İşte o. Bu zavallının karısı, işte o aktrisin sanki bir kopyası."

"Onu neden dövdüğünü biliyor musunuz?"

"Bir keresinde komşuları onu hastaneye kaldırmışlar, onlara düştüğünü söylemiş. Ben de kocasını çağırttım, ona nutuk attım ve sonra o zavallı kıza neden bu kadar kötü davrandığını anlatmasını istedim."

Deli adam yeniden ateş etmeye başlayınca, konuşmalarına ara vermek zorunda kalmışlardı. Polis de ateşe karşılık veriyordu. Çavuş da isteksizce iki kez ateş etti.

"Bana ne cevap verdi biliyor musunuz?" diye devam etti Todero. "Bir Yack olduğunu söyledi. İyi anlayamamıştım. 'Yack mı?' diye sordum. Hiç anlamadığım bir cevap verdi.

Ama komiser çok iyi anlamıştı.

"Sakın adı Salvatore Aguglia olmasın?"

"Evet," dedi çavuş şaşırmış bir şekilde. "Onu tanıyor musunuz?"

Komiser cevap vermedi. Garip bir şekilde öğretmenleri Ersilia Castagnola'nın sözlerini anımsamıştı: "...vatanından uzakta asla yaşayamaz, onu hapsetmek olanaksızdır."

Her ne kadar Toto Aguglia aşkı uğruna kendi kendini hapsetmişse de hatasını anladıktan sonra, üzerine atılan ağdan, umutsuzca ve hayvani içgüdülerle kurtulmayı denemişti. Elbette, bir gece evine dönmeyebilir, ortadan kaybolup kendi doğal ortamına dönebilirdi; kayıp bir kasabada yitik bir savaşçı olarak yaşayabilirdi. Ama zavallı Yack o kızdan, o ağdan uzakta kalmayı başaramıyordu.

"Karısı da onunla birlikte, içeride mi?" diye sordu çavuşa.

"Hayır, komiserim! Zaten bütün bu karışıklığın nedeni de bu! Komşuların dediğine göre, onunla aynı evi daha fazla paylaşmaya katlanamayıp dün gece korkunç bir kavgadan sonra onu terk etmiş."

Bunun üzerine Montalbano hızla ayağa kalktı.

"Tanrı aşkına, yere eğil!" diye bağırdı onu ceketinden yakalayan Todaro.

Komiser bir hamleyle kendini kurtarıp ileri doğru bir adım attı.

"Salvo, delirdin mi? Eğil!" diye bağırdı Valente.

Montalbano kollarını yukarı kaldırdı ve kendini farkettirmek için elini salladı.

"Yack! Toto! Ben Montalbano! Beni anımsadın mı?"

Zaman sanki durmuştu. Silahlı adamlar heykel gibi kaskatı kesilmişlerdi.

Sonra içeriden homurdanan bir ses duyuldu: "Salvo, sen misin?"

"Benim. Dışarı çık, Yack!"

Evin kapısı yavaşça açıldı ve Yack dışarı çıktı. Tıpkı Montalbano'nun okul sıralarından anımsadığı gibiydi yalnızca saçları tamamen beyazlamıştı. Elinde bir tabanca vardı.

"Tabancayı yere at Yack! " dedi Montalbano ilerleyerek

Bu arada Toto'nun gözlerinin renk değiştirdiğini, çok açık maviden, neredeyse beyaza dönüştüğüne tanık oldu Tıpkı bir zamanlar Nene Locicero'nun henüz şairken söylediği gibi, Tibet'teki büyük buz kütlelerine mi bakıyordu acaba?

Tam da o anda budalanın teki ona ateş etti.

İKİ FİLOZOF VE ZAMAN

Günün ilk ışıklarıyla, denizde yalnızca iki yıl geçirmiş, teknoloji harikası "Nostradamus" adlı petrol tankeri, Vigata açıklarında demir attı. Limana yanaşması olanaksızdı. Çok uzun olan geminin ancak dörtte biri içeride, dörtte üçü de dışarda kalırdı. Gece boyunca kaptan telsiz aracılığı ile Liman Başkanlığına, gemideki teknik bir arıza nedeniyle en az dört gün demir attığı yerde kalacağını bildirdi.

Öğleden sonra beşe doğru, büyük bir bot, kravatlı, birer beyefendi gibi temiz pak giyinmiş altı denizciyi karaya taşıdı. Vigatalıların alıştığı tarz denizcilerden değildiler, daha çok mesai sonunda evlerine dönen banka memurlarını andırıyorlardı. Terbiyeli, kibar ve saygılı. Devasa tankeri, etten, kemikten insanlardan çok, elektronik sistemler yönetiyordu.

Bu altı adam, yalnızca denizci gibi giyinmekle kalmamış, aynı zamanda birer denizci gibi de davranmıyordu. İçlerinden dördü sinemaya gittiler ve Islak Ateşli Dudaklar ile Karşılıklı Sevgi adlı filmler arasından ikinciyi seçtiler. Beşinci adam bir kitapçıya dalarak, on kadar polisiye kitap satın alıp Cafe Castiglione'deki bir masaya oturdu, dışarısı buz gibi soğuk olduğundan, bir yandan birbiri ardına kaynar kaynar cappuccino ısmarlıyor, bir yandan da kitap okuyordu.

Altıncısı yüz bin liretlik bir telefon kartı satın aldıktan sonra bir telefon kulübesine girip evini arayıp uzun uzun konuştu.

Saat yedi buçukta hepsi buluştu ve San Calogero adlı lokantaya yemeğe ve içmeye (ölçülü bir şekilde) gittiler. Bir saat sonra tankere dönmek için bota binmişlerdi bile.

Kazançlarında büyük bir artış bekleyen, Mariella, Graziella ve Lorella adlı üç fahişe, hayal kırıklığına uğramışlardı, telefonla aldıkları bilgiye göre, onların yalnızca kadın olmadıklarını değil, aynı zamanda erkek bile olmadıklarını öğrenmişlerdi.

Belki de tek neden tankerdeki petroldü, anlaşılan sızıntılar, erkeği erkek yapan kısmı bir hayli etkilemişti. "Zavallılar," diye üç kadın onlara acıdı.

Akşam dokuzda bot, geminin geri kalan mürettebatım karaya taşımak için ters yöne hareket etti. Onlar sanki başka bir gemi personeliydi, bir başka deyişle hepsi alışılagelmiş denizci türündendi, bunu kanıtlamaları uzun sürmedi. Adı Gino olan denizci ilk iş olarak, Pipia'nın tavernasına gidip iki litre şarabı katıksız devirdi, daha sonra Lorella'nın adresini öğrenip onun evine gitti. Bu arada arkadaşı Illario, ters yolda ilerliyordu: önce Mariella ve Graziella'yı ziyaret etmiş, sonra da Pipia'nın tavernasına gitmek üzere yola çıkmıştı.

10.45'de Gino da oradaydı. Vigatalılar için oldukça geç bir saat olduğundan, orada bulunan tek tük müşteriye göre, huzursuz ve sinirli görünüyordu. Illario'nun ona ısmarladığı son bardağı içmek istememişti, böylece ikisi tartışmaya devam ederek tavernadan çıkmışlardı. Ancak ne dediklerini hiç kimse anlamamıştı.

Onların botlarının bağlı olduğu iskeleye doğru yürüdüklerini görmüşlerdi.

Geceyarısından önce Lorella'nın kapısı çalındı, kapıyı açtığında, karşısında yüzünü örtmüş bir adam gördü, adam tek bir söz bile etmeden kadını içeri itti ve yüzüne bir yumruk atarak onu bayılttı.

Lorella kendine geldiğince, bu bilinmeyen adamın, kendisine tecavüz ettikten sonra, iki kolyesini, bir altın bileziğini, bir saatini, dört yüz bin liretini ve radyosunu alıp kaçtığını farketti.

Koşarak polise durumu bildirmeye gitti ve ona saldıran adamın üzerindeki kazağın yakasını burnuna kadar çekmiş başındaki denizci beresini de gözlerine kadar indirmiş olmasına rağmen, son müşterisi olan "Nostradamus" gemisinden denizci Gino olduğunu anladığını söyledi.

"Şimdi bana dün gece, o denizciyle aranızda neler geçtiğini anlat," dedi ertesi sabah Montalbano Lorella'ya. "Kendi iyiliğin için doğruyu söyle."

"Hiçbirşey olmadı, komiserim."

"Dikkat et, Lore."

Lorella bir an gülümsedi, ama hemen gülümsemesi donakaldı, yüzünde büyük bir acı ifadesi vardı. Dudağı yarılmış, burnu şişmiş ve morarmıştı.

"Şimdi size neden hiçbirşey olmadı dediğimi açıklayayım. Bu denizci aceleyle gelmiş ve bir aydır hiçbir kadınla beraber olmadığını söylemişti. Soyunup yatağa girdik, ama hiçbirşey olmadı. Beceremiyordu. Ona yardımcı olmaya çalıştım, bütün sanatımı sergiledim ama işe yaramadı, bir ölüden farksızdı. Sonunda hiçbirşey olmayacağını anlayınca kalkıp giyinmeye başladı. Bana paramı vermesini söylediğimde o buna önce karşı çıktı, çünkü suçun bende olduğunu, yeterince iyi olmadığımı söylüyordu. Sonunda parayı verdi ama bir yandan da beni tehdit ediyordu."

"Sana ne dedi?"

"Bana farklı yöntemler uygulamış olsaydı, böyle olmayacağını. Serseri, belki de haklıydı."

"Daha açık konuşur musun?"

"Açıklayacak ne var ki? Onun gibi birçok erkek var! Şiddet kullanma ihtiyacı duyuyorlar, bir şeyler yapmak için kan görmek istiyorlar. Anlıyor musun?"

"Kesinlikle. O olduğuna emin misin?"

"Hayır, komiserim, emin değilim. Onu yalnızca bir an gördüm, üstelik yüzü örtülüydü. Ama vücut yapısı..."

"Tamam, gidebilirsin."

Lorella kendisine saldıranın kim olduğundan emin olamadığını söyleyince, komiser onun gerçeği söylediğine inanmıştı. İçgüdüsel olarak gördüklerinin kesinlikle doğru olduğunu söyleyip, yemin edenlere pek inanmazdı. Bu tür insanların söylediklerinin genelde kısa bir süre sonra doğru olmadığı ortaya çıkardı. Ona göre en doğru tanıklık, kuşku tohumundan büyüyendir, bu yüzden de sık sık kesin değildir.

Liman başkanlığının yardımıyla, denizci Gino Rocchi'yi tutuklattı. Dönüşte, Fazio ona "Nostradamus"'un kaptanının adamını hemen teslim etmek istemediğini söyledi. Ayrıca Rocchi'nin, üç kişiyle paylaştığı kamarasında yapılan aramalar da bir sonuç vermemişti. Çalınan eşyaları bulmak için yeterli zamanları olmuştu. Denizci suçsuz olduğunu, gemiye dönmek için, arkadaşıyla bota bindiklerinde, saatin henüz on bir buçuk olmadığını söylüyordu. Gözcü denizci de, ikisinin gemiye gece on bir buçuk on iki arası bindiklerine yemin ediyordu, ne daha geç, ne daha erken. Ancak o, arkadaşlarına yardım etmek için, her şeyi iddia edebilecek birisiydi.

"Siz, nereye varmak istiyorsunuz?"

"Gerçeğe," dedi kaba bir şekilde Montalbano. Yazı masasının diğer tarafında oturan adam, kendini beğenmiş bir şekilde güldü.

Ellisinde vardı, ikinci sınıf bir filmdeki denizci figüranını andırıyordu. Daha doğrusu Tahta Bacak Pietro ile Temel Reis arası biriydi.

Daha iri yapılıydı, Cavour stili sakalı vardı, İspanyol paça siyah bir pantolon, enine kırmızı ve beyaz çizgili bir kazak giymişti. Ayağında ise tahta takunyalar vardı. Bu karıkostümünü, sol kulağından sarkan altın bir halka tamamlıyordu.

Komiser aslında ona "Nostradamus"daki mürettebatın neden bir kısmının muhasebeci, bir kısmının da korsan gibi giyindiğini sormak istiyordu, oysa şöyle dedi:

"Neden gülüyorsunuz?"

Adam ilk bakışta, Montalbano'ya antipatik gelmişti, ona kötü davranmamak için sürekli kendini kontrol etme ihtiyacı duyuyordu.

"Hangi gerçekten söz ediyorsunuz, komiser? Mutlak bir sonuca ulaşacağınızı sanmıyorum, çünkü öyle bir şey yoktur. Gerçek prizmatiktir, bizler gördüğümüz yüzüyle yetinmek zorundayız."

Kendince bir felsefe yapıyordu. Komiser, yanlış bir şey söylememek için susmayı tercih etti.

"Adınız neydi demiştiniz?"

"Illario Burlando.[11]"

"Böyle bir adı ve soyadı olan birinin anlattıklarını ciddiye alacağımı mı sanıyorsunuz?"

Sözcükler ağzından kaçmıştı ama hemen de pişman oldu.

"Eğer adım Onorio del Vero[12] olsaydı, bana inanacak mıydınız? Bu denli basit inanışlarınız olduğu için üzüldüm, komiser."

Bu sözleri hak etmişti, bu yüzden sesini çıkarmadı.

"Demek, siz buraya ifade vermeye geldiniz..."

"Kendiliğimden. Çünkü adamlarınız beni sorgulamadı, sanırım Gino'nun suçlu olduğuna dair bir önyargıya kapılmışlardı."

".. .ve sizin ve arkadaşınızın 23.45'de gemide olduğunuzu kanıtlamaya geldiniz. Saldırı yaklaşık o saatlerde olduğuna göre, Gino Rocchi olamazdı."

"Çok doğru."

---

[11] Neşeli Alaycı
[12] Dürüst Onurlu

"Dinleyin, arkadaşınız Pipia'nın tavernasına de, size neler anlattığını söyleyebilir misiniz? Bana söylediklerine göre, öfkeli bir hali varmış."

"Elbette söyleyebilirim, siniri tepesindeydi, fahişeyi beceremeyişti, suçun kadında olduğunu, bir buz parçasından daha soğuk olduğunu söyledi."

Montalbano bu cevabı beklemiyordu, detayları sormaya devam etti.

"İntikam almayı istediğini hiç söyledi mi?"

"Elbette. Oldukça sarhoştu. Yine de ben onu bu fikrinden vazgeçirmeye çalıştım ve onu bota binmesi için ikna ettim."

"Rocchi'nin yapmak istediği şeylerin gerçekleştiğine ne diyeceksiniz?"

Illario Burlando'nun yüzü düşünceli bir hal aldı.

"İki varsayımım var."

"Söyleyin."

"İlki çok güçlü bir dileğin, bir arzunun uzakta gerçekleşmesi... Hemen taşaklarınızı kaldırıp gidin buradan."

"Tutuklanan denizcinin suçsuzluğunu kanıtlamak için buradayım," diye sakince açıklamada bulundu, yetmişini geçmiş, eskiden üniversitede teorik felsefe dersi veren, profesör Guglielmo La Rosa.

"Ancak öncelikle," diye devam etti, "Bazı sorularıma cevap vermenizi isteyeceğim."

Elini cebine sokup bir kâğıt çıkarttı ve okumaya başladı. Derken kaşlarını çattı, kâğıdı yeniden katladı ve cebine koydu, büyük olasılıkla yanlış kâğıdı çıkarmıştı.

Bunun üzerine başka bir kâğıt daha çıkarttı, ağzını büktü, bu kez de doğru kâğıt değildi.

Montalbano onu soğuk bakışlarla süzüyordu. Felsefe öğretmenlerinin karşısında nedense bir komplekse kapılıp konuşamıyordu: bunun nedeni lise yıllarına dayanıyordu; çok sert ve herkesin korktuğu bir öğretmen olan profesör Salvarone, bir keresinde, onu Kant konusunda sözlü yaparken mahvetmişti.

"Notlarımı bulamıyorum," dedi teslim olmuşçasına La Rosa. "Bu nedenle tek bir soru soracağım."

Komiser terlediğini hissetti: "Sınıf geçme sınavına girmiş gibiyim," diye düşündü. Sanki yeniden okul sıralarına dönmüştü.

"Olay tam olarak saat kaçta gerçekleşmiş?"

Montalbano rahat bir şekilde iç çekti, hazırlıklıydı, cevabı biliyordu.

"Gece yarısından önce. Şeyin ifadesine göre, şeyin..."

Onun için ne diyecekti? Fahişe mi? Profesöre karşı terbiyesizlik olurdu. Genç kız mı? Ama en az kırkında vardı!

"Kurbanın," diye profesör imdadına yetişti.

"Evet, öyle" dedi hâlâ şaşkınlığını üzerinden atamamış komiser.

"O halde, durum böyle olduğuna göre, denizci suçlu olamaz," dedi profesör.

Kendini okul sıralarında hissetmeye devam eden Montalbano, iki parmağını kaldırarak şöyle dedi:

"İzninizle, bundan nasıl emin olabiliyorsunuz?"

"Çünkü dün gece 23.10 gibi, bir iki dakika önce ya da sonra olabilir, rıhtımdaydım ve bir bota doğru yürüyen iki denizci gördüm."

"Affedersiniz, profesör, o saatte rıhtımda ne işiniz vardı?"

"Düşünüyordum. Bilirsiniz, dostum, soğuk havada iyi fikirler üretilir. Her neyse, hemen sonra nöbetçi bir eczaneye gidip orada eczacı ile gevezelik etmeye daldık, neredeyse gece yarısı olmuştu. Bundan eminim, çünkü eczaneye girmeden önce saate bakmıştım. 23.30'u gösteriyordu. Eve gitmek için tekrar rıhtımdan geçtim, ancak bot orada değildi. İşte hepsi bu.

Sözlerinde herhangi bir duraksama yoktu, kendinden çok emin bir şekilde konuşmasını noktalamıştı.

Montalbano boyun eğmiş ve üzgün bir şekilde yana açmıştı.

Profesör La Rosa çıkar çıkmaz Fazio'yu çağırdı ve ona denizci Gino Rocchi'yi serbest bırakmasını söyledi.

Sonuç olarak profesör Guglielmo La Rosa, oldukça basit gözüken bir hikâyeyi, bir dizi dakika hesabıyla anlaşılmaz bir hale getirmişti.

Birden keyfinin kaçtığını hissetti. Sıkıntısını geçirecek tek şeyin güzel bir yemek olduğuna karar verdi. Saatine baktı ve durmuş olduğunu farketti. Kurmayı unutmuştu. Aniden aklına bir şey geldi: acaba profesörün saati yanlış mıydı?

İskemlesinden fırladı, onun peşinden koştu, komiserlikten çıkmak üzereyken ona yetişti.

"Profesör, bağışlayın, bana saatinizi gösterebilir misiniz?"

"Hangi saati?"

"Sizinkini."

"Ben hiç saat takmam ki. Ölüm saatimizi ayarlayan bu mekanizmalardan nefret ederim. Banal, çok banal."

Aniden profesöre güvenmemeye başladı.

"O halde bana az önce eczaneye girdiğinizde, çok az bir yanılma payıyla, saatin 23.30 olduğunu nereden bildiniz?"

"Benimle gelin."

Montalbano onun yanına geldi, profesör yaşma rağmen, oldukça hızlı yürüyordu.

"Kendiniz bakın," dedi Guglielmo La Rosa eczanenin karşısındaki saatçi Scibetta'nın dükkânını göstererek. Dükkânın tabelası, girişin üst kısmındaki bir çubuğun yanına ilişmiş, Romen rakamlı bir saatti. Saatin dakik olması bir bakıma kasabanın gururuydu. Montalbano'nun profesörün iddiasını geçersiz kılma teşebbüsü sonuç vermemişti, her şeyden önce bu saat içeriden ışıklandırmalı olduğundan hem gece, hem gündüz görülebiliyordu.

"Beni bağışlayın," diye söze başladı, ama Guglielmo La Rosa'nın şaşkınlığı karşısında durdu. "Ne var profesör?"

"Böyle bir hatayı nasıl yapabildim?" diye alçak sesle kendi kendine sordu. Ama Montalbano onu duymuştu.

"Daha açık konuşur musunuz, profesör?"

La Rosa konuşmadan, 12.30'u gösteren saati işaret etti.

"Ee?" diye sordu, sabırsızlanan komiser.

"Yalnızca, dün gece..."

"Devam edin, Tanrı aşkına!"

Okul sıraları artık uzak sisler arasında kaybolmuştu.

"Dün gece doğrudan doğruya bu saate değil, yansımasına baktım, böylece akrep ile yelkovanın yerleri konusunda yanılgıya düştüm."

Montalbano birden dönüp baktı.

Eczanenin vitrin camına yansıyan saat 11.30'u gösteriyordu. Profesörün anlattığı her şeyi bir saat ileri almak gerekiyordu ve böylece denizciyi savunurken birden onun aleyhine şahitlik yapmış gibi olmuştu.

Yalan ifade vermekten büyük filozof Guglielmo La Rosa'yı hapse atamasa da, komiser Montalbano, Gino Rocchi'nin yanı sıra, küçük filozof Illario Burlando'yu da suç ortaklığı yapmaktan tutuklattı.

ELLİ ÇİFT ÇİVİLİ AYAKKABI

Amerikalılar 1943'de Sicilya'ya geldiklerinde, beraberlerinde ordularına tahsis edilmiş lastik tabanlı çizme modasını da getirmişlerdi, bunun sonucu olarak, gerek piyade askerlerimizin gerekse çiftçilerimizin kullandığı o sert çivili postallar rafa kaldırıldı.

Castro'da keçi sahibi olan Michele Borruso, müttefiklerin çıkarması esnasındaki karışıklığı fırsat bilip, aceleyle terkedilmiş bir İtalyan askeri depoyu yağmalayıp, başka şeylerin yanı sıra bütün hanedanlığa yetecek elli çift postalı da evine götürmüştü. O öldüğünde, keçileri, otlakları ve kırksekiz çift postal da oğlu Gaetano'ya kaldı. Yıllar sonra hayvan hırsızlıkları baş gösterdiğinde, Gaetano'nun da otuz kadar keçisi çalınmıştı. Gaetano ucuz atlatmasına rağmen, hırsızlığı ihbar etmekle kalmayıp, kasabada bu hırsızlardan intikamını alacağını söyleyip duruyordu. Bunu duyan hırsızlar, Borruso'nun durumunun iyiye gittiğini de görüp, bu kez yüz tane hayvanını çaldılar. İkinci hırsızlıktan on beş gün sonra, bütün kasabada şiddetiyle tanınan, iki ya da dört ayaklı hareket eden her canlıyı ayırdetmeksizin soyan çete reisi Casio Alletto, Billotta nehrinin kıyısında ölü bulundu. Sopalarla, taşlarla dövülmüş, tekmelenmiş ve yumruklanmıştı, kısacası pestilini çıkartmışlardı. Can çekişirken onu Villalta Hastanesi'ne götürmüşler, ancak orada ölmüştü:

Bu olayda Gaetano Borruso'nun parmağı olduğu tartışılmazdı: Casio Alletto'nun yüzündeki çivili ayakkabıların izi bunun kesin bir kanıtıydı.

Olaydan iki gün önce, Villalta Emniyet Müdürü, komiser De Rosa'nın Castro'dan dönüşte, avlanırken attan düşüp sakatlandığını öğrenmişti. Bu yüzden olayla ilgilenemediği için o zamanlar otuz yaşını biraz geçmiş Salvo Montalbano'yu, oldukça basit gözüken bir soruşturma olsa da, çavuş Bille'nin sorumluluğunu hafifletip yardım etmesi için onu yanına gönderdi.

Soruşturma ne denli basitse, Montalbano ile Bille'nin o sabah Borruso'nun kendisine taştan bir oda yaptığı, ev olarak kullandığı ahırın yokuşu da ondan aşağı kalmıyordu. Ondaki paralarla kuşkusuz daha konforlu bir evde oturabilirdi, ama bu Borruso'nun keçi çobanlığı yapan aile fertlerinin geleneklerine uymazdı, onlar gösterişe hiç önem vermezlerdi. Montalbano ile Bille, Castro'dan arabayla en az dört kilometre gittikten sonra arabayı bırakmak zorunda kalınca, Bille önde Montalbano arkada olmak üzere, tek sıra halinde, keçilerin bile tırmanmakta güçlük çekeceği o yorucu yokuşu çıkmaya başlamışlardı. Biçimsiz vücut yapısını gizleyen üniformasının içinde çavuş Bille, bir keçi gibi hızla zıplayarak yürüyordu. Montalbano ise nefes nefese kalmıştı.

Yokuşu çıktıklarının ilk on beş dakikası (çünkü daha sonra Montalbano'nun düşüncelerini kontrol etmesi zorlaşmıştı) Montalbano'ya, Borruso'nun soruşturmasında izleyeceği yolun ana çizgilerini oluşturmasına yaramıştı, ancak ikinci onbeş dakikada son derece basit bir amaç üzerinde yoğunlaşmıştı: eğer bu salak itiraz edecek olursa, onu tutuklarım.

Borruso'nun odasında kanlı çivili bir çift ayakkabı bulmak aklının köşesinden bile geçmiyordu: çünkü onun elinde kırk yedi çift yedek ayakkabı vardı.

Henüz temizlenmiş bir cam gibi pırıl pırıl bir sabahtı. Gökyüzünün mavisi sanki evrene iki kez daha mavi olduğunu bağırıyordu, ağaçlar ve bitkiler ise, olanca güçleriyle, yeşilin en güzel tonlarıyla ona karşı duruyorlardı. Renkler öylesine göz alıyordu ki, insanın gözlerini yarı kapaması gerekiyordu. Keskin hava ise burun deliklerini acıtıyordu. Yarım saatlik bir tırmanıştan sonra, Montalbano mola vermeden yola devam edemeyeceğini anladı. Utanarak çavuşa bunu söylediğinde, o biraz daha sabretmesini söyledi: az sonra yolu tam yarılamış olacaklar ve Bille'nin iyi tanıdığı bir çiftçinin evinde dinlenebileceklerdi.

Çiftçinin evine vardıklarında üzerinde büyük bir buğday yığını olan eski bir ahşap masanın etrafında oturan iki adam ve bir kadın, buğdayı çöplerden ayırıyorlardı. İki adamın farkına bile varmadılar. Oysa, henüz doğmuş, ayakta güçlükle durabilen bir dana yavrusu gibi yürüyen, iki yaşlarında küçük bir çocuk onlara doğru yaklaşıp, marmelatlı minik elleriyle Montalbano'nun pantolonuna sıkıca yapıştı. Büyük bir olasılıkla çocuğun annesi olan kadın, hemen kalkıp çocuğu kucağına aldı.

"Bu çocuk şeytana külahını ters giydirir, bir düşünüp yüz tane iş karıştırır!"

"Günaydın çavuş," dedi iki adamdan biri ayağa kalkarak. İki parmağıyla şapkasını tutan öbür adam ise masada oturmaya devam etti.

"Rahatsız ettiğimiz için bağışla, Peppi," dedi çavuş. "Doktor Montalbano ile buradan geçiyorduk. Bize bir bardak su verebilir misin?"

"Su mu? Suda boğulunur. Oturun da size yorgunluğunuzu geçirecek bir şarap getireyim," dedi Peppi eve doğru giderken.

Kadın da kucağında çocuğuyla onu izledi.

"Hayır, affedersiniz," dedi yüksek sesle Montalbano. "Ben gerçekten yalnızca biraz su içmek istiyorum."

Sonra kendini bağışlatmak istercesine:

"Aç karnına hiç şarap içmem," dedi.

"Eğer neden buysa, çaresi var."

"Hayır, teşekkür ederim. Yalnızca su istiyorum "

Masaya oturduklarında, şapkalı adam işine devam etti.

"Şimdi nasılsın, Toto?" diye sordu çavuş.

"Daha iyi," diye yanıtladı soğuk bir şekilde adam.

"Hasta mıydınız?" diye nazikçe sordu Montalbano

Bu arada Bille'in yüzünün allak bullak olduğunu farketmişti.

"Evet, hastaydım," dedi Toto Montalbano'nun gözlerinin içine bakarak. "Göreviniz gereği iyi bilmeniz gerekir, sizce altı ay boş yere hapis yatan masum biri kendini nasıl hissedebilir?"

"Bu dostumuz," diye açıklamaya çalıştı Bille. "Bir yanlışlık sonucu hapse atıldı. Söz konusu olan..."

"İşte şarap ve ekmek!" diye araya girdi Peppi kapıdan çıkarken.

Bir bardak değil, koca sürahi dolu su getirmişti. Kilden yapılmış kap terliyordu, bu demek oluyordu ki oldukça iyi fırınlanmıştı. Montalbano dudaklarını kabın ağzına dayayıp, soğuk suyu içmeye başladı, bu sırada Bille bir bardak şarabı bitirmişti bile.

Yollarına devam etmek için kalktıklarında, şapkalı adam ayağa kalkıp, Montalbano'nun elini sıkıp gözlerini ona dikerek şöyle dedi:

"Tano Borruso ile aynı şeyi yapmayın."

"Ne demek istedi?" diye sordu Montalbano ahıra doğru yürürlerken. Çavuş durup ona doğru döndü.

"Sizin anladığınız şeyi söylemeye çalıştı. Tano Borruso'nun Casio Alletto'yu öldürdüğüne inanmıyor."

"Bundan nasıl emin olabiliyor?"

"Kasabadaki birçok kişi gibi"

"Siz de mi, çavuş?"

"Ben de," diye onayladı sakince Bille. Montalbano beş dakika kadar sessiz kaldıktan sonra yeniden konuşmaya başladı.

"Bana ne düşündüğünüzü açıklamanızı isterdim. "

Çavuş yeniden durup ona doğru döndü. "Ben size bir soru sorabilir miyim, doktor?"

"Elbette

"Bakın komiser, De Rosa bana Borruso'yu alıp komisere götürmemi istedi. Ben size onu almaya gitmemi ister miyiz diye sorduğumda ise, benimle gelmeyi tercih ettiğinizi söylediniz, yorucu bir iş olmasına rağmen, bunu neden yaptınız?"

"Bilemiyorum, çavuş, galiba ilgilenmek zorunda olduğum kişileri, yaşadıkları yerde görmenin doğru olacağına inanıyorum. Belki yanılıyorum ama, bu şekilde onları daha iyi tanıyacağımı düşünüyorum."

"İşte tam üstüne bastınız, doktor. Kasabada hepimiz Tano Borruso'nun nasıl biri olduğunu iyi biliyoruz."

"Nasıl biri?"

"Öyle biri ki, değil bir adam öldürmek, bir ısırgan otunu bile kesemez."

Gözlerini Montalbano'dan ayırmadan gülümsedi.

"Otuz yıl hizmetten sonra emekliliğe yaklaşmış bir polis olarak size bir şey söylesem, kötüye çekmezsiniz değil mi?"

"Hayır, buyrun, söyleyin."

"Daha genç olup emrinizde çalışmak çok hoşuma giderdi doğrusu."

Gaetano Borruso'nun yaşadığı yer bir tek büyük odadan ibaretti. Odanın arkasında bir sürü hayvanın koro halinde, kulakları sağır edici bağırtılarının duyulduğu yeri vardı.

Evin önünde sertleşmiş topraklı bir alan vardı bu bir köşesinde geniş bir çardak bulunuyordu. Çardağın altında gördüğü yirmi kadar, ağaç dallarından yapılmış rustik tabure Montalbano'yu oldukça şaşırtmıştı. Taburelerin bir tanesinde hararetli bir şekilde tartışan çiftçi oturuyordu Montalbano ile çavuşu görür görmez

seslerini alçalttılar. Diğer ikisinin karşısında oturan, üç adamın en yaşlısı, sanki o anda işi olduğu için özür diler gibi, bir elini kaldırdı.

Bille iki tabure alıp, çardaktan oldukça uzak, gölgelik bir yere koydu.

Oturdular. Montalbano sigara paketini çıkartıp, içinden bir tane Bille'e ikram etti.

Sigara içerken, Montalbano arada bir tartışmaya devam eden adamlara bakıyordu. Çavuş onun bakışlarını yakaladı ve şöyle dedi:

"O yöneticidir."

"O ikisi onun için mi çalışıyorlar? Onun adamları mı?"

"Borruso'nun keçilerle ilgilenen sekiz adamı var; peynir ve başka şeyler yapıyorlar. Keçiler burada gördüğünüz kadar değil, oldukça fazla. Ama o iki adam onun emrinde çalışmıyorlar."

"O halde neden Borruso'nun yönettiğini söylediniz? Neyi yönetiyor?"

"Adaleti."

Montalbano ona şaşkınlıkla baktı. "Çocuklara ve aklı evvel olanlara karşı nezaketiyle" diye açıkladı çavuş.

"Doktor, Gaetano Borruso'nun deneyimli, aklı başında, her zaman yardıma hazır, tatlı dilli biri olduğu söyleniyor. Bu yüzden herhangi bir tartışma, bir kavga söz konusu olduğunda, insanlar yavaş yavaş ona gelip danışma alışkanlığı edindiler."

"Sonra da onun verdiği fikirlere uyuyorlar mı?"

"Her zaman."

"Ya başka türlü davranmaya karar verirlerse?"

"Eğer onunkinden daha doğru bir çözüm buldularsa, Borruso bunu onaylar, her zaman yanıldığını kabul etmeye hazırdır. Ancak eğer kavga çığrından çıkıp farklı boyutlara ulaşmaya başladığında Borruso onları bir daha görmek istemez. Borruso'nun görmek istemediği bir adamla da hiç kimse birşey yapmak istemez. Bu kişi için en iyisi kasabadan ayrılmaktır. Kasaba deyince yalnız Castro'dan söz etmiyorum."

"Mafya türü bir davranışın mükemmel bir örneği," diye yorum yapmadan duramaz Montalbano.

Çavuşun yüz ifadesi sertleşti.

"Beni bağışlayın ama, eğer böyle düşünüyorsanız, eminim evinizin bile nerede olduğunu bilmiyorsunuzdur. Borruso'nun bu yaptıklarından ne çıkarı olabilir ki?"

"Güç."

"Sizinle bir polis olarak konuşacağım," diye söze başladı çavuş bir an sustuktan sonra. "Borruso'nun gücünü yalnızca bir tek yönde kullandığı görülüyor; kanlı olaylardan kaçınmak için. Siz altı yıl önce silahlı bir çarpışmada ölen komiser Mistretta'yı tanımış mıydınız?"

"Onu tanıma zevkine ne yazık ki varamadım."

"Size benziyordu. O Borruso'yu bir rastlantı sonucu tanıyıp dostluğunu ilerlettikçe bana ne dedi biliyor musunuz? Onun günümüze kadar ayakta kalmış bir çoban kralı olduğunu. Ve bana çoban krallardan söz etmeye başladı."

Montalbano yeniden çardağa doğru bakmaya başladı. Şimdi üç adam ayakta duruyor ve Borruso'nun tabureye yakın bir yere bıraktığı hasır bir şişeden sırayla şarap içiyorlardı. Bu yalnızca basit bir şarap içme değildi, hareketlerinin yavaşlığı, içtikleri her yudumdan sonra birbirlerine bakışları bir tür dini merasim gibiydi. Her biri üç kez şarap içtikten sonra el sıkıştılar. Borruso ile konuşmaya gelen iki adam Bille ve Montalbano'yu konuşmadan, gözleriyle selamladıkta sonra oradan ayrıldı.

"Gelin, gelin," diyerek büyük bir tezahüratla Borruso onları çardağın altına davet etti.

"Doktor Montalbano ile ben," diye söze başladı Bille "Casio Alletto cinayeti üzerine konuşmak için buradayız."

"Bunu bekliyordum. Beni tutuklamak mı istiyorsunuz?"

"Hayır," dedi Montalbano.

"Beni sorguya mı çekmek istiyorsunuz?"

"Hayır."

"O halde ne istiyorsunuz?"

"Sizinle konuşmak."

Dikkatle bakınca Montalbano adamda bir değişiklik hissetti. Az önce onlara yönelttiği sorularda bir umarsızlık hissetmişti, oysa şimdi ona bakan gözlerinde kendisinin bile yadırgadığı farklı bir dikkat vardı. Ahıra

doğru yürürken, kendisine ilk yapacağı itirazda Borruso'yu tutuklayacağına dair kendi kendine söz vermemiş miydi? Şimdi neden bu görüşmeyi uzatıyordu?

Oturdular. Montalbano dışarıdan birinin gözleriyle, onun ve çavuşun aynı şekilde, az önce Borruso'dan adalet istemek için gelen çiftçilerin oturduğu aynı taburelerde oturduklarını gördü.

Olayda yalnızca terslik vardı: bu kez adaletin temsilcisi o ve çavuştu. Borruso sanık olmasa da en azından şüpheli durumundaydı. Ancak Gaetano Borruso taburesinde istifini hiç bozmadan, aynı zamanda doğal bir yargıç otoritesiyle oturuyordu.

"Biraz şarap alır mısınız?" diye sordu Borruso hasır sepeti uzatarak.

Bille öneriyi kabul edip bir yudum içti, Montalbano ise nazik bir şekilde reddetti.

"Casio Alletto'yu ben öldürmedim," dedi sakin bir ses tonuyla Borruso. "Eğer öldürmüş olsaydım, çoktan teslim olmuştum."

Söylenen her sözün kendine özgü bir şekilde titreşimi vardır, doğruyu söyleyen sözlerin ise diğerlerinden çok farklı bir titreşimi vardır.

"Neden benim yaptığımı düşünüyorsunuz?"

"Çünkü keçilerinizi Alletto'nun çaldırdığı herkesçe biliniyor," dedi Montalbano.

"Ben bütün keçilerimi çalsa bile hiç kimseyi öldüremem."

"Bir de şu çivili ayakkabı olayı var. Şimdi sizin ayağınızdaki ayakkabılardan söz ediyorum."

Gaetano Borruso onu ilk kez görüyormuş gibi baktı.

"Bunları beş yıldır giyiyorum," dedi. "Sağlam ve güzel ayakkabılar. Son savaşta, bizim Rusya'daki askerlerimize verilen ayakkabıların tabanlarının karton olduğu söyleniyor. Bunlarınki ise kesinlikle deri. Bu ayakkabıları depodan aldıktan sonra babam ancak bir çiftini eskitebildi, o da köyde tarlada çalışırken öldüğünde ayağındaydı. Ben onu hazırlarken, ayağına da bir çift yeni ayakkabı giydirdim. Böylece bende kırk sekiz çift ayakkabı kaldı."

"Şimdi kaç çift var elinizde?"

Gaetano Borruso açık renk gözlerini hafifçe kapadı.

"Bu iki yıldır kullandığım ikinci ayakkabı, bu yüzden aslında kırk altı çift kalması gerekirdi, ancak beş çiftini de ihtiyacı olan fakir insanlara hediye ettim."

Montalbano'nun yüz ifadesinde farklı bir şeyler yakalamıştı.

"Yanlış düşüncelere kapılmayın, doktor. Ayakkabıları hediye ettiğim kişiler hayatta ve son derece sağlıklı ve cinayetle de bir ilgileri yok. Gerekiyorsa, ne zaman ister kontrol edebilirsiniz. Kimseyi suçlamak istemiyorum."

"Yani sizde şu anda kırk bir çift ayakkabı var."

"Öyle olması gerekiyordu, ancak ben kırk tane olduğunu farkettim."

"Bir çift mi eksik?"

"Evet efendim. Casio'nun yüzünde çivi izi olduğu hikâyesini öğrendiğimde, aklıma bir şey takıldığı için gidip ayakkabıları saymıştım."

"Yani?"

"Yani suçu benim üzerime atmak için benim bir çift ayakkabımı çalmış olabileceklerini düşündüm. Benimle gelin."

Kalkıp evin tek odasına girdiler. Solda komodinli bir yatak, ortada bir masa ve dört iskemle, mutfak ve giriş kapısının karşı tarafında büyük bir büfe.

Sağdaki duvardan iki küçük kapı açılıyordu, birinden tuvalet gözüküyordu. Borruso diğer kapının kolunu çevirip ışığı yaktı. Kiler ve ambara dönüştürülmüş geniş bir odaydı burası.

"Ayakkabılar orada," dedi Borruso ilerideki rafları göstererek.

Montalbano güçlükle mide bulantısını kontrol edebiliyordu.

Odaya girdiği andan itibaren midesinde korkunç bir ekşime hissetti.

Ayakkabılar rafın dört bölmesine yerleştirilmişti. Her bir çift, bir gazete kâğıdına sarılmıştı. Borruso içlerinden bir çift alıp kâğıdını çıkartıp Montalbano'ya gösterdi. O zaman onun midesinin bulanmasına neden olan şeyi gördü: her ayakkabının üzerinde bir parmak yağ vardı.

"Bunu on beş gün önce giymiştim," dedi Borruso. "Böyle saklanırsa yeni gibi kalıyorlar."

Çavuş bu arada Montalbano'ya gazetelerin tarihlerini incelediğinden söz etmeye başladı. Gazetelerin hepsi yeni değildi, yirmi kadarı boş raflardan birine yığılmıştı.

"Bana bunları Castro'daki sigara bayii verdi," diye açıkladı Borruso, Montalbano'nun aklından geçenleri okurcasına.

"Kırk çift var," dedi çavuş, "iki kere saydım, yanılmama olanak yok."

"Çıkalım." dedi Montalbano.

Soğuk hava mide bulantısını hemen geçirmişti, derin derin nefes aldı ve hapşırdı.

"Çok yaşayın."

Yeniden çardağın altına oturdular.

"Sizce bu hırsız, siz yokken eve nasıl girmiş olabilir?"

"Kapıdan," diye cevap verdi Borruso, ses tonunda hafif bir alay seziliyordu. Ve ekledi:

"Ben her yeri açık bırakırım. Hiç kilitlemem."

Villalta'ya döner dönmez Montalbano'nun ilk yaptığı şey, kibar bir ihtiyar olan adli doktora koşmak oldu.

"Doktor, beni bağışlayın, ama Casio Alletto'nun cesedi ile ilgili bir bilgiye ihtiyacım var."

"Henüz raporumu hazırlamadım, ama buyrun, sorun."

"Maktulün yüzünde çivi izinin yanı sıra, ayakkabı yağı izleri de var mıydı?"

"İzler mi?" dedi doktor. "En az yarım kental vardı!"

Ertesi sabah Montalbano, lastiği patladığı için Castro'ya geç geldi, tek başına lastiğin nasıl değiştirileceğini bilmediği gibi, krikonun bile nerede olduğunu bilmezdi. Komiserlikten içeri girdiğinde karşısında ona gülümseyerek bakan çavuş Bille'yi gördü.

"Sanırım Borruso'nun bu hikâye ile hiçbir ilgisi yok. Her şey bize anlattığı gibi olmuş, Casio Alletto ile arasındaki gerginlikten yararlanıp, şüpheyi onun üzerine çekmek için ayakkabılarını çalmışlar. İşe tekrar baştan başlamam gerekecek."

Bille gülümsemeye devam ediyordu.

"Peki ama neyiniz var?"

"Yaklaşık on beş dakika önce katili tutukladım. Her şeyi itiraf etti. Size haber vermek istedim, ama telefon ettiğim de buraya geldiğinizi söylediler."

"Kim peki?"

"Casio'nun çetesinden Coco Sampietro adında yarım akıllı biri."

"Nasıl anladınız?"

"Bu sabah yedide, pazara yabancı biri bakla satmaya geldi. Bir katıra binmişti. Ayağındaki ayakkabıları görünce beynimden vurulmuşa döndüm ama belli etmedim, onu bir kenara çekip, ayakkabılarını nereden satın aldığını sordum. Bana çok sakin bir şekilde bir gece önce Coco Samperio'dan satın aldığını söyledi. Bunun üzerine pusuya yattık ve Sampietro evden çıkar çıkmaz ellerine kelepçeyi geçirdik. Hemen itiraf etti. Anlaşmalara uymadığı için bütün çetenin Casio'ya karşı ayaklandığını söyledi."

"Ama, sizin dediğiniz gibi yarım akıllı biriyse, suçu Borruso'ya atmayı akıl edemezdi."

"Bunu yapan o değildi. Bize planı Casio'nun sağ kolu olan Stefano Botta'nın yaptığını söyledi."

"Tebrikler!"

"Teşekkürler, doktor. Bizimle gelmek ister misiniz? Onunla birlikte beş kişiyi daha tutuklamamız gerekiyor."

Montalbano bir an düşündü.

"Hayır," dedi. "Siz gidin. Ben çobanlar kralını görmeye gideceğim. Olayın bittiğine sevinecek."

MAKTUL FARE

Mayıs başlarında, mutlu bir günün sabahı saat onda komiser Montalbano, ofiste önemli bir işi olmadığından ve kasabanın bir bağışı olan yardımcısı Mimi Augello'nun ciddi olarak çalışmaya niyeti olduğunu gördüğü için, yapabileceği en iyi şeyin fenere kadar uzun bir gezinti yapmak olduğuna karar verdi. Her zaman alışveriş ettiği kuru yemişçiye uğrayarak büyük bir paket yer fıstığı, kabak çekirdeği biraz da kavrulmuş leblebi alıp doğudaki fenere doğru yola çıktı.

Fenerin altındaki o en çok sevdiği kayalığa gelmek üzereyken ani bir hareketle durmak zorunda kaldı, az daha büyük bir fareye basacaktı. Montalbano tıpkı kadınlar gibi farelerden iğreniyor ve bir fare gördüğünde midesi bulanıyordu, ancak bunu belli etmemeyi de çok güzel beceriyordu. Üç adım attıktan sonra durdu.

Kendi kendine kesinlikle nasıl ve neden olduğunu açıklayamadığı bir şey onu oldukça huzursuzlandırmıştı. Bunda doğuştan polis olmanın bir ayrıcalığı ve lanetinin rolü büyüktü. Sözkonusu olan bir garipliği, ya da en küçük ayrıntıları derisiyle, burnuyla, rüzgârla hemen sezinlerdi. Kayalığa gelmesine üç adım kalmıştı, sonunda oraya gelip oturdu ve içinde yemişlerin olduğu plastik torbayı açtı, ama eli içinde öylece hareketsiz kaldı. Hiçbir şey yokmuş gibi davranması mümkün değildi. Ne zaman gözüne bir şey takılsa, terslikler başlardı. "Ya sabır!" diye mırıldandı cezasına razı gelerek.

Bir kaç adım sonra kıç tarafından iskele babasına halatla bağlı açık denizlerde seyreden türden, büyük bir balıkçı teknesi duruyordu. Teknenin adı "Azız Pietro balıkçısı idi. Tekne öylece kıpırdamadan denizin üzerinde hareket etmeden duruyordu. Gemide hiç kimse yok gibiydi. Kasaba yönünde, biraz daha ileride bir balıkçı vardı, komiserin tanıdığı ve karşılaştıklarında her zaman selâm verdiği bir adamdı.

Bunun dışında görünürde başka hiçbir şey yoktu o halde neden kendini bu denli rahatsız hissediyordu? Sonra gözü az önce üzerine basmasına ramak kalan ölü fareye ilişti, içindeki titreşim artmaya başladı. Bu sıkıntısının nedeni acaba ölü bir fare miydi? Limanda gece gündüz kimbilir kaç tane ölmüş fareye rastlanıyordu? O halde o farenin özelliği neydi? Yemiş torbasını kayanın üzerine koyup ayağa kalktı, daha iyi inceleyebilmek için fareye yaklaştı. Hayır, doğru hissetmişti, garip bir şeyler vardı. Etrafına baktı, bir parça halat buldu, iğrenme duygusunu bastırarak, onunla hayvanın leşini tuttu. Genelde bir fare nasıl öldürülürdü? Zehirle, sopayla ya da taşla vurarak. Bu fare ise şimdiye dek denenmemiş bir yöntemle öldürülmüştü, karnını çok keskin bir bıçakla yarıp bütün iç organlarını çıkarmışlardı. Temizlenmiş bir balığı andırıyordu. Hayvanın kanı hâlâ kırmızıydı, kısmen pıhtılaşmadığı için de işlem, belli ki kısa bir süre önce gerçekleştirilmişti. Bir fareyi böyle parçalayarak öldürme zevki kime aitti acaba? Sırtında bir ürperti duydu, sanki hafif bir elektrik çarpmıştı. Lanet okuyarak kayalığa gitti, şeffaf plastik torbanın içindekileri ceketinin cebine boşalttı. Sonra halat parçasının yardımıyla torbanın içine fareyi koydu. Torbayı yanındaki gazeteye sardı, kasabada komiser Montalbano ölü bir fare ile gezintiye çıkmış dedirtmek istemiyordu.

Ancak gazete ve torbaya rağmen, hayvanın yumuşak vücudunu hissettiğinden midesi bulandı ve kustu.

"Ne istiyorsunuz? On beş gündür bana bir tane bile ölünüz gelmiyor!" dedi adli tıp doktoru, doktor Pasquano, Montalbonu'yu bürosunda karşılarken. Eğer suyuna gidilirse, Pasquano tatlı ve sevimli biriydi ama oldukça zor bir karakteri vardı.

Montalbano her yanının terlediğini hissediyordu, zor olan an gelmişti. Nereden başlayacağını bilemiyordu.

"Yardımınıza ihtiyacım var."

"Buyrun! Çabuk söyleyin, fazla zamanım yok."

"Bakın doktor, bana önce kızmayacağınıza dair söz verin, yoksa bir şey anlatmam."

"Bunu nasıl başarırım dersiniz? Siz benden bir mucize istiyorsunuz. Ben sabahtan akşama kadar her şeye sinirleniyorum. Böylesi bir söz vermemi isterseniz iki kere daha fazla öfkelenirim."

"Madem öyle..."

Montalbano iskemleden kalkmaya hazırlandı. Sözlerinde içtendi, doktor Pasquano'ya gelme fikrinin berbat bir fikir olduğunu düşünmeye başlamıştı.

"Ah, yok, gitmesi kolay! Madem geldiniz bana her şeyi anlatmalısınız!" dedi doktor.

Komiser hiç konuşmadan, ceketinin cebinde şişkinlik yapan paketi çıkarıp yazı masasının üzerine koydu. Pasquano paketi alıp açtığında yüzü mosmor oldu. Montalbano onun öfkeden köpüreceğini sanmıştı, oysa doktor kendini kontrol etti, ayağa kalkıp ona yaklaştı ve babacan bir şekilde bir elini omzuna attı.

"İşinde çok iyi olan bir meslektaşım var. Sonra çok ketumdur, hiç sır vermez. Eğer isterseniz, birlikte gideriz."

"Veteriner mi?" diye sordu komiser kuşkuyla.

"Yok canım, neler düşünüyorsunuz?" dedi giderek Montalbano'nun aklının başından gittiğine inanan Pasquano. "Bir psikiyatrist. Bu tür vakalarla ilgileniyor, stres, sinir bozukluğu..."

Komiser doktorun ne demek isteğini anlamıştı, hemen alınarak:

"Fakat siz beni deli yerine mi koyuyorsunuz?" diye bağırdı.

"Yok canım, hayır," diye onu yatıştırmaya çalıştı doktor Pasquano'nun bu davranışı komiseri öyle öfkelendirmişti ki, çalışma masasının üzerine olanca gücüyle bir yumruk attı.

"Sakin olun, her şey düzelir," dedi yardımsever doktor Montalbano işler böyle devam ederse, oradan deli gömleği ile çıkacağını hissetti. Oturup mendiliyle alnında biriken teri sildi.

"Hiçbir sinir bozukluğum yok, rol de yapmıyorum. Eğer sizin yanlış anlamanıza neden olduysam özür dilerim. Bakın bu fareyi size neden getirdiğimi anlatayım sonra hemşireleri çağırıp çağırmamaya karar verirsiniz."

Komiserin umutsuzca bir şeyler anlamaya çalıştığı, Michael Caine'in güzel bir casus filminin ortasında telefon çaldı. Ahizeyi kaldırmadan önce içgüdüsel olarak saate baktı, saat on birdi.

"Ben Pasquano. Yalnız mısınız?"

Sesinde büyük bir gizlilik seziliyordu.

"Evet."

"O işi yaptım."

"Ne buldunuz?"

"Tam olarak bilemiyorum. Onu gaz ya da benzeri bir şeyle öldürmüşler. Daha sonra da karnını açmışlar."

Montalbano çok şaşırmıştı.

"Bir fareyi ortadan kaldırmak için bana kalırsa çok karmaşık bir yöntem."

"Susun!"

"Neler oluyor? Neden açıkça otopsi yaptığınız hayvanın bir..."

"Keser misiniz? Bu zamanda telefonlarımızın her an dinlenebileceğini biliyor musunuz, bilmiyor musunuz?"

"Peki ama neden?"

"Ne bileyim, neden! İsterseniz bunu onlara kendiniz sorun!"

"Onlara mı, kime?"

"Onlara, onlara!"

Bunalım geçiren anlaşılan doktor Pasquano idi, psikiyatrist arkadaşının yardımına ihtiyacı olan oydu.

"Bakın doktor mantıklı olun. Bizi dinleseler bile, söz ettiğimiz şeyin yalnızca bir ..."

"Fakat siz beni mahvetmek istiyorsunuz! Anlamıyor musunuz? Eğer açıkça şeyden söz edersek siz ne demek istediğimi biliyorsunuz, onlar bize inanmayıp şifreli konuştuğumuzu sanırlar. Sonra ayıkla pirincin taşını!"

Komiser konuyu değiştirmenin daha iyi olduğunu anlamıştı.

"Sizden tek bir şey öğrenmek istiyorum, doktor. Denize düşen bir cisim ne kadar zamanda tekrar suyun üzerine çıkar?"

"Kırk sekiz saat diyebiliriz. Ama açık konuşalım komiser: eğer bana ondan bir tane daha getirirseniz, ikinizi de bu kez pencereden dışarı atarım!"

Bir türlü uyku tutmamıştı.

Sabah saat altıda, yıkanıp giyindikten sonra yardımcısı Mimi Augello'ya telefon etti.

"Mimi? Ben Montalbano."

"Neler oluyor, bir şey mi var, saat kaç?"

"Mimi, soru sorma. Bana bir soru daha sorarsan, seni ofiste gördüğüm zaman dişlerini kırarım. Anlaşıldı mı?"

"Evet."

"Sen arada sırada balığa çıkar mısın?"

"Evet."

"Bana ödünç verecek bir kabın var mı?"

Ahizenin karşı tarafında büyük bir sessizlik oldu. Hat düşmemişti, çünkü Augello'nun nefesini açık bir şekilde duyuyordu.

"Neden cevap vermiyorsun, salak?"

"Çünkü bir soru sormam gerekiyor."

"Tamam. Ama yalnızca bir tane."

"Kap demekle neyi kastettin?"

"Bir kap, ağ, siz balıkçıların kullandığı herhangi bir şey."

"Ah! Ama benim o tip bir şeyim yok, kullanmam. Daha doğrusu bir tane var."

"Var mı, yok mu?"

"Evet, ama oyuncak, torunum denize geldiğinde burada bırakmıştı."

"Önemli değil, bana onu hazırla. Yarım saat içinde evinin önündeyim."

Kasabalılardan birinin onu yere koyduğu ağı, elinde dürbünü, dalgakıranın tepesinde ufka doğru değil de aşağıdaki kayalıklara bakarken görmesinden son derece korkuyordu. Neyse ki görünürde hiç kimse yoktu. "San Pietro balıkçısı" da yola çıkmıştı. Az sonra bir şeylerin yolunda gitmediğini, araştırmalarında eksik bir şey olduğunu anladı. Bir deneme yapmak istedi, cebinde kimbilir kaç zamandır kalmış bir tren biletini alıp suya attı. Kâğıt ağır ağır ama kararlı bir şekilde, kayalıktan ters yöne, limanın ağzına doğru sürüklenmeye başladı. Akıntı ters yöneydi, sabah atılmış herhangi bir nesnenin bu saatte çoktan kıyıya ulaşmış olması gerekirdi. Elinde bir oyuncakla geri dönebilir miydi? Onu kayaların arasına saklamaya karar verdi, daha sonra Mimi Augello'ya onu gelip almasını söyleyecekti. Kayıp suya düşme riskini göze alarak, dikkatle kayaların ortasına doğru indi. İyi bir yer seçmek için eğildiğinde, iki çıkıntı arasında bir başka fare cesedi daha gördü. Yarım saatlik bir çalışma ve söylenme sonucunda, ağı kullanarak onu almayı başardı. Hayvanı dikkatle inceledi: bunun da karnı yarılmıştı. Fareyi tekrar denize attı, çünkü bu kez onu Pasquano'ya götürüp, abuk subuk konuşmalar yapmayı canı hiç mi hiç istemiyordu.

Ofise gitmek için henüz çok erken olduğundan, bir köşede oturup olanları düşünmeye başladı. Yüzde doksandokuz virgül doksandokuz, bu ikinci fare de gazla öldürülmüştü. Neden gaz kullanıyorlar? diye kendi kendine sordu. Hemen sonra cevabını buldu: çünkü bir taş ya da sopayla olduğundan çok daha kesin bir yoldu. Gazdan başka bir yöntemle öldürüldüğünde, farenin yaralı olarak kaçma şansı olabilirdi. Yine aynı neden yüzünden fare zehiri de kullanamazlardı, çünkü zehir yiyen bir farenin, uzakta ölmek için saklanma alışkanlığı vardır. Onları öldüren kişinin bir amacı da anlaşılan bütün farelerin öldükleri yerde toplanmalarıydı. Peki ama neden? Bunun cevabı da son derece basitti: karınlarını yarıp onlara yedirdikleri şeyi almak için. Ama bütün fareleri aynı yerde toplamayı nasıl beceriyorlardı? Şu kaval çalarak fareleri yanına toplayan Hamelin ile bir sözleşme mi yapmışlardı?

Böyle düşünürken, yine her zamanki yerinde balık tutmaya hazırlanan adamı gördü. Ayağa kalkıp yanına gitti.

"Günaydın, komiser."

"Günaydın bay Abate."

Hademelikten emekli olan adam şimdi ona merakla bakıyordu, çünkü o güne kadar selamlaşmanın ötesinde bir yakınlıkları olmamıştı.

"Sizden bir ricam olacak."

"Emriniz olur."

"Dün buraya bir balıkçı motorunun yanaştığını görmüş olmalısınız. "

"Evet, 'San Pietro balıkçısı'."

"Vigata'ya sık gelir mi?"

"Ayda iki kez filan. Bağışlayın, size bir şey söylemem izin verir misiniz?"

"Elbette."

"Bana sizin başarılı bir polis olduğunuzu söylemişlerdi Şimdi siz bana bunu kanıtladınız."

"Bana bunu neden söylediniz?"

"Çünkü siz adamların o balıkçı motoruyla ne yaptıklarını çoktan keşfetmişsiniz."

Montalbano iki çelişkili duygu hissetti: karanlık bir şeylerin olduğunu sezinlemekten duyduğu memnuniyet ve çözümün kolay olmasından duyduğu hayal kırıklığı.

Ancak hiçbir şey sormadı, kurnazca gülümseyerek onunla baş edecek kişinin henüz anasından doğmadığını belirten bir hareket yaptı.

"Bu balıkçı motorundaki herifler," diye açıkladı Abate. "Kooperatif arkadaşlarını aldatıyorlar. Onların görevi avlanmış balıkları Mazara'da boşaltmak ve kooperatife ait olan diğer balıklarla birleştirmek. Kimi az, kimi çok balık tutmuş oluyor, ama bunun üzerinde durulmuyor, hepsi bir araya getiriliyor. Anlatabildim mi?"

"Hem de çok iyi."

"Oysa bunlar, Mazara'ya gitmeden önce, Vigata'da durup malın yarısını buraya buzdolaplı kamyonlarıyla gelen kişilere satıyorlar. Böylece kazançları ikiye katlanıyor: Burada balığa daha çok para veriyorlar. Mazara'ya götürdükleri çok az balık da arkadaşları tarafından tamamlanıyor. Gerçekten büyük dolandırıcılar."

Komiser onayladı.

"Bu eski bir oyundur," dedi. "Adı arkadaş düzme." Gülüştüler.

Sekiz gün sonra tan yeri ağarmadan, "San Pietro balıkçısı" Vigata limanına yanaştı. Onu, üzerinde herhangi bir firmanın adı yazılı olmayan, soğutuculu bir kamyon bekliyordu. Tekneden indirilen balık kasalarını yükleyip gitti. Yarım saat bile geçmeden tekne hareket edip limandan çıktı. Caltanissetta yolunda, kamyon mali polis tarafından durduruldu. Başlangıçta sıradan bir kontrole benziyordu.

Direksiyondaki Filippo Ribeca adlı şahıs sabıkalı biriydi ancak ehliyetten, yük taşıma belgesine kadar bütün evrakları tamamdı.

"O halde gidebilir miyim?" diye sordu gülümseyerek Filippo Ribeca ve el frenini çekti.

"Hayır," dedi devriye şefi. "Kenara çek ve bekle." Bu arada sebze taşıyan başka bir kamyonu çevirdi. Bu ikinci kontrol uzun ve ayrıntılı olmuştu, (kılı kırk yararak) öyle ki Ribeca kamyondan inip bir sigara yaktı. Sinirli olduğu her halinden belliydi.

Tuğla yüklü bir kamyonun geldiğini görünce dayanamayıp devriye şefinin yanına gitti.

"Artık gidebilir miyim?"

"Hayır."

"Peki neden?"

"Çünkü böyle istiyorum," dedi devriye şefi, teğmeninin verdiği bütün emirleri kelimesi kelimesine yerine getirerek. Ribeca blöfü yutup:

"S. . tir ordan!" diye bağırdı. Belâlı birisi olduğu için de devriye şefinin üzerine atılarak göğsüne bir yumruk indirdi.

Anında polise hakaret ve karşı koymaktan tutuklandı. Kara kolda üzeri aranırken, pantolonunun bir cebinde, içinde yüzlerce milyonluk elmas olan kadife bir kese buldular. Mali polis teğmeni aceleyle koşarak Montalbano'ya telefon etti.

"Tebrikler, komiser. Doğru görmüşsünüz. Orijinal bir sistem bulmuşlar. Şimdi şu 'San Pietro'dakileri yakalamaya gidiyoruz. Bizimle gelmek ister misiniz?"

Mantığı son derece dahiyane ama aynı zamanda çok pratikti. "San Pietro balıkçısı" Mazara limanından, bir kafesin içinde yirmi kadar aç fare ile yola çıkıyordu. Denize açılınca kafes iki bölmeli bir çinko kabın yanına konuyordu.

Fareler ilk bölmeye serbest bırakılıyorlardı. Tekne Libya açıklarına geldiğinde, büyük bir motordan inen birisi içi elmas dolu kadife keseyi balıkçı teknesinin kaptanına veriyordu. Bu noktada her bir elmas, minik top şeklindeki bayat peynirlere batırılıp, yukarıdaki bir boşluktan kafesin ikinci bölmesine düşürülüyor, ardından iki bölmeyi ayıran metal duvarcık kalkıyordu. Aç fareler her şeyi yutuyorlardı. Yedikten sonra (işin küçük sırrı buradaydı) yeniden serbest bırakılıyorlardı. Tekne iki gün boyunca avlanırken, onlar istedikleri her şeyi yapıyorlardı: olası bir Mali Polis kontrolünde anormal bir şey bulunması mümkün değildi. Rotayı Vigata'ya çevirmeden önce, ikinci bölmeyi peynirle dolduruyorlar ve fareler yemeklerini yerken kaba bağlanan bir metan tüpü ile zehirlenerek ölüyorlardı. Limana yaklaşırken, ölmüş farelerin karınları yarılarak elmasların nereye gönderileceği tespit ediliyordu.

Bütün bu hikâyenin asıl sonucunda, Montalbano en az bir ay peynir yiyemedi: dudaklarına bir parça peynir götürdüğünde aklına fareler geliyor ve midesi ağzına geliyordu.

BİR CENNET KÖŞESİ

"Burası cennetten bir köşe!" dedi Livia sandalı kuma itmesi için Salvo'ya yardım ederken. İçinde giysilerin olduğu çanta ile sandviç ve bira şişeleriyle dolu soğutucuyu kıyıya taşıdıktan sonra, komiser Montalbano kendi kendine bu işlere neden kalkıştığını sorarak ölü gibi kumların üzerine yığıldı. Gerçekten de zor bir işti bu. Altı gün önce onlarla bir restoranda yemek yiyen salak Mimi Augello, yeni keşfettiği bir yeri övüp duruyordu: Russello burnundaki fenerden üç kilometre sonra küçük, ıssız bir sahildi burası. Burayı pek kimse bilmiyordu ve yalnızca deniz yoluyla ulaşılabiliyordu. Öylesine coşku ile anlatmıştı ki Livia büyülenmişti: Mimi orayı, Cuma'nın bile olmadığı Robinson'un adası gibi anlatmıştı, o andan itibaren Montalbano'nun Livia'dan duyduğu tek şey:

"Beni sahile ne zaman götürüyorsun?"

Bu cümle Livia'nın günde en az ortalama dokuz kere tekrar ettiği bir nakarata dönüşmüştü.

Vigata'daki iki haftalık ağustos tatilinden ve Livia'nın Genova'ya, Boccadese'ye gidişinden kırk sekiz ay sonra, Montalbano, başını belaya sokan o koca kafalı Mimi'ye içinden küfürler yağdırarak Livia'yı memnun etmeye karar verdi. Sabah yedide Vigata'dan arabayla yola çıkıp Monterreale limanına kadar gelmişlerdi.

Burada Arap asıllıya benzeyen bir balıkçıdan bir sandal kiralamışlardı: Adam onlara bir fiyat vermiş, Livia ise hemen Genovalı özelliğiyle pazarlığa oturmuştu. Balıkçının gözleri parlamıştı, kendine uygun bir rakip bulduğuna sevinmişti. Düello bir dizi tersliklerle, oldukça uzun sürmüş, sonunda kafein ile hindiba özü arasındaki farkı tartıştıkları, yakınlardaki bir barda anlaşmalarını kahve içerek kutlamışlardı.

Montalbano'nun keyifsizliği bir füzenin vektörün hızıyla aynı derecedeydi. O üç saat boyunca sızlanarak iç çekerken, Livia bikinisiyle gözlerini kapatmış bir şekilde güneşleniyor, bir yandan da bir şarkı mırıldanıyordu. Kürek çekmekten yorulduğu halde, komiser oraya varmayı hiç istemiyordu: Doğrusu zorunlu olmadıkları halde, sandviç yemekle yetinecekleri için oldukça sıkılıyordu. Piknik olayın hiçbir zaman benimseyememişti (zaten bazen, farketmeden piknik sözcüğünü pinnikik diye telaffuz ettiği oluyordu), hayatında bir kere, bir gençlik aşkını üzmemek için katılmak zorunda kaldığı piknikte, o kadar ekmek, peynir ve karınca yemişti ki hâlâ ağzında aynı tadı hissediyordu.

"Burası cennetten bir par..."

Livia'nın uyurken aldığı pozisyon sözünü tamamlamasını engelledi: yüzüstü kollarını yana açmış, arkadan bakıldığında çarmıha gerilmiş gibi duruyordu. Mutlu olduğu zamanlar böyle yapardı, bazen yatakta Montalbano Livia'nın, her ikisinin de çok hoşuna giden Dylan Thomas'ın bir şiirinin adı olan "The country sleep" yolculuğuna çıktığını fark etmeden yarım saat kendi kendine konuşurdu.

Bir sigara yakıp etrafına bakındı. Otuz metre kadar uzanan altın sarısı, ince kumlu sahilin masalımsı bir görüntüsü vardı. İleride kayalarla bölünmüş, kıvrımlı bir kanal girişi bulunuyordu, buraya yalnızca küçük sandallar; o da ancak deniz sakinse girebilirdi.

Sahil tamamen, neredeyse dikine kayalarla kaplıydı. Burada ağırlığınca altın ödeşen, bir ot bile yetişmezdi.

Buna karşılık, neredeyse duvara yapışmış, güneşten pişmiş dikenli çalılıklar vardı, deniz şimdi kullanılmayan, terkedilmiş büyük bir balıkçı ağı yığınını yalayıp geçiyordu. Cennet köşesi olsun olmasın, kuşkusuz buranın kendine özgü bir güzelliği vardı. Çevreye öyle büyük bir sessizlik hakimdi ki, Montalbano yeryüzünde bir o, bir de Livia varmış izlemine kapıldı. Güneş yakıyordu, komiser sevgilisini rahatsız etmemeye özen göstererek, yavaşça ayağa kalkıp deniz kenarına gitti. Tam da su çizgisinin üzerinde, kumun yüzeyinin kubbeciklerle dolu olduğunu farketti. Şaşırmıştı. Acaba bunların içinde saklanmış yengeçler olabilir miydi? Çocukluğundan beri hiç yengeç görmemişti. Eğilip, iki parmağını kubbeciklerden birine yaklaştırdı, bu kum tepeciğini kaldırınca ufacık bir yengeç, kendine başka bir sığmak bulmak için başka bir yöne doğru koşmaya başladı.

Su korktuğu kadar sıcak değildi, bir akıntı oyunu suyu sürekli soğutuyordu. Uzun süre, ağır ağır kulaç atarak kayalara kadar yüzdü, üzeri yosunla kaplı olduğu için kaygan olan bir kayaya güçlükle tırmanabildi. Kayanın üzerine uzanıp, bir süre öylece kaldı. Kayalıkların ortasında denizin tatlı hışırtısını dinlerken aklından geçen tüm kötü düşünceler silinmişti. Yalnızca Vigata'ya döndüklerinde, Mimi Augello'ya hak vermek zorunda olduğu için biraz rahatsızlık duyuyordu. Nasıl olsa Mimi, burayı beğenip beğenmediğini, gizli bir zaaf beslediği Livia'ya soracak, Livia da şakıyarak:

"Cennetten bir köşe," diye yanıtlayacaktı.

O da iki misli sinirlenecekti; birincisi o ikisini gülüşürken gördüğünde dayanılmaz bir kıskançlık duyuyordu, ikincisi halka açık yerler onu rahatsız ederdi, Livia da böyle yerlere çok sık giderdi. Bir keresinde küçükken, Torino'ya gittiklerinde, büyük bir binanın girişine asılmış koca bir tabela görmüştü: UMUMİ YERLERİ KÖTÜ KULLANMAYIN!

Hemen nöbetçinin yanına gidip, toplumsal dayanışma ve ortak amaçlar hakkındaki düşüncelerini açıkladı. Nöbetçi şaşkın bir şekilde, kiracıların merdivenlere, geçiş yolu gibi yerlere, çocuk arabalarını, bisiklet ya da motosikletlerini bıraktıkları için geçişi engellediklerini, bu yüzden o tabelanın zorunlu olarak asıldığını söyleyince büyük bir hayal kırıklığına uğramıştı.

"Gözlerini açtı, güneşe bakarak yaklaşık yarım saat kestirmiş olduğunu anladı. Ayağa kalktı, olduğu yerden bütün sahili görebiliyordu. Livia aynı şekilde uyuyordu. Gözleriyle etrafı tararken, kendini birden elektrik çarpmış gibi hissetti. Tüm perspektifi hesaplamasına rağmen, daha önce Livia'dan on beş metre kadar uzaklıkta duran o eski ağ yığınının, görünür bir biçimde sahilin oraya geldiğinden emindi. Onları oraya deniz götürmüş olamazdı. Peki ama neydi, o zaman? Kuşkusuz ağların altında birisi vardı, belki buraya yüzerek gelmişti, ya hırsızlık ya da daha kötüsü Livia için ve komiserin onu görmemesi için saklanıyordu. Kuşkusuz Robinson Crusoe'ye manzara, kumda Cuma'nın ayak izini gördüğünde, farklı gözükmüştü. Montalbano'ya da öyle oldu ama olumsuz yönde. Hemen suya atlayarak sahile doğru deli gibi yüzmeye başladı, kıyıya vardığında nefes nefese olmasına rağmen hızla koşmaya başladı. Eski ağ yığını, gizemli hareketinden sonra incelmişti, şimdi altında net olarak birinin olduğunu görebiliyordu, komiser hafif bir inilti duydu. Kumun üzerinde diz çökerek, o hareketsiz vücudu ağlardan kurtardı. Onbeş yaşlarında çıplak bir kızdı, derisinin koyu rengi doğaldı, güneşten yanmışa benzemiyordu, ayakta duramıyordu. Vücudundaki çürük ve yaraların canını çok acıttığı anlaşılıyordu. Yüzündeki kanlar kurumuştu.

Korkunç derecede de kokuyordu: komiser onu güçlükle ayağa kaldırdığında, üzerine yapışmış dışkılar bedeninden kuma düşmüştü. Tiksintisini yenerek, onu kucaklayıp kıyıya taşıdı, ufak tefek, narin yapılıydı. Yere yatırıp özenle temizledi. Sonra onu doğrultarak, suya sokup bir kez daha yıkadı. Ancak bacaklarının arasından hâlâ ince ince bir kan sızıyordu. Onu sandala çıkardı, koşarak, büyük bir mendil, bir havlu ve Livia'nın ara sıra banyodan sonra giydiği sabahlığı getirdi. Kızın İtalyanca'sı anlaşılmadığı için, konuşmaktan çok hareketlerle sabahlığı giymesini, havluyu bacaklarının arasına, ıslak mendili de başına koymasını söyledi. Sandalı denize itip, Livia'yı uyuyor bıraktığı büyük sahile doğru kürek çekmeye başladı. Yol boyunca biraz kendine gelen kız, komisere Cape Verdeli[13] olduğunu, on altı yaşında ve adının Libania olduğunu, ona çok iyi davranan Fiaccalı Burruano ailesinin yanında çalıştığını anlattı. O sabah, izin günü olduğu için erken kalkmış, denize gitmek için otobüse binmişti. Şimdi dönmekte oldukları Seccagrande'de inmişti. Burada bir süre zaman geçirdikten sonra ona İsviçreli olduklarını söyleyen iyi görünüşlü iki genç yanına yaklaşmıştı. Buraya karavanlarıyla geldiklerini söylemişlerdi. Ona bir dondurma ısmarlamışlar, sonra da birlikte açılıp yüzmeyi önermişlerdi. O yüzmeyi bilmediğini ancak sandala binmekten çok hoşlandığı için onlarla gidebileceğini söylemişti. Bir sandal kiralayıp yola çıkmışlardı. Yolda iki genç sahili saklayan kayaları görüp, Montalbano'nun onu bulduğu geçidi keşfetmiş ve içine girmişler, ona işaretlerle orada denize girebileceğini anlatmışlardı. Kıyıya iner inmez ikisinin de davranışları değişmişti, genç kız boş yere bağırırken, onu kucaklayarak çalılıkların arkasına götürmüşler, elbisesini yırtıp ona sırayla ikişer kere tecavüz etmişlerdi. Bir ara kaçmaya kalkmış ama ancak ağların yanına kadar gidebilmişti, onu yakalayıp tüm güçleriyle dövüp üzerine tuvaletlerini yapmışlardı. Kızın anımsadığı son şey, ağlarla üzerini örttükleriydi, herhalde onu öldü sanmışlardı.

Oysa gençler uzaklaşırken genç kız onların kahkahasını duymuştu. Montalbano hiçbir şey demedi, neyse ki içindeki öfkeyi küreklere asılarak bastırabiliyordu.

Sahile yaklaştıklarında, Livania çığlık atarak eliyle bir yeri göstermeye başladı:

"Tanrım! İşte onlar!"

Komiser onun elini indirtti, iki adamın dikkatini çekmek istemiyordu. Kıyıya yakın bir yerde bir karavan duruyordu. Uzun boylu, sarışın iki genç, koyu renkli gözlükleriyle yatmış, güneşleniyorlardı. Her ne kadar o ikisinin, üzerinde Livia'nın elbisesi, yüzü yarıya kadar mendille kapalı olan Libania'yı tanımayacaklarından emin olsa da genç kızı, sandalın içine yatırdı. Kız, sızlanarak itaat etti, çünkü hareket ettikçe her yeri acıyordu.

Biraz ileride dondurma ve içecek satan büyük bir karavan vardı. Montalbano yaklaşıp, buzlu bir bira ısmarladı. Satıcı servis yaparken gülümsüyordu.

"Bu taraflarda işiniz ne?"

"Beni tanıyor musunuz?"

"Elbette tanıyorum. Ben Vigatalıyım. Siz komiser Montalbano'sunuz."

Derin bir iç çekti, o atletik yapılı iki İsviçreli gençle tek başına mücadele etmesi olanaksızdı.

. "Sizden bana bir iyilik yapmanızı rica edebilir miyim?" dedi Montalbano, ona tezgâhın arkasından çıkmasını işaret ederek.

"Emrinizdeyim."

Adam dükkânını bardakları yıkayan karısına bırakarak, birkaç adımda komiserin yanına geldi.

---

[13] Batı Afrika'daki eski Portekiz kolonisi olan takımadalar.

"Şu güneşlenen iki sarışın genci görüyor musunuz?"

"Evet. İlerideki şu karavanla geldiler. Bu sabah benden bir dondurma aldılar. Capo Verde'li bir kızla beraber olduklarını duydum."

"O iki iyi genç, genç kıza önce tecavüz etmişler, sonra da öldürmeye kalkmışlar."

Adam öne doğru atıldı, eğer Montalbano tutmasa, kuşkusuz gençlerin üzerine saldıracaktı.

"Sakin olun. Onları kaçırtmamalıyız. Siz bu plajda cep telefonu olan birini biliyor musunuz?"

"Kaç tane isterseniz."

Tam o anda, kaymaklı ve çikolatalı bir dondurma ısmarlayan bir bay cep telefonunu tezgâhın üzerine koyup beklemeye başladı.

"İzninizle," diyerek telefonu aldı Montalbano.

"Hey, neler oluyor?..."

Satıcı hemen araya girdi.

"Beyefendi komiser. Acelesi var."

Öbürü hemen sesinin tonunu değiştirerek:

"Rica ederim! Rahatınıza bakın," dedi.

Montalbano Fazio'yu arayıp bulunduğu yeri söyledi, en geç on beş dakika içinde oraya gelmesini, bir de ambulans getirmesini emretti. Şoför Gallo, kendini Indianapolis'te düşünerek arabayı çok hızlı kullanmak zorundaydı.

Daha sonra satıcıyla, her şeyin büyük bir gizlilik içinde yürüyüp iyi bitmesi için bir plan yaptı. Adam sağlam bir ip alıp dört parçaya kesti, ikisini Montalbano'ya verdi, diğer ikisini de kendi aldı. Sandal kiralayan adamın yanına giderek, ondan iki kürek aldı. Herbiri omzuna birer kürek alarak, isteksizce İsviçrelilerin yanına yaklaştılar. Birinin ayak ucuna kadar geldiklerinde, Montalbano aniden dönüp, elindeki küreği genç adamın bacağına olanca gücüyle indirdi. Büyük bir uyum içinde aynı şeyi satıcı da diğer genç adama yaptı. Kaşla göz arasında, bağırmaya bile fırsatları olmayan gençler, kendilerini bir anda kumların üzerinde diz üstü çökmüş ve elleri bağlanmış bir halde buldular. İşin güzel yanı, denizde bulunanlardan hiç kimse olan bitenin farkına varmamıştı.

"Burada kalın!" dedi komiser tıpkı avını yakaladıktan sonra resim çektiren bir aslan avcısı gibi, bir ayağını İsviçrelinin üzerine koyup etrafa bakan satıcıya.

Montalbano bir kâğıt bardak ile bir şişe maden suyu alıp sandala koştu. Küçük Libania titriyordu, alnı alev alev yanıyordu, ateşi yükselmişti. Komiser ona bardağı uzattı, ama Libania şişeye saldırdı, susuzluktan içi yanmıştı.

"Az sonra ambulans gelip seni hastaneye götürür." Libania onun bir elini tutup öptü.

Dönüş yolu, gidişten daha uzun gelmişti, kollarının koptuğunu hissetti. Sahile yaklaştığında, kayaların arkasında yüzen Livia'ya doğru yaklaştı.

"Nereye kayboldun öyle?"

"Dolaştım," diye cevap verdi düşünceli bir şekilde Montalbano.

Livia hızla sandala çıktı.

"Tanrım, ne huzurlu bir yer burası! Ne kadar sakin! Mimi bize bu yerden daha önce söz etmeliydi."

Sandalı kıyıya çektiler. Livia havlusunun, sabahlığının, mendilinin oradan kaybolduğunun henüz farkına varmamıştı. Şarkı söyleyerek termos çantayı açtı. Piknik! Montalbano içindeki korkunç şeyleri görmemek için gözlerini kapattı.

"Yemek hazır."

İşte her şey oradaydı: kareli masa örtüsü, kâğıt bardaklar, bira şişeleri, kağıt peçeteler, içi doldurulmuş dört sandviç.

Montalbano yorgun bir şekilde oturdu. İçkiyi sonuna kadar içmek gerekiyordu. O anda bağışlayıcı büyük Tanrı sanki durumuna acıyıp devreye girdi.

En ufak bir belirti, hiçbir neden yokken şiddetli bir rüzgâr yalnızca bir kere esip örtünün üzerindeki peçeteleri ve yiyecekleri uçurdu. Sandviçlerden biri yuvarlanarak içindeki peynir, jambon ve omlet ince bir kum tabakasıyla örtüldü. Diğer üç sandviç de deniz kıyısına yuvarlanarak ıslanmıştı.

"Dönmemiz gerekecek," dedi Livia üzüntüyle.

"Tanrım, nasıl da üzüldüm," dedi Montalbano.

YILBAŞI

Montalbano Noel'i Boccadasse'de Livia ile geçirmişti. Yirmi yedi sabahı ikisi Colombo Havaalanı'na gittiler, komiser Vigata'ya dönecek, Livia da yılbaşını birkaç iş arkadaşıyla geçirmek için Viyana'ya gidecekti. Sevgilisinin onunla gelmesi için çok ısrar etmesine rağmen, Montalbano bu fikri kabul etmemişti. Livia'nın arkadaşlarının yanında yabancılık hissedeceği gibi, geleneksel eğlencelere de katlanamıyordu. Bir otelin salonunda, onlarca tanımadığın insanla birlikte, sahte bir neşe içinde geçirilen bir yılbaşı, kuşkusuz yemek ve balo esnasında ateşi çıkardı. Partiye gitmediği halde ateşi çıkmıştı. Hastalandığını Raisi Havaalanı'ndan Vigata'ya giderken hissetmişti. Marinella'ya, evine vardıktan sonra, derece koydu, ateşi otuz yedi buçuktu. Üzerinde durulacak bir şey değildi doğrusu. Bir haftadır burada olmadığından işlerin nasıl olduğuna bakmak için ofise gitti. 31'i sabahı, Fazio onu ofiste gördüğünde uzun uzun baktı.

"Doktor, neyiniz var?"

"Ne demek neyim var?"

"Yüzünüz kırmızı, gözleriniz de parlıyor. Sizin ateşiniz var."

Yarım saatten fazla dayanamadı, ona söylenenleri anlamıyordu, ayakta durunca da başı dönüyordu. Eve gidince hizmetçisi Adelina'ya:

"Bana hiçbir şey hazırlama. İştahım yok," dedi.

"Kutsal Maria! Peki ama neden?" diye sordu kadın endişeyle.

"Biraz ateşim var."

"Size hafif bir çorba hazırlayayım mı?"

Dereceyi koydu: kırkı gösteriyordu. Başka yolu yoktu Adelina ona hemen yatmasını emretti, Montalbano da itaat etmek zorunda kaldı. Hizmetçi iki oğlu olduğu için saygı görmeye alışkındı, hapiste olan küçük oğlunu komiser tutuklamıştı.

Örtülerini düzeltti, telsiz telefonu yatağın yanına koyarken, teşhisini koydu:

"Bu geçirdiğin ağır bir grip."

Dışarı çıktı, elinde bir bardak su ve bir aspirin ile döndü, Montalbano'nun kafasını kaldırıp hapı yutturdu, panjurları kapattı.

"Ne yapıyorsun? Uykum yok."

"Oysa uyumanız gerekiyor. Ben mutfaktayım. İhtiyacınız olursa çağırırsınız."

Öğleden sonra saat beşte, Mimi Augello yanında bir doktorla geldi. Doktor Adelina'nın teşhisinin aynısını koydu, farklı olarak bir antibiyotik yazdı. Mimi eczaneye gidip ilacı alıp eve döndüğünde arkadaşı ve amirini yalnız bırakmakta tereddüt ediyordu.

"Yıl sonunu böyle tek başına ve hasta geçirmek!"

"Mimi, bu gerçek bir mutluluk!" dedi içtenlikle komiser.

Nihayet onu rahat bıraktıklarında, ayağa kalkıp üzerine bir pantolon ve bir kazak giydi, koltuğa oturup televizyon seyretmeye başladı. Az sonra televizyonun karşısında uyuya kaldı. Akşam dokuzda, onu sormak için arayan Fazio'nun telefonuyla uyandı. Adelina'nın hafif çorbasını ısıttı, isteksizce içti, bir türlü tadını alamıyordu. Bir saat boyunca terlikleriyle oynayarak, bir kitabı eline alıp sayfalarını çevirerek vakit geçirdi. On birde iki haber programı arasında, Nicolo Zito uğradı, çok üzgün olduğunu söyledi: komiser yılbaşını onun evinde kutlamalıydı.

Saat gece yansını vurduğunda, çanlar çalıp şampanyalar patlatılırken, Montalbano, ikinci antibiyotiğini alıp ("altı saatte bir alacaksınız, aman unutmayın" demişti doktor) tıpkı birincisi gibi tuvalete attı. Gece saat birde telefon çaldı.

"İyi seneler, sevgilim," dedi yeni yıla Viyana'da giren Livia. "Ancak şimdi hattı düşürebildim."

"Ben de eve şimdi geldim." diye yalan söyledi Montalbano.

"Neredeydin?"

"Nicolo'da. Sen eğlenmene bak sevgilim. Öpüyorum."

Ancak sabaha doğru uyuyabildi, saatlerce yatakta dönüp durmuş, bir yandan titrerken, bir yandan da terleyip durmuştu. Yedide telefon çaldı.

"Alo, doktor? Siz misiniz?"

"Evet, Catare, benim. Ne istiyorsun bu saatte?"

"İlk önce size mutluluk ve sağlık dolu bir yeni yıl dilerim, doktor. İkincisi, buradan gelip geçen birinin öldüğünü söyleyecektim."

"Öyleyse, bırak da geçsin."

Durumu anlamazlıktan gelmeyi denediyse de görev duygusu ağır basmıştı.

"Gelip geçen de ne demek?"

"Şu demek oluyor; sizin evinize yakın, Marinella'dan sonraki Reginella Oteli'nde bulmuşlar."

"İyi de ölenin gelip geçen biri olduğunu nereden çıkardın? "

"Doktor, bir de soruyor musunuz? Otelde olan biri, kuşkusuz gelip geçen bir yolcudur."

"Catare, benim ateşim olduğunu biliyor musun?"

"Evet doktor, beni bağışlayın. Alışkanlıkla sizi aradım. Şimdi doktor Augello'yu ararım."

Saat ondan itibaren, birbiri ardına yeni yıl tebriği için telefonlar yağmaya başladı. Öğleye doğru hiç beklemediği halde Adelina geldi.

"Yılbaşıysa yılbaşı, sizi bu halde yalnız bırakamazdım, size yardım etmeye geldim."

Yatağı düzeltip, banyoyu temizledi.

"Şimdi de size dünkünden daha hafif bir çorba pişireceğim."

Bire doğru Mimi Augello kapıyı çaldı.

"Nasılsın? İlaçlarını aldın mı?"

"Elbette, çok iyi geldi. Bu sabah ateşim otuz dokuza indi."

Doğal olarak, saat altı ve on ikideki ilâçların da sonu aynı oldu.

"Dinle Mimi, şu yolcu hikâyesi ne oldu?"

"Hangi yolcu?"

"Bu yakındaki otelde kalan. Bana bu sabah Catarella telefon edip birşeyler anlattı."

"Ha, o mu?"

Montalbano yardımcısının gözlerine baktı: bir aktör gibi rol yapıyordu.

"Mimi, ben senin içini dışını bilirim. Sen yararlanmak istiyorsun."

"Neden?"

"Hasta olmamdan. Sen beni bu olaydan uzak tutmak istiyorsun. Haydi, bana her şeyi bütün detaylarıyla anlatmanı istiyorum. Nasıl ölmüş?"

"Vurmuşlar. Ama bir yolcu değilmiş. Otelin sahibesi bayan Liotta'nın kocasıymış."

Rosina Liotta otuz yaşlarında, güzel gözlü, hoş bir kadındı. Komiser onu uzaktan tanıyordu ama evli olduğunu bilmiyordu, onun ya bekâr ya da dul bir bayan olduğunu sanıyordu. Mimi Augello ona olan biteni anlattı. On altı yaşındayken Catanialı Rosina otel İtalya'da oda hizmetçiliği yapıyordu. Saygıdeğer bay Ignazio Catalisano da, işleri için Vigata'dan Catania'ya geldiği zamanlar, bu otelde kalan değerli müşterilerden biriydi. Catalisano yalnız yaşayan yaşlı kurtlardandı, evlenmeyi hiç düşünmemişti, tek bir erkek kardeşi vardı, onunla da görüşmüyordu. Bir Paskalya kuzusu kadar beyaz tenli ve saf bir güzelliği olan Rosina, cazibesiyle, o zamanlar altmışını geçmiş bu yaşlı kurdun kalbini çalmayı başarmıştı.

Bunun sonucunda üç yıl boyunca Catania'ya yaptığı yolculukları sıklaştıran bu saygıdeğer bey, otel İtalya'daki odasında geçirdiği enfarktüs sonucu yaşama veda etmişti, o anda yanında olan Rosina yataktan büyük bir korkuyla fırlamıştı. Catalisano'nun ölümünden bir süre sonra, Vigata'daki bir noter Rosina ile görüşmek istediğini söyledi. Uyanık bir kız olan Rosina, bu davetin sevgilisinin ölümüyle bağıntılı olduğunu anlayıp otelden ayrıldı, ailesine hiç haber vermeden Vigata'ya geldi; zaten kimsenin umurunda değildi bu. Noterde olası kavgalara ve vasiyete itirazlara neden olmamak için, Catalisano'nun malvarlığının büyük kısmını erkek kardeşine, Marinella'daki villası ile nakit yüz milyon lirasını ise Tanrı'nın bir lütfü olarak kendisine bıraktığını öğrendi. Yaşadığı yer olan Catania'ya dönüp orta halli bir otele yerleşti. Noterin önerisiyle, miras paraları, Catania'daki bir bankaya yatırıldı. Kendisine bir çek karnesi almak için ilk kez bankaya gittiğinde, ondan on yaş büyük olan veznedar Saverio Provenzano ile tanıştı. Bu bir yıldırım aşkı değildi, veznedar başlangıçta ona yapacağı yatırımlar hakkında tavsiyelerde bulundu, Rosina da ona kendi usulünde teşekkür etti. Yirmibeş yaşma bastığında Rosina veznedarın onunla evlenmesini istedi. Üç yıl sonra Provenzano bankayı bıraktı. Onun tazminat parası ile Rosina'nın parasını birleştirip, Marinella'daki üç katlı villalarını, küçük ama şık bir otele dönüştürmeye karar verdiler. Otel Reginella böyle doğdu. İşler otelin açılmasından itibaren iyi gitmeye başladı.

Bir yıl bile geçmeden, otelin resmi açılışı yapıldı. Provenzano eski bir müşterisinden daha cazip bir iş teklifi aldı.

Moskova'daki bir import-export şirketinin yöneticisi olacaktı. Rosina kocasının bu işi kabul etmesini istemediğinden aralarında büyük tartışmalar çıktı. Sonunda kazanan taraf kocası olmuştu. Moskova'da çalıştığı üç yıl boyunca, Provenzano yaklaşık on kez Vigata'ya gelmiş, her yılbaşı gecesi de orada olmaya özen göstermişti. Bu kez Vigata'ya uçaklarda bir grev sorunu yaşandığı için, ancak 31 Aralık sabahı gelebilmişti.

Hikâyenin bu noktasında Mimi Augello araya girdi.

"Seni solgun ve yorulmuş görüyorum. Devamını sonra anlatayım."

Mimi böyle dedikten sonra kalkmaya hazırlandı. Montalbano onu bir kolundan yakalayıp, tekrar oturmaya mecbur etti.

"Bir yere gidemezsin."

"Otelin tamamı, her zaman yılın son gecesini arkadaşlarıyla beraber Reginella'da geçiren doktor Panseca'ya kiralanmıştı. Ancak bayan Rosina kocası için boş bir oda ayırırdı, bu kez de geçici olarak 22 numaralı odaya yerleştirilmişti..."

"Dur, bir dakika," dedi komiser. "Bayan Rosina genelde nerede yatıyor?"

"Otelde bir odası var."

"Kocası onunla beraber yatmıyor muydu?"

"Anladığım kadarıyla, hayır."

"Anladığım kadarıyla da ne demek?" diye sinirlendi Montalbano.

"Bak, Salvo, ben bayan Rosina ile tek kelime bile edemedim. Ben oraya gittiğimde büyük bir isteri krizi geçiriyordu. Sonra doktor geldi ve ona güçlü bir yatıştırıcı verdi. Daha sonra uğrayıp onu sorguya çekerim."

"Peki bütün bunları nasıl öğrendin?"

"Personelden. Özellikle de Rosina'yı Catania'da oda hizmetçiliği yaptığı zamandan tanıyan kapıcıdan."

"Devam et. Neden kocasının 22 numaralı odaya yerleştirildiğini söyledin?"

"Bunu da açıklayabilirim. Saat gece yarısında, doktor Panseca'nın misafirleri olan mühendis Cocchiara ve karısı, yalnızca üstlerini değiştirmek için kullandıkları 28 numaralı odayı boşaltıp arkadaşlarıyla buluşmaya gitmişler. Bayan Rosina odayı hemen temizletip, valizleri 22 numaralı odanın karşısındaki 28 numaralı odaya taşıtmış. Saat ikiye doğru Provenzano yol yorgunu olduğunu söyleyip Panseca ve arkadaşlarından ayrılıp odasına çıkmış.

Karısı biraz daha aşağıda kaldıktan sonra saat dörde doğru yatmaya gitmiş. Bu sabah altı buçukta, Panseca'nın 20 numarada kalan bir misafiri yola çıkmadan önce bir kahve ısmarlamış. Hizmetçi kahveyi getirirken 22 numaralı odanın kapısının yarıya kadar açık olduğunu görmüş. Kuşkulanmış ve..."

"Dur, Mimi. Yanlış söyledin! Yirmi iki ile yirmi sekizi birbirine karıştırdın!"

"Hiç de değil! Provenzano, olmaması gereken, yirmiiki numaralı odada ölü bulundu. Düşün, bütün valizleri yirmi-sekiz numaralı odaya taşınmıştı! Belki çok yorgun olduğundan, odasının değiştirildiğini unutup, yanlış odaya gitmişti..."

"Onu nasıl vurmuşlar?"

"Bir karabina tüfeği ile. Tam alnından vurmuşlar. Otelin önündeki şu usulsüz inşaatı görüyor musun? Oradan ateş edilmiş. Panseca'nın misafirleri çok gürültü ettiklerinden hiç kimse silah sesini duymamış."

Hikâyenin bu noktasında Mimi Augello araya girdi.

"Seni solgun ve yorulmuş görüyorum. Devamını sonra anlatayım."

"Pasquano'ya göre saat kaç gibi öldürülmüş?"

"Sen bizim bu adli doktorumuzu iyi tanırsın. Eğer yüzde yüz emin değilse, konuşmaz. Yine de, pencerenin açık olduğunu ve havanın soğuk olduğunu göz önüne alarak, gece ikiye doğru öldürülmüş olabileceğini söylüyor. Bence ona ışığı açar açmaz ateş etmişler, kapıyı bile kapayacak fırsat olmamış."

"Üzerinde ne vardı?"

"Ölünün mü?"

"Hayır, doktor Pasquano'nun."

"Salvo, bazen ne kadar antipatik oluyorsun! Gömlek pantolon ve ceket vardı..."

Birden susarak, Montalbano'ya saygıyla baktı.

"Ceketini yirmi sekiz numaralı odada bulduğumuza göre, odasını şaşırmış olamaz!"

"Peki yirmi sekiz numaralı odadaki valizler nasıldı?"

"Her şeyi dolaba düzenli bir şekilde yerleştirmiş."

"Banyonun ışıkları yanıyor muydu?"

"Evet."

Montalbano birkaç saniye düşündükten sonra:

"Mimi," dedi. "Reginella'ya gidince ilk iş olarak, hizmetçiyi çağırıp Provenzano'ya ait ne varsa yirmi iki numaralı odaya taşıt, sonra da tekrar yirmi sekize gönder."

"Peki, neden?"

"Hiç, zaman geçirmek için" diye yanıtladı komiser kabaca. "Sonra da telefonla bana bilgi ver. Yirmi iki ve yirmi sekiz numaralı odalar mühürlendi değil mi?"

Mimi odaları mühürletmekle yetinmeyip Gallo ve Galluzzo'yu da nöbetçi olarak bırakmıştı.

Augello gider gitmez Montalbano iki aspirin alıp, üzerine sıcak, neredeyse kaynamış bir fincan şarabın içine bir bardak Whisky karıştırıp içti, dolaptan iki kalın yünlü battaniye çıkartıp yatağa yattı, örtüyü başına kadar çekti.

Birkaç saat içinde ateşini geçirmeye karar vermişti, Mimi Augello'nun araştırmayı tek başına yürüteceği fikrine dayanamıyor, haksızlığa uğramış gibi geliyordu.

Telefonun sesi ile uyandığında, ter içindeydi, sırılsıklam olmuş battaniyelerin altından dikkatle bir kolunu çıkarıp, ahizeyi kaldırdı.

"Salvo? Hizmetçiye senin dediklerini yaptırttım. Yirmi iki numaralı odada Provenzano yalnız bir valiz açmış. Üstünü değiştirmiş. Ama daha önce banyoya gidip, yıkanıp traş olmuş. Hizmetçi valizleri yirmisekiz numaralı odaya götürdüğünde, Provenzano'nun temizlenirken kullanıp lavabonun üzerine koyduğu eşyaları da almış. Burada hizmetçinin hoşuna gitmeyen bir şeyler var."

"Yani?"

"Hizmetçi lavabonun üzerinde ayrıca kâğıda sarılıp bantlanmış bir paket gördüğünü söyledi. Kadın onu yirmi sekiz numaralı odanın lavabosunun üzerine koyduğundan emin."

"Yolunda gitmeyen nedir?"

"Bak, paketi bulamadık. Yirmi sekizde yoktu. Hizmetçi kadının tekrar tekrar yemin ettiği gibi ne lavabonun üzerinde ne de başka bir yerde. Odayı üç kere arattım."

"Bayan Rosalina ile konuştun mu?"

"Evet ve bu oda değişikliğinin nedenini sordum. Provenzano'nun hastalık derecesinde duyarlı bir işitme duyusu vardı. Genç kadın biraz hızlı nefes alsa bile Provenzano hemen uyandığı için ayrı yatıyorlardı. Yirmi iki numaralı oda girişe baktığı için Provenzano bütün gece otele girip çıkanların sesleri, arabaların gürültüleri yüzünden kuşkusuz uyu-yamayacaktı. Yirmi sekiz numaralı oda ise arka tarafa baktığı için daha sakindi."

"Sen hâlâ orada mısın?"

"Evet."

"Bana bir iyilik ya, Mimi, otelden Provenzano'nun dün öğleden sonra Vigata'ya gelip gelmediğini öğren ve hemen beni ara."

Cevabı beklerken, dereceyi koyup ateşini ölçtü. Otuz altı yediye düşmüştü. Başarmıştı. Yataktan kalkıp, ayaklarını yere bastı, etrafındaki her şey korkunç bir şekilde dönüyordu.

"Alo, Salvo? Evet, öğleden sonra beşe doğru karısından arabayı almış ama nereye gittiğini söylememiş. Karısı iki saatten daha az bir süre sonra döndüğünü söylüyor. Kendini nasıl hissediyorsun?"

"Çok kötü, Mimi. Beni haberdar et lütfen."

"Kuşkun olmasın. Kendine iyi bak."

Yavaşça ayağa kalktı. İlk önlem: yarım bardak sek whisky. İkinci önlem: antibiyotik kutusunu çöpe atmak. İlaç kutusunu eline aldığında hareket edemedi, sanki beyninin içinde yüzlerce çark olanca hızıyla dönüyordu.

"Fazio? Ben Montalbano."

"Komiser, nasılsınız? Bir şey mi istiyordunuz?"

"Beş dakika içinde dün açık olan eczanelerin adını istiyorum. Eğer bugün kapalılarsa, eczacıların telefon numarasını bul."

Banyoya gitti, ter kokuyordu, özenle yıkandıktan sonra kendini daha iyi hissetti.

"Ben Fazio, efendim. Dün açık olan eczaneler iki taneymiş, Dimora ve Sucato eczaneleri. Dimora bugün de açık, Sucato kapalı ama eczacının ev telefonunu buldum."

İlk olarak Dimora'yı aradı ve düşüncelerinde haklı olduğunu anladı.

"Elbette zavallı Provenzano'yu tanıyordum, komiser! Dün bizden bir kutu kulak tıpası ile yalnızca reçete ile satılan son derece güçlü bir uyku ilâcı satın aldı."

"Peki reçeteyi kim yazmış?"

Eczacı Dimora yanıt vermekte uzun süre duraksadı, daha sonra lâfı uzatarak:

"Bakın, komiser, ben ve zavallı Provenzano Vigata'da otururken çok iyi dost olmuştuk. Öyle ki..."

"Anladım," diye sözünü kesti Montalbano. "Reçetesi yoktu."

"Başım belaya girer mi?"

"Doğrusu bilemiyorum."

Reginella'nın giriş kapısı yarıya kadar açılmış, sol köşeye üzerinde "Yas dolayısıyla kapalı" yazan büyük bir siyah kurdele asılmıştı. Komiser içeri girerken Allah'ın hiçbir kuluna rastlamadı.

İçeriden sesler gelen küçük bir salona doğru yürüdü. Onu görür görmez, uzun boylu, kırk yaşlarında, kibar görünüşlü bir adamla konuşan Mimi Augello, şaşkınlıktan dona kaldı.

"İsa aşkına! Bu hasta halinle burada ne işin var? Delirdin mi?"

Montalbano ağzını açıp hiçbir şey söylemedi ama yardımcısına öyle bir baktı ki o ne demek istediğini anladı.

"Bu bay Gaspare Arnone, otelin kapıcısı."

Montalbano onu incelemeye başladı. Nedense, kapıcıyı yaşlı ve bakımsız biri olarak hayal etmişti.

"Bana bayan Rosina Provenzano'yu uzun süredir tanıdığınızı söylediler.

"Çok uzun süredir," dedi Arnone, gülümserken Amerikalı bir aktörünkini andıran dişleri gözüküyordu.

"O on altı, ben de yirmi altı yaşındaydım. Catania'da aynı otelde çalışıyorduk. Sonra hanımefendinin şansı döndü ve beni de yanına alma iyiliğini gösterdi."

"Seninle konuşmak istiyorum," dedi Montalbano Mimi'ye.

Kapıcı eğilerek selam verdikten sonra dışarı çıktı.

"Ölü gibi gözüküyorsun," dedi Augello. "Sence doğru mu burada olman? Bak, ciddi şekilde hastalanabilirsin."

"Gerçekten ciddi şeylerden söz ediyoruz, Mimi. Düşündüğüm bir şeyin doğru olduğunu keşfettim. O bir türlü bulunamayan paketin içinde ne vardı, biliyor musun? Kulak tıpası ve uyku ilâcı."

"Nereden öğrendin?"

"Bırak, şimdi. Bu şu anlama geliyor: Provenzano yirmi sekiz numaralı odaya girip valizlerini topluyor, banyoya gittiğinde paketin orada olmadığını görüyor. Otelde onca gürültü varken, bütün gece kulak tıpasız ve uyku ilaçsız uyuyamazdı. Hizmetçinin paketi yirmi iki numaralı odada unutmuş olduğunu sandı. Odaya gittiğinde, ışığı yakar yakmaz onu vurdular."

"Pencere ağzına kadar açıktı" diye ekledi Mimi. "Hizmetçi içerisi havalansın diye açık bırakmıştı."

"Sana bir soru soracağım," dedi Montalbano. "Yirmi ikinin anahtarını nerede buldun?"

"Yerde, ölünün yanındaydı."

"Bayan Rosina'nın kocasını neden öldürdükleri hakkında bir fikri var mı?"

"Evet. Vigata'ya son geldiğinde kocasının ona endişeli olduğunu söyledi."

"Neden?"

"Moskova'da onu tehdit etmişlerdi. Yine hep bayan Rosina'ya kalırsa, Rus mafyasını kızdıracak bir şey yapmıştı."

"Ne aptalca! Rus mafyası onu ortadan kaldırmayı isteseydi onu buraya getirtmesine ne gerek vardı? Hayır, Mimi Provenzano'nun odasının değiştiğini bilip ona tuzak kuran birisi bu. Hizmetçi paketi kesinlikle yirmi sekiz numaraya götürmüştü, ama Provenzano'nun yirmi ikiye girmesi için birisi paketi oradan almıştı. Sonra bu birisi paketi yeniden yerine koyacak zamanı ve ortamı bulamadı. İşte bu paketin yokluğu bize birçok şeyi anlatıyor. Sen, bayan Rosina gibi bir kadın için ne diyebilirsin?"

"İçilebilir," dedi Mimi Augello. "Yas tutmasına rağmen, parsellenebilir göğüslerini sergiliyor. Sence olayla ilgisi var mı?"

"Bilemiyorum," diye yanıtladı komiser. "Aslında kocasının ona pek zararı yoktu, ne de olsa Vigata'ya yılda iki ya da üç kez, birkaç günlüğüne geliyordu: böyle sorunsuz bir koca öldürülmez."

"Sen terliyorsun. Eve git, abartma Salvo. Bütün bunları sana gelip ben anlatabilirdim. Bütün bu yorgunluğun boşa oldu."

"Bunu sen söylüyorsun. Provenzano'nun yanında evrakları var mıydı?"

"Sanırım, bir çantası vardı."

"İçine bakabildin mi?"

"Zamanım olmadı."

"Git, al, gel. Bana da bir iyilik yapıp, kapıcıya sek bir whisky alabilir miyim, sor bakalım."

Montalbano, güçsüz olduğundan, kendini çok içki içmiş gibi hissediyorsa da kafası hiç de bulanık değildi, tersine son derece aklı başındaydı.

Şık kapıcı elinde boş bir bardak ile açılmamış bir şişe getirdi.

"İstediğiniz gibi için. Başka bir arzunuz var mı?"

"Evet, bir bilgi. Dün akşam çalışıyor muydunuz?"

"Elbette. Otel doluydu, sonra doktor Panseca'nın akşam yemeğine misafirleri vardı."

"Bana tam olarak Provenzano'nun şu oda değiştirme hikâyesini bir anlatın."

"Sorun değil, komiser. Gece saat yarım gibi mühendis Cocchiera ile karısı yirmi sekizi boşalttılar. Bana anahtarı bıraktılar, ben de onu yerine astım. Hizmetçiye odayı toplayıp, patronun eşyalarını yirmi ikiden yirmi sekize taşımasını söyledim."

"Ona anahtar verdiniz mi?"

Kapıcı üç yüz dişini göstererek gülerken sanki birdenbire bir Murano avizesi yanıvermişti.

"Hizmetçilerin hepsinde birer passe-partout var. Yarım saat sonra hizmetçi Pina bana her şeyin hazır olduğunu söyledi. Ben salona gidip istediği zaman odasına çekilebileceğini söyledim. Yolculuk onu yormuştu. Ona yirmi sekizin de anahtarını getirmiştim."

"Yirmi ikinin de anahtarını ona yine siz mi vermiştiniz?"

Gaspare Arnone bir an duraksadı.

"Anlayamadım."

"Dostum, anlamayacak ne var? Provenzano yirmi iki numaralı odada, yanında anahtarlarla ölü bulundu. Siz bana daha bir dakika önce, mühendis Cocchiara gittiğinde, anahtarları yerine koyduğunuzu söylediniz. Yani benim sorum oldukça mantıklı."

"Benden istemedi," dedi kapıcı bir süre sessiz kaldıktan sonra.

"Ama siz bütün gece çalıştığınızı söylemediniz mi?"

"Evet, ama bu benim sürekli tezgâhın arkasında dikilip durduğum anlamına gelmez. Müşterilerin birçok gereksinimleri olduğunu biliyor musunuz? Bu yüzden görevli kişi bazen beş dakika bile yerinden ayrılmaya mecbur kalabilir. "

"Anlıyorum. Ama o halde yirmiikinin anahtarını ona kim vermiş olabilir?"

"Hiç kimse. Herkesin gözü önünde, kendisi almış. Nerede olduğunu biliyordu; üstelik o buranın sahibiydi."

O sırada içeri, elinde evrak dolu bir çanta ile Mimi Augello girdi. Kapıcı çekildi. Montalbano yeniden bardağını whisky ile doldurdu. Evrakları ikiye ayırdılar, her biri kendi payına düşenleri incelemeye başladı; ticari yazışmalar, faturalar, raporlardan başka kayda değer bir şey yoktu. Montalbano'nun tam uykusu gelmek üzereyken birden Mimi Augello bağırdı:

"Şuraya bak!"

Ve ona bir mektup uzattı. "Italian Export-Import"un Moskova'ya, Saverio Provenzano adına gönderdiği, şirketin genel müdürü Arturo Guidotti imzalı bir mektuptu. Mektupta, şirketin belirttiği kesin nedenler ve ısrarı göz önünde tutularak, çalışma arkadaşları Saverio Provenzano'nun bir sonraki yılın şubat ayı itibarı ile istifasını kabul ettiği yazmaktaydı.

Montalbano kendini mutlu hissettiği için üçüncü bardağını da doldurdu.

"Bayan Rosina ile konuşmaya gidelim."

Ayağa kalkarken sendeleyen komiseri Mimi tuttu.

Resepsiyon memuru, telefonda birilerine, otelin şu sıralar müşteri kabul etmediğini anlatıyordu.

Montalbano onun ahizeyi yerine koymasını bekledi ve ona gülümsedi.

Gaspare Arnone de ona gülümsedi. Komiser konuşmuyordu. Gaspare Arnone de ağzını açıp tek lâf etmedi. Yalnızca bakışıp gülüşüyorlardı. Onların bu hali Mimi'yi tedirgin etmişti.

"Gidelim mi?" diye sordu Montalbano'ya.

Komiser ona cevap vermedi.

"Siz, otele Provenzano Rusya'ya gittikten sonra çağrıldınız değil mi?"

"Evet. Güvenilir birine ihtiyacı vardı."

"Teşekkür ederim." dedi Montalbano. Hafif kafayı bulduğu için aşırı derecede kibar bir havaya bürünmüştü. "Başka bir merakımı da giderir seniz sevinirim. Odalarda hizmetçi çağırma zili yok değil mi?"

"Hayır. Müşteriler bir şey istediklerinde resepsiyonu aramak zorundadırlar."

"Teşekkür ederim," dedi tekrar komiser yarı eğilerek.

Reginella'nın sahibesinin mini dairesi ikinci kattaydı Merdivenlerin ilk rampasının sonunda, komiserin bacakları güçsüzleşti. Basamağın birine çöktü, Augello da onun yanına oturdu.

"Aklından neler geçiyor öğrenebilir miyim?"

"Söyleyeyim. Bayan Rosina ile resepsiyon memuru anlaşıp Provenzano'yu öldürdüler."

"Elinde delil var mı?"

"Yok. Onları sen bulacaksın. Ben yalnızca sana olayların nasıl geliştiğini söyleyeceğim. On dört yıl önce, Catania'da aynı otelde çalışırlarken, Rosina ile Gaspare sık sık birlikte oluyorlardı. Onun yaşlı bir sevgilisi vardı, arada bir yaşamına canlılık katmak istemesi son derece doğaldı. Buraya kadar tamam. Rosina'nın kocası Rusya'ya gidince, genç kadın Catania'daki dostunu hatırlayıp yanına çağırdı. Derken ikisi arasındaki hikâye yeniden başladı. Ancak, ister aşk de ister tutku, ilişkileri artık daha güçlü bir hale gelmişti. Kocası hep uzakta olduğu için her şey son derece sakindi. Ama son zamanlarda yeni bir olay ikisini de tedirgin eder. Provenzano karısını arayarak ya da mektup yazarak, her neyse, artık Moskova'da yaşamaktan yorulduğunu ve istifasını verdiğinden söz eder. Yılbaşında Vigata'ya gelecek, sonra Moskova'ya gidip eşyalarını toplayıp işlerini devredip şubat sonunda tamamen Vigata'ya dönecektir. İki sevgilinin akılları başlarından gider ve onu öldürmeye karar verirler. Plan bir örümcek ağına bağlıdır, ama eğer her şey yolunda giderse mükemmel olacaktır^ Provenzano'ya yirmi sekiz numaralı odanın hazır olduğunu haber vermeden önce, resepsiyon memuru odaya çıkıp içinde uyku ilacı olan paketi alır.

Provenzano'nun eczaneye gittiğini, sevgilisinden öğrenmiştir. Oysa kadın bize kocasının arabasını neden istediğini bilmediğini söylemişti. Daha sonra yatmaya hazırlanan provenzano, ilaç paketinin olmadığını farkedince, resepsiyona telefon eder, telefona hiçkimse cevap vermez, çünkü resepsiyon memuru, inşaat halindeki binadaki yerini alıp ona ateş etmeyi beklemektedir. Provenzano bir hizmetçi de çağıramıyacağı için, kendi işini kendi yapmaya karar verir. Resepsiyona inip yirmi ikinin anahtarını alır, tekrar yukarı çıkıp, paketini almak için odanın kapısını açar, ışığı yakar yakmaz da resepsiyon memuru onu vurur. Ancak bir hata yapmıştır. Ne pahasına olursa olsun, ilaç paketini yirmi sekize koymalıydı. Gidelim mi?"

İkinci kata ulaştıran on beş basamağı, komiser bir sağa, bir sola çıkarken, Mimi onu koltuk altlarından tutarak dik durmasını sağlıyordu. Bir kapının önünde durduklarında, Augello kibarca kapıyı çaldı.

"Kim o?"

"Ben Augello, hanımefendi."

"Girin, kapı açık."

Mimi amirine öncelik verdi. Komiser kapıyı açıp, eşikte durarak sağ elini kapıya dayadı.

"Herkese iyi akşamlar!" dedi neşeyle.

Dul kadın oldukça şaşırmıştı. Herkes mi? Odada yalnızca o ve diğer adam vardı, galiba sarhoştu.

"Ne istiyorsunuz?"

"Oldukça kolay bir soru soracağım size. Kocanızın Vigata'ya kesin dönüş yapmak için şirkete istifasını verdiğini biliyor muydunuz?"

Elinde bir mendil olduğu halde yatağın üzerine oturan bayan Rosina, hemen cevap vermedi. Komiser kadının dekoltesinden, o parsellenebilir süt beyazı göğüslerini, kötü ruhlu birinin kırmızıya boyadığını görür gibi oldu.

"Hayır."

"Yanlış cevap!" diye sevinçle bağırdı Montalbano.

Mike Buongiorno daha iyisini yapamazdı.

"Onu tutukla!" dedi kısaca komiser Augello'ya.

"Hayır! Hayır!" diye haykırdı bayan Rosina aniden ayağa kalkarak. "Benim hiçbir ilgim yok! Yemin ederim! Hepsini Gaspare..."

Konuşmasını yarıda keserek, hiç beklemedikleri bir şekilde, camları bile titreten tiz bir çığlık attı. O çığlık Montalbano'nun kulaklarından girip beyninde iki kez turladıktan sonra, boğazına oradan da karnına ve ayaklarına kadar ulaştı.

"Resepsiyon memurunu da tutukla," diyerek güçlükle konuştu ve yüzüstü yere düşüp bayıldı.

Onu eve Fazio götürdü, soydu, yatağa yatırıp termometre koydu. Ateşi kırkı geçiyordu.

"Bu gece burada kalıyorum," dedi Fazio. "Kanapede kıvrılır yatarım."

Komiser kurşun gibi ağır bir uykuya yenik düştü. Sabah saat sekize doğru gözlerini açtığında kendini daha iyi hissediyordu.

Fazio oradaydı, ona kahve hazırlamıştı.

"Dün gece doktor Augello arayıp nasıl olduğunuzu sordu. İşlerin sizin düşündüğünüz gibi sonuçlandığını söylememi istedi. İkisi itiraf etmişler, adam silahı sakladığı yeri bile göstermiş."

"Neden beni uyandırmadın?"

"Şaka mı ediyorsunuz? Bir melek gibi uyuyordunuz!"

YANKESİCİ

Emniyet müdürü, nadiren, başka kimseyi bulamadığında, kongre ve toplantılara, Montelusa Emniyet Müdürlüğünü temsilen, onu gönderdiğinde, komiser Montalbano olayı bir ceza ya da kişisel bir hakaret olarak ele alırdı. Katılımcıların süslü açılış konuşmalarını dinlemekten, din konusunu ve kıyamet gününü tartışanlar arasında olmaktan o kadar bunalıyordu ki, sanki dayak yemiş gibi ağzını bile açacak hali kalmadığından, kendisine yöneltilen sorulara oldukça kısa, neredeyse tek heceli yanıtlar veriyordu. Genel tartışmalara katılımı, toplantı sonunda, büyük bir gayretle döktürdüğü onbeş satırlık boktan cümleyi geçmezdi, onlar da çok kötü bir yazı ile yazıldığı için, genelde kimse okuyamazdı. Sınır polisi olarak toplum kuralları hakkındaki konuşması yapılan program çerçevesinde, çalışmalarının üçüncü günü saat 10. 30'da olacaktı, ancak daha ilk günden komiser sıkıntıdan patlamış, iki gün daha nasıl dayanacağını kendi kendine sormaya başlamıştı bile. Palermo'da Centrale Otel'de yer ayırtmıştı. İtalyan ve yabancı meslektaşlarının çoğunluğu başka otellerde kalacağı için burayı seçmişti. Bu kasvetli ortamdaki tek ışık, ilkokuldan liseye kadar birlikte okuduğu arkadaşı Giovanni Catalisano'nun onu akşam yemeğine davet etmesi olmuştu. Giovanni, şimdi kumaş toptancılığı yapıyordu. Palermo'daki kraliyet ailelerinin yanında aşçılık yapmış efsanevi Antonio'nun kızı olan karısı Assuntina Didio'dan iki çocuğu olmuştu. Babası Assuntina'ya mutfaktan elde ettiği gelirin yalnızca onda birini miras olarak bırakmıştı . Ancak bu para onlara bol bol yetiyordu.

Kongrenin ikinci gününde, sırayla, İngiltere, Almanya ve Hollaivda temsilcileri konuşma yaptıktan sonra Montalbano kafasının balon gibi şiştiğini hissediyordu. Bu yüzden onu almaya gelen arkadaşı Catalisano'nun arabasına uçarcasına bindi. Yemek beklediğinden daha güzel geçmişti, hemen ardından yapılan sohbet de komiseri son derece gevşetmişti. Bayan Assuntina ne kadar az konuşan biriyse, kocası da o denli hazırcevap ve zeki bir adamdı. Bir ara saatine baktığında, komiser neredeyse bir olduğunu gördü, izin isteyerek kalktı, sevgiyle arkadaşıyla karısını selamladı, deri ceketini giydi, arkadaşının onu oteline götürme teklifini reddederek dışarı çıktı.

"Otel yakın, on dakikalık yol bana iyi gelecek, hiç rahatsız olma."

Kapıdan çıkar çıkmaz onu iki sürpriz bekliyordu: yağmur başlamıştı, üstelik bıçak gibi keskin bir rüzgâr esiyordu. Bu yüzden hatırlamaya çalıştığı bazı kestirme yollardan yürümeye karar verdi. Elinde kongrede verdikleri bir valiz vardı: sol eliyle, şiddetle yağan yağmurdan korunmak için valizi başının üzerinde tuttu.

Issız ve loş birçok yolu geçmiş, pantolonunun paçaları sırılsıklam olmuştu. Birden paniğe kapıldı: kesinlikle yolu şaşırmıştı. Eğer Catalisano'nun teklifini kabul etseydi, şimdi çoktan sıcak odasına varmış olacaktı. Yolun ortasında öylece durup, büyük bir kapının altına sığınıp yağmurun dinmesini beklemenin mi, yoksa cesurca yola devam etmenin mi daha iyi olduğunu düşünürken, arkasında kendisine yaklaşan bir motosikletin gürültüsünü duydu. Ona yol vermek için biraz çekildi, ama birden hızlanan motosikletin gürültüsünün artmasıyla bir an afalladı.

Komiserin bir anlık şaşkınlığından yararlanan birisi, hâlâ yağmurdan korunmak için başının üzerinde tuttuğu valizi elinden almaya çalışıyordu. Komiser bir an kendi etrafında dönerek, motosikleti kullanan adamla yanyana geldi; adam pedalların üzerinde ayakta durmuş, valizi almaya çalışıyordu Montalbano'nun sol elinin parmakları valizi sıkıca tut-aya çalışıyordu. İkisi arasındaki itişme boş yere, oldukça uzun sürdü: mücadelenin boş yere olması, çantanın önemsiz kağıtlarla dolu olması ve böyle güçlü bir savunma karşısında yankesicinin gözleri önünde çantanın değerli olduğunu sanmasındandı. Komiserin refleksleri her zaman sağlamdı, bu kez de onu mahcup etmeyip, karşı saldırıya bile geçmesinde yardımcı olmuşlardı. Motosiklete attığı şiddetli tekmeyle dengesini kaybeden adam gaza basıp uzaklaşmayı tercih etti. Ancak çok uzağa gitmedi, yolun sonuna doğru bir U dönüşü yaptı, motoru yavaşlatıp, bir fenerin altında durdu. Üzerinde bir tulum, başında bir kask vardı. Motosikletli adam bir sonraki hamle için komisere adeta meydan okuyordu.

"Şimdi ne halt edeceğim?" diye düşünmeye başladı Montalbano, bir yandan da deri ceketini düzeltiyordu. Valizi tekrar kafasının üzerine koymadı, ıslanacağı kadar ıslanmıştı yağmur suları yakasından içeri girip sırtına kadar inmiş, pantolonundan akıp ayakkabılarının içine kadar girmişti. Arkasını dönüp koşmayı düşünemezdi bile: rezil olmanın dışında, motosikletli ona istediği zaman yetişip yakalardı. İlerlemekten başka bir yol yoktu. Montalbano yavaşça, valizi sol elinde sallayarak, güneşli bir günde gezintiye çıkmış gibi yürümeye başladı. Motosikletli, bir heykel gibi, hiç kıpırdamadan, ona bakıyordu.

Komiser motosikletin önüne doğru yürümeye devam etti, arka tekerleğin önüne geldiğinde durdu.

"Sana bir şey göstereceğim," dedi motosikletliye.

Valizi açıp, ters çevirdi, içindeki kağıtlar ıslanıp, çamurlanmıştı. Kapamaya gerek duymadan, boş valizi de yere attı.

"Yaşlı bir emekli kadını soysaydın daha kârlı olurdun."

"Ben ne kadınları, ne çocukları, ne de yaşlıları soyarım," diye tepki verdi, gücenmiş bir havayla yankesici.

Montalbano, kaskın içinden çok derin gelen bu sesi iyi duyamamıştı.

Komiser nedense onu kışkırtmaya devam etmeye karar verdi.

Bir elini, ceketinin iç cebine sokup, cüzdanını çıkardı yüzbinlik bir banknot çıkartıp, yankesiciye uzattı.

"Bir doz için yeterli mi?"

"Sadaka kabul etmiyorum," dedi motosikletli, şiddetle Montalbano'nun elini iterek.

"Öyleyse, iyi geceler. Ha, bana bir iyilik yap da Centrale Oteli'ne nasıl gidebilirim, tarif et."

"Düz git, soldan ikinci otel," diye aşırı bir doğallıkla cevap verdi yankesici.

Montalbano'nun konuşması tam on buçukta başladı, onbeş dakikalık bir tartışma süresi de hesaplanarak, onkırk-beş gibi bitmesi gerekiyordu. Oysa öksürük nöbetleri, boğazlardaki gıcığı giderme çabaları, burun çekmeler ve konuşmacının aksırmaları yüzünden konuşma saat onbirde bitti. Simültane çevirmenler yaşamlarının en kötü anlarını yaşadılar, çünkü komiser, topluluğa hitap ettiği her defasında olduğu gibi, bu kez de konuşurken kekelemiş, üstelik burnu tıkalı olduğu için, sessiz harfleri de iyi telâffuz edememişti.

Hiç kimse bir şey anlamamıştı. Birkaç dakikalık bir şaşkınlıktan sonra, başkan devreye girerek tartışmayı erteledi. Böylece komiser kongreden ayrılıp, emniyet müdürlüğüne gidebildi. Gazetelerden ve televizyonlardan anımsadığı kadar, bir yıl önceki Palermo emniyet müdürünün, yankesicilere karşı özel olarak eğittiği bir ekip kurduğu aklına gelmişti. Resimlerde ve ekranda, sık sık tekerlikli patenlerinin ya da pırıl pırıl parlayan yeni motosikletlerinin üzerinde poz vermiş, yankesicileri yakalamaya hazır bir dizi genç polis memuru görülüyordu. Ekibin başına komiser yardımcısı Tarantino getirilmiş, ancak sonradan girişimlerinden kimse söz etmemişti.

"Taranti, hâlâ yankesicilik konusuyla ilgileniyor musun?"

"Dalga mı geçiyorsun? Ekip kurulmasından iki ay sonra hemen dağıldı. Anlarsın: Günde ortalama yüz tane yankesicilik vakasına karşı yalnızca on adam!"

"Öğrenmek istediğim..."

"Bak, benim sana bir yardımım olamaz, ben yalnızca raporları imzalıyordum, okumuyordum bile."

Telefonu kapatıp kendi kendine bir şeyler mırıldanmaya başladı. Bu sırada kapı çalındı, kapıyı açtığında karşısına otuz yaşlarında sevimli görünüşlü bir adam çıktı.

"Bu bey müfettiş Palmisano. Komiser Montalbano sana bir şey sormak istiyor."

"Emrinizdeyim."

"Yalnızca merak ettiğim için soruyorum. Şimdiki motosikletler kullanılarak yankesicilik yapıldığı hiç kulağınıza geldi mi?"

"Şimdiki motosiklet demekle neyi kastediyorsunuz?"

"Ne bileyim, bir Laverda, bir Harley-Davidson, bir Nortan..."

Tarantino gülmeye başladı.

"Aklından neler geçiyor? Bu tıpkı bir Bently ile bir çocuğun şekerlerini çalmaya gitmek gibi bir şey olurdu!"

Palmisano ise, ciddi gözüküyordu.

"Hayır, hiç duymadım. Başka bir şey sormak istiyor muydunuz?"

Montalbano beş dakika kadar daha arkadaşıyla konuşup onu uğurladıktan sonra Palmisano'yu aramaya gitti.

"Benimle bir kahve içmeye gelir misiniz?"

"Fazla zamanım yok."

"Beş dakika yeterli."

Emniyet müdürlüğünden çıkıp ilk gördükleri bara girdiler.

"Size dün gece başıma gelenleri anlatmak istiyorum."

Ve ona yankesici ile karşılaşmasını anlattı.

"Onu tutuklatmak mı istiyorsunuz? Anladığım kadarıyla hiçbir şeyinizi çalmamış" dedi Palmisano.

"Hayır. Yalnızca onun kim olduğunu öğrenmek isterdim."

"Ben de öyle" dedi alçak sesle müfettiş.

"Bir Norton 750 idi " diye ekledi komiser, "bundan eminim."

"Doğru" diye onayladı Palmisano, "üzerinde bir tulum, başında da bir kask vardı."

"Evet. Üzeri siyah, plastik bir parçayla kaplı olduğu için plakayı okuyamadım. O halde bana ne diyebilirsiniz?"

"Ekipte göreve başladığımın ikinci ayıydı. Bankaların öğle tatiline girmesine az bir süre kalmıştı, o sırada ben Commerciale'nin önündeydim. Bankadan elinde çantasıyla bir adam çıktı, yanından geçen, Norton 750 model bir motosiklete binmiş birisi çantasını alıp kaçtı; Altımda güzel bir Guzzi vardı, atlayıp onu takip etmeye başladım ama nafile."

"Daha mı hızlıydı?"

"Hayır komiser, daha becerikliydi. Şans eseri fazla bir trafik yoktu. O önde, ben arkada, Enna sokağına kadar geldik. Burada o bir kır yoluna saptı. Ben de arkasından. Anlaşılan moto-cross yapmak niyetindeydi. Ancak benim motosikletim taşlı zeminde kayınca, virajı alamayıp aşağı uçtum. Beni basımdaki kask kurtardı, ama sağ bacağım kötü bir şekilde yaralanmıştı, sürekli kan kaybediyordum. Ayağa kalktığımda ilk gördüğüm şey o oldu. Orada öylece duruyordu. Bana öyle geldi ki, o anda ayağa kalkamasaydım, gelip bana yardım edecekti. Her neyse, ben gözlerimi ondan ayırmadan motosikletime doğru giderken, beklemediğim bir şey yaptı. Çaldığı çantayı kaldırak bana gösterdi. Açıp, içindekilere bir baktı ve yolun ortasına fırlattı. Sonra Norton'unu döndürüp oradan uzaklaştı.

Ben topallayarak, yerden çantayı aldım; içinde yüzbinlik bankonotlardan derlenmiş yüz milyon liret vardı. Emniyet müdürlüğüne dönüp, raporumda, uzun bir mücadeleden sonra çalman eşyayı hırsızdan alabildiğimi, ancak hırsızın kaçmayı başardığını yazdım. Motosikletin markasından da söz etmemiştim.

"Anlıyorum," dedi Montalbano.

"Çünkü onun aradığı para değildi" dedi Palmisano, uzun bir sessizlikten sonra.

"Peki, sizce ne arıyordu?"

"Bilemiyorum! Belki başka bir şey, ama para değil."

Bu Palmisano gerçekten çok zeki bir adamdı.

"Kulağınıza sizinkine benzer vakalar geldi mi?"

"Evet. Benim olayımdan üç ay sonra. Buraya tayin olan bir arkadaşımın başına geldi. Ona da çalınan eşyayı geri veren yankesici olmuştu. O da raporunda hırsızın teşhis edilmesinde yaralı olacak verilerden söz etmedi."

"Böylece, etrafta istediği gibi gezinmeyi alışkanlık haline getirmiş bir de yankesicimiz oldu..."

Palmisano başını yana salladı.

"Hayır komiser, sizin dediğiniz gibi sık sık ortalıkta görünmüyor. Yalnızca birilerine meydan okuma ihtiyacı duyduğunda bunu yapıyor. Bana başka sorunuz var mı?"

Soğukalgınlığı, ağzının bütün tadını kaçırmıştı, boşu boşuna yemek yemenin bir anlamı yoktu. Toplantıya saat üç buçuğa kadar ara verilmişti, en az iki saat battaniyesini başına çekip, sıcakta uyuyacak zamanı vardı. Odaya aspirin ile Palermo telefon rehberi getirmelerini söyledi. İpekböceği yetiştiriciliğinden, evde atom bombası üretimine kadar her zaman bütün hobbyler ile ilgili, üyelerinin sık sık bilgi alışverişinde bulunup, nadir parçaları değiş tokuş ettikleri, ara sıra birlikte piknik yaptıkları kulüpler olmalıydı.

Rehberde rastladığı "Motocar" kulübünden hiçbir şey anlamamıştı, hemen altındaki "Motoclub"un numarasını çevirdi.

Kibar bir erkek sesi cevap verdi. Komiser karışık bir şekilde, kısa bir süre önce Palermo'ya taşındığını ve kulübe üye olmanın şartlarını öğrenmek istediğini söyledi. Adam hiçbir sorun olmadığını söyledi, daha sonra sesini alçaltarak, hangi gizli derneğe üye olduğunu sorarcasına:

"Siz bir Harley'ci misiniz?"diye sordu.

"Hayır, değilim" dedi içini çekerek komiser.

"Motosikletiniz ne marka?"

"Norton."

"O zaman yine bizimle bağlantılı, Nor-club'u ararsanız daha iyi olur. Size telefon numarasını vereyim, akşam saat sekizden sonra görüşebilirsiniz."

Ne olur ne olmaz deyip numarayı hemen çevirdi, ancak hiçkimse cevap vermedi. Toplantının kapanışına bir saat uyuduktan sonra gidebilirdi. Uyandığında kendini çok daha iyi hissediyordu, soğukalgınlığından neredeyse eser kalmamıştı. Saatine baktığında beyninden vurulmuşa döndü, yedi olmuştu. Toplantıya gitmesine gerek kalmadığından, keyfine bakmaya karar verdi. Sekizbuçukta otelin lobisinden "Nor-club"u aradı. Telefonu genç bir kız açtı. Yirmi dakika sonra şık bir binanın zemin katındaki klüp merkezindeydi. Kulüpte telefona cevap veren, saat sekizden ona kadar gönüllü sekreterlik yapan genç kızdan başka hiçkimse yoktu. Kulübün en genç üyeleri akşamlan nöbetleşe çalışıyorlardı. Genç kız ona öyle sempatik gelmişti ki ona buraya yeni taşınmış bir Norton'cu olduğu hikâyesini anlatmak içinden gelmedi. Kızı kuşkulandırmayacak şekilde kendinden söz etmeye karar verdi.

"Buraya neden geldiniz?"

"Bize bütün dernekleri, spor kulüpleri ve diğer bütün kulüpleri araştırma emri verildi, anlatabildim mi?"

"Hayır," dedi genç kız. "Ama ne öğrenmek istiyorsanız size yardımcı olurum, bizimkisi gizli bir dernek değil."

"Hepiniz böyle genç misiniz?"

"Hayır. Örneğin bay Rambuado altmış yaşını bir hayli geçkin."

"Bir grup resminiz var mı?"

Genç kız gülümsedi.

"Sizi ilgilendiren isimler mi, yüzler mi?"

Ve Montalbano'ya arkasındaki duvarda asılı olan resmi gösterdi.

"İki ay önce çekildi," diye ekledi. "Resimde hepimiz varız."

Kırlık bir yerde çekilmiş, net bir fotoğraftı. Otuz kişiden fazla bir gruptu bu. Hepsinin üzerinde siyah bir tulum ve çizmeler vardı.

Komiser yüzlere dikkatle bakmaya başladı, ikinci sıradaki üçüncü kişiye baktığında yüreği hoplamıştı. Nedense o resimde gülümseyen atletik yapılı, otuz yaşlarındaki adamın yankesici olduğundan emin olmuştu.

"Çok kalabalıksınız," dedi.

"Bizim kulübün bir taşra kulübü olduğunu unutmayın."

"Doğru. Bir kayıt defteriniz var mı?"

İçinde üyelerin fotoğrafları, isim ve soyadları, meslekleri, adres ve telefon numaralan, motosikletlerinin özellikleri ve plaka numaraları, üyelik ücretleri ile ilgili bilgilerin yer aldığı, oldukça düzenli bir kayıt defterleri vardı.

Defterin sayfalarını ağır ağır çevirerek, cebinden çıkarttığı bir zarfın arkasına not alıyormuş gibi yapıyordu. Sonra telefonda konuşan genç kıza gülümseyerek dışarı çıktı. Aklında üç isim ve üç adres vardı. Ancak avukat Nicolo Nuccio'nun adını, Libertâ Caddesi, No. 32 Bagheria'daki adresini, 091232756 no.lu telefonunu kafasına koyu harflerle yazmıştı.

Karşısına ilk çıkan telefon kulübesine girip kafasındaki bu numarayı çevirdi. Telefona bir çocuk cevap verdi.

"Alo? Alo? Kimsin? Ne istiyorsun?"

Dört yaşından fazla olmamalıydı.

"Baban evde mi?"

"Şimdi çağırırım."

Televizyon seyrediyorlardı, tanıdık birinin sesi duyuluyordu. Kimindi bu ses? Cevabı bulacak zamanı olmadı.

"Kiminle görüşüyorum?"

"Ben komiser Montalbano."

"Ah. Sizden söz edildiğini duymuştum."

"Ben de sizden."

Adam hiçbir karşılık vermedi. Hiçbir şey sormadı. Montalbano ahizenin öbür ucunda onun derin derin nefes aldığını duyuyordu.

Arka planda televizyonun sesi duyuluyordu. İşte Mike Bongiorno'nun sesiydi.

"Elimde dün gece karşılaştığımızı kanıtlayacak deliller var."

"Ah, öyle mi?"

"Evet, avukat bey. Ve sizi yeniden görmeyi çok istiyorum."

"Dün geceki aynı yerde mi?"

Foyalarının ortaya çıkmış olmasından en ufak bir rahatsızlık duymuş gibi değildi. Hatta espri bile yapmaya çalışmıştı.

"Hayır, orası çok rahatsız. Sizi otelimde bekliyorum, Centrale'de, ama bunu zaten biliyorsunuz, yarın sabah dokuzda sizi bekliyorum."

"Geleceğim."

Limana yakın bir yerde güzel bir yemek yedi, on bire doğru otele döndü, iki saat boyunca Simenon'un polisiye olmayan bir romanını okudu. Saat bir gibi ışığı söndürüp yattı. Sabah yedide duble bir ekspres kahve ile "Sicilya gazetesi" ni getirtti. İlk sayfada kalın harflerle yazılmış bir haber onu yerinden sıçratıp bir anda ter içinde kalmasına neden oldu: anlaşılan, haber baskıya son anda girmişti. Dün gece 22.30'da, istasyon yakınlarında, bir yankesici, bir mücevher temsilcisinin elindeki numuneyi çalmaya çalışırken temsilci tarafından vurularak öldürülmüştü.

Yankesicinin avukat Nicolo Nuccio olduğunun açıklanması oldukça şaşkınlık uyandırmıştı. Otuz iki yaşında, hali vakti yerinde olan Nuccio'nun -diye devam ediyordu gazete- yaşamını sürdürebilmek için çalmaya hiç ihtiyacı yoktu, yalnızca hırsızlık aracı olarak kullandığı siyah, Norton marka motosikletinin değeri on milyon liret kadardı. Acaba bir çift kişilik mi söz konusuydu? Yoksa sonu trajik bir şekilde biten bir şaka mıydı? Belki de saçma bir kabadayılık gösterisiydi.

Montalbano gazeteyi yatağın üzerine atıp giyinmeye başladı. Nicolo Nuccio aradığını bulmuştu. Belki o da acele ederse saat sekiz buçukta Montelusa'ya kalkacak trene yetişebilirdi. Oradan Vigata emniyet müdürlüğünü arayıp, kendisini birinin almasını isteyecekti.

İKİ YÖNLÜ NEDEN

Attilio Gambardella, doğrusu sağlığında pek yakışıklı bir adam sayılmazdı. Bir ayağı topaldı, koltuk değnekleriyle yürürdü, bir gözü aziz İsa'ya, diğeri aziz Giovanni'ye bakardı, kocaman kepçe kulaklı, palyaço ayaklı, elleri ise bir cücenin ellerini andıran biriydi.

Ağzı öylesine çarpıktı ki, karşısındaki ağlıyor mu, gülüyor mu anlayamazdı. Oysa şimdi mutfakta, yerde yüzünden, göğsünden, karnından ve kasıklarından otuz bıçak darbesiyle canice öldürülen Attilio, öylece yatıyordu. Katilin bu zavallı beden üzerinde gerçekleştirdiği vahşet, sanki ölümün bir şekilde onun çirkinliğini silmek istemiş olmasının bir göstergesiydi. Mutfakta kanlara bulaşma riskini göze almadan kıpırdamak olanaksızdı. Şu anda sabah haberlerini veren televizyonun ekranına bile kan sıçramıştı. Suç aleti olan kemik saplı bir kâğıt kesici, evyenin içine atılmıştı, bıçakta hâlâ kan izleri olmasına karşın, sapı, parmak izi bırakmamak için itina ile silinmişti.

"O halde?" diye sordu Montalbano doktor Pasquano'ya.

"O halde ne?" diye kızgınlıkla sordu öbürü. "Neden öldüğünü mü öğrenmek istiyorsunuz? Hindistan cevizi hazımsızlığından."

Ancak o sabah Montalbano'nun adli doktorla takışmaya hiç mi hiç niyeti yoktu.

"Benim öğrenmek istediğim şey..."

"Ölüm saati mi? Birkaç saniye yanlış yapma payım var mı, yoksa dakikası dakikasına mı söylemeliyim?"

Komiser umarsızca kollarını yana açtı. Onu böyle uysal görünce, dalaşma isteği sönüvermişti.

"Pekâla. Dün akşam sekiz ile on bir arası. Birinci kez sırtından vurulmuş, o önüne dönünce de bir kez de göğsünden bıçaklamışlar. Bunun üzerine yere düşmüş, sanırım, o anda ölmüştü. O yerdeyken katil hırsını alamayıp, işin zevkini çıkararak, zavallıcığı birçok kez bıçaklamış. Şimdi memnun musunuz?"

Bütün eve bir göz attıktan sonra yanlarına Fazio geldi.

"Daha öncesini bilemiyorum ama, olay bana hırsızlık gibi gelmedi, evden hiçbir şey götürülmemiş gibi. Komodinin çekmecesinde iki milyon nakit duruyor. Bir kutunun içinde yüzükler, küpeler ve bilezikler var."

"Sonra neden bir hırsız kolunu ağrıtıncaya dek bıçaklasın ki?"diye araya girdi Pasquano.

O sırada mutfağa Galluzzo girdi.

"Gambardella'nın oğlu, Filippo'nun evindeydim. Karısı bana onun bu gece eve gelmediğini söyledi."

"Onu ara," dedi komiser.

Olayın gerçekleştiği ev, kent merkezinden uzak sayılırdı. Gambardella'ya ait olan bu ev tek katlıydı. Altında bir hırdavatçı ile bir sebze toptancısının mağazası vardı. Öldürülen adamla, aynı kattaki Gesuina Pratico'nun kiraladığı dairenin üst katında da dul bayan Gesuina oturuyordu. Cinayeti haber veren o olmuştu -diye açıkladı Fazio Montalbano'ya- o kadar sarsılmıştı ki, balkondan yardım istedikten sonra heyecandan bayılmıştı. Sebze toptancısı, onları kadının kalp hastası olduğu konusunda uyarmıştı.

İşte bu yüzden Montalbano'nun parmağı kapının zili üzerine, çiçeğin üzerine konmuş bir kelebeğin hafifliğiyle basıyordu. Kapıyı, içinde bulunulan koşullara uygun bir yüz ifadesiyle bir rahip açtı. Günümüzde bir rahibi üzerinde rahip elbisesiyle görmek, bir banka memuru ya da bir punk gibi giyinmiş görmekten daha fazla ürkütüyor. Rahibi karşısında, o ifadeyle görünce, komiser onun bayan Pratico'ya kutsal yağ vermeye gelmiş olabileceği düşüncesine kapıldı.

"Durumu ağır mı?"

"Kimin?"

"Dul bayan Tumminello'nun."

"Yok canım! Onu rahatlatmak için geldim, çok yoğun bir heyecan yaşamış. Buyrun. Siz komiser Montalbano'sunuz, öyle değil mi? Sizi tanıyorum. Ben don Saverio Colaja-cono. Gesuina dinine bağlı bir kadındır, kiliseye de sık sık gelir."

Onun dindar olduğu açıkça ortadaydı. Girişte, komiser duvarda, İsa'nın çarmıha gerilmiş bir resmi ile iki azizin daha resimlerinin asılı olduğunu farketti. Bir köşede duran iki heykelciği ise inceleyecek zamanı olmadı.

"Gesuina yatıyor," dedi rahip Colajanni önden yürüyerek.

Yatak odası, balkon kapısının yarı kapalı duran panjurlarıyla bir yeraltı kilisesini andırıyordu. Duvarlarda onlarca çiviyle asılmış aziz resmi, herbirinin altında da özel olarak yapılmış küçük konsolların üzerine oturtulmuş birer kandil vardı.

Montalbano'yu bir anda sıcak basmıştı, derken terlemeye başladı, gömleğinin bir düğmesini açma ihtiyacı duydu.

İki kişilik, geniş bir yatakta, güçlükle nefes alan ve inleyen bir tür balina yatıyordu, kırmızı çiçekli bir örtüyü başına kadar çekmişti. Elli yaşlarında, saçı başı dağınık, ancak pembe ve pürüzsüz bir cildi olan bir kadındı.

"Gesuina, seni emin ellere bırakıyorum, daha sonra tekrar gelirim," dedi rahip ve komiserin önünde yarı eğilerek dışarı çıktı. Montalbano yatağın başucundaki bir iskemleye oturdu.

Komodinin üzerinde duran bir kandil, ölüp de Gesuina Pratico'yu dul bırakan bir suçluya benzer yüzü olan bay Tumminello'nun resmini aydınlatıyordu.

"Benim soruma cevap verecek haliniz var mı?" diye söze başladı.

"Tanrı yardım edip, Meryem Ana yanımda olursa..."

Komiser Tanrı'nın ve Meryem Ana'nın o anda boş olmalarını gönülden diledi: o odada gerektiğinden bir dakika bile fazla durmayı hiç mi hiç istemiyordu.

"Cesedi siz buldunuz, değil mi?"

"Evet."

"Bana nasıl olduğunu anlatın."

"Uzun bir hikâye."

"Aldırmayın, anlatın."

Burun deliklerinden, gerçek bir balina gibi solurken, kadın doğruldu, bir yandan da utangaç bir tavırla, eğitim alanına benzer göğsünün üzerinde, örtüyü sıkı sıkı tutuyordu.

"Nereden başlayayım?"

"Nereden isterseniz."

"Yirmi yıl kadar önce, yine bu evde zavallı kocam Raffaele ile yaşıyordum..."

Komiser dul kadına, hikâyeyi kronolojik açıdan istediği gibi anlatmasına izin verdiği için kendi kendine lanet etti, ama, yapacak bir şey yoktu, bunu o istemişti.

"...Attilio korkunç bir araba kazası geçirdi."

Demek ki öldürülen adamın adı Attilio idi.

"Karısı ölmüş, onun da bacakları kırılmıştı, o zamanlar on iki yaşında olan oğulları Filippo ise başından yaralanmıştı, zavallı çocuk ölümle yaşam arasında tam bir ay gidip geldi. Bir yıl sonra ikinci bir zatürree, zavallı Raffaele'mi benden alıp götürdü. Size daha ne söyleyeyim istersiniz komiser bey? Seni bugün de yarın da gördüm, bugün de yarın da sana selam verdim ve sonunda bir gün yalnızlıklarımızı birleştirdik."

Büyük bir olasılıkla, bir aşk romanından alıntı bu cümle, Montalbano'nun dikkatini tamamen başka bir yöne çekti.

"Sevgiliniz mi oldu?"

Dul kadının gözleri faltaşı gibi açıldı, elleriyle kulaklarını tıkadı, öfkeden burun delikleri açılıp kapanıyordu. Kırktan fazla kandilin ışığı azaldı, nereyse sönme noktasına geldi.

"Hayır! Aklınıza neler geliyor, böyle! Ben onurlu bir kadınım! Beni bütün kasaba tanır! Ne Attilio bana, ne de ben ona asla dokunmadık."

"Beni bağışlayın, hanımefendi. Özür dilerim," dedi komiser. Karanlıkta bu odanın, kendisinde böyle duygular uyandırdığı için korkmuştu.

"Benim söylemek istediğim gün boyunca birbirimize arkadaşlık ediyorduk. Attilio, nadiren, o da kısa bir süre için dışarı çıkıyor, çoğu zaman da, özellikle de hava değişikliklerinde, bacaklarındaki ağrılar yüzünden haftalarca evde kalırdı. İşte o zamanlar, ben ona yemek pişirir, işlerini yapardım... Anlayacağınız bir ev kadınının yapabileceği bütün işlerini."

"Nasıl geçiniyordu?"

"Benim kocam Raffaele'den kalan bir pansiyonum var."

"Yanlış anladınız, ben onu, Gambardella'yı soruyordum."

"Attilio zengindi! Burada, Vigata'da on kadar mağazası, on beş tane dairesi, bir o kadar da Fela'da malı vardı. Onun sefil bir pansiyona ihtiyacı yoktu!"

"Oğluyla ilişkisi nasıldı?"

Olayın can alıcı noktası buydu. Bu kez on kadar kandil söndü. Montalbano titremeye başlamıştı.

"Onu oğlu öldürdü."

"Emin misiniz, hanımefendi?"

"O, o, o!"

Bütün kandiller aynı anda söndü. Komiser el yordamıyla balkona ulaştı ve panjurları açtı.

"Hanımefendi, siz ne dediğinizin farkında mısınız?"

"Elbette farkındayım! Gözlerimle görmüş gibi eminim!"

Balinanın gövdesi, sürekli titreyip, irkilmekten sarsılıp duruyordu, örtü ise rüzgârdan altüst olmuş bir gelincik tarlasını andırıyordu.

"Daha açık konuşur musunuz?"

"Bu Filippo çok uğursuz, ahlaksız birisi, otuz yaşında olmasına rağmen babasının sırtından geçiniyordu! Bir de evlenmek istiyordu! Uzun sözün kısası, babasına gelip para istemeden geçirdiği bir hafta olmuyordu. O da sürekli veriyor, veriyordu. Bana oğlu için çok üzüldüğünü, o kazadan kendisinin sorumlu olduğunu, onun kazada beyninin hasar gördüğünü, bu yüzden hiçbir iş yapamadığını söylüyordu. O büyük sahtekâr da bundan yararlanıyordu. Sonunda Attilio'ya Filippo'nun ne büyük bir üçkağıtçı olduğunu anlatmayı başardım. Artık Attilio ona daha az para veriyordu. Bazen de hiç vermediği oluyordu. Bunun üzerine o düzenbaz babasını tehdit etmeye başladı! Bir keresinde ona el bile kaldırdı! Dün akşam..."

Konuşması, hıçkırıklarıyla bölünmüştü. Yastığın altından, havlu kadar büyük bir mendil çıkartıp burnunu sildi. Balkonun camları titredi.

"Dün akşam Attilio bana yemeğe geldi, sonra televizyonda bir şey seyredip yatacağını söyleyerek evine döndü. Ben televizyon seyretmeyi sevmem. Hep onurlu bir kadının yüzünü kızartacak programlar gösteriliyor!"

Montalbano ahlaksal açıdan televizyonu tartışmak niyetinde değildi. "Dün akşamdan söz ediyordunuz..."

"Benim kuzenim ile Attilio'nun kuzeninin arasında bir duvar var. Attilio ve Filippo'nun seslerini duyduğumda mutfakta tabaklan yıkıyordum. Kavga ediyorlardı."

"Oğlunun sesi olduğundan emin misiniz?"

"Üstüne yemin ederim."

"Kesin kelime ya da cümleler duydunuz mu?"

"Elbette. Attilio'nun şöyle dediğini duydum: 'Hiçbir şey, sana tek kuruş bile vermem!' Filippo da bağırıyordu: 'Ben de seni öldürürüm! Seni öldürürüm!' Sonra bir gürültü oldu, şey..."

"Dövüş sesi miydi?"

"Sanırım evet, bayım. Yere bir iskemle düştü. Ben bir yandan korkuyor, bir yandan da ona yardım etmeyi istiyordum, ama ne yapacağımı bilmiyordum. Bir süre sonra televizyonun sesinden başka bir gürültü gelmediği için, rahatladım. Oysa..."

Bu kez hıçkırıklara inlemeler de eklenmişti.

"Sizce Filippo eve nasıl girdi?"

"Anahtarı vardı! Attilio'ya bin kez anahtarları ondan geri almasını söylemiştim ama beni dinlemedi!"

"Olanları nasıl öğrendiniz?"

"Bu sabah ilk ayine gittiğim için sabah kalkar kalkmaz, kahve içmek için mutfağa girmedim. Döndüğümde saat yedi bile olmamıştı, Attilio'nun mutfağında hâlâ televizyonun açık olduğunu duydum. Bu bana garip gelmişti, çünkü o sabahları hiç televizyon seyretmezdi. Bu yüzden oraya gittim ve..."

"Peki kapıyı size kim açtı?"

Yeniden hıçkırıklara gömülmeye hazırlanan dul bayan Tumminello:

"Hiç kimse. Benim anahtarım var," diye yanıtladı.

Bu arada zil çaldı.

"Ben açarım," dedi komiser.

Gelen Fazio idi. Yanında oldukça zayıf, otuz yaşlarında, üzerinde şekilsiz bir ceket, bol bir pantolon olan uzun sakallı, saçları dağınık bir adam vardı. Montalbano henüz kapıyı açmıştı ki arkasında tiz bir çığlık yankılandı.

Dul bayan Tumminello'nun aşk romanlarının yanı sıra trajedilere de merakı vardı anlaşılan. Ayağa kalkmış, titreyen elinin işaret parmağıyla, genç adamı gösteriyordu.

"Katil! Baba katili!"

Ve bayılarak yere düştü. Binada hafif bir yer sarsıntısı olmuş gibiydi.

"Buradan gidelim," dedi Montalbano endişeyle. "Onu komiserliğe götür."

"Yani siz babanızın öldürüldüğünü bilmiyor muydunuz?"

"Hayır."

"Ama ben senin evine girer girmez, söylediğin ilk şey: 'Doğru mu babam...?' olmuştu ve sözünü bitirmeden ağlamaya başlamıştın," diye araya girdi Fazio.

"Doğru. Ama babamın başına gelenleri beni kapıdan içeri girerken gören hırdavatçı söyledi."

"Dün akşam babanızla kavga ettiniz mi?"

"Evet."

"Neden?"

"İstediğim parayı vermek istemedi."

"Neden size para vermek istemiyordu?"

"Artık bana bakmak istemediğini söyledi."

"Sen de onu ölümle tehdit ettin. Dediğini de yaptın," diye tekrar araya girdi Fazio.

Montalbano ona kötü kötü baktı. Sözünün kesilmesinden hiç hoşlanmazdı, üstelik yalnızca kendisinden aşağı bir durumda olduğu için, birisine sen diye hitap etmeyi de doğru bulmuyordu. Filippo Gambardella da bu suçlamaya karşı çıktı, çok kayıtsız ve dalgındı.

"Ben değildim," dedi alçak sesle.

"Bu sabah sizi babanızın evine geri dönmenize iten neden neydi? Onun hâlâ yaşadığını sanıp size bir önceki akşam vermediği parayı yeniden mi isteyecektiniz?"

"Neden bu değildi."

"Peki neydi?"

Filippo Gambardella bocalamış gözüküyordu, komiserin anlamadığı birşeyler mırıldandı.

"Daha hızlı, lütfen."

"Ondan af dilemek istiyordum."

"Ne için?"

"Parayı vermediği takdirde onu öldüreceğimi söylediğim için."

"Ama daha önce de birçok kez kavga etmemiş miydiniz?"

"Son zamanlarda, evet. Ama daha önce onu öldüreceğimi hiç söylememiştim."

"Bakın, kavgadan sonra nereye gittiniz?"

"Minicuzzo'nun tavernasına. Sarhoş oldum."

"Orada ne kadar kaldınız?"

"Bilemiyorum."

"Sarhoş olduktan sonra nereye gittiniz?"

"Bilmiyorum."

"Nerede yattınız?"

"Bilmiyorum."

Soruları yanıtlamak istemiyor gibi değildi, Montalbano'ya samimi gibi gelmişti.

"Üzerinizi değiştirmeye fırsatınız oldu mu?"

Filippo ona şaşkınlıkla bakıyordu.

"Bu sabah, babanıza gitmeden önce, eve uğradınız mı? Üzerinizi değiştirdiniz mi?"

"Neyi değiştirecektim ki? Bir tek bu giysim var."

"Ne kadardır yemek yemiyorsunuz?"

"Bilmiyorum."

"Onu buradan götür," dedi komiser Fazio'ya. "Yıkansın, sonra da bardan bir şeyler getirt. Daha sonra tekrar devam ederiz."

"Gambardella'nın yatak odasındaki tabloların birinin arkasında bunu buldum/' dedi maktulün evinde yaptığı aramadan henüz dönen Galluzzo.

Ticari tipte, sarı renkli bir zarftı. Üzerinde "Ölümümden sonra açılacak" yazılıydı. Mektubu yazan kişinin öldüğü yadsınamayacağı için, komiser zarfı açtı. İçinde Attilio Gambardella'nın akli dengesi tamamen yerinde olarak, bütün mal varlığını, evlerini, arazilerini ve nakit parasını tek çocuğu olan Filippo Gambardella'ya bırakacağı yazıyordu. Tarih üç yıl öncesinin tarihiydi. O sırada içeri Fazio girdi.

"Yemek yedi ve uyudu. Şimdi ne yapayım?"

"Bırak uyusun," dedi komiser ona vasiyeti uzatarak.

Fazio vasiyeti okuduktan sonra ağzını buruşturdu.

"Bu Filippo Gambardella'nın üzerine doğrultulmuş on-bir mermili bir silâh," diye yorumladı.

"Yani?"

"Yani delilimiz var. (Neden)..."

"Adım Gianni Pucio," dedi komiserle görüşmek isteyen, kırk yaşlarındaki seçkin ve kibar görünüşlü bey.

"Memnun oldum. Buyrun."

"Kasabada Filippo Gambardella'yı babasını öldürmekten tutukladığınız söylentisi çalkalanıp duruyor. Doğru mu?"

"Hayır, değil," diye yanıtladı kısa ve sert bir şekilde Montalbano.

"O halde onu serbest mi bıraktınız?"

"Hayır. Bunca soruyu soracağınıza, ne istediğinizi söyleseniz daha iyi olmaz mı?"

"Galiba daha iyi olur," diye onayladı, Gianni Puccio. Oldukça ürkmüş gözüküyordu. "Dün akşam sekiz buçuk ile dokuza çeyrek kala arası, arabam -bu arada ticari temsilciyim yıllardır tanıdığım Gambardella'nın evinin önünde durdu. Oğlu Filippo'yu da tanıyorum. Aşağı inip motor kapağım açtım. O esnada Attilio Gambardella'nın öfkeli sesini duydum. Yukarı doğru baktım. Attilio balkondaydı ve yoldaki birine bağırıyordu: 'Bir daha gözüme gözükme! Paramı ancak ben öldükten sonra alabileceksin!' Sonra içeri girip balkon kapısını kapadı."

"Kime bağırdığını gördünüz mü?"

"Elbette. Oğlu Filippo'ya. Şimdi kasabadakiler, onun bir tartışma sonrasında babasını öldürdüğünü söylüyorlar, ama ben böyle olmadığını kanıtlayabilirim."

"Bana çok yararlı oldunuz, bay Puccio."

"Bu ne demek şimdi?"

"Hiç bir şey demek değil," dedi Fazio. "Tamam, tartışma esnasında değil ama daha sonra öldürdü. Tavernaya gitti, sarhoş oldu, şarap ona cesaret verdi ve babasının yanına geri dönüp, onu öldürdü."

Babasının yanına döndü ve onu öldürdü.

"Sen onun öldürdüğüne inanıyorsun değil mi?"

"Evet efendim!"

"Olabilir. Gallo tavernanın sahibi Minicuzzo'nun ifadesini almaya gitti. Filippo'nun dokuza doğru oraya gittiğini, iki litrelik bir şişe şarabı bitirdiğini, saat onbuçuğa doğru da oradan ayrıldığını söyledi."

"İşte görüyorsunuz ya! Babasını bıçaklayacak zamanı bulmuş. Doktor Pasquano cinayetin saat sekiz ile onbir arası işlendiğini söylemişti. Hesap tutuyor."

"Öyle."

"Sizce yolunda gitmeyen nedir, öğrenebilir miyim?"

"Evdeki iki milyon lireti neden almadığını bir türlü aklım almıyor. Paraya ihtiyacı vardı. Babasını öldürdüyse neden kaçarken parayı almadı? Sonra birisini otuz kere bıçaklamış bir katilin üzerinde en ufak bir kan lekesi olmaz mı? Sen mutfakta ne kadar kan var gördün, değil mi?"

"Komiserim, şaka mı ediyorsunuz? Eğer siz bu kuşkularınızdan yargıca söz edecek olursanız, alay konusu olursunuz. İki milyonu almadı, çünkü bu cinayeti tasarlamamıştı, babasının öldüğünü görünce, onu bu korkunç cinayete yönelten bu vahşi dürtüleri durulmuş, bir süre sonra da kaçmış olmalı. Sonra karısının dediklerinin tersine, ya eve dönüp kanlanmış giysilerini değiştirdi, ya da giysisini tavernadaki bir arkadaşına denize atması için verdi."

"Sen onun giysilerinin kanlandığına mı inanıyorsun?"

"Kuşkusuz."

"Beni dikkatle izle, Fazio. Bay Puccio bize Filippo'yu sekiz buçukla dokuza çeyrek kala arası, babasının evinin önünde gördüğünü söyledi. Gambardella henüz yaşıyordu. Minicuzzo Filippo'nun tavernaya dokuzda geldiğini söyledi. Yani Puccio'nun onu görmesinden hemen sonra geriye dönüp, babasını öldürüp, saat dokuzda da Minicuzzo'da ise, eve gidip üzerini değiştirecek zamanı olmamıştır. Anladınız mı?"

"Evet efendim."

"Demek oluyor ki senin varsayımına göre, cinayet Filippo sarhoş olduktan sonra işlenmiş, öyle değil mi?"

"Evet efendim."

"Ama eğer durum böyleyse, işler değişir. Bir öfke anında çıkan kavga sonucu işlenen bir cinayet olmaktan çıkar. Daha önce tasarlanmış bir şey olduğunu söyleyebiliriz. Böyle olsaydı, çekmecedeki ikiyüz milyon lireti yerinde bulamazdık. Onun bu paraya çok gereksinimi olduğunu düşünürsek, bir hırsızlığı aklımıza getirebilirdik."

"Hırsızlıktan kim söz ediyor?" dedi Mimi Augello neşeyle, amirinin ofisinden içeri girerken.

Montalbano öfkelendi.

"Mimi, gerçekten çok yüzsüzsün! Bütün sabah hiç gözükmedin!"

"Nasıl olur, sana söylemediler mi?" diye sordu şaşkınlıkla Mimi.

"Neyi?"

"Bu sabah erken," diye söze başladı sabırla Augello. "Bay Zuccarello şu istasyona yakın evinde bir hırsızlık olduğunu haber verdi. O ve karısı, evli kızlarının Montelusa'daki evinde kalmışlar, eve döndüklerinde bazı mücevherlerinin ve gümüş eşyalarının çalınmış olduğunu farkettiler. Sen Ganıbardella olayıyla ilgilendiğin için, bu konuyla da ben ilgilendim-"

"O halde ipler senin elindeyse hırsızlar rahat rahat uyuyabilirler, bay ve bayan Zuccarello da mücevherlerine veda edebilirler," diye olumsuz bir yorum yaptı komiser.

Mimi Augello pek kibar olmayan bir şekilde sağ elini yumruk yaptı, kolunu uzatıp hızla sol elini dirseğinin hizasına kaldırdı.

"Pöh! Ben hırsızı buldum bile."

"Nasıl buldun?"

"Salvo, Vigata'da daire soyan topu topu üç hırsız var, hepsinin ayrı bir çalışma tekniği var sen bu konularla ilgilenmediğin için, pek bilgin yok. Sen ancak derin konularda yorum yapabilirsin."

"Peppe Pignataro mu Coco Foti mi yoksa Seminerio mu?" diye sordu.

Vigata'daki yaşam, ölüm, mucize konularında her şeyi bilmesine rağmen Fazio.

"Seninle konuşmak istiyor. Orada benim ofisimde."

Elli yaşlarında, ufak tefek, iyi giyimli Pignataro, komiseri görünce ayağa kalktı. Komiser ofisin kapısını kapatıp Mimi'nin koltuğuna oturdu.

"Buyrun, oturun," dedi hırsıza.

Pignataro komiseri eğilerek selamladıktan sonra yeniden oturdu.

"Herkes sizin güvenilir biri olduğunuzu bilir."

Montalbano hiçbir şey söylemeyip yerinden kımıldamadı.

"Hırsızlığı yapan benim."

Montalbano tıpkı bir vitrin mankeni gibi hareketsiz duruyordu.

"Ama komiser Augello bunu kanıtlayamayacak, tek bir parmak izi bırakmadım, gümüşler ve mücevherler de emin yerdeler. Komiser Augello bu kez faka oturdu."

Kiminle konuşuyordu?Komiser belki beden olarak odadaydı ama mumyalanmış gibi duruyordu.

"Ancak komiser Augello bu işin üzerine giderse, hiçbir şekilde bana mücevherler ve gümüşler karşılığında bana para verecek kişiye ulaşamam. Oysa acil olarak bu paraya ihtiyacım var.

"Size bir şey söylesem inanır mısınız?"

"Evet."

"Karım çok hasta, araştırabilirsiniz. Ona verdiğimiz ilaçlar yeterli değil, üstelik çok da pahalı."

"Ne istiyorsun?"

"Doktor Augello'ya beni bir ay boyunca rahat bırakmasını söyleyin, sonra yemin ederim teslim olacağım."

Uzun bir süre sessizce bakıştılar.

"Konuşmayı deneyeceğim," dedi Montalbano ayağa kalkarken.

Bunun üzerine birden Peppe Pignataro iskemleden fırlayıp eğilerek Montalbano'nun elini öpmeye kalktı.

Komiser elini o anda çekti.

"Size bir şey daha söylemek istiyorum. Dün akşam dokuza doğru Zuccarello'nun evini kolaçan etmeye başladım. Onun, karısıyla birlikte arabayla bir yere gittiklerini biliyordum. Saat on bire doğru Filippo Gambardella belirdi. Onu iyi tanırım. Ayakta duramıyordu, zil zurna sarhoştu. Bir an daha fazla ilerleyemedi ve yere düşüp uyumaya başladı. Ben içerisini soyduktan sonra, saat dörde doğru evden çıkarken o hâlâ uyuyordu."

"Bunları bana neden anlatıyorsun?"

"Size minnet borcum olduğu için, üstelik yanılgıya düşmenizi istemiyorum. Kasabada sizin Filippo'yu babasını öldürmekten tutukladığınız söylentisi dolaşıyor, benim istediğim..."

"Teşekkür ederim." dedi Montalbano.

"Filippo Gambardella'yı ne yapalım?"

"Serbest bırak."

Fazio bir an duraksadı, daha sonra kollarını ilci yana açtı.

"Nasıl emrederseniz."

"Ha, dinle, doktor Augello'yu da ara."

Mimi'yi ikna etmek yarım saatten fazla sürdü, sonunda Peppe Pignataro'yu istediği gibi bir ay rahat bırakmayı kabul etti. Böyle hararetle tartışırken, saat neredeyse iki olmuştu. Komiserin gözleri uykudan iyice puslu görmeye başlamıştı.

"Orada yer var mı?" diye sordu.

Montalbano restoran San Calogero'ya girdi.

"Orası" derken, iki masalı küçük bir masayı gösteriyordu.

"Boş," diye yanıtladı restoran sahibi.

İlk olarak bolca bir porsiyon karides ısmarladı, onun arkasından dev gibi dört levreği mideye indirdi.

"Size bir kahve getireyim mi?"

"Sonra. Eğer sizin için sakıncası yoksa biraz uyumak istiyorum."

Restoran sahibi panjurları çeker çekmez, komiser kollarını kavuşturup başını masaya dayadı, ağzında hâlâ o taptaze balığın lezzeti, burun deliklerinde mutfaktan gelen güzel kokular, kulaklarında yıkanan çatal, bıçakların uzaktan gelen sesi olduğu halde uyuya kaldı. Tam yarım saat sonra lokantanın sahibi ona kahve getirdi, komiser gidip yüzünü yıkadıktan sonra kağıt mendille kurulandı, şarkı söyleyerek komiserliğe doğru yürümeye başladı.

Onu kapıda Fazio bekliyordu.

"Ne var?"

"Şu anda dul bayan Tumminello burada, sizinle konuşmak istiyor, bana çok heyecanlı gibi geldi."

"Tamam."

Masasına henüz oturmuştu ki, odanın ışığı yandı.

Dul kadın olanca heybetiyle, bütün kapının eşiğini kaplıyordu.

"İçeri girebilir miyim?"

"Elbette!" dedi kibarca komiser, ileride duran iskemleyi göstererek. Kadın oturur oturmaz iskemle gıcırdamaya başladı. Kucağında çantasını tutuyordu, ellerinde ise eldiven vardı.

"Beni bağışlayın komiser, ama ne zaman burada, buramda bir şey olsa..." Bir eliyle kalbini tuttu. "...Burada da oluyor."

Elini ağzına götürdü.

"Bu şeyin buraya kadar gelmesi de hoşuma gider," dedi komiser kulaklarını tutarak.

"Filippo'yu eve siz mi gönderdiniz?"

"Evet. Çünkü onu tutmak için elimde hiçbir kanıt yok."

"Nasıl olur? Bütün bu anlattıklarımdan sonra mı? Kavgaları, birbirlerine söyledikleri kötü sözler, iskemlenin yere düşüşü?"

"Filippo evden ayrıldıktan sonra bay Gambardella'nın yaşadığını söyleyen bir şahidim var."

"Peki, kim bu salak? Kesinlikle onun bir suç ortağı ya da arkadaşıdır! Bakın, komiser, bütün kasabalı katilin o olduğundan emin ve herkes sizin onu serbest bırakmanıza çok şaşırdı."

"Hanımefendi, ben sözleri değil olayları dikkate almak zorundayım. Olay deyince, öğleden sonra sizi ziyaret etmeyi aklıma koyduğumu biliyor musunuz?"

Az öncesine kadar yerinde duramayan, hatta heyecandan iki kez çantasını yere düşüren dul bayan Pratico Gesuina Tumminello, birdenbire donakaldı. Gözlerini hafifçe kapadı.

"Ya, öyle mi? Peki benden ne istiyorsunuz?"

Montalbano yazı masasının ilk çekmecesini açıp içinden resmi bir zarf çıkardı ve kadına uzattı.

"Size bunu göstermek istiyordum."

"Nedir bu?"

"Gambardella’nın son istekleri; vasiyeti."

Dul kadının yüzünün rengi komisere kıyıya vurmuş ölü bir deniz anasının rengi kadar solgun geldi.

"Onu buldunuz mu?"

Susup dudaklarını ısırdı.

"Eh, evet. Biz sizden daha şanslıydık hanımefendi, herhalde siz de her fırsat bulduğunuzda kesinlikle onu aramışsınızdır."

"Benim ne çıkarım olabilirdi ki ?"

"Bilmiyorum, belki yalnızca basit bir merak sizinkisi. Bakın, Gambardellanın el yazısını tanır mıydınız?"

Ona zarfı yaklaştırdı.

"Ölümümden sonra açılacak," diye yüksek sesle okudu kadın. Ve ekledi: "Evet onun yazısı."

"Eğer vasiyeti bulmuş olsaydınız, bir sürprizle karşılaşacaktınız. Okumamı ister misiniz?"

Ağır ağır kâğıdı açtı, daha da ağır bir şekilde neredeyse heceleyerek okumaya başladı:

"Vigata, ben Gambardella Attilio aklım başımda olarak, ölümümden sonra bütün mal varlığımın bana yıllardır tüm dostluğunu veren bay Tumminello'nun dul eşi Gesuina Pratica'ya bıraktığımı açıklarım. Oğlum Filippo mirasımdan mahrum edilecektir, saygılarımla..."

Dul kadının sevinç çığlıkları Catarella’nın elindeki kaynar kahveyi dökmesine, Galluzzo'nun ise başka bir odaya taşındığı daktiloyu yere düşürmesine neden oldu. Oto hırsızlığından göz altında olan Miliuggo Conti ise komiserlikte işkenceye başladığını sanarak (bir gece önce bir Nazi filmi izlemişti) umutsuzca kaçmayı denerken ön dişlerini tamamen kaybetti.

Montalbano hazırlıklı olmasına karşın kulaklarının tırmalanmasını engelleyemedi. Bu arada dul kadın ayağa kalkmış bir sol ayağının, bir sağ ayağının üzerinde sallanarak dans ediyordu.

Çığlık üzerine hemen oraya koşup gelen Fazio ise ağzı açık bir şekilde ona bakıyordu.

"Ona bir bardak su ver."

Fazio hemen döndü, ama dul kadın onun ağzına doğru tuttuğu bardağı görmüyor gibiydi; Kadın hareket ettikçe, Fazio da elinde bardakla onun peşinden gidiyordu. Sonunda bardağı farketti ve suyu bir dikişte bitirdi. Tekrar yerine oturdu. Deli gibiydi, ter içinde kalmıştı.

"Siz de okuyun," dedi Komiser kâğıdı ona uzatarak."

Kadın kâğıdı eline alıp okudu ve yere attı, yüzünün rengi yine solmuştu, ayağa kalkıp geri geri gitti, gözleri hâlâ o kâğıt parçasındaydı. Ellerini boğazına götürmüş nefes almaya çalışıyordu, bir yandan da titriyordu.

Komiser onun karşısına geçti.

"Siz Cambardella’nın oğluna söylediklerini duymuştunuz... Ölümünden sonra her şeyi ona bırakacağını... Bu yüzden ona gidip size bir açıklama yapmasını istediniz... Çünkü mirasım size bırakacağına dair söz vermişti..."

"Bana hep bunu söylüyordu," dedi soluyarak dul kadın. "Bana bunu hep tekrar ediyordu domuz... 'Benim Gesuinam, her şeyimi sana bırakacağım... Bu arada şunu al... Buraya otur...' Bir domuzdu o... Ona hizmetçilik yaptığım yetmiyormuş gibi işlerini de hep bana yaptırırdı... Dün akşam da bana her şeyini o düzenbaz oğluna bırakacağını söyleme cesaretini gösterdi... İkisi birbirlerinden beter, iğrenç insanlardı..."

"Onunla sen ilgilen," dedi komiser Fazio'ya.

O anda iskelede bir gezinti yapmaya karar verdi, açık havada yürüyüp deniz havası almaya gerçekten ihtiyacı vardı.

NOT

Bu kitapta size tam otuz hikâye anlatıldı: Bu demek oluyor ki, günde birini okuduğunuz zaman, kitabı okumak için bir ayınızı vermiş oluyorsunuz: Bu noktada kitabın adının ne anlama geldiğini daha iyi anladınız.

Hikâyeler 1 Aralık 1996 ile 30 Ocak 1998 arasında yazıldı. "Yol Arkadaşı"nı yazarken Courmayer'in "Noir in Festival"inden esinlendim. Mayıs 1997'de "Sintesi" dergisinde yer aldı. 'Trieste Mucizeleri"ni ise Triesteli arkadaşım Piero Spirito'nun beni "Gutenberg Meydanı" gösterisine davet ettiği zaman yazdım. Bu hikâye de Trieste'yi Anlatmak dergisinin Haziran 1997 sayısında basıldı.

"Anlaşma"yı ise zevk aldığım için yazdım. Bu hikâye Cagliari'nin "Yılanın İni" dergisinin 1997 sonbahar-kış sayısında basıldı. Geri kalan yirmi yedi tanesi ise yayınlanmadı.

Komiser Montalbano'nun içine karıştığı otuz olayın hepsi neyse ki kanlı değil, gerçek olmayan hırsızlıklar, eşler arasındaki sadakatsizlik, hafıza araştırmaları gibi konular da var. Olayların bazıları komiserin meslek hayatına ilk atıldığı yıllara uzandığı için hepsi Vigata'da geçmiyor.

Kitapta geçen yer ve isimlerin gerçekle ilgisi olmadığını belirtmek sanırım hem yararlı, hem de yersiz olacaktır. Bazı rastlantılar yakalayanlara, yaşamın kendisinin tamamen raslantılardan ibaret olduğunu hatırlatırım.